TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 42 • SAYI 167 • TEMMUZ 2014

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Bilişim Alımlarında Kamu İhale Kanunu YETERLİ Mİ?

İdeal BİM Yöneticisinin özellikleri

Mehmet C. Peker: "Hayal kuran gençler CEO olabilir"

"Unutulma hakkı"nın sınırları çiziliyor

Bitcoin terimleri Türkçeye çevrildi

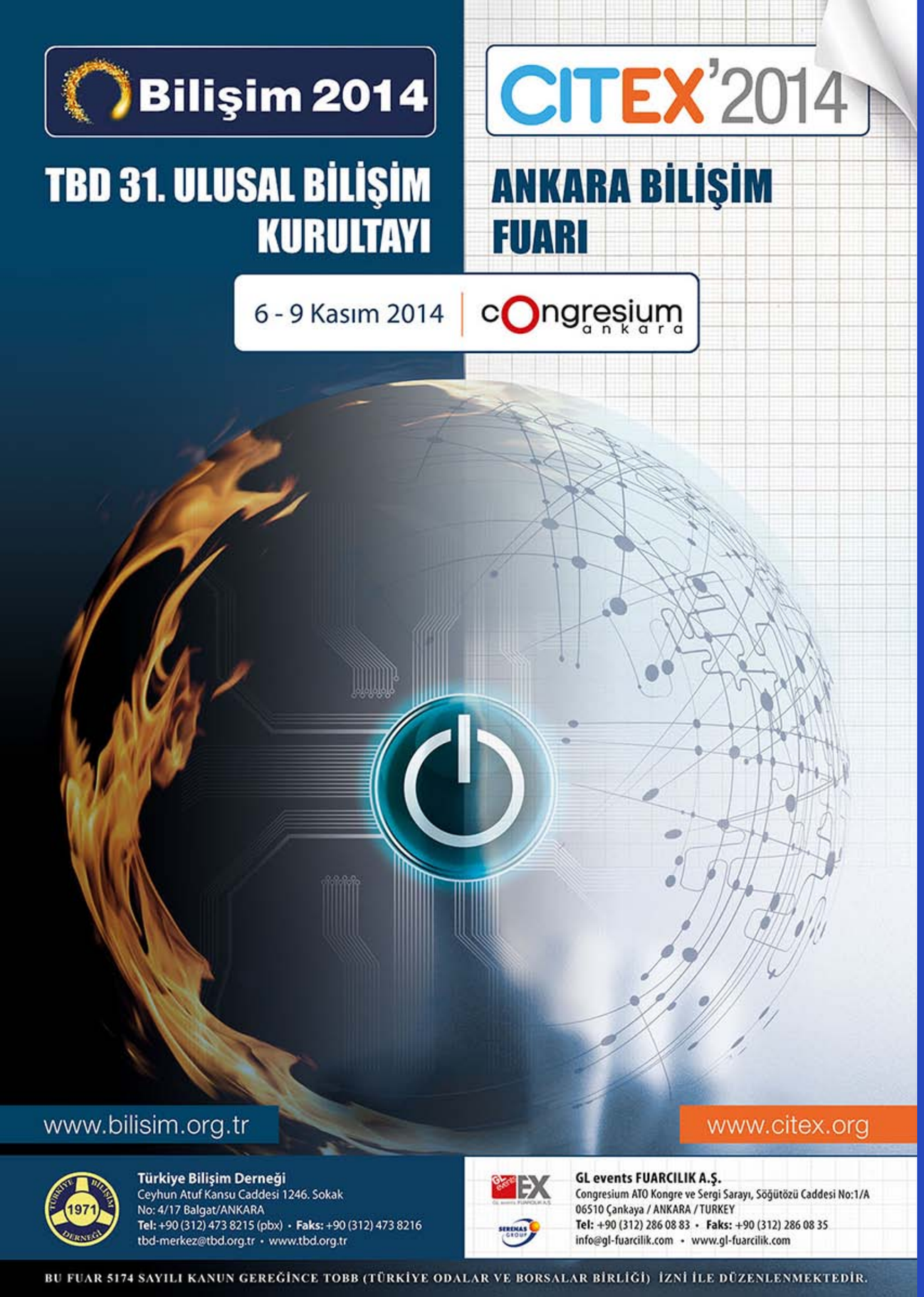

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 42 • SAYI 167 TEMMUZ 2014

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

→ TBD YÖNETİM KURULU

Turhan Menteş, İ. İlker Tabak, Lütfi Varoğlu, Levent Berkman, Koray Özer, Erdem Erkul, Ersin Taşçı, İzzet Gökhan Özbilgin, Levent Karadağ, Melih Akyılmaz, Zeynep Keskin

→ TÜRKİYE BİLİŞİM DERGİSİ ADINA

Turhan Menteş Eser ve İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu, Müdür

→ YAYIN YÖNETMENİ

Koray Özer

→ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Aslıhan Bozkurt

→ EDİTÖRLER

Fatma Ağaç Haber, **İ. İlker Tabak** Genel, **Selçuk Özdemir** Eğitim, **Talat Postacı** KOBİ, **Mesut Orta** Kamu BİB, **Erdem Erkul** E-Devlet, **İzzet Gökhan Özbilgin** Güvenlik, **Nihal Sandıkçı** Müzik, **Arzu Kılıç**.

→ YAZI KURULU

Atilla Yardımcı, Coşkun Dolanbay, Levent Karadağ, Makbule Çubuk, Nezih Kuleyin, Serdar Gunizi, Veysi İşler, Serdar Biroğul, Ersin Taşçı, Ayfer Niğdelioğlu, Ebru Altunok.

→ GÖRSEL TASARIM

Mehmet Pektaş

BİLİŞİM DERGİSİ'NDE YAYINLANAN YAZILARDAN YAZARLARI SORUMLUDUR. YAYINLANAN YAZILAR KAYNAK GÖSTERİLMEKSİZİN BAŞKA BİR YERDE YAYINLANAMAZ.

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ
Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No:4/17 Balgat/ANKARA
Tel: +90 (312) 473 8215 (pbx) Faks: +90 (312) 473 8216
e-posta: tbd-merkez@tbd.org.tr

İÇİNDEKİLER

08 Bilişim sektörünün kalbi, Kasım'da Ankara'da atacak
10 Bilgi Toplumu Stratejisi tartışmaya açıldı
18 TÜBİSAD: Türkiye e-ticaret pazarı büyüklüğü 14 milyar
20 Endüstriden Haberler- Eylem Cülcüloğlu- IPTV pazarı tam gaz!
23 Endüstriden Haberler- Eylem Cülcüloğlu- Dinlenemeyen telefon piyasada
24 Endüstriden Haberler- Eylem Cülcüloğlu- Mobil güvenlik alarmı
26 Bir makale - Türkiye'de Ar-Ge - Ahmet Hamdi Atalay
34 Türkçesi varken -Sokaktaki sivrisinek-Hülya Küçükaras
36 Bitcoin'i Türkçe ve Türkiye'ye özgü simgelerle anlatma...
42 Simge - Bilgilenmek mi, Bilişmek mi? - İlker Tabak
44 Söyleşi- Sabancı Üniversitesi Yönetici Geliştirme Birimi Yöneticisi Peker: Hayal kurabilen gençlerin, CEO olma konusunda daha şanslı oldukları kesin- Arzu Kılıç

GÜNDEM: Kamu BİT yöneticilerinin profili
50 "3. kuşak" kamu BİM yöneticileri, görevi devraldı... Aslıhan Bozkurt
56 Başkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Aktaş: Dürüst, tutarlı ve hesap verebilir olun!..
62 TBD Kamu-BİB ilk başkanlarından Abdullah Körnes: Öncelikle "Bilgi paylaşımı kültürü"ne sahip olmalıyız

64 Ufkun Ötesi- Nezihe Muhittin'i tanır mısınız?- Nezih Kuleyin
66 Kitap tanıtımı - Sadece Çarşı mı her şeye karşı? - Ayfer Niğdelioğlu
70 TBD'den haberler- "Özenli Türkçe Çalışma Grubu"muz bir yaşında
74 Bilgisayar yazılımı ilk kez testi geçti
76 2014 Bilimkurgu Öykü yarışması....
78 2014 "Bilişim Yıldızları", ödüllendirildi
80 e-Devlet Yenilikçi Proje Yarışması ödülleri verildi
82 TELKODER, Sapanca'da stratejisini belirledi
84 Kitap Tanıtımı-Bilime, bilişime ve Türkçeye adanmış bir yaşam: Aydın Köksal- Arzu Kılıç
86 Söyleşi -Bir kitabı yazarından daha iyi, kim anlatabilir ki?- Nezir Yücesoy- Makbule Kandakoğlu

DOSYA : Yazılım bakım hizmeti...
90 Yazılım bakımı çok önemli... Devlet bundan bi haber- Fatma Ağaç
94 DMO, paket programların toplu alımına hazırlanıyor
100 TSE, yazılım belgelendirmeyle siber güvenliğe katkı sağlıyor
104 İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kaan Kurtel: KİK, kamu ihalelerinde mutlaka yazılım destek ve bakım hizmetlerine özel önem vermeli
110 Avukat Metin Özderin ve Ayşen Güler: Kaynak kodların teslimi, yazılım firmaları için en önemli sorun
114 İlker Tabak: Özellikle yazılım konusunda ayrı bir alım usulü tanımlanmalı
122 VeriPark: Yazılımın, diğer hizmet kalemlerinden çok farklı bir bakım ve desteği olmalı
126 Zaim: Yazılım bakım ve destek hizmeti, KİK'te ayrı bir madde altında değerlendirilmeli
132 Satın alınan yazılımlara tek seferlik bir yatırım gözüyle bakılıyor- Berkan Teksöz

134 Bir konu: İnternet'i yeniden başlat!..
136 AB Adalet Divanı, "unutulma hakkı"ndan yana tavır aldı
138 Google, "unutulma hakkı" kararına uyacak
140 "Unutulma hakkı"nın sınırları çizilirken - Avukat Şebnem Ahi
148 Türkiye bilişim sektörünün en büyükleri açıklandı
150 Ar-Ge personeli istihdam koşulu, 30'a indi
152 2014 Dünya Kupası, robot teknolojisiyle başladı
154 Anadolu, görüntülenerek kent bilgi sistemlerine aktarılacak
156 YouTube, uzun süreçlerin ardından "sessizce" açıldı
158 Gençler sosyal medya bağımlısı
160 Sanal arkadaşlık gerçek arkadaşlığın yerini tutabilir mi?
164 Akıllı kıyafetler geliyor
166 Siber Suç Sözleşmesi onaylandı, yeni düzenleme yapılması gerekiyor
168 İlaç ve aşı alanındaki Ar-Ge ve yenilik kapasitesi arttırılacak
174 İlk android "insan" karşınızda!

Koray Özer
koray.ozer@tbd.org.tr

Merhaba

Bazı işleri yönetmek için sadece yönetim bilgisine sahip olmak yetebilir, ama bazı işleri yönetmek için de kesinlikle o işten "anlamak" gerekir. Örneğin hastane, Ar-Ge, ordu ve bilgiişlem yöneticiliği yapılan işi bilmeyi gerektiren alanlardır. Bir hastanenin başına iğneciyi, Ar-Ge'ye vücut geliştirmeciyi, ordunun başına da kokoreççiyi atayamazsınız. Hele atamalara siyaseti, ticareti, alan dışı ağların üyeliği ölçütlerini de koyarsanız sözünü ettiğimiz türden birimlerin başarı şansını daha baştan azaltmış olursunuz. Konumuza gelelim, ülkemizde kamu bilgiişlem merkezlerine yönetici atamalarında siyaset gibi alanların etkisi uzun yıllar ülke ortalamalarının altında kaldı (özel sektörde bu iş anlayana verilmek zorunda kuşkusuz) . Genellikle kamu BİM yöneticiliğine teknik bilgileri olan kişiler atanmaya çalışılırdı. Ancak son yıllarda bu radikal bir biçimde değişti ve kamu BİM'ler ne yazık ki, siyasi çekişme alanlarından biri haline geldi. Ortalama bir bilgiişilem yöneticisinin 3-5 yıl arası olmasa gereken görev süresi kimi kurumlarda neredeyse üç beş ay düzeylerine indi. Üstelik siyasi reflekslerle yapılan atamalar sonucunda bir kısım kamu BİM'inin başına bilişimle ilgilisi olmayan başka "disiplinlerden" yöneticiler atandı. Bilişim firmalarının satış görevlilerinin bu tür yöneticilerle yaptıkları görüşmelerde yaşadıkları pek çok trajikomik anı birikti bile... Peki, bu atamalar nelere mi yol açıyor? Şöyle ki, öncelikle, kurumsal bilgi, beceri, birikim ve hafızada kayıplar oluyor. Atananların bilişimi öğrenmek ve yanlış yere imza atmamak için en az iki yıl harcamaları gerekiyor. Bu da kurumun yeni bilişim projelerine girme konusunda en az iki yıl kaybetmesine yol açıyor. Dahası günü kurtarmak bu tür yöneticiler için başarı oluyor... Çalışanların verimi düşüyor; çalışma istekleri kayboluyor, güvensiz bir çalışma ortamı ortaya çıkıyor. Ülkemizin en büyük bilişim mal/hizmet alıcısı kamuda işler durduğu için, bilişim şirketlerinin gelirleri düşüyor, borçları ve alacakları öteleniyor. Bilişim birimlerinin bu duraksaması negatif çarpan etkisi olarak hizmet verdikleri diğer birimlere de yansıyor... Liste uzun... Yayın kurulumuzda bu süreçle ilgili aydınlatıcı neler yapabiliriz diye düşündük ve aklımıza kamu BİM yöneticilerimizle ilgili bir araştırma yapmak geldi. Buradan yola çıkarak da iyi bir BİM yöneticisinin hangi özelliklere sahip olması gerektiğini ortaya çıkarmaya çalıştık. Ola ki bu "Gündem" sayfalarımızı okuyanlardan birisi ileride BİM yöneticisi atama gücü elde eder de aklına bizim bu araştırmamız gelir, diye umduk... Umanın bir yüzü...

Konu kamudan açılmışken başka bir sorunumuzu daha bu sayıda ele alalım istedik: Kamu İhale Kanunu (KİK) ile yazılım+hizmet alma sorunları... Kamuda işinizi iyi yapmak için bir yazılım veya bir yazılım+hizmet almaya kalktığınızda karşınıza Kamu İhale Kanunu (KİK) ve ilgili mevzuatlar çıkıyor. Kanun, rekabetin sağlanması ve kamu görevlisinin görevini kötüye kullanmamasına yönelik olarak ya da satın alıma bir çeki düzen vermek amacıyla yapılmış. Ancak kanun yazılım ve yazılım hizmeti alımlarına özel bir bakış açısı getirmemiş. Bu yüzden de KİK'le işinize yarayacağınızı düşündüğünüz bir yazılımı ve bir yazılım hizmetini almanız tamamen olasılıklara bağlı. Çünkü yasa öncelikle "rekabeti sağla" diyor. Rekabeti sağlamak için de alacağınız yazılımları karşılaştıracak, ölçümleyecek sağlam bir ölçüm mekanizmasına ve bunun hukuksal karşılıklarına sahip olmanız gerekiyor. Ama yazılım ürünleri için ne böyle bir mekanizma ne de açık seçik hukuki bir tanım var. Bu durumda KİK'in önce rekabeti sağla yaklaşımı, gerçekten gereksinim olanı değil de rekabetten sıyrılan "ucuz" yazılım+hizmetin alınmasına yol açıyor. Kuşkusuz devletin de zarara uğratılmaması gerek. Ancak ihale koşulları gereği alınan istenmeyen yazılımlar daha sonra kurumlara pek çok sorun yaratıyor. "Ucuzu alalım, devleti maddi zarara uğratmayalım, ileride teftişle, mahkemeyle, Sayıştay'la uğraşmayalım" diye bir sınır çizince işlevsiz bir ürün ve tatminsiz bir hizmetle karşı karşıya kalınabiliyor. Kuşkusuz bu durum devleti ürün alımında yapılan kârdan çok daha fazla miktarda zarara sokuyor... Kısaca kamu BİM satın alımcısı KİK yüzünden öncelikle istenen ürünün sağlanmasıyla değil sağlama yolunda "başıma bir iş gelmesin" diye süreci yönetiyor. Hatta kamuda "KİK'sel" ihale ve imza dedi mi şu sıra yöneticiler deyim yerindeyse kaçacak delik arıyor. Devlet de KİK alımıyla yazılım/hizmet ihalelerinin zorluğunun farkında ve bu yüzden DMO, TÜRKSAT, TÜBİTAK veya kamunun sahip olduğu kimi lisansların ortak kullanımı gibi yollar açmaya çalışıyor. Ancak devlet, KİK'le direttiği serbest rekabeti sağlama koşulunu böylece kendi eliyle bozmuş oluyor... Sonuç olarak konuyu sizler için inceledik, ama baktık ki, bakım başta olmak üzere yazılım, lisans, kaynak kodu ve garanti gibi terimlerden herkes farklı anlamlar çıkarıyor, bunları da araştırmamızın içine kattık. (Örneğin kamu, yazılım bakımını hiç sevmiyor, kendini kazıklanmış gibi hissediyor, oysa bakım yazılım yaşam döngüsünün en önemli bileşenlerinden biri.)

Bu sayımız (Temmuz-Ağustos 2014, yazlık sayısı) yine çok dolu...
Sabancı Üniversitesi Yönetici Geliştirme Birimi Yöneticisi Mehmet C. Peker;
"Türkiye'de Ar-Ge" araştırmasıyla Ahmet Hamdi Atalay;
Bitcoin terimlerini kendi çabasıyla Türkçeleştiren Murat Kiper;
"Nehir söyleşi" kitabıyla Prof. Dr. Aydın Köksal;
"Bir kitabı yazarından iyi kim anlatır" projesiyle Nezir Yücesoy;
TBD Özenli Türkçe Çalışma Grubunun etkinlikleri yazısıyla Prof. Dr. Tuncer Ören; KİK dosyamıza verdiği katkılarla, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Başkanı Hulusi Şentürk;
İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kaan Kurtel;
TBD 2. Başkanı İ.İlker Tabak,
Avukat Metin Özderin ve Ayşen Güler;
Çankaya Belediyesi BİM Müdürü Üveyiz Zaim Ünal;
Veri Park Genel Müdürü Aslı Derbent Özkan ve Satış Pazarlama Müdürü Armağan Gürkan;
BT Kurumsal Bilgi Sistemleri Kurucusu Berkan Teksöz;

"Kamu BT Yöneticilerinin profili" gündem sayfalarımıza verdiği katkılarla, Prof. Dr. Ziya Aktaş;
TBD Kamu-BİB ilk başkanlarından Abdullah Körnes ve kamu bilgi işlem yöneticileri profili çalışmasına yanıt veren onlarca yöneticilerimiz bizlerle oldu.

Bitmedi tabii, Hülya Küçükaras, Nezih Kuleyin, İ.İlker Tabak, Eylem Cülcüoğlu, Ayfer Niğdeli'nin düşündürücü ve eğlenceli yazıları Aslıhan Bozkurt'la Fatma Ağaç'ın haber ve yorumları, Arzu Kılıç ve Makbule Kandakoğlu'nun söyleşileri de sizleri bekliyor... İki ay sonra görüşmek üzere...
Şen kalın.

Bilişim sektörünün kalbi, Kasım'da Ankara'da atacak

31. Ulusal Bilişim Kurultayı ve CITEX 2014 Ankara Bilişim Fuarı, 6-9 Kasım 2014'te yine "Sayısal Gündem 2020" temasıyla düzenlenecek. TBD bünyesinde oluşturulan "Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları" etkinlikte, Türkiye'nin AB Sayısal Gündemi'nde bulunduğu yeri irdeleyecek.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından 1976'dan beri geleneksel olarak düzenlenen Ulusal Bilişim Kurultayı (Bilişim Etkinlikleri), GL Event işbirliğiyle bu yıl ilk kez yapılacak olan CITEX'2014 Ankara Bilişim Fuarı'yla birlikte toplanacak. 31. kez gerçekleştirilecek kurultay, bilişim fuarıyla eş zamanlı olarak 06-09 Kasım 2014 tarihlerinde ATO Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda (Congresium) düzenlenecek. Bilişim sektörünün tüm bileşenlerinin sinerjisiyle oluşturulacak etkinliğe 300'ü aşkın yerli ve yabancı konuşmacının katılımı bekleniyor.

TBD Yönetim Kurulu Başkanı Turhan Menteş, iki büyük etkinliğin birleştirilmesi nedeniyle Congresium'da 20 Haziran 2014'te yapılan tanıtım toplantısında Bilişim 2014 Kurultayı hakkında bilgi verdi. Etkinliğin bu yıl "Sayısal Gündem 2020" ana temasıyla yapılacağını anımsatan Menteş, etkinlikte bu yıl çok farklılıkların olacağını belirterek, Türkiye'nin bilişim teknolojileri kullanımında çok hızlı yol aldığını vurguladı. Menteş, Avrupa Birliği'ne (AB) aday olan Türkiye'nin, AB normlarını her şartta gerçekleştirmeye çalıştığına dikkat çekerek, "Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları'nı oluşturan TBD, bugünden 2020 yılına kadar uzanacak bir süreçte 7 ana hedef ve 40 uzmanlık alanında gruplar oluşturdu" dedi.

AB büyüme stratejisi çerçevesinde, 2011 yılında başlattığı "Digital Agenda for Europe" (Avrupa Sayısal Gündemi) programı ile 2020'ye kadar yürütülecek bir dizi eylem planı oluşturuldu. Yedi ana başlık altında 132 eylemden oluşan bu çalışmalar yıllık skorlamalarla takip ediliyor ve ilerlemeler kaydediliyor. Türkiye'nin de benzer bir sayısal gündemi ve ajandasının olması gerektiği düşünülerek tamamen gönüllülük esasına göre gruplar oluşturuldu. Uzmanlar, grubun ilgi alanına giren konularda çalışacak, uzmanlıklarını geliştirecek ve Dijital Türkiye Platformu adına Türkiye'nin sayısal gündeminin oluşmasında etkin bir rol üstleneceği belirtildi.

Ödüller verilecek yarışma yapılacak

Menteş, Türkiye'nin her tarafından özellikle akademisyenlerden oluşan 650 katılım isteği geldiğini ve bu çalışmanın sadece Ankara ile sınırlı kalmaması gerektiğini söyledi. Uzmanlık alanına giren konuda katkı vermek ve Türkiye'nin geleceğine yön vermek isteyen herkesi "TBD Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları"na davet eden Menteş, Dijital Türkiye Platformu ile işbirliği içerisinde "Atılım İçin Bilişim 2023", "Sayısal Gündem 2020", "Sayısal Gündem 2020 Raporu" ve "Sayısal Gündem Uzmanlık Grupları" oluşturduklarını belirtti.

Türkiye'nin sayısal gündemine yönelik 2020 yılına kadar izleyeceği strateji, politika ve yol haritasının tartışılacağı etkinliğe, yerli ve yabancı uzman, bürokrat, iş dünyası temsilcisi, akademisyen katılacak. Bilişim 2014'te sayısal gündem uzmanlık grupları çalıştayları ve sektörel sinerji oturumları olacak. Etkinlikte; hukuk, enerji, sosyal hareketler, eğitim, teknoloji, sağlık ve iletişim teknolojileri gibi pek çok alanda farkındalık oluşturulmaya çalışılacak. İlk defa bu yıl konuk ülke ile B2B toplantılarının yapılacağı özel oturumlar etkinlikte yer alacak.

Etkinlik kapsamında her sen olduğu gibi yaşam boyu hizmet ödülü, bilişim hizmet ödülleri, bilim kurgu öykü yarışması ödülleri verilecek ve TBD-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması yapılacak. Bilişim 2014 etkinliğinde bu yıl ilk olarak TBD Genç Kurultayı, programlama çocuk oyuncağı ve oyun yarışması etkinlikleri de yapılacak.

Bilgi Toplumu Stratejisi tartışmaya açıldı

2014-2018 yıllarını kapsayan, büyüme ve istihdam odaklı hazırlanan Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı taslağı, ilgili kesimlerin görüşlerine sunuldu. 8 ana eksean, 5 ana unsur ve 7 ana bölümden oluşan taslak, Türkiye'nin bilgi toplumu alanında geldiği aşama ve devam eden ihtiyaçlarını, temel sorunları ve önündeki fırsatları, Avrupa Sayısal Gündem gibi uluslararası arenadaki politika tercihlerini içeriyor.

T.C. KALKINMA BAKANLIĞI
BİLGİ TOPLUMU DAİRESİ

Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi, ülkemizin 2014-2018 döneminde takip edeceği Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı taslağını ilgili kesimlerin görüşlerine açtı. Taslak Strateji ve Eylem Planına ilişkin olarak Bakanlıklar, diğer kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, kalkınma ajansları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve teknoloji geliştirme bölgelerinden oluşan 271 kurum ve kuruluştan görüş talep edildi. Ayrıca; Strateji ve Eylem Planı için oluşturulan portaldan, Twitter ve Facebook ağları üzerinden ve Kalkınma Bakanlığı'na e-posta göndermek suretiyle de Taslak ile ilgili görüş beyan edilebiliyor.

Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı 7 ana bölümden oluşuyor: 1. giriş bölümünde; bilgi toplumu dönüşümünün ana hatları ifade edildikten sonra Türkiye'nin bu alanda geçmişte yürüttüğü çalışmalarla bunların sonuçlarına ve stratejinin hazırlık sürecine yer veriliyor. 2. bölümde; stratejinin Türkiye'nin büyüme ve istihdam hedefleriyle bağlantısına ve bu hedeflere nasıl hizmet edeceğine değiniliyor. 3. bölümde; dünyada bilgi toplumuna dönüşüm çerçevesinde mevcut durum ve yönelimlere yer verilirken 4. bölümde Türkiye'nin bu alanda mevcut durumu tespit edilip ve önündeki fırsatlar ortaya konuyor. 5. bölümde; Türkiye'nin 2018 yılına kadar uygulamayı öngördüğü politika ve strateji tercihleriyle hedeflerine yer veriliyor. 6. bölümde de bu hedeflere ulaşılması için hayata geçirilecek eylemler tanımlanıyor. 7. bölümde ise stratejinin uygulanmasının takibi ve koordinasyonuna ilişkin yaklaşım ortaya konuyor.

Strateji ve Eylem Planı alınan görüşler çerçevesinde olgunlaştırıldıktan sonra Yüksek Planlama Kurulu kararı ile uygulamaya konacak. Yüksek Planlama Kurulu Başbakan başkanlığında 8 bakanın katılımı (Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz, Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Çevre ve Şehircilik Bakanı İdris Güllüce, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Lütfi Elvan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri Işık, Orman Ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu) ile karar alıyor.

2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, büyüme ve istihdam odağında, sekiz ana eksen, 5 ana unsur ile 7 ana bölüm olarak hazırlandı. Taslak, Türkiye'nin bilgi toplumu alanında geldiği aşama ve devam eden ihtiyaçlarını, temel sorunları ve önündeki fırsatları, Avrupa Sayısal Gündem gibi uluslararası arenadaki politika tercihlerini kapsıyor. Ana unsurlar arasında, Türkiye'nin bilgi toplumu alanında geldiği aşama ve devam eden ihtiyaçları; Türkiye'nin temel sorunları ve önündeki fırsatlar; 10. Kalkınma Planı başta olmak üzere ulusal, tematik ve bölgesel politika belgeleri ile Avrupa Birliği'nin "Avrupa İçin Sayısal Gündem" girişimi başta olmak üzere uluslararası arenadaki politika tercihleri yer alıyor.

Yenilikçi bilişim çözümleri

Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı ile hayata geçirilecek eylemlerin; bilişim sektörünün güçlü ve rekabet gücü yüksek bir yapıya kavuşturulması, BT'nin diğer sektörlere nüfuzunun artırılması ve internet girişimlerinin gelişimlerine uygun bir ekosistemin oluşturulması suretiyle ekonomide büyüme ve istihdam artışını desteklemesi öngörülüyor. Ayrıca genişbant altyapılarının tesisi, yetkin bilişim personelinin teminine yönelik çalışmalar, bilgi toplumuna dönüşüm sürecinin gerektirdiği hukuki altyapının hayata geçirilmesi suretiyle bilgi güvenliği ve kullanıcı güveninin tesisi, yenilikçi bilişim çözümlerinin; kent hayatı, yeşil bilişim, e-sağlık, bilginin etkin kullanımı gibi alanlarda hayata geçirilmesi ve kamu hizmetlerinde kullanıcı odaklılık ve etkinliğin gerçekleştirilmesi gibi destekleyici çalışmalarla bilişim sektörünün ekonomiye katkısının etkin biçimde açığa çıkarılması amaçlanıyor.

2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, ülkemizin büyüme ve istihdam hedeflerini desteklemek üzere sekiz eksen dikkate alınarak tasarlandı. Bu eksenler şöyle:

1) Bilgi Teknolojileri Sektörü

2) Genişbant Altyapısı ve Sektörel Rekabet

3) Nitelikli İnsan Kaynağı ve İstihdam

4) Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Topluma Nüfuzu

5) Bilgi Güvenliği ve Kullanıcı Güveni

6) Bilgi ve İletişim Teknolojileri Destekli Yenilikçi Çözümler

7) İnternet Girişimciliği ve e-Ticaret

8) Kamu Hizmetlerinde Kullanıcı Odaklılık ve Etkinlik

30 hedef ve 73 eylemin tanımlandığı Strateji ve Eylem Planında;

- BT sektörünün milli gelir içindeki payının yüzde 1,76'ya çıkarılması,
- BT sektörü içerisinde yazılım ve hizmetler sektörünün payının yüzde 35'e çıkarılması,
- Genişbant erişim maliyetlerinin kişi başı milli gelire oranının yüzde 1'e çekilmesi,
- BİT istihdam oranının yüzde 2,6'ya; BİT ile ilişkili istihdam oranının ise yüzde 15'e çıkarılması,
- İnternet kullanım oranı ve genişbant İnternet erişim imkânı olan hane oranının yüzde 75'e çıkarılması,
- Yaşayan laboratuar uygulama sayısının 20'ye çıkarılması
- Milyon nüfus başına melek yatırımcı ağ sayısının 1 düzeyine çıkarılması
- 20 binin üzerinde veri setinin Açık Veri Kataloğu'na dâhil edilmesi planlanıyor.

Taslakta, 73 adet eylemin hayata geçirilmesinden 28 adet kurum ve kuruluşun sorumlu olması öngörüldü. Çok sayıda kurum ve kuruluş ise işbirliği yapılacak kuruluşlar olarak stratejinin uygulama safhasında rol üstlenecek.

Portal adresi: www.bilgitoplumustratejisi.org
e-Posta: btd@kalkinma.gov.tr
Twitter: twitter.com/BTStratejisi
Facebook: facebook.com/bilgitoplumustratejisi

No	Eksen ve Eylem Adı
1. Bilgi Teknolojileri Sektörü	
1.	BT Sektörü Veri Altyapısı Oluşturulması
2.	BT Sektörüne Yönelik Teşvik ve Desteklerde Etkinlik Sağlanması
3.	KOBİ'ler için Bulut Programı Geliştirilmesi
4.	Yazılım Sektörü Çalışma Grubu Kurulması
5.	FATİH Projesinde İçerik Üretiminin Teşvik Edilmesi
6.	BT Sektörü Firmalarının Küresel Pazarlara Açılımının Sağlanması
7.	Oyun Sektörü Stratejisi Oluşturulması
8.	Ar-Ge Merkezlerinin BT Sektörü Açısından Gözden Geçirilmesi
9.	Yazılım Firmaları için Lokasyon Bağımsız Destekler Oluşturulması
10.	Akıllı Cihazlarda Yerli Katma Değerin Artırılması
2. Genişbant Altyapısı ve Sektörel Rekabet	
11.	Kablo TV ve İnternet Altyapısının Özelleştirilmesi
12.	Bölgesel Bazda Düzenleme Yaklaşımına Geçilmesi
13.	Fiber Erişim Destekleme Programı Oluşturulması
14.	Düzenleyici Çerçevenin Gözden Geçirilmesi
15.	Öncül Düzenleyici Etki Analizinin Benimsenmesi
16.	Ulusal Genişbant Stratejisinin Hazırlanması
17.	Spektrum Kaynaklarının Tahsis Edilmesi
18.	4N Mobil Genişbant İnternete Geçilmesi
19.	Yerli 4N Elektronik Haberleşme Ekipmanlarının Teşvik Edilmesi
20.	Bina İçi İnternet Altyapısı Kurulumunun Zorunlu Hale Getirilmesi
21.	İnternet Değişim Noktası Kurulumunun Desteklenmesi
3. Nitelikli İnsan Kaynağı ve İstihdam	
22.	Üniversitelerdeki BİT Eğitim Müfredatının Güncellenmesi
23.	Meslek Liselerindeki BİT Eğitim Müfredatının Güncellenmesi
24.	Özel Sektör ve Eğitim Kurumları Arasında BİT Eğitimi İşbirliği Programı Geliştirilmesi
25.	Meslek İçi Eğitimlerin Etkinleştirilmesi ve Yaygınlaştırılması
26.	Yaygın Mesleki Bilişim Eğitimleri Düzenlenmesi
27.	Yükseköğretimde BİT Bölümlerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi
28.	BİT Eğitiminde İngilizce Yetkinliğinin Artırılması
29.	BİT Destekli Uzaktan Çalışma Koşullarının Oluşturulması
30.	Yurtdışından Nitelikli İşgücü Çekme Programı Geliştirilmesi
4. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Topluma Nüfuzu	
31.	Sayısal Bölünme Endeksi Oluşturulması
32.	Engellilere Özel BİT Yazılım ve Donanımlarının Yaygınlaştırılması
33.	BİT'in Faydaları ve Oluşturduğu Riskler Konusunda Bilinçlendirme için Müfredatın Güncellenmesi
34.	İnternet Erişiminin Yaygınlaştırılması
35.	Türkçe Sayısal İçeriğin ve Uygulamaların Geliştirilmesi
36.	Yerel Yönetimlerde Kamu Bilişim Merkezlerinin Kurulması

37.	İnternet Kafelerin Şartlarının İyileştirilmesi
5. Bilgi Güvenliği ve Kullanıcı Güveni	
38.	Ulusal Bilgi Güvenliği Kanununun Çıkarılması
39.	Kişisel Verilerin Korunması Mevzuatının Çıkarılması
40.	Siber Suçla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planının Oluşturulması
41.	Güvenli İnternet Kullanımında Farkındalığın Artırılması
42.	Bilişim Suçları İhtisas Mahkemelerinin Kurulması
6. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Destekli Yenilikci Çözümler	
43.	Akıllı Kentler Programı Geliştirilmesi
44.	Akıllı Uygulamaların Desteklenmesi
45.	Yaşayan Laboratuvarlar Programı Geliştirilmesi
46.	e-Sağlık Kayıtlarının Entegrasyonunun Sağlanması
47.	e-Sağlık Standardizasyonu ve Akreditasyonunun Gerçekleştirilmesi
48.	Entegre Bakım Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması
49.	Yeşil Bilişim Programı Geliştirilmesi
50.	Kamuda Büyük Veri Pilot Uygulaması Gerçekleştirilmesi
51.	Kültürel ve Bilimsel Nitelikte Sayısal Bilgiye Açık Erişimin Sağlanması
7. İnternet Girişimciliği ve e-Ticaret	
52.	e- Ticaret Mevzuatının Tamamlanması
53.	İnternet Girişimciliği Destek Merkezi Oluşturulması
54.	e-İhracat Stratejisi Oluşturulması
55.	İnternet Girişimciliği Kültürü Programının Geliştirilmesi
56.	e-Ticaret İzleme ve Değerlendirme Sistemi Oluşturulması
57.	İnternet Girişimleri için Üniversitelerde Hızlandırıcı Merkezleri Kurulması
58.	e-Ticaret Sitelerinin Belgelendirilmesi
8. Kamu Hizmetlerinde Kullanıcı Odaklılık ve Etkinlik	
59.	Kullanıcı Odaklı e-Devlet Hizmet Sunumunun Sağlanması
60.	Kent Yönetimi Bilgi Sistemi Geliştirilmesi
61.	Kurumsal Bilişim Stratejilerinin Oluşturulması
62.	Kamu Bilişim Personeli İstihdamının Düzenlenmesi
63.	Kamuda AKKY Kullanımının Desteklenmesi
64.	Kamu Bilişim Yetkinlik Merkezi Kurulması
65.	Kamu Bulut Bilişim Altyapısı Oluşturulması
66.	Türkiye Coğrafi Bilgi Stratejisi ve Eylem Planının Hazırlanması
67.	Kamu Bilişim Tedarikinin Etkinleştirilmesi
68.	Kamu Verisinin Paylaşılması
69.	Kamu Politikalarının Oluşturulmasında BİT Destekli Katılımcılık Programı Geliştirilmesi
70.	e-Devlet Mevzuatının Gözden Geçirilmesi
71.	e-Devlet Hizmetlerinde Mobil Platformlar ve Sosyal Medyadan Yararlanılması
9. Yatay Konular	
72.	Bilgi Toplumu Araştırmaları Programı Geliştirilmesi
73.	Bilgi Toplumu İzleme Sistemi Geliştirilmesi

Deloitte.

Türkiye | Teknoloji Fast50

Deloitte Teknoloji Fast50 Türkiye 2014 Programı Başladı!

Sağlam bağlantılar ile güçlenin!

Fast50 kazanını olmak şirketlere ne gibi avantajlar sağlar?

- Yerel, bölgesel ve uluslararası bilinirliği artırmak
- Sektördeki iletişim ağını kuvvetlendirmek
- Şirket içi ve dışı şirketin imajını güçlendirmek
- Yatırımcılar ve iş ortaklarının dikkatlerini kolayca çekmek
- Şirket profilini yükseltmek

Teknoloji sektöründe faaliyet gösteren ve büyüme hedefi olan şirketleri, Deloitte Türkiye'nin her sene düzenlediği "Deloitte Teknoloji Fast50 Türkiye Program" ına aday olmaya davet ediyoruz.

"Deloitte Teknoloji Fast50 Türkiye Program" ı, Deloitte'un dünya çapında yürüttüğü ve son 5 yılda en hızlı büyüyen, cirosunu en hızlı artıran teknoloji şirketlerini tespit ederek kamuoyuna tanıttığı bir çalışmanın parçasıdır. Bu programda Türkiye'nin en hızlı büyüyen 50 teknoloji şirketi belirlenerek, daha sonra Deloitte'un uluslararası "Teknoloji Fast500" programına katılmaya hak kazanacaklardır.

Kimler başvurabilir?

1. En azından 5 yıldır faaliyet gösteren bir şirket olmalı.
2. Teknoloji üreten, problem çözmede ileri teknolojiyi kullanan ve teknoloji konusunda AR-GE tarafında ciddi yatırımlarda bulunan bir teknoloji şirketi olmalı
3. Şirket, Türkiye bazlı ve genel merkezi de Türkiye 'de olmalı (Yan kuruluşlar değerlendirilemez.)
4. Faaliyet geliri 2009 yılında en az 50.000 Euro, 2013 yılında ise en az 800,000 Euro olmalı

Detaylı bilgi için Fast50 websitesini ziyaret edebilirsiniz.

TÜBİSAD: Türkiye e-ticaret pazarı büyüklüğü 14 milyar

Türkiye'deki e-ticaret sektörünün durumu ve geleceği hakkında önemli veriler sunan "Türkiye e-Ticaret Pazarı-2013" Raporu'na göre, Türkiye nüfusunun yüzde 49'u İnternet kullanıcısı ve yüzde 24'ü İnternet'ten alışveriş yapıyor.

Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD), Elektronik Ticaret Derneği (ETİD) ve Deloitte Türkiye, Türkiye'de e-ticaret pazarını tanımlayan ve uluslararası standartlara göre ölçümleyerek kategorize eden "Türkiye e-Ticaret Pazarı-2013" raporunu hazırladı. İlk kez hazırlanan rapora göre, Türkiye'de e-ticaret pazarının hacmi 14 milyar TL. E-ticaretin toplam perakende alım-satımı içindeki payı ise yaklaşık olarak yüzde 1,3. TÜBİSAD'ın, proje danışmanı olarak Deloitte, proje ortağı olarak ETİD ve veri ortağı olarak comScore ile ortak olarak hazırladığı "Türkiye'de E-Ticaret: Pazar Tanımlama ve 2013 Pazar Büyüklüğü Ölçümleme Çalışması" raporu, 26 Haziran 2014'te kamuoyu ile paylaşıldı.

Açılış konuşmasını TÜBİSAD Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr M. Kemal Cılız'ın gerçekleştirdiği

toplantıya, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı İsmail Yücel, Bankalar Arası Kart Merkezi (BKM) CEO'su Soner Canko, TÜBİSAD Yönetim Kurulu üyesi ve Yeni Medya ve e-Ticaret Komisyonu Başkanı Burak Ertaş, ETİD Başkanı Hakan Orhun ve Deloitte Türkiye ortağı Tolga Yaveroğlu konuşmacı olarak katıldı.

Türkiye halen elektronik ticarette arzu edilen seviyede değil, ancak inanılmaz bir büyüme potansiyeline sahip olduğunu vurgulayan TÜBİSAD Başkanı Prof. Dr. M. Cılız, "E-ticaretin gelişimi için sağlıklı bir hukuki zemine ihtiyaç var. 'Kişisel verilerin korunması' ve 'Elektronik ticaret' kanunlarının bir an evvel yasalaşması ve tüketicinin korunması kanununun ikincil düzenlemelerinin sektörün gelişimine yönelik yapılanması çok önemli olacaktır" dedi.

Türkiye'de E-Ticaret: Pazar Tanımlama ve 2013 Pazar Büyüklüğü Ölçümleme Çalışması" raporuna göre, 2013'te, 1,263 siteyi kapsayan ve 14 milyar TL'ye ulaşan Türkiye'deki e-ticaret pazarının 5.1 milyar TL'si tatil ve seyahat, 5 milyar TL sadece perakende, 1.6 milyar TL yasal bahis, 2.3 milyar TL ise çok kanallı perakende dikeylerinden geliyor. Türkiye nüfusunun yüzde 49'u internet kullanıcısı ve yüzde 24'ü internetten alışveriş yapıyor. Rapora göre Türkiye'nin 2013 e-ticaret pazar büyüklükleri şöyle:

e-Ticaret Pazarı Toplam Büyüklüğü: 14.0 Milyar TL
Tatil-Seyahat: 5,1 Milyar TL
Sadece On-line Perakende: 5,0 Milyar TL
Çok Kanallı Perakende: 2,3 Milyar TL

On-line – Pazaryeri: 1,7 Milyar TL
On-line – Bahis: 1,6 Milyar TL
On-line- Çok Kategorili: 1,4 Milyar TL
On-line – Özel Alışveriş: 1,3 Milyar TL
On-line – Ulaşım & Konaklama: 0,7 Milyar TL
On-line – Dikey: 0,6 Milyar TL

Çok Kanallı – Ulaşım & Konaklama: 4,3 Milyar TL
Çok Kanallı – Elektronik: 1,0 Milyar TL
Çok Kanallı – Giyim & Ayakkabı: 0,5 Milyar TL
Çok Kanallı – Ev & Dekorasyon: 0,3 Milyar TL
Çok Kanallı – Eğlence & Kültür: 0,1 Milyar TL
Çok Kanallı – Diğer: 0,5 Milyar TL

e-Ticaretin Toplam Perakende İçindeki Payı: (Toplam Perakende pazarında online yapılan işlemlerin oranı)

e-Ticaretin Türkiye Perakende Pazarı içinde payı: yüzde 1,3
Gelişmiş Ülkeler Ortalaması: yüzde 5,5
Gelişmekte Olan Ülkeler Ortalaması: yüzde 3,5

IPTV pazarı tam gaz!

2018 yılında 167 milyon kişi IPTV izleyecek

Eylem CÜLCÜLOĞLU
eylem@bilisimdergisi.org

Geniş bant internetin yaygınlaşmasıyla internet üzerinden televizyon yayını yapılmasına olanak veren IPTV de hızla yaygınlaşmaya başladı. Digital TV Research'ün verilerine göre 2018 yılında ABD'deki televizyon kullanıcılarının yüzde 10.6'sı IPTV kullanacak. Araştırmaya göre dünya genelinde IPTV kullanıcılarının sayısı 2018'de 167.2 milyona ulaşacak. Bu rakam 2012 yılında 69.4 milyondu. IPTV'deki büyüme hızının her sene artacağı öngörülüyor.

213 milyar dolarlık pazar

IPTV kullanıcılarının sayısının artmasıyla IPTV'den elde edilen gelirler de artıyor. 2018 yılında IPTV pazarının 21.3 milyar dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. ABD'nin toplam IPTV pazarının yüzde 30'unu elinde tutması bekleniyor. 2018 yılında Çin'in IPTV gelirlerinde ABD'den sonra ikinci sırada yer alacağı öngörülüyor. 2012 yılında Çin'de 23 milyon IPTV kullanıcısı bulunmaktaydı. Bu rakamın 2018'de 76 milyona çıkacağı belirtiliyor. IPTV pazarındaki en hızlı büyümenin ise Asya-Pasifik bölgesinde olması bekleniyor. Yeni IPTV kullanıcılarının yüzde 73'ünün bu bölgeden geleceği tahmin ediliyor.

IPTV pazarındaki büyüme kablolu TV pazarını da etkilemekte. 2013 yılında Batı Avrupa'da kablolu TV pazarı yüzde 1 oranında küçüldü. ABD'deki küçülme ise yüzde 1.5 oranında oldu. Asya Pasifik ve Latin Amerika'da kablolu TV'de hala büyüme olduğu için toplamda kablo TV pazarı yüzde 3 oranında büyümüş oldu. 2019 yılında kablolu TV kullanıcılarının sayısının 634.5 milyona ulaşacağı öngörülüyor.

Dijital Karasal Televizyon yayıncılığı ise bekleneni veremedi. Geçtiğimiz yıl Avrupa'da pazar yüzde 5 oranında daraldı. Afrika'da ise uydu antenlere göre daha ekonomik olduğu için Dijital Karasal Televizyon yayıncılığı çok popüler. Bölgede pazar geçtiğimiz sene yüzde 45 oranında büyüyerek 2.1 milyon aboneye ulaştı. Afrika'daki internet altyapılarının yetersizliğinden

dolayı IPTV pek kullanılmıyor. Kara kıtada sadece 110 bin IPTV kullanıcısı bulunuyor.

Çin lider

IPTV'de dünyada en fazla kullanıcıya Çin sahip. IPTV kullanım oranı nüfusa göre az olsa da Çin'de 21 milyon IPTV kullanıcısı bulunuyor. Çin'i ikinci sırada 13.8 milyon kullanıcı ile Fransa takip ediyor. ABD ise 10.8 milyon kullanıcı ile üçüncü sırada bulunuyor.

2013 yılında IPTV pazarında oransal olarak en büyük büyüme yüzde 25.2 ile Bahreyn'de yaşandı. Bahreyn'i yüzde 24.4 ile Yunanistan takip etti. Avustralya ise yüzde 20'lik büyüme oranı ile üçüncü sırada yer aldı.

Türkiye'deki IPTV pazarı ise henüz emekleme aşamasında. IPTV alanında birinci oyuncu konumunda Tivibu servisiyle TTNet bulunuyor. Tivibu 2014 yılının başında 360 bin üzerinde kullanıcıya ulaştı. 2013 yılında 4000 üzerinde film Tivibu üzerinden toplamda 23 milyon kere izlendi.

Digitürk IPTV kutu yurtiçinde yok

Türkiye'nin en büyük televizyon platformu Digitürk ise IPTV'yi yurtdışı ve yurtiçi olmak üzere farklı şekilde sunuyor. Yurtdışındaki Digiturk aboneleri sınırlı sayıda kanalı IPTV kutusu ile antene ihtiyaç duymadan internetten izleyebiliyorlar. IPTV kutusu maalesef sadece yurtdışı abonelerine sunulan bir hizmet. Yurtiçi aboneleri ise IPTV'den kısıtlı şekilde yararlanabiliyorlar. Digitürk IQ Plus kutusu ile yayınlar tekrar izle ve yeniden izle şeklinde IPTV üzerinden izlenebiliyor. Ama canlı TV yayınlarını izlemek için çanak antene sahip olmak gerekiyor. Çanak anten kullanamayan kullanıcılar için Türkiye'de tek alternatif Digiturk Web TV ve bu servis sadece mobil cihazlar ve bilgisayarlarla izlenebiliyor. Digiturk'te TV kanallarını televizyonda antensiz, IPTV olarak izlemek mümkün değil. Digiturk'ün IPTV kutuyu yurtiçinde neden sunmadığı tamamen bir bilinmez. Şirket belki altyapı yetersizliklerinden belki de satış stratejisi nedeniyle bu hizmeti yurtiçinde vermiyor. Hatta yurtdışında alınan IPTV kutusu yurtiçinde kullanılmak istenirse çalışmıyor.

İnternetin ticari kullanıma açıldığı ilk yıllarda televizyon izleme oranlarının azalacağı tahmin ediliyordu. Ama bu beklenti doğru çıkmadı. İnsanlar internet kullansalar da eski arkadaşları televizyondan vazgeçmediler. Araştırmalar televizyon izleme oranlarının azalmadığını hatta arttığını gösteriyor. A.C. Nielsen'in 2013 tarihli bir araştırmasına göre ABD'de bir kişi günde ortalama 5 saat 11 dakika televizyon izliyor. Bu rakama göre bir kişi hayatının 9 senesini televizyon önünde geçiriyor. ABD'deki evlerin yüzde 65'inde üç ve üzeri sayıda televizyon bulunuyor ve ABD vatandaşlarının yüzde 49'u çok fazla televizyon izlediklerini kabul ediyor. Uzmanlar internete rağmen televizyon izleme oranlarında azalma olmamasını televizyonun pasif bir iletişim aracı olmasına bağlıyorlar. Televizyon izlemek için herhangi bir şey yapmak gerekmiyor. Televizyon yemek yerken, kanepede uzanırken izlenebiliyor. İşten yorgun gelen sıradan vatandaş televizyon önünde vakit geçirmeyi seviyor.

Fırsatlar IPTV'de

Bu kullanım alışkanlarının ışığında önümüzdeki yıllarda da televizyon kullanımının artacağı net bir gerçek. Sadece televizyon yayının kullanıcıya nasıl iletildiği değişecek. IPTV önümüzdeki yıllarda daha da önemli bir teknoloji haline gelecek. Belki de 10-15 sene sonra antenler tarih olacak ve internetle televizyon ayrılmaz bir bütün haline gelecek. IPTV henüz çok keşfedilmemiş bir pazar ve bu pazarda büyük fırsatlar bulunuyor. IPTV alanında doğru zamanda doğru hamleyi yapan firmalar büyük karlar elde edebilirler.

Dinlenemeyen telefon piyasada

ABD'de 629 dolardan satışa sunulan Blackphone, gizli servislerin canını sıkacak

Dahili kriptolama özellikleriyle yüksek güvenlik sunan ve dinlemeleri engelleyen Blackphone piyasaya çıktı. ABD'li Silent Circle ve İspanyol Geeksphone firmalarının ortak girişimi olan Blackphone, Android tabanlı özel bir işletim sistemi PrivatOS kullanıyor. Bu işletim sistemi hem normal telefonlara göre ekstra güvenlik sunarken hem de Silent Circle'ın kriptolu arama ve mesajlaşma servislerini içeriyor.

Blackphone'da ayrıca özel hayatın gizliliğini sağlamak için bir çok özel uygulama bulunuyor. Anonim web arama, anonim sörf ve güvenli veri depolama alanı bunlardan sadece bazıları. Ayrıca Akıllı telefonda kablosuz hotspot'ların kullanıcı hakkında geçmiş kullanım bilgilerini almasını engelleyen Kismet Smarter Wifi uygulaması da bulunuyor.

Telefonun üreticileri Blackphone'un istihbarat servislerinin ve siber suçluların genel veri toplama faaliyetlerini engelleyeceğini ama sofistike metotlar karşısında etkili olamayabileceğini belirtiyorlar.

4.7 inç IPS HD ekrana sahip telefonda 2Ghz NVIDIA Tegra dört çekirdekli işlemci bulunuyor. ABD'de 629 dolardan satışa sunulan Blackphone'un ülkemizde satılıp satılmayacağı henüz bilinmiyor. Daha fazla bilgi için www.blackphone.ch adresine bakabilirsiniz.

Mobilde güvenlik alarmı

Fidye yazılımları, Truva atları, virüsler mobil cihazlarda cirit atıyor. 2014 yılında mobil güvenlik pazarı 11 milyar dolara ulaşacak

Mobil cihazların sayısının artmasıyla beraber, bu cihazlara yönelik hacker saldırıları da artmaya başladı. IDC'ye göre mobil cihazlar PC'lerin yerini alıyor ve önümüzde dört sene içinde ABD'de PC kullanarak internete girenlerin sayısı 15 milyona inecek. Bunun yanında mobil internet kullanıcılarının sayısı ise 91 milyona ulaşacak.

Android telefonlar hedefte

SNS Research'ün en son raporuna göre mobil cihazlar senede toplam 86 exabyte'lık veri trafiği kullanıyor. Bu veri trafiğinin artmasında özellikle Android bazlı cihazlar büyük rol oynuyor. Android yazılım marketi Google Play'in, Apple Appstore'un aksine kontrolsüz olması hacker'ların burada cirit atmasına yol açıyor. Hacker'lar Google Play'e normal görünen bir uygulama yollayıp, uygulamanın içine zararlı yazılımları ekliyorlar. Virüsler ve Truva atları, Android kullanıcılarının canını yakıyor.

Durum böyle olunca mobil güvenlik pazarı da büyüme gösteriyor. SNS Research'ün verilerine göre mobil güvenlik pazarının 2014 yılı sonunda 11 milyar dolara ulaşması bekleniyor.

Kişisel veriler tehlikede

Zararlı uygulamalar kullanıcıların kredi kartı bilgilerinden, kişisel verilerine kadar bir çok hassas bilgiyi çalabiliyor. Ayrıca bu uygulamalar kullanıcıdan habersiz SMS mesajı yollayabiliyor, 900'lü numaraları arayabiliyor. Telefonunuza giren bir virüs bilgisayarınıza giren virüsten çok daha fazla zarar veriyor.

Artan hacker saldırıları yüzünden mobil cihazlarda antivirüs kullanmak zorunlu hale gelmiş durumda. Ayrıca Apple, Samsung ve HTC gibi firmalar kullanıcılarına ekstra güvenlik sağlama amacıyla parmak izi okuma özellikli cihazlar sunuyorlar.

Akıllı telefonlar sadece kişisel kullanım için kullanılmıyor. Her geçen gün artan sayıda şirket çalışanlarına akıllı telefon veriyor. Bir çok kurumsal uygulama akıllı telefonlar üzerinde çalışıyor. Çalışanlar akıllı telefonlarını kullanarak şirket ağlarına giriyor ve hassas şirket verilerine ulaşıyor. Kurumsal kullanıcılar hacker'lar için en büyük hedeflerden birisi. Hacker'lar kurumsal kullanıcıların akıllı telefonlarına girip veri hırsızlığı yapıyorlar. Ayrıca kullanıcının verilerini çalıp, silip daha sonra fidye isteyen Ransomware adlı fidye yazılımları son dönemde çok artmış durumda. Önemli verilerini kaybeden kullanıcılar yüksek fidye bedellerini ödemeyi kabul ediyor.

En zayıf halka

Günümüzde çoğu şirket çalışanlarının kendi cihazlarını kullanmasına izin veriyor hatta bunu teşvik ediyor. Kurumsal çalışanlar kendi akıllı telefonları ve tabletleri ile kurumsal uygulamaları kullanıyor. Durum böyle olunca bu cihazlardaki güvenlik riskleri daha da fazla oluyor. Sonuçta kullanıcı cihazında hem kişisel uygulamalarını çalıştırıyor hem de kurumsal uygulamaları. Google Play'den indirilen masum görünen bir uygulama bir anda cihazın tüm kontrolünün hacker'ların eline geçmesine yol açabiliyor. Sunucu altyapılarının güvenliği için binlerce dolar para harcayan şirketler uç nokta güvenliğine ise çok fazla önem vermiyorlar. Böylece kapıdan içeri giremeyen hacker, bacadan içeri dalıyor.

Önümüzdeki dönemde mobil güvenlik alanında daha fazla sorunlar yaşanması bekleniyor. Mobil cihazların artması hacker'ları bu alana yöneltti. PC, ağ ve sunucu güvenliğinde yıllardır oluşmuş bir bilinirlik var. Mobil güvenlik ise henüz çok bilinmeyen bir alan. Çoğu kullanıcı mobil cihazlarda virüs olabileceğini bile bilmiyor. Bu yüzden kullanıcıların bilinçlendirilmesi çok önemli. Ayrıca kurumsal uygulamaların ayrı bir cihazda kullanılması bir çok güvenlik açığını ortadan kaldırabilir. Güvenlik açıklarıyla mücadelede üreticiler kadar kullanıcılara da büyük görev düşüyor.

Türkiye'de **Ar-Ge**

Ahmet Hamdi Atalay
NETAŞ İcra Kurulu Üyesi

Teknolojiler Evrimi

Dünya Refah Dağılımı

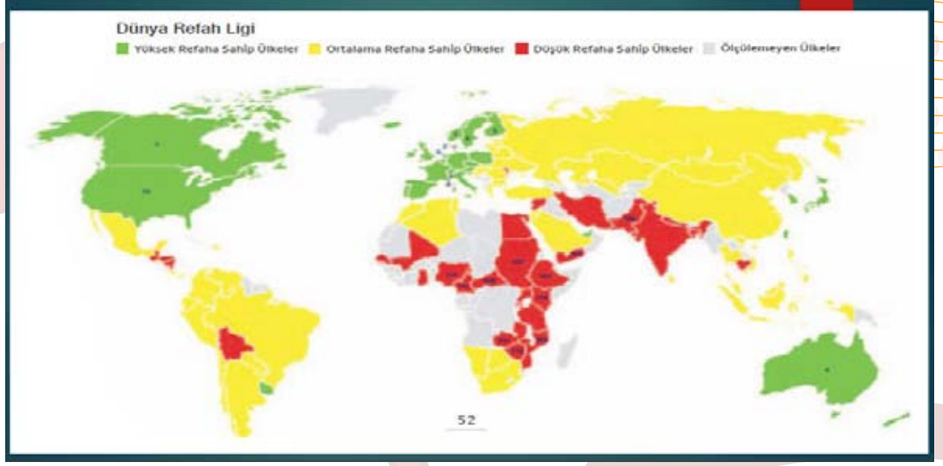

Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyi

Gelişmiş Ülkeler (Developed Countries)	Sanayileşmiş – Teknoloji Üreten ve Transfer Eden Ülkeler **31 ülke**
Gelişmekte Olan Ülkeler (Developing Countries)	Sanayileşmekte Olan – Teknoloji Satın Alan Ülkeler **111 Ülke**
Az Gelişmiş Ülkeler (Least Developed Countries)	**Sanayileş(e)memiş – Teknoloji Satın Alan Ülkeler** **50 Ülke**

Türkiye'nin Milli Gelir Gelişimi

Kişibaşına GSYİH (1960-2010)

KİŞİ BAŞI 10 BİN DOLAR MİLLİ GELİR TUZAĞINA KİLİTLENDİK KALDIK

	Cari döviz kuru ile Kişi Başı Milli Gelir (dolar)	Sabit fiyatlarla Milli Gelir artışı (yüzde)	Cari döviz kuru yıl ort. Dolar fiyatıyla (TL)
2007	9.240	3,4	1.29
2008	10.438	-0.6	1.28
2009	8.559	-6.1	1.54
2010	10.022	7.7	1.50
2011	10.444	7.1	1.67
2012*	10.973	4.0	1.73
2013*	11.716	5.0	1.77
2014*	12.412	5.0	1.82

Açıklama: 2012, 2013, 2014 rakamları 2012 Orta Vadeli Program hedefleridir. Bu yıllarda Kişi Başı Milli Gelir hedefleri düşük dolar fiyatına göre hesaplanmıştır. Dolar fiyatı yükseldikçe Kişi Başı Milli Gelir rakamları gerileyecektir.

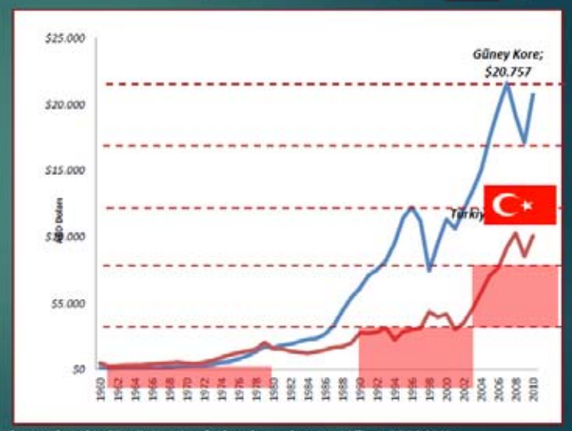

Kaynak: *Dünya Bankası verilerinden Güngör Uras tarafından oluşturulmuştur, Milliyet, 26.06.2012.*

Ülkelerin Rekabet Gücü Endeksi

Dünya Ekonomik Forumu (WEF) 2013-2014 Küresel Rekabet Raporu'na göre; Türkiye 148 ülke arasında 44. sırada.

Türkiye daha önce 142 ülke arasında 59., ondan önceki yıl ise 139 ülke arasında ise 61. sırada yer almaktaydı.

Rekabet Gücü Endeks Sıralamaları	Almanya	ABD	Çin	Japonya	G. Kore	Türkiye
148 Ülke Arasındaki Yeri	4	5	29	9	25	44
İnovasyon Kapasitesi	3	5	30	6	22	45
Bilimsel Araştırma Kurumlarının Kalitesi	6	5	41	9	24	63
Şirketlerin Ar-Ge Harcamaları	4	5	22	2	20	68
Ar-Ge 'de Üniversite& Sanayi İşbirliği	9	3	33	17	26	52
İleri Teknoloji Ürünlerde Kamu Alımları	17	15	13	37	31	23
Bilim İnsanı ve Mühendis Mevcudiyeti	17	6	44	4	33	53
Faydalı Model, Patentler	6	12	36	4	9	41

(Kaynak: World Economic Forum | The Global Competitiveness Report 2013–2014)

Yüksek Katmadeğer İçin İleri Teknoloji

İleri teknoloji ürünlerinin imalat ürünleri ihracatı içerisindeki oranı (%)

	Almanya	ABD	Çin	Japonya	G. Kore	Türkiye
İhracat (Milyar $, 2012)	1492	1612	2021	793	548	152
Oranı (%, 2006-2012)	32	46	39	31	41	4,8

(Kaynak: Deloitte Global Manufacturing Competitiveness Index 2013)

Türkiye'nin ihraç ettiği ürünlerin kilogram başına değeri 1.5 dolar.

Bu rakamın Almanya için 4.1, Japonya için 3.5, Güney Kore için 3 dolar.

İleri teknoloji ürünler kilogram başına 10.2, orta seviyeli teknoloji ürünlerinden ise 3.3 dolar değerinde

Beton	1 sent
Çimento	5 sent
Demir-Çelik	50 sent
Alüminyum	1,5 dolar
Otomobil	10 dolar - 100 dolar
Yolcu Uçağı	100 dolar – 1.000 dolar
Savaş Helikopteri	2.000 dolar – 3.000 dolar
Cep Telefonu	4.000 dolar
Savaş Uçağı - İlaç	10.000 dolar
Uydu	100.000 dolar
Mikro ve Nano Yonga	4 milyon dolar

Türkiye'nin İhracatı

2009 yılında 1.16 dolar olan kg ihracat fiyatı, 2012 yılında 1,58 dolara yükseldi.

Teknoparklardan yapılan ihracattan kilogram başına 6.9 dolar, Patentli ürünlerden 3.0 dolar, tasarımlı ürünlerden ise 2.6 dolar gelir elde ediyoruz.

Türkiye kg fiyatı 354 dolara hava taşıtı da ihraç ediyor. Elektrikli makinalarda 31, bilgisayar ve büro makinalarında 25, medikal optik aletlerde 22, savaş araçları ve askeri mühimmatlarda ise 21 kg/dolara ihracat yapıyoruz.

Türkiye ve dünya ihracat değerleri (Milyar $) ile Türkiye'nin dünya ihracatındaki payı

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Türkiye	31	36	47	63	74	86	107	132	102	114	135	152
Dünya	6.119	6.420	7.471	9.101	10.389	12.043	13.849	15.974	12.321	15.048	18.001	18.058
Pay (%)	0,51	0,56	0,63	0,69	0,71	0,71	0,77	0,83	0,83	0,76	0,75	0,84

ArGe – Araştırma ve Geliştirme

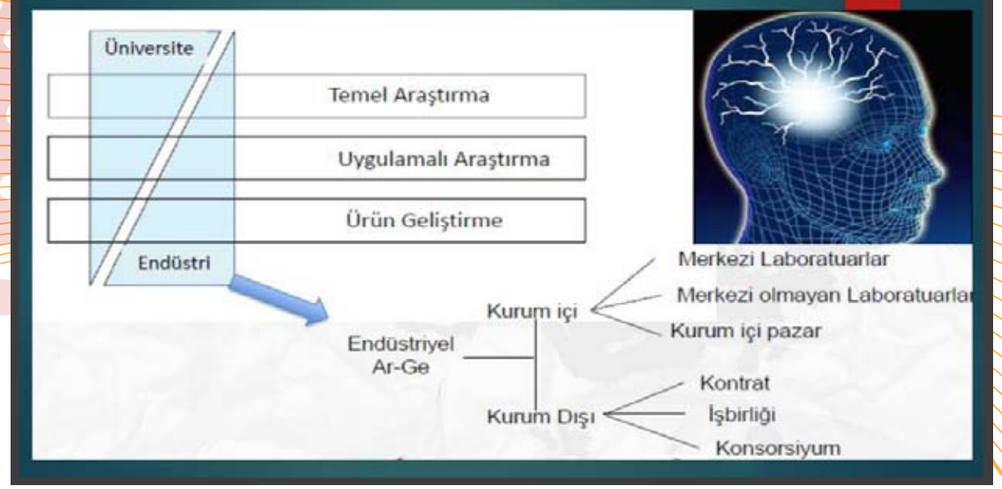

Türkiye'nin ArGe Ekosistemi

Turkiye'de ArGe faaliyeti gosteren uluslararası şirketler, Turkiye'deki ArGe ekosistemini geniş bir bant icinde değerlendirmelerine karşın, **«Pazar potansiyeli»** en bariz avantaj olarak öne cıkıyor.

Ankete katılan şirketlerce belirlenen en onemli ArGe Eko Sistem ozelliği **"kalifi ye eleman"** olarak belirtilirken, bunu **"pazar potansiyeli", "kurumsal ArGe destek mekanizmaları"** ve **"personel maliyeti"** takip etmektedir.

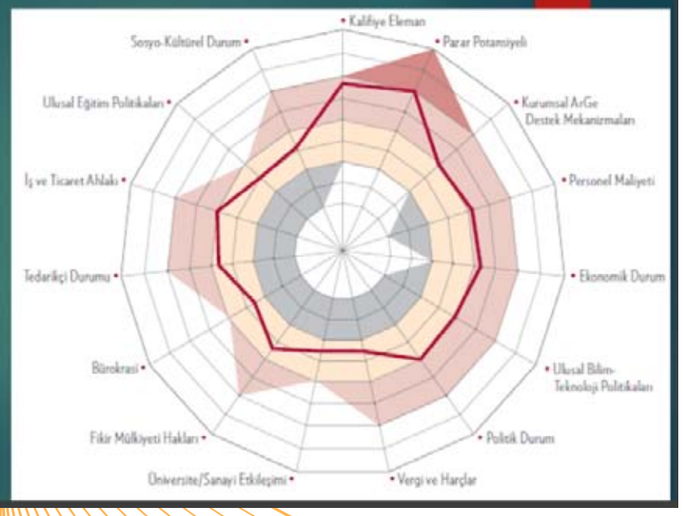

YASED, ArGe Araşbrması Raporu'2013

Ülkelerin ArGe Performansı

Türkiye'nin ArGe harcamalarının GSYİH içindeki payı %0,92, 2023 hedefi ise %3.

Bu oran Çin'de %1.84, ABD'de %2.77, Almanya'da % 2.88, Japonya'da 3.39, G.Kore'de %4.03

	Ar-Ge Harcamaları (GERD, Milyar $)	Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'e Oranı (%)	Kişi başına Ar-Ge Harcaması ($)
Almanya	93,1	2,88	1138
ABD	415,2	2,77	1331
Çin	178,2	1,84	155
Japonya	141	3,39	1146
G. Kore	53,2	4,03	1203
Türkiye	11,1	0,92	166

(Kaynak: OECD | Bilim, Teknoloji ve Sanayi Puan Tablosu 2013)

Buluş-Yayın Kıyaslamaları (G20-Eylül 2013)

Ülkelerin ArGe Performansı

Türkiye'de ArGe harcamalarının %46,8'i özel sektör, %28,2'si kamu, %25'i yükseköğretim kesimi, yurtiçi ve yurtdışı kaynaklar tarafından karşılanmıştır (2012 verisi).

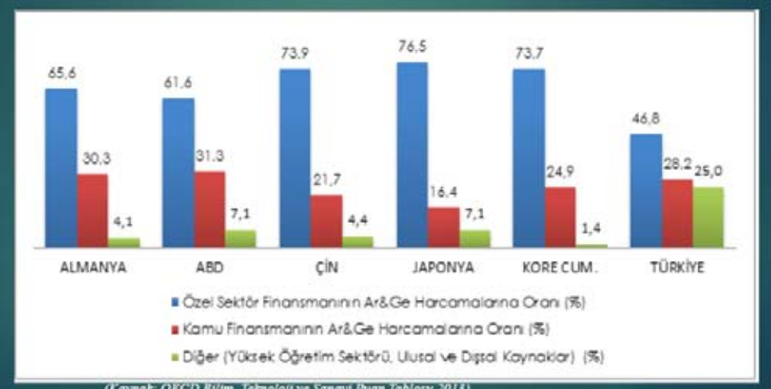

(Kaynak: OECD Bilim, Teknoloji ve Sanayi Puan Tablosu 2013)

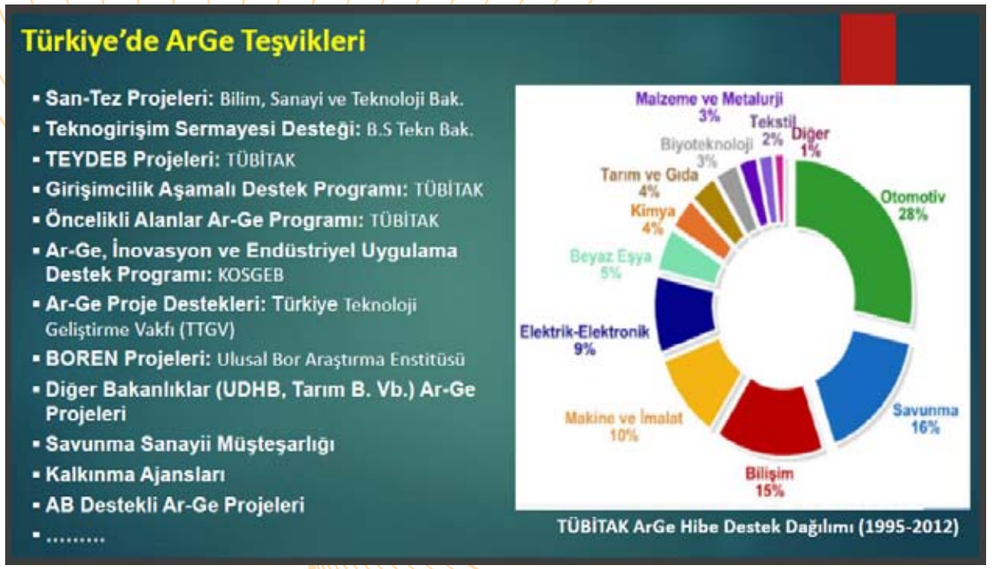

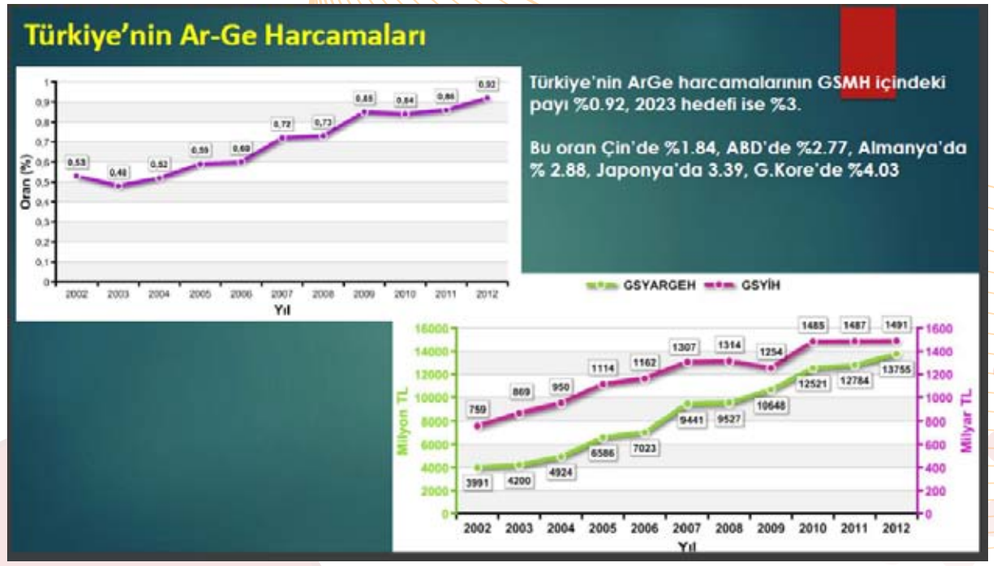

Bunca gayret ve yatırıma rağmen... Sorun ne?

- Bilim ve teknoloji toplum gündemindeki ana konular arasına girebilmiş değil,
- Eğitim sistemimiz merak eden, sorgulayan ve araştıran bireyler yetiştiremiyor,
- Temel bilimler (Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji) eğitimimiz zayıf,
- Ar-Ge kavramı kamu, üniversite ve sanayi tarafından farklı anlaşılıyor,
- Teşvik düzenlemeleri ve teşvik mekanizmaları uygulamayı zorlaştırıyor,
- Kamu teşvikleri dağınık yapıda ve hedef teknoloji odaklı değil,
- Kamu bürokrasisi ve uygulamaları güvensizlik odaklı, performans hedefli değil,
- TÜBİTAK bir araştırma kurumu gibi değil, ticari işletme gibi, haksız rekabet,
- Üniversite-sanayi işbirliği yeterli değil, üniversiteler teknoloji üretmiyor,
- Teknokentler sinerji ortaya koyamıyor, ofis kiralama merkezi gibi çalışıyor,

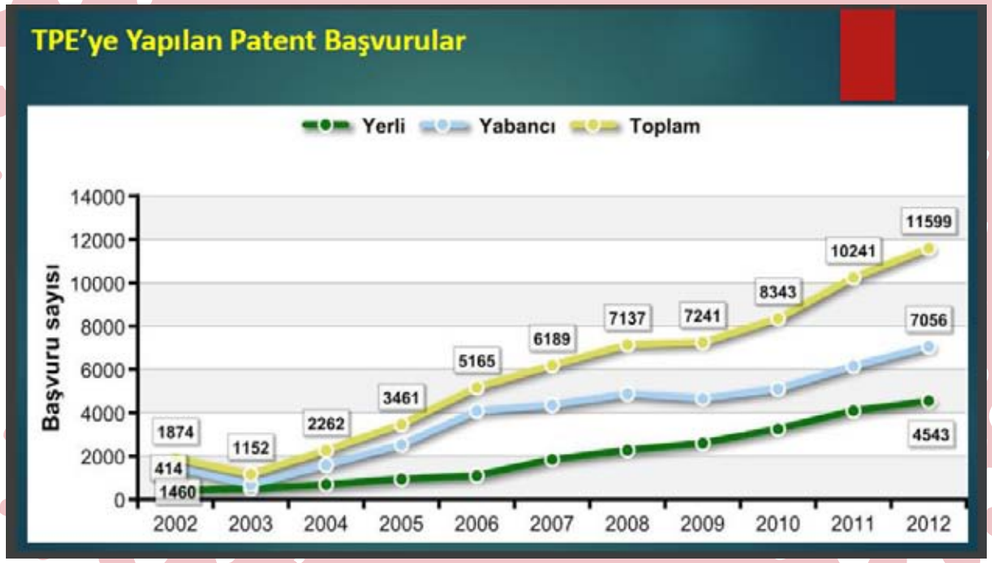

- Bireysel girişimcilere maddi destek sağlayacak yatırımcılar yok,
- Özel sektör kısa dönemli bakışa sahip, sanayici değil tüccar gibi davranıyor,

Hedeflenen başarıya ulaşmak için ne yapmalı?

- Bilim ve teknoloji kültürümüzün parçası haline getirilmeli,
- Meraklı, sorgulayıcı ve araştırıcı bireyler yetiştirecek eğitim sistemi oluşturulmalı,
- Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji konusunda eğitimler teşvik edilmeli,
- Temel araştırma, uygulamalı araştırma ve ürün geliştirme tanımları netleşmeli,
- Teşvik düzenleme ve mekanizmaları kolaylaştırılıp güven üzere kurulmalı,
- Kamu teşvikleri derlenmeli ve hedef seçilecek teknolojilere odaklanılmalı,
- Teşvik karar ve kontrol birimleri kamu ve özel sektör temsilcilerinden oluşmalı,
- TÜBİTAK, sanayi için temel araştırmalar yapan bir yapıya dönmeli,
- Üniversite-sanayi işbirliği tüm tarafların kazanacağı bir modele dönüştürülmeli,
- Teknokentler ortak Lab ve altyapılarla sinerji ve inovasyon ortamına dönüşmeli
- Bireysel girişimcilere maddi destek sağlayacak yatırımcılara vergi teşviği,
- Tüccarlar değil sanayiciler teşvik edilmeli.

Sonuç

Güçlü bir Türkiye için Ar-Ge bir zorunluluktur. Ar-Ge olmadan;

-Dünyanın 10. büyük ekonomisi olunamaz,
-2.000 Milyar $ milli gelire ulaşılamaz,
-25.000 $ kişi başı milli gelire ulaşılamaz,
-500 Milyar $ ihracat rakamına ulaşılamaz.

İnanırsak başarabiliriz. Çünkü;

- Genç, dinamik, yeniliğe açık ve teknolojiye yatkın bir nüfusumuz var.
- Ar-Ge'ye inanmış, hedefleri ve icra kabiliyeti olan hükümetimiz var.
- Tüm bunları başarabilecek üniversitelerimiz, araştırma kurumlarımız ve girişimciliği yüksek sanayimiz var.

Sokaktaki sivrisinek

Türkçesi varken

Hülya Küçükaras
Dil Derneği Genel Yazmanı
TBD Özenli Türkçe Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı

Ovızıltı ayrımına bile var(a)madan soruyor: "Hangi dil güçlüdür?"

Yanıtını sıcacık içtenliğiyle Nermi Uygur veriyor:

Rüzgârın sesini;

suyun tadını;

şimşeklerin göğü işleyişini;

kızarmış ekmek kokusunu;

gözümün seğirişini

gerçekte veren dil güçlüdür.[1]

Derken vızıltı, Uygur'u doğrularcasına dile geliyor; söz oluyor, saz oluyor.

* * *

Üzerinde Türkçe yazmayan klavyeleri öylesine kanıksamıştık ki bilgisayara yabancı olanların "Ctrl, Insert, Delete, Home, End..." gibi tuşlara tepki vereceğini düşünemezdik. Kaldı ki bu tuşlarda yazanlara olumsuz tepki gösterseler, karşı çıkışları doğru ve haklı da olsa yadırgardık. Ben dersimi, 80'lerin sonlarında, bilgisayar başına ilk kez oturanlara eğitim verirken aldım.

Yazılımın işleyişini anlatırken ara ara -sıradan bir şeymişçesine- "eskeype basıp çıkın" diyorum. Kullanıcılar önce çaktırmadan birbirlerine göz atıp ardından donmuş gözlerle bana bakıyorlar. Odada çıt çıkmıyor. Ben sanıyorum ki çoktan "eskeyp"e bastılar, ne yapacaklarını söylememi bekliyorlar.

An geldi, içlerden biri çekine çekine konuştu: "Biz, o dediğiniz şeyi bulamadık!"

Üzerinde "Esc" yazan tuşu gösterip açıkladım: "Bu tuşa basınca yapılan işlem bitirilip ekrandan çıkılır; kimi kez de yapmak istemediğiniz bir işlemden kurtulup kaçmak için kullanılır."

Bir süre sonra bir kullanıcıyı, diğerine yardım ederken işittim: "Tamam kardeşim, olmuyorsa eskaça bas, eskaça..."

1 Nermi Uygur, Yaşama Felsefesi, YKY, 4. Baskı, Mart 2008, s. 100.

Yıl 2014. Ben şimdilerde de bilgisayara hiç dokunmamışlara bir şeyler öğretebilmek uğruna kentlerin unutulmuş, yok sayılmış yerleşim bölgelerinde eğitimler düzenliyorum. Bu kez -dersini çoktan almış bir öğretici olarak- önce klavyenin, farenin işlevlerini anlatıp kullanım denemeleri yaptırıyorum.

"Tutun fareyi, basın sol düğmesine. Parmağınızı kaldırmayın. Sürükleyin fareyi, korkmayın sürükleyin..."

Oysa vızıltı iş başında... Yekinip sokuyor iğnesini:

"Ama öğretmenim, biz fareyi köylük yerde bile sürüklemeyiz. Şöyle güzel güzel 'yularından tutup çek' diye anlatsana..."

* * *

"Selfie" sözcüğünü, kavramı da göz önüne alarak tartışmayı sürdürüyoruz. "Özçekim" özellikle tümce içinde kullanımı açısından pek de içimize sinmedi; ama işte sokak durmuyor, susmuyor; diliyle yaşıyor. Yepyeni kavramların, sözcüklerin Türkçesini üretmek için çabalayanlara esin kaynağı oluyor. Biz "selfie" için Türkçe karşılık oluşturmaya/türetmeye çalışırken kulağımıza fısıldıyor: "Bakçek, görçek, kendinçek..."

"Cırcır,[1] çekyat, fırfır, gerzek, patıpatı,[2] şipşak"ları dilimize kazandıran sokak, var olmak için diline sıkı sıkıya tutunuyor.

1 "Cırcır" sözcüğü "geveze" anlamının yanı sıra kimi yörelerde halk ağzında "fermuar"ın karşılığıdır.

2 "Patıpatı" Adana-Gaziantep yöresinde "motosiklet"e verilen ad.

Bitcoin'i Türkçe ve Türkiye'ye özgü **simgelerle anlatma...**

Galatasaray Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi mezunu olan Murat Kipel, IBM Global Services firmasında Bilgi Teknolojileri Uzmanı olarak çalışıyor. Bitcoin terimlerine Türkçe öneriler getiren Kiper, Bitcoin ve kriptoparalar ile nasıl ilgilenmeye başladığını şöyle anlattı:

"Bitcoin ile tanışıklığım 2013 başlarında bir ekonomi haberinde okumamla başladı. Ne olduğunu, nasıl çalıştığını araştırdıkça ilgimi daha çok çekti. Bir yazılımcı olarak bilgi işlem alanında pek çok fırsat yaratabilecek bir teknoloji olduğunu farkettim. Tıpkı Internet'in ilk günlerinde olduğu gibi bugün sınırlı sayıda kullanıcısı bulunuyor. Ancak son derece parlak bir gelecek vaat ediyor.

Araştırmaya başladığım günlerde okuduğum kaynakların çoğu İngilizceydi. Türkçe kaynak son derece azdı. Öğrendiklerimi çevremle paylaşmak ve Türkçe içeriğe katkı sağlayabilmek amacıyla www.bitcoinhaber.net günlük sitesini ve @bitcoinhaber Twitter hesabını açtım. Burada hem en son haberleri hem de konuya ilgi duyan öğrenme heveslileri için çeviriler ve özgün içerikli makaleler yayınladım. Benzer kriptopara sitelerinden farklı olarak Bitcoin'i Türkçe ve Türkiye'ye özgü simgelerle anlatma yoluna gittim. Örneğin sitenin logosunu tasarlarken Bitcoin ambleminin yanında ince belli çay bardağını kullandım. Çaya batırıp yemek için Bitcoin şeklinde kurabiye tarifi verdim. Türkiye'nin Bitcoin kabul eden ilk işletmesiyle söyleşi yaptım ve kafeteryasında çay içip hesabı bitcoin ile ödedim. Türkiye'de iş dünyasından ve akademik dünyadan bitcoin'i kendine iş edinmiş kişilerle de söyleşiler yaptım.

Yabancı içeriği Türkçeye çevirirken en çok zorlandığım konu kriptopara ilgili terimlerin Türkçe karşılığını bulmak oldu. Konu ile ilgili yazılmış makaleleri, forum grubu iletilerini tarayıp İngilizce terim listesi çıkardım. Terim karşılıklarını ararken günlük okuyucularının da çalışmaya katılmalarını sağlamak üzere "Kriptopara Sözlüğü Anket Formu" düzenledim. Ankete verilen yanıtları bir tabloda özetledim.

İngilizce Terim	Önerilen Türkçe Terim	Tanım
altcoin	alternatif (seçenek) para	Bitcoin dışındaki benzer sanal para
ASIC	UÖTD - Uygulamaya Özel Tümleşik Devre	Application Specific Integrated Circuit; Uygulamaya Özel Tümleşik Devre
bitcoin	e-para; b-para; (ikil para), bitpara	Satoshi Nakamoto'nun makalesinde ve Bitcoin-QT kaynak kodunda parametreleri belirlenmiş ilk kriptopara.
bitcoin address	bitcoin adresi	Bitcoin transferi yapılabilen uzun karakter dizisi
block reward	blok(öbek) ödülü, öbek	Bloğun çözülmesi karşılığında madencinin kazandığı bitcoin
blockchain	blok(öbek) zinciri, öbek	Onaylanan bitcoin işlemlerinin tutulduğu veri yapısı
chargeback	iade	Ödeme işleminin geri döndürülmesi
cold wallet	soğuk cüzdan	Ağa bağlı olmayan bir ortamda saklanan bitcoin cüzdanı
colored coin	işaretli para	Bitcoin (veya altcoin) ağında dolaşımda bulunan, işaretlenerek ilave değer atfedilmiş coin
confirmation	onay	İşlemin madenci tarafından blok zincirine eklenmesi
cryptocurrency	kriptopara	Şifreleme sistemine dayanan para sistemi
decentralized	merkezsiz,dağıtılmış; dağıtık	Bitcoin tanımında kullanılan, bir merkezden üretilmediğini ve yönetilmediğini tanımlayan terim
difficulty level	zorluk derecesi	Bitcoin madenciliğinde çözülmesi gereken problemin zorluğu
digital money	sayısal para	
digital signature	sayısal imza	Transfer işleminin belirli bir adresten yapıldığını doğrulayan, açık ve saklı anahtarları girdi olarak alan fonksiyonun (işlevin) çıktısı
double spending problem	mükerrer (yinelemeli,tekrar) harcama problemi	Bitcoin ve benzeri sistemlerin çözüm getirdiği aynı değerin birden fazla kez harcanabilmesi problemi.
dust transaction	mini havale	Çok küçük miktardaki bitcoin transferine konu olan işlem
ECDSA	EESİA - Eliptik Eğri Sayısal İmza Algoritması	Elliptic Curve Digital Signature Algorithm - Bitcoin protokolüne temel oluşturan elektronik imza algoritması.
escrow	arabulucu	Çoğunlukla elektronik ticarette birbirini tanımayan iki kişi arasında alışverişi sağlayan taraf ve bu hizmeti tanımlayan terim
exchange	borsa	Bitcoin alım satımı yapılan uygulama veya yer
faucet	sebil	Bedava (genelde çok düşük miktarda) bitcoin dağıtan servis.
fiat money	yasal para	Latince "Bırakın olsun" anlamındaki terim Dolar, Euro, TL gibi gücünü bir devlet ve kanundan alan para birimleri için kullanılır
fork	çatal	1. Program kaynak kodundaki geliştirmelerin iki farklı koldan devam etmesi. 2. Blok zincirinin bir noktada ikiye ayrılarak uzamaya devam etmesi
full node	bağımsız düğüm	Blok zincirinin tamamının kopyasına sahip düğüm. Doğrulama yapmak için başka bir düğüme sorgu göndermesi gerekmez.
genesis block	ilk blok	Bitcoin (veya altcoin) blok zincirinin ilk halkası
halving	yarılanma	Her 210.000 blokta bir (4 senede bir) blok ödülünün yarıya düşmesi
hash, to	özetlemek	Uzun bir sayıyı ya da metni sabit uzunlukta bir değer ile ifade etmeyi sağlayan fonksiyon (işlev)

hash	özet	özet fonksiyonunun (işlevinin) çıktısı.
hash rate	kazma hızı	Bitcoin üretiminde 1 saniye içinde üretilen hash sayısı
millibitcoin	mili e-para; mili b-para; (mili ikil para)	1/1000 bitcoin'e eşit para birimi
mine, to	kazmak, üretmek	bitcoin veya kriptopara üretmek
miner	madenci, üretici	bitcoin veya kriptopara üreten program, donanım veya bu sistemi işleten kişi
mining	madencilik, üretim	özel yazılım kullanarak bitcoin ve kriptopara üretme işlemi
mining pool	madencilik (üretim) havuzu	İşlem güçlerini birleştirerek toplu olarak bitcoin üretme işlemini düzenleyen sistem
mining rig	kazım (üretim) zinciri	kriptopara üretmek için kullanılan genelde birden fazla ünitenin biraraya getirilmesiyle oluşturulan donanım
node	düğüm	Bitcoin ağını oluşturan, her biri diğerleriyle bitcoin protokolüyle haberleşen bilgisayar sistemi
nonce	amaç	Bitcoin üretirken hedef hash değerini elde etmek için bulunması gereken sayı
opcode	işkodu	Her transferde alıcının işlem bloğundan elde ettiği bitcoin'i nasıl harcayabileceğini tanımlayan komut dizisi
peer to peer	eşten-eşe	Bitcoin protokolünün temelini oluşturan dağıtık ağ mimarisi
private key	özel anahtar	Sadece Bitcoin adresinin sahibi tarafından bilinen anahtar sayı
proof of work	iş kanıtı	Bitcoin de dahil çeşitli kriptografi sistemlerinde kullanılan hesaplama gücüne dayalı metod.
public key	açık anahtar	PKE sisteminde üretilen anahtar çiftlerinden saklı olmayanı. Bitcoin adresini üreten fonksiyonun (işlevin) girdisidir

public key encryption	açık anahtarlı şifreleme	Anahtarlardan birisi girdiyi şifrelemek diğeri şifreyi çözmek için kullanılan çift anahtarlı şifreleme sistemi
pump and dump	şişir düşür	Bir grup borsa oyuncusunun aralarında anlaşarak belirlenen zamanlarda fiyatı aşağı ya da yukarı çekmek üzere piyasayı manipüle etmeleri
QR code	karekod	Bitcoin adresinin siyah ve beyaz kutularla ifade edildiği 2 boyutlu kod
satoshi	satoşi	1 / 100 000 000 bitcoin'e eşit en küçük birim
scamcoin	sahte para	Dolandırıcılık amacıyla çıkarılmış altcoin
SPV	BÖD - Basitleştirimiş Ödeme Doğrulaması	Tüm blok zincirini indirmek yerine sadece blok başlıklarını kullanarak ödeme doğrulama özelliği
stale block	bayat blok	Çözümü başka bir madenci tarafından bulunmuş blok
taint analysis	iz sürme	Bitcoin hareketlerini inceleyerek iki bitcoin adresi arasındaki yakınlık derecesinin araştırılması.
testnet	test ağı	Yazılımların test edilmesi amacıyla işletilen bitcoin ağı
transaction	işlem	Bir hesaptan diğer(ler)ine bitcoin gönderim işlemi
transaction fee	işlem ücreti	İşlemin doğrulanması sırasında madenciye kalan kısım
vanity address	özel adres	Özel bir metin ya da sayı dizisiyle başlayan bitcoin adresi
virtual currency	sanal para	
virtual money	sanal para	
volatility	dalgalanma	Bitcoin borsalarında fiyatın birim zaman içinde hareketlilik ölçüsü
wallet	cüzdan	Bitcoin private key lerin (özel anahtarların) saklandığı dosya ve genellikle transfer işlemlerini gerçekleştiren uygulama

Bilgilenmek mi, Bilişmek mi?

İ. İlker Tabak*
ilker.tabak@bilisim.com.tr

Genellikle kullanılan biçimiyle "Bilgi Toplumu" olmaya çalışıyoruz. Aslında bu ifadenin yanlış olduğunu dergimizin 113. sayısında, yine bu köşeden paylaşmış, doğrusunun "Bilişim Toplumu" olduğunu uzun uzun açıklamıştım. Bilgi toplumu her şeyi bilen toplum algısı yaratmakta. Toplum gerçekten her şeyi biliyor mu? Bilgiyi nereden alıyor, nasıl öğreniyor?

Bilginin paylaşılması esasına dayalı toplum biçimine "Bilişim Toplumu" denmekte. Bilginin paylaşılması günümüzdeki iletişim olanakları ile çok kolay ve hızlı olmaktadır. Bilginin paylaşılması gündeme gelince, biz bilişimcilerin aklına ilk anda bilişim sistemleri, internet ve mobil aygıtlar geliyor.

Radikal Gazetesi'nde 14 Haziran 2014 tarihinde yayımlanan Ipsos Sosyolog'un Nisan 2014'te 20 ülkede yaptığı televizyon izleme alışkanlıkları "Chanelling TV Habits" araştırmasına [1] göre 4 küresel vatandaştan birisi televizyonu bilgisayar ve dizüstü bilgisayardan izliyor.

Dünya çapında bakıldığında, %86 gibi bir çoğunluğun televizyon programlarını, bugün de eskiden olduğu gibi yayın anında televizyondan izlediği; aynı araştırmaya göre Türkiye'nin televizyon yayınını mobil aygıt ya da bilgisayardan izlemek yerine %90 oranla televizyondan izlemeyi tercih ettiği görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ülkemizde 20 milyona yakın hane bulunmaktadır. TÜİK'in Mayıs 2014'te yayınladığı "İstatistiklerle Aile" raporuna göre [2] halkın sosyalleşme ortamının aile olduğu; aile ortamında da sosyalleşme aracı olarak televizyonun her zaman önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bunu güçlendiren bir veri de, 2009 yılında yayınlanan ve Hacettepe Üniversitesi tarafından yapılan "Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008" raporudur [3]. Rapora göre (sf. 35) dayanıklı tüketim mallarına sahip hane halkının buzdolabından (%97,6) sonraki tercihi %95,9 ile televizyon olmuştur.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK) yayınladığı 2014 yılı birinci üç aylık döneme ilişkin "Türkiye Elektronik Haberleşme Sektörü Üç Aylık Pazar Verileri Raporu"na göre [4], ülkemizdeki genişbant internet abone sayısı 35 milyon, kablo internet abonesi 492 bin olmuştur. Kablo TV abone sayısı 1 milyon 166 bin 268, Teledünya abonesi 603 bin 38, IPTV abonesi 308 bin 315, yurt içi Digiturk abonesi 2 milyon 956 bin 344, yurt içi D-Smart abonesi 1 milyon 649 bin 191 adet olmuştur. Aynı rapora göre 51 milyonu 3G abonesi olmak üzere 70 milyon mobil abone bulunmaktadır.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından Mart 2013'te yayınlanan "Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması – 2012" raporuna [5] göre, araştırmaya katılan 1219 kadın ve 1306 erkek (toplam 2525) deneğin televizyon yayınlarını takip ettiği aygıtların başında %98,6 ile televizyon gelmektedir. Deneklerin %7,9'u bilgisayardan, %0,2'si de cep telefonu ve %0,1'i diğer aygıtlardan yayın izlemeyi tercih etmektedir.

Evlerdeki televizyon sayısının %60,8'inde 1 adet, %31,0'ında 2 adet ve %8,2'sinde 3 adet ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Hafta içi ortalama 3,7 saat televizyon izlenmekte olan ülkemizde, yayınların %79'u uydu anteni ile, %17,3'i normal anten ile, %12,6'sı dijital platformlar ile, %5,2'si kablo tv ile, %0,6'sı IPTV ve %0,1'i diğer ortamlardan izlenmektedir. Araştırmada televizyon programlarının izlenme sıklığına göre %76,7 ile yerli diziler, %74,5 ile haberler ve %49,7 ile Türk filmleri başta gelmektedir.

Dönemsel olarak bu oranlarda oynamalar olsa bile genel olarak %50'ye yakın internet erişimi olan bir ülkede internete erişenlerin biliştiğini, bilgileri paylaştığını ve etkileşimli ortamların olanaklarından yararlanmaya çalıştığını söyleyebiliriz. Ancak, hanehalkının büyük bir kesiminin televizyon başından ayrılmayarak yalnızca bilgilendiğini de görmezden gelemeyiz.

Referanslar:
[1] www.radikal.com.tr/yeniakil/turkuz_aileyiz_tv_seyrederiz-1195875
[2] www.tuik.gov.tr
[3] www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2008/data/TNSA-2008_ana_Rapor-tr.pdf
[4] www.btk.gov.tr/kutuphane_ve_veribankasi/pazar_verileri/pazar_verileri.php
[5] www.rtuk.org.tr

(*) Bs. Müh., Bilişim Ltd. Paz. ve Satış Md.
Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu II. Başkanı

Sabancı Üniversitesi Yönetici Geliştirme Birimi Yöneticisi Peker:

Hayal kurabilen gençlerin, CEO olma konusunda daha şanslı oldukları kesin

Yönetici eğitiminde pratik ve teorik bilginin, küreselleşme politikalarını gözeterek, yerel değerlerle birleştirilip uygulanması konusundaki açığı kapatmak üzere birimi 2002'de kurulduklarını bildiren Peker, stratejik davranan, duyarlı, güvenilir, takdir eden, yenilikçi yöneticilik anlayışlarının öne çıkarıldığına dikkat çekiyor.

Arzu Kılıç

Yönetim bilimleri alanında sunduğu programlarla kurumlara, yöneticilere yönelik eğitimler veren Sabancı Üniversitesi yönetici eğitiminde dünyadaki en son gelişmeleri gözeterek, yerel değerlerle birleştirilip uygulanması konusundaki açığı kapatmak üzere 2002'de Yönetici Geliştirme Birimi'ni (Executive Development Unit- EDU) kurmuş.

Sabancı Üniversitesi Yönetici Geliştirme Birimi Bölge Yöneticisi Mehmet C. Peker ile birimin kuruluşunu, faaliyetlerini, genel olarak yöneticilerineğitim ve gelişim alanında kendilerine ne gibi farklılıklar katmaları gerektiğini, yöneticilerde "Koçluk Eğitimi" gibi birçok konuyu konuştuk. Peker, "EDU, sahip olduğu geniş işbirlikleri, güçlü iletişim ağı ve çok sayıda eğitim ortağı ile kurumlara özel gelişim süreçleri tasarlıyor" dedi.

"EDU için bir Kuruma eğitim vermek sadece sınıf içinde dersi anlatıp gitmek değil; özgün projelerle, çalıştaylarla, farklı öğrenme yöntemleri ile sınıf içi eğitim kuruma ve kişiye direk katkı sağlayacak şekilde formüle edilir" diyen Peker, stratejik davranan, duyarlı, güvenilir, takdir eden, yenilikçi yöneticilik anlayışının önde planda olduğunu vurguladı.

Yöneticilerin "coşku" yaratabilmesinin önemine değinen Peker, gençlere şu öğütlerde bulundu; "Pozitif düşünün, kendinizi sevin, çevrenizdekileri sayın, hayal kurun, kısa orta uzun vadeli planlar yapın, kendinizi geliştirin, hata yapmaktan korkmadan cesur girişimlerde bulunun, planlarınızı güncelleme esnekliğini gösterin, başarılarınızı kutlamayı ihmal etmeyin."

Bilgi İşlem Merkezi (BİM) yöneticilerinde olması gereken özelliklere de değinen Peker, bilişim teknolojilerinin kurumların iş yapma şekillerini değiştirdiğinden, kurum çalışanının teknolojiye tepki göstermesi ve olumsuz bakmasına neden olabileceğine dikkat çekti. Peker, BİM yöneticilerinin; vizyoner, yaratıcı, etkin dinleyen, sürekli öğrenen, detaylara dikkat eden, işbirliğine açıklık, kavramsal düşünen, özgüvenli, sonuç odaklı olması gerektiğini belirtti.

Ayrıntılı bilgi için: www.edu.sabanciuniv.edu

-Sabancı Üniversitesi Yönetici Geliştirme Birimi ne zaman kuruldu ve amacı nedir?

-Sabancı Üniversitesi, başlangıcından bu yana "birlikte yaratmak ve geliştirmek" felsefesinden yola çıkarak eğitim alanındaki yaratıcılığı ön plana çıkartıp, bir dünya üniversitesi olmayı hedeflemiştir. Yönetici Geliştirme Birimi (Executive Development Unit- EDU), yönetici eğitiminde pratik ve teorik bilginin, küreselleşme politikalarını gözeterek, yerel değerlerle birleştirilip uygulanması konusundaki açığı kapatmak üzere, 2002 Temmuz ayında faaliyete geçmiştir. Gelişimi bir süreç olarak algılayan EDU, Yönetim Bilimleri Fakültesi binasında 50 yataklı bir eğitim oteli, konferans salonları ve eğitim odalarından oluşan tesislerinde dünyanın en iyi işletme okullarının standartlarında bir hizmet vermektedir.

-Kurumlara veya kişilere ne tür hizmetler veriliyor?

-EDU, kurulduğundan bu yana 12 yıllık süre içinde, ülkemizin saygın ve başarılı kurumlarının daha başarılı olabilmeleri ve hedeflerine daha kolay ulaşabilmeleri için, yöneticilerin sahip olması gereken yetkinlik ve teorik bilgi alt yapısını tasarlamak, uygulamak, izlemek, geliştirmek hizmetlerini başarı ile yerine getirmiştir. EDU, sahip olduğu geniş işbirlikleri, güçlü iletişim ağı ve çok sayıda eğitim ortağı ile kurumlara özel gelişim süreçleri tasarlıyor.
Ayrıca özelikle altı çizilmesi gereken bir konu da; EDU'nun Kurumsal Akademiler kurma ve yönetme konusunda da ülkemizde örnek çalışmalara imza atmasıdır. Uluslararası "Gelişen Kurumsal Akademiler Forumu"nun da iki yıldır İstanbul'da ev sahipliğini yapılması gurur kaynaklarımızdandır. EDU olarak, Kurumsal Akademi tasarımı ve uygulaması konularında pek çok saygın kuruma hizmet vermeye devam etmekteyiz.
Sanıyorum; Ankara ile ilk tanışmamızın yaklaşık beş yıl önce o zamanki Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) şimdiki Kalkınma Bakanlığı ile yürütülen "stratejist" isimli çok geniş kapsamlı bir ihtiyaç analizi projesi olduğunun özellikle belirtilmesi gerek. Ben de, söz konu çalışma sonrasında gelen öğrenme ortaklığı taleplerine kolay cevap verebilmek ve diğer kurumlarda farkındalık çalışması yapmak adına 2012 yılı ocak ayından itibaren Ankara EDU Bölge Yöneticisi olarak görevlendirildim.

-Bilindiği üzere öğrenme bir süreç gerektiriyor. Kurumlara veya kişilere verdiğiniz eğitimlerin geri dönüşümünü nasıl alıyorsunuz? Eğitimler bittikten sonra takip süreçleri nasıl işliyor?

Eğitim geri dönüşü konusunda ölçümlenmesi oldukça zor bir konu. Bu nedenle EDU, tasarladığı programların doğrudan iş sonuçlarına yansıyacak katkılarını planlayarak, gelişim programlarını bu katkıyı somutlaştıracak biçimde tasarlıyor. Yani, EDU için bir kuruma eğitim vermek sadece sınıf içinde dersi anlatıp gitmek değildir; özgün projelerle, çalıştaylarla, farklı öğrenme yöntemleri ile sınıf içi eğitim kuruma ve kişiye direk katkı sağlayacak şekilde formüle edilir. Gelişim süreci içinde periyodik olarak ve sonrasında, içerik güncelliği, içselleştirilebilmesi ve iş yapma yöntemlerine uyarlanabilmesine dair değerlendirmelerimiz oluyor. İşin sırrı, henüz en baştan, gelişimi

tasarlarken etkisini de görebilecek araçları tasarımın içine yerleştirebilmek.

Başarının anahtarı: SMART

-İş dünyasında yaşanan rekabet ve küreselleşme günümüzün önde gelen kuruluşlarının karşılaştığı başlıca zorluklar arasında yer alıyor. Kuruluşların zorluklarla başa çıkabilmeleri ve sürdürülebilir bir büyüme yakalayabilmeleri için çalışanlarının liderlik, yaratıcılık ve yerinde problem çözme yetkinliklerini geliştirmeleri önemli. Bu doğrultuda bir yöneticide olması gereken özellikler nelerdir?

Bildiğiniz gibi yıllardır başarının anahtarı olarak doğru hedeflerin SMART (belirli, ölçülebilir, ulaşılabilir, zamana bağlı) olarak belirlenmesi amaçlanmıştı. Artık sizin de ifade ettiğiniz günümüz koşullarında" how to do" yerine "how to be" yi (nasıl yapılması yerine nasıl olunması) öne çıkaran bir formül olarak SMART (stratejik davranan, duyarlı, güvenilir, takdir eden, yenilikçi) yöneticilik anlayışları öne çıkarılmakta.
Yöneticilerin SMART olmaları yanında yönetim sürecindeki stillerin de (baskıcı, tempocu, demokrat, otorite, koç, ilişki odaklı, vb) iyi yönetebilmesi yani "durumsal liderlik" çok önemli bir meziyet olarak kabul edilmekte.

Pozitif düşünün, kendinizi sevin, hayal kurun, hata yapmaktan korkmayın

-Gençlerin birçoğu "Ben CEO olmak istiyorum" diyor. Steve Jobs, Mark Zuckerberg ve Richard Branson gibi kişiler sadece para ve statüyle değil, ün, üstün zekâ ve karizmayla dünyada önemli bir yere sahipler. CEO'luk yolunda ilerlemek isteyen gençlere neler önerirsiniz?

Genç arkadaşlarımızın "heyecan ve mutluluk" kelimelerini "başarı" kelimesinden daha fazla önemsediğini düşünüyorum. Birçok farklı

tarifi olmasına rağmen mutluluğun "üretmek" ile olan ilişkisinin farkına varan ve "hayal kurma" yeteneklerini bastırmayan gençlerin CEO olmak konusunda daha şanslı oldukları kesin. Gençlere klasik bir önerim var; pozitif düşünün, kendinizi sevin, çevrenizdekileri sayın, hayal kurun, kısa orta uzun vadeli planlar yapın, kendinizi geliştirin, hata yapmaktan korkmadan cesur girişimlerde bulunun, planlarınızı güncelleme esnekliğini gösterin, başarılarınızı kutlamayı ihmal etmeyin.

-İyi yöneticiler, sadece iş bitirme ve matematiksel yetenekleriyle değil, durumları ve kişileri analiz edebilme, geleceği öngörebilme ve olaylara farklı açılardan bakabilme yetenekleriyle de tanınıyorlar. Genel olarak yöneticiler, eğitim ve gelişim alanında kendilerine ne gibi farklılıklar katmalılar? Her yönetici "Koçluk Eğitimi" almalı mıdır?

EDU'nun en önemli farklılığının kurumlara özgün gelişim süreci tasarımları yapması ve belirlenen özgün stratejilerin uygulaması olduğundan bahsetmiştim. Dolayısı ile yöneticilerin kurum vizyonu / stratejik hedeflerine uygun alanlarda kendini geliştirmeleri "kurum özelinde iyi" yönetici olabilmelerini kolaylaştıracaktır. EDU'nun program tasarımları, her kademe yöneticinin birbirlerini anlayacak kadar paralel ancak yaratıcılıklarını tetikleyecek kadar farklı gelişim süreçlerine tabii olmalarını sağlamaktadır.
Bildiğiniz gibi, yaklaşık bir sene önce resmen meslek olarak tanınan "koçluk" kendine yakıştırılan anlamı ile; öğrenmeye ve öğrendiğini paylaşmaya teşvik eden yol göstericilik demek değildir. "Koçluk" daha çok kişinin, kendi hayallerini kurabilme ve hedeflerine ulaşabilmek için gerekenleri planlayıp uygulayabilme gücüne sahip olduklarına inanan inandıran bir süreçtir. Dolayısı ile sadece yöneticilerin değil herkesin söz konusu eğitimi alması gerekli olmasa da çok faydalıdır. Böylelikle hem kişinin kendisinin hem de takım arkadaşının sahip olduğu gücün farkına varması yolu ile farklı bir sinerji yaratılması imkanı yakalanabilecektir.

Coşkunun hâkim olduğu bir çalışma ortamı motivasyonu sağlar

-Yöneticilikte bilgi mi, deneyim mi daha önemli?

Yöneticilerin bilgilerini ve deneyimlerini kullanacakları yerler farklılık göstermektedir, dolayısı ile genel bir değerlendirme yapmanın çok doğru olmayacağını düşünüyorum. Bence her ikisinin öncesinde yöneticilerin "coşku" yaratabilmesi önemlidir, coşkunun hâkim olduğu bir çalışma ortamı kendi içinde her şeyin gerektiği, arzu edildiği, planlandığı şekilde gelişmesi için gereken motivasyonu sağlayacaktır, diye düşünüyorum.

-İş hayatında uzmanlık gerektiren konularda pozisyonlar neye göre yapılmalı?

Kurumlara göre hatta Kurum içinde Projeler bazlı özgün cevaplar gerektiren bu soru için çok genel bir cevap vermek gerekirse; *"Kurumun stratejik hedefleri doğrultusunda belirlenecek olan temel stratejiler, alt stratejiler ve eylem planları organizasyon şeması önceliklerini belirleyecektir. Kurumun iş yapma kültürü ve yöntemleri değerlendirilerek hazırlanacak Organizasyon Şeması ve Görev Tarifleri de uzmanlıkların sorumluluklarını ve aralarındaki ilişkileri, ana faaliyet alanları ve destek faaliyet alanları"* da dahil olmak üzere somutlaştıracaktır.

-Son olarak bilişim sektöründeki bir yönetici, özellikle kamu veya özel sektör Bilgi İşlem Merkezi (BİM) yöneticileri ne gibi özellik ve profile sahip olmalıdır?

Öncelikle artık kamu ve özel sektör ayrımının yapılmaması gerektiğini düşünüyorum. Sürekli gelişen ve yenilenen bilişim sektöründe güncel teknolojinin kurumlarda etkin kullanımı sadece kişilerin değil kurumların başarısı ile de doğrudan ilişkili duruma gelmiştir. Geçmiş yıllarda bilgisayar donanım ve yazılımlarını çalışır durumda tutmak ile görevli olan BİM yöneticisi bugün kurumsal gelişimi destekleyecek doğru bilişim teknolojileri yatırımlarını yapacak, kurum içi ve dışı ilgili kurumla / birimler arasında koordinasyonu sağlayabilecek bilgi ve beceriye sahip olmalıdır.

"Daha" kaygısı ve hedefleri olan kurumların "bilişim vizyonunun geliştirilebilmesi için" BİM yöneticisi; kurumunun vizyonuna, stratejilerine, organizasyon yapısına, iş akış süreçlerine ve bilgi altyapısına hâkim olmalıdır. Bilgi teknoloji servislerinin tasarımı, proje yönetimi ve bilgi güvenliğinin sağlanması konusunda gerekli bilgiye sahip olmalı, bu konuda birimini ve kurumunu yönlendirebilmelidir.

Bilişim teknolojileri kurumların iş yapma şekillerini değiştirdiğinden, kurum çalışanının teknolojiye tepki göstermesine ve olumsuz bakmasına neden olabilmektedir. BİM yöneticisi birimine ve yeniliğe gelen bu tepkiye karşılık olarak güven verecek ve süreci yönetebilecek yeteneğe sahip olmalıdır. Özetle; vizyonerlik, yaratıcılık, etkin dinleme, sürekli öğrenme, detaylara dikkat, işbirliğine açıklık, kavramsal düşünme, planlama, özgüven, delegasyon, problem çözme, iletişim ve sonuç odaklı yöneticilik BİM yöneticilerinden beklenen yetkinliklere örnekler olarak sıralanabilir.

"3. kuşak" kamu BİM yöneticileri, görevi devraldı...

Türkiye bilişim sektörüne önemli bir bilgi birikimi ve deneyim kazandıran kamuda, "üçüncü kuşak BİM yöneticileri"nin devri sözkonusu artık. Yarısının 40-50 yaşında olduğu yöneticilerin yüzde 65'i, en az 13 yıldır görevde. İstatistikçilerin çoğunlukta olduğu kamu BİM yöneticilerinin yüzde 84'ü 9 saat ve üzeri çalışıyor... Ve sadece Başkent'te son altı ayda 20'yi aşkın kamu BİM yöneticisi değişti.

Aslıhan Bozkurt

Dünyada büyük bir hızla büyümeye devam eden bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) sektörünün, bu yıl (2014) 5 trilyon dolar seviyesine ulaşması bekleniyor. Dünyanın 17. ekonomisi olan Türkiye nüfusunun 35 milyonu dijitalleşirken, dijitalleşme Türkiye ekonomisine yıllık tahminen 17-19 milyar Türk Lirası katkı yapıyor.

Türkiye'de ilk bilgisayar, bilindiği gibi Karayolları Genel Müdürlüğü'nün, yol- köprü muhasebe, stok denetimi vb. işlemler için 1960'ta getirttiği IBM 650 bilgisayar oldu. Yani bilgisayarlar ilk kez kamuda kullanıldı. Daha sonraki yıllarda özellikle üniversite ve özel sektörde yaygınlaşan bilgisayarlaşma (otomasyon), kamu hizmetlerinde başlatılan büyük projelerle etkin ve hızlı bir şekilde sürdürdü.

Özellikle kamuda geliştirilen bilgi işlem projeleri, günümüzde bu kurumların gelecekte de ayakta kalması için vazgeçilmeyecek derecede önem taşıyor. Kamuda yürütülen başlıca BT projelerini şöyle sıralayabiliriz:

İçişleri Bakanlığı'nın Merkezî Nüfus İdare Sistemi (MERNiS); Maliye Bakanlığı'nın "Vergi Daireleri Otomasyon Projesi" (VEDOP), "say2000i", "Milli Emlak Otomasyon Projesi" (MEOP); Gümrük Müsteşarlığı'nın "Gümrük İdaresinin Modernizasyonu" (GiMOP) ve "Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri" (BiLGE); Milli Eğitim Bakanlığı'nın "Bilgisayar Destekli Eğitim" (BTE) ile özellikle son yıllarda başlattığı "Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi" (FATİH); Adalet Bakanlığı'nın "Ulusal Yargı Ağı

Projesi" (UYAP); Emniyet Genel Müdürlüğü'nün "Polis interneti" (POLNET) ve "Mobil Elektronik Sistem Entegrasyon" (MOBESE); Sağlık Bakanlığı'nın Türkiye Sağlık Bilgi Sistemi (TSBS); Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın "SanayiNet"; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS).
Ülkemizdeki 50 yılı aşkın bir süredir öncelikle kamu hizmetleri için geliştirilen bilgisayar teknolojisi (BT) projeleri, Türkiye bilişim sektörüne önemli bir bilgi birikimi ve deneyim kazandırdı. Birçok Avrupa ülkesinde bile olmayan bu kamu projeleri, Türkiye'yi örnek gösterir hale getirdi. Türkiye'nin bilişim serüveninde kamu, her dönem en büyük alıcı ve yaygın uygulamaları başlatan taraf olarak öne çıktı. Bu noktada kamuda söz konusu bu büyük ve anlamlı BT projelerini geliştiren, uygulayan ve sürdüren birimlerin yöneticileri olan kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticileri daha fazla önem kazandı. Özellikle son 30 yılda kamu kurumlarında oluşturulan BİM ve bilgi işlem daireleri, gerek kurumun sunduğu hizmetlere gerekse stratejik projelere

verdiği yadsınamaz teknik katkı nedeniyle adeta kurumların "beyni" konumuna geldi.
Türkiye'de kamuda bilişim projelerini başlatan "birinci kuşak kamu BİM yöneticileri" çoktan emekli oldu. Hatta "ikinci kuşak kamu BİM yöneticileri"nin büyük bir çoğunluğu ya emekli ya da farklı pozisyonlarda görevli. Şimdilerde artık özellikle kamu BİM'lerinde, "üçüncü kuşak kamu BİM yöneticilerinin devri" başladı.

BİM yöneticisi, "Kuruluşun bilgi işlem faaliyetlerini planlayan, yöneten, bilgi işlem hizmetlerini geliştiren ve işletim çalışmalarını yöneterek kaynakların optimum kullanılmasını sağlayan ve bilgi işlem hizmetlerini kullanan uç kullanıcılarla işbirliği yaparak kuruluşun çalışmalarının geliştirilmesine destek veren, etkili, yetkin bir hizmet verilmesini sağlayan kişi" olarak tanımlanıyor. Bilgi işlem birimi ise, kurumun bilgisayar teknolojileri ve yazılım alanındaki altyapısını yöneten, destek veren ve geleceğe yönelik yatırım planlarını belirleyen değerlendiriliyor. Kurum/kuruluşlardaki diğer birimlerin yazılım ve donanım ihtiyaçlarının analizi ve temini, bilgi yönetim ve proje geliştirme standartlarının belirlenmesi, sistemler arası entegrasyon, diğer kurum ve yazılım şirketleriyle birlikte projeler geliştirme gibi işlemler bilgi işlem biriminin sorumluluğu arasında yer alıyor.
Türkiye Bilişim Sektörü Derneği (TÜBİDER) VOC Test Ekibi'nin 2013 Ocak ayına yaptığı "TÜBİDER Bilişim Sektörü Çalışan Ücretleri Araştırması"na göre, bilişim sektörü çalışanları daha çok gençlerden oluşuyor. Bilişim sektörünün yeni bir sektör olduğu, geçmişinin ancak 30-35 yıl sayılabileceği belirtilen araştırmada, Elektrik Mühendisleri ve Bilgisayar Mühendisleri Odalarının farklı araştırmalarındaki istatistiklerine göre, bu alanlarda mezun olan mühendis sayısının yılda 8-10 bin olduğu anımsatılıyor. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) istatistiklerine göre, Teknik Lise ve Meslek Yüksek Okullarının ilgili bölümlerinden her yıl on binlerle ifade edilen öğrenci mezun oluyor.

Son 6 ayda 10 kamu kurumundaki BİM yöneticisi değişti

Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) aylık yayını olan BİLİŞİM Dergisi olarak Temmuz 2014 sayımızın (167.), "Gündem" sayfalarımızda "Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticilerinin profili"ne yer veriyoruz. BİM yöneticilerinin yaşı, eğitimi, görev süresi, mesleki bilgi ve düzeyi, bildikleri yabancı dil vb. niteliklerini öğrenmek amacıyla mail adresini bulabildiğimiz 102 kamu BİM yöneticisine 14 sorudan oluşan bir anket gönderdik. Bilgi istediğimiz söz konusu kamu BİM yöneticileri arasında yalnızca 12'si ile daha önce çeşitli etkinlik ve haber hazırlama sürecinde tanışıklığım oldu. Anketimizi tanıdığım yöneticilerden ikisi olmak üzere sadece 14 kamu BİM yöneticisi yanıtladı. Ve yanıt alabildiklerimizin yüzde 86'sının henüz tanışmadığımız kamu BİM yöneticisi olması da oldukça ilginç oldu doğrusu...
Bu durumda aslında anket sonuçlarımızın geneli yansıttığını söylemek pek doğru olmaz. Çünkü sorularımızı yanıtlayan kamu BİM yöneticileri, toplamın ancak sadece yüzde 14'ü kadarını oluşturuyor. Ve edinebildiğimiz kamu BİM yöneticileri listesinde sadece 4 kadın yönetici olması dikkat çekiyor.
Anketimize yanıt veren yöneticiler ve basına yansıyan haberlerden edindiğimiz bilgilere göre, Ankara'da sadece son 6 ayda aralarında İçişleri, Milli Eğitim, Maliye (Çeşitli genel müdürlükleri); Ekonomi; Bilim, Sanayi ve Teknoloji; Çalışma ve Sosyal Güvenlik; Gümrük ve Ticaret, Gençlik ve Spor, Çevre ve Şehircilik Bakanlıkları, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurum u (TÜBİTAK), Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) Emniyet, Sermaye Piyasası Kurumları (SPK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Et ve Süt Kurumu olmak üzere yaklaşık toplam 20'yi aşkın kamu BİM yöneticisi değişti.

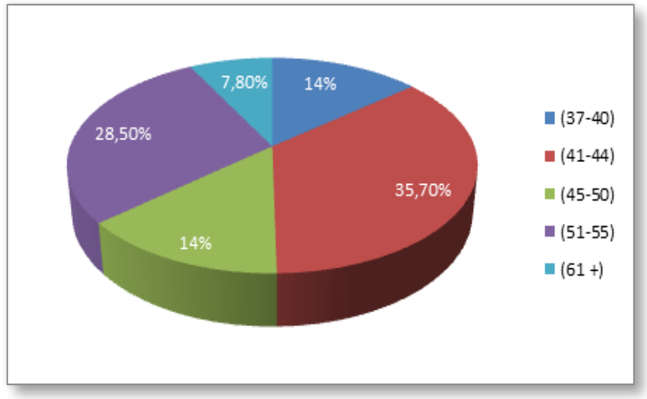

Grafik 1. Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticileri kaç yaşında?
(*) Grafikler: Kutlay Yeğen

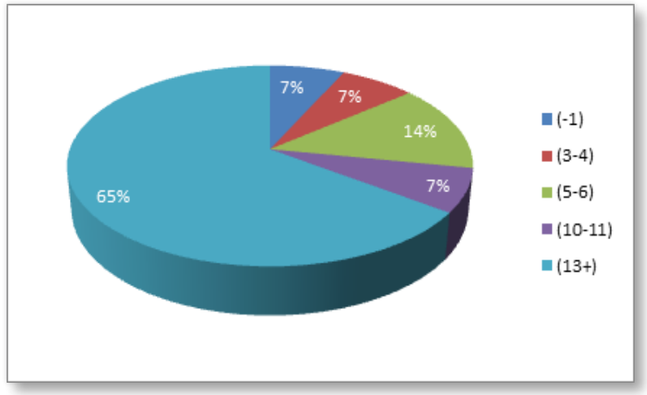

Grafik 2- Kamu bilgi işlem merkezinde kaç yıldır çalışıyor?

Kamu BİM yöneticilerinin yarısı 40-50 yaşında

Anketimize katılan kamu BİM yöneticilerinin yaşlarına bakıldığında yarısının 40 ile 50 yaş aralığında (Grafik 1) olduğu görülüyor.

GÜNDEM: Kamu BİT yöneticilerinin profili

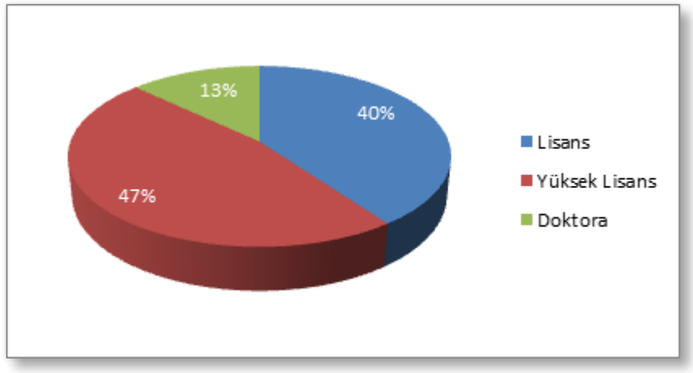

Grafik 3- Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticilerinin eğitim durumu

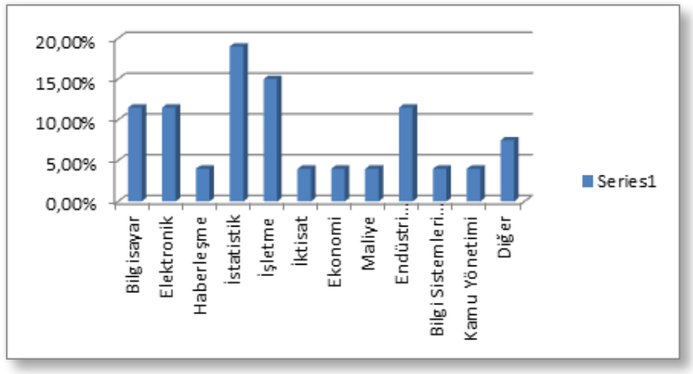

Grafik 4- Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticilerinin eğitim aldığı alan

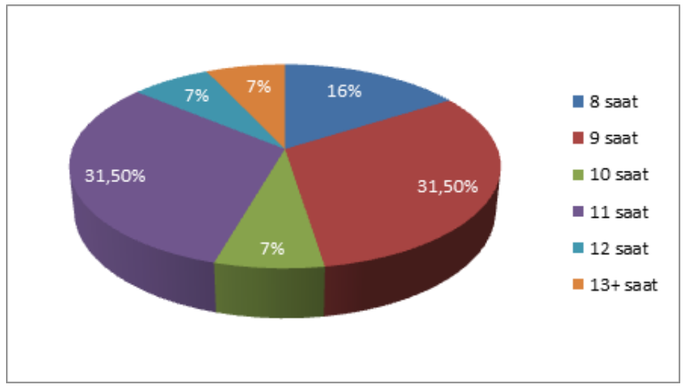

Grafik 5- Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticilerinin ortalama çalışma süresi

"Üçüncü kuşak kamu BİM yöneticileri"nin yüzde 65'i, en az 13 yıldır kamu BİM'de çalışıyor (Grafik 2). 1 ila 4 yılın altında çalışanların oranı ile 10 yıllık çalışanların oranı aynı (Yüzde 7). 5-6 yıldır çalışanlar ise yüzde 14'lük bir orana sahip.

Yüzde 60'ı lisans üstü ve doktoralı

Kamu BİM yöneticilerinin üniversite eğitimleri incelendiğinde, yüzde 47 oranıyla yüksek lisans, yüzde 13 oranıyla da doktora yapanlar göze çarpıyor (Grafik 3). Burada özellikle son yıllarda hızla sayısı artan üniversitelerin yüksek lisans ve doktora programlarının etkili olduğu görülüyor. Yöneticilerin yüzde 40'ı ise lisans eğitimi almış.

İstatistikçiler çoğunlukta

BİM yöneticilerinin eğitim aldıkları alan incelendiğinde yüzde 19 ile İstatistik ilk sırayı alıyor (Grafik 4). İstatisliği yüzde 15 ile İşletme izliyor. Bilgisayar, Elektronik ve Endüstri Mühendisliği yüzde 11.5 ile üçüncülüğü alıyor

Çok çalışıyorlar...

Anketimize katılan kamu BİM yöneticilerinin yüzde 84'ü 9 saat ve üzeri çalışıyor (Grafik 5). Yöneticilerin sadece yüzde 16'sı 8 saat mesai yapıyor.
Kamu BİM yöneticilerinin hepsi en az bir yabancı dil biliyor. Yüzde 88 oranında İngilizce bilinirken ikinci yabancı yabancı dil olarak ise Almanca ve İspanyolça bilenlerde var.

Maaşları 3 bini aşkın

Yöneticilerin ücretlerinin alt sınırı 3.010 TL (Grafik 6). Yüzde 77'si 3500'ün üzerinde maaş alırken yüzde 23 oranındaki BİM yöneticisi, 3010-3500 aralığında maaş alıyor.
Kamu BİM yöneticilerinin yüzde 70'i mesleki örgütlere (TBD, TMMOB Elektrik ve Elektronik Mühendisleri Odası, Kamu-Kalite Derneği, vb) üye. Yüzde 10'u ise spor klübüne gidiyor.

Karar alırken BİT'i kullanıyorlar...

BİM yöneticilerinin neredeyse tamamı mesleki bilgisini artırmak amacıyla sektördeki kurum ve STK'ların, büyük bir oranda da uluslararası kurum ve STK'ların düzenlediği seminer ve eğitim programlarına katılıyor. Yüzde 10 oranında da kurumda hizmet içi eğitim alıyor.
Anketimize katılan yöneticilerin yüzde 58'i zaman zaman, yüzde 42'si ise her zaman karar alırken BİT'kullanıyor (Grafik 7).
Kamu BİM yöneticilerinin nesnel ve hızlı karar almak üzere kullandığı yöntemi sorduğumuzda yüzde 42'si bir yöntemleri olmadığını bildirdi. Sorumuz, "Hemen hemen her türlü uzmanla görüşmek"; "Önce hissettiklerim, sonra tecrübelerim sonra diğerleri (digital, bir bilene sorma, araştırma vb)"; "Genellikle bilimsel yöntem kullanılmakta olup zaman zaman da sezgisel yöntemde kullanılabiliyor" ile "Tüm kararlarda ekip çalışması ve ekip görüşüne önem veriliyor" şeklinde de yanıtlandı.

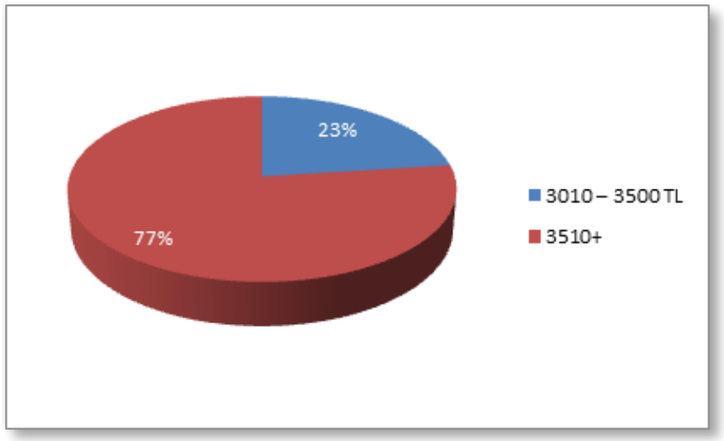

Grafik 6- Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticilerinin ücreti

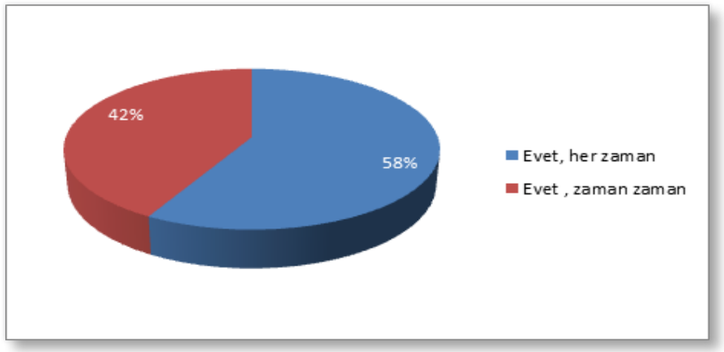

Grafik 7- Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticileri karar alırken bilgisayar ve iletişim teknolojilerini nasıl kullanıyor?

Lider ve yönetici nasıl olur?

Yönetici insanları çalıştırır, Lider onlara ilham verir.
Yönetici kudrete bel bağlar, Lider iyi niyete.
Yönetici korku uyandırır, Liderlerden sevgi yayılır.
Yönetici "BEN" der, Lider "BİZ" .
Yönetici KİMİN hatalı olduğunu gösterir, Lider NEYİN hatalı olduğunu.
Yönetici nasıl yaptırılacağını bilir, Lider nasıl yapılacağını.

Başkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Aktaş: Dürüst, tutarlı ve hesap verebilir olun!..

Kamu bilgi işlem merkezi yöneticisinin teknik konuların yanında iletişim, yönetişim, işletme ve yönetimle ilgili temel bilgi ve becerileri de taşımak zorunda olduğunu vurgulayan Aktaş, doğru olduğuna inandıkları bir şeyi üstlerine söylemekten çekinmemelerini istedi.

"Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticilerinin profili"ne yer verdiğimiz "Gündem" sayfalarına Başkent Üniversitesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölüm Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ziya Aktaş, hem kısa bir değerlendirme hem de sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi. Türkiye'de (Bilgisayar Mühendisliği) dalındaki ilk Türk profesörü olan Aktaş'ın bilgi sistemleri analiz ve tasarımı (Structured Analysis and Design of Information Systems) konulu bir kitabı uluslararası Prentice Hall firması tarafından 1987'de ABD'de basıldı. 1977-1981 ile 1983-1988 yılları arasında ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Başkanlığı yapan, yurtdışında ziyaretçi profesör olarak ders veren Aktaş, 1995 ve 1999'da DSP İstanbul Milletvekili seçildi. Aktaş, TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu üyesi ve Başkan Yardımcısı; TBMM Bilgi ve Bilgi Teknolojileri Grubu Başkanlığını yaptı. 1999'da Bülent Ecevit Başbakanlığında kurulan 56'ncı T.C. Hükümetinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olarak görev yaptı.
Türkiye Bilişim Derneği (TBD) ömür boyu hizmet ödülü sahibi de olan Aktaş, uluslararası Tasarım ve Süreç Teknolojileri Derneği'nin (Society for Design and Process Technology-SDPS) üyesi.
Aktaş, günümüzde kamu bilgi işlem merkezi yöneticisinin yazılım mühendisliği, bilgisayar yapısı, veritabanı yönetimi, veri madenciliği, bilgisayar ağları, veri gizliliği ve iletişimi gibi teknik konuların yanında kişilerle iletişim, yönetişim, işletme ve yönetim ile ilgili temel bilgi ve becerileri de taşımak zorunda olduğunu vurgulayıp " Kısacası, bilgi mühendisi olmalı" dedi.
KBİM yöneticisinin temel görevinin bilgileri kimden, hangi kaynaklardan edinebileceği, onlara nasıl erişilebileceğini bilip gerektiğinde üst düzey yöneticisine iletebilmesi olduğunu belirten Aktaş, bu zor görevin belirli bir deneyim ve bilgi birikimini gerektirdiğine dikkat çekti. Aktaş, "Doğru olduğuna inandığınız bir şeyi üstlerinize söylemekten çekinmeyin. Dürüst, tutarlı ve gerektiğinde hesap verebilir bir kişilik sahibi olun" gibi bazı etik kuralları bizimle paylaştı.
Söyleşiye başlamadan önce Aktaş, eski "çalışma arkadaşlarına vefa", "yanlış olan bir şeyi gördüklerinde, nezaket sınırları içinde kendisine iletebilmeleri için güven ve cesaret verebilme" ve "tarihe not düşmek" adına bizimle şu bilgileri paylaştı:

"1995 yılı Aralık ayında yapılan Genel Seçim'le 20. Dönem İstanbul Milletvekili olarak TBMM ne girmiştim. İlk bakındığım şey TBMM'de bilgi, bilgi teknolojileri ile veya bilişimle ilgili çalışmalar yapmakta olan sürekli bir komisyonun var olup olmadığıydı. Öyle bir şey yoktu. O zaman "Neden biz kurmayalım?' dedim. Deneyimli arkadaşlar, hiç şansın yok, boşuna uğraşma dediler. 'Aylardır süren İç Tüzük çalışmaları yeni bitti; komisyonlar gözden geçirildi, kısa bir sürede de oylanıp çalışmalar bitecek' diye ilave ettiler. Ben de, o zaman "Bize en yakın olabilecek komisyona girelim" diye düşündüm. O zamanki 'Sanayi, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar Komisyonu'na, 'Bilgi ve Teknoloji' sözcüklerini tüm partilerden bazı milletvekili arkadaşlarımızın katkısı ve desteği ile ekletmeyi başardık. Böylece o Komisyonun adı ''Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar Komisyonu, Bilgi ve Teknoloji

Komisyonu' olarak değişti ve hâlâ da öyle çalışıyor. Komisyonun Başkan Vekilliği görevini de bana verdiler. Ama gelin görün ki bir yıl boyunca bizimle, yani 'bilgi ve teknoloji' ile ilgili hiçbir çalışma gelmedi.
Bunun üzerine adına 'Bilgi ve Bilgi Teknolojileri Grubu' dediğimiz bir Grubu tüm partilerden otuz beş - kırk milletvekili arkadaşımızla birlikte kurduk. Başkanlığını da ben üstlendim. Kısa bir süre sonra Grubumuzun adı 'Bilgi Grubu' diye anılmaya başlandı.1999 seçimlerinden sonra üyelerimizin sayısı seksenin üstüne çıktı. Grubumuzun üyeleri milletvekilleri idi ama çalışmalarımızda TBD, Türkiye Bilişim Vakfı (TBV), basın temsilcileri gibi sivil toplum kuruluşları (STK) temsilcileri ile birlikte Başbakanlık Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile Avrupa Birliği (AB) gibi kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri de katkılarda bulundular.

Bildiğiniz gibi 1999 yazında Türkiyemiz Marmara Depremi ile manen ve maddeten sarsıldı. Hiç unutamıyorum, bir gün baş başa görüştüğümüz bir sırada rahmetli Başbakanımız ve sevgili Genel Başkanımız Bülent Ecevit, söz arasında 'Görüyor musunuz Sayın Aktaş, şanssızlığa bakın yüzyılın depremi geldi bizi buldu' deyince hıçkırık boğazımda düğümlendi. 'Efendim belki öyle ama halkımızın şansı da böyle bir felaket zamanında sizin gibi bir devlet adamının başımızda olmasıdır' diyebildim. Gerek deprem konusunun Türkiye için önemi ve kaçınılmazlığı, gerek Enerji Bakanlığım sırasında bir nükleer santral kurulmasının son aşamasına geldiğimizde rahmetli Başbakanımızın son kararı, 1999 seçimleri sonrasına bırakalım ricası ve seçim sonrası bakanın değişmesi nedeniyle o kararın hiç alınamaması olsa gerek nükleer enerji, bilgi ve teknoloji konusunda Türkiyemizde bilimsel ve teknik çalışmaların geliştirilmesinin gereğine inanıyordum. Bütün bu ve benzer nedenlerle Başbakanımız Sayın Ecevit'in bilgi ve onayı ile Bilgi Grubumuzda Türkiye'de 'Bilgi ve Teknoloji Bakanlığı' kurulması için gereken yasal çalışmalara başladık. 1999'un sonuna doğru gelmiştik. O aylarda Japonya'da 'Yeni Bin Yıl Projesi', AB'de 'e-Avrupa Projesi' adlı birer projenin ABD'yi yakalamak üzere önümüzdeki on yılda ülkelerinde 'Information Society' yaratmak için adımlar atıldığını merak ve heyecanla izlemeye başladım. O sıralarda (knowledge) sözcüğü Türkçe'de (information) kadar kullanılmıyordu. Bir gün rahmetli Başbakanımızı ziyarete gidip bu gelişmeleri özetledim ve 'Bilgi ve Teknoloji Bakanlığı' yerine 'Bilgi Toplumu Bakanlığı' kursak daha iyi olacak dedim. Rahmetli gözlerimin içine bakarak 'Ee tamam, öyle yapalım' dedi. Ben de kekeleyerek, 'Efendim, sözcük biraz iddialı geliyor' diyebildim. Nur içinde yatsın gülerek 'Biraz

iddialı olmanın zararı olmaz!' dedi. Böylece Bilgi Grubumuzda 'Bilgi Toplumu Bakanlığı' kurulması için gereken çalışmaları başlatıp sürdürdük. Çalışmayı bitirdiğimizde, Rahmetli Ecevit'ten sonra koalisyon ortakları Sayın Mesut Yılmaz ve Sayın Devlet Bahçeli'yi de ziyaret ederek bilgi sundum. Onlar da böyle bir çalışma için beni ve arkadaşlarımı kutladılar. Teşekkür ettiler. Ama ardından gelen ekonomik kriz ve siyasi kriz pek çok şey gibi bunu da engelledi.

Bütün bu hengâme içinde rahmetli Ecevit, İsveç-Göteborg'da 15-16 Haziran 2001'de yapılan AB üst düzey toplantısında Türkiye'nin de diğer iki aday ülke Malta ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile birlikte, eEvrupa + projesine katılım kararını imzaladı. Ardında da eTürkiye adıyla paralel çalışmalar başlatıldı. Ama ne yazık ki 2002 seçimleri sonrası eTürkiye unutuldu. Daha da acısı Ecevit ve onun imzası ile girdiğimiz eAvrupa+ projesi unutturulup sözü bile edilmez oldu. 2003 yılından itibaren yeni hükümet her şeyi kendileri bulup başlatmışlar havası içinde önce Devlet Bakanlığı, daha sonra da Ulaştırma Bakanlığı ve o da olmadı Kalkınma Bakanlığı gibi bakanlıklar bünyesinde Bilgi Toplumu çalışmalarını sürdürdü... Sürdürüyor.

İçimde ukde olarak kalan bir şey bizim Bilgi Grubumuza üye veya ziyaretçi olarak katılan kimi kişilerin zaman içinde kendi çıkarları için bizi arkadan vurma çabaları olmuştur. Bunu da söylemeden edemeyeceğim.

Bu arada zaman zaman kimilerinin referans verdiği Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı (TUENA) Projesi çalışmaları T.C. Ulaştırma Bakanlığı için TÜBİTAK tarafından 1997 yılı Temmuz ayında başlatılıp Ekim 1999 da tamamlanmış ve 18 Ocak 2000 günü Çankaya Köşkü'nde Sayın Demirel tarafından kamuoyuna duyurulmuştur. Ama ondan önce 1993 yılında DİE, şimdiki TÜİK, bünyesinde sürdürülen ve Türkiye'de oluşturulması amaçlanan Ulusal Bilgi Sistemi projesi ve onun "The Feasibility and Cost Benefit Study Report for SIS National Information System and Statistical Infrastructure Development and Policy Project", başlıklı Teknik Olurluk Raporu Ekim 1993 ayı içinde DİE tarafından kredi talebiyle, Dünya Bankası'na sunulmuştu. Hiç sözü bile edilmiyor. Yerine, dört yıl sonra 1997 yılında başlatılan TUENA projesi milat olarak anılmaya çalışılıyor...

GÜNDEM: Kamu BİT yöneticilerinin profili

‘Bilgi toplumu’, sözcüğünden de kısaca söz edeyim. Kimilerine göre ‘Bilgi toplumu’, herkesin İnternet kullandığı bir toplumdur. Bu basit bir benzetme ile eline her saz alanın müzisyen olduğu gibi bir söylemdir. Kısaca şunu demek istiyorum: Evet, İnternet şimdilik bir ön şarttır. Gelecekte İnternet’in yerini ne alacak şimdiden bilemiyorum. Ama o İnternet’te akan mesajların ne olduğu ve kimler tarafından ne amaçla kullanıldığıdır ‘Bilgi toplumu’nu tanımlayan. Biraz daha açabilmem için önce İngilizcedeki (data/information/knowledge) veya Türkçe karşılıkları olan (veri/haber veya enformasyon/bilgi) üçlüsünden söz etmek gerek. Bu üç terim arasında anlam ve içerik bakımından en değerlisi bilgidir (knowledge).

Bilgi toplumunu herhangi bir bireyin alacağı bir kararın doğru olabilmesi için gerekli zamanda, gerekli sürede, uygun bir bedel karşılığı ve gerekli doğrulukta gereken bilgiye erişebildiği bir toplum olarak tanımlamak isterim. Kısaca, telefon, İnternet, dizüstü veya masaüstü bilgisayar veya kısaca bilişim araçları böyle bir toplum için sadece araçtırlar, amaç değillerdir.”

Aktaş, daha sonra sorularımızı şöyle yanıtladı:

-Kamu bilgi işlem merkezi yöneticisi profili nasıl olmalı?

-Zaman içinde bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve özellikle bilginin özel veya kamu fark etmeksizin tüm kurum ve kuruluşların yöneticileri için taşıdığı önem ve değer arttıkça kamu bilgi işlem merkezi (KBİM) yöneticisinin de bu alanlarda yetkin olması da gerekli hale geldi. Kısaca, bundan otuz kırk yıl önce böyle bir yöneticinin sadece programlama bilmesi yeterliydi. Ancak günümüzde yazılım mühendisliği, bilgisayar yapısı, veritabanı yönetimi, veri madenciliği, bilgisayar ağları, veri gizliliği ve iletişimi gibi teknik konuların yanında söz konusu yönetici, kişilerle iletişim, yönetişim, işletme ve yönetim ile ilgili temel bilgi ve becerileri de taşımak zorunda. Kısacası, bilgi mühendisi olmalı.

- Kamu bilgi işlem merkezi yöneticisinin profili neden önemli?

-Bilgi toplumunda sade vatandaştan en üst düzeydeki yöneticiye kadar herkesin doğru karar alabilmesi için gerek duyduğu bilgiler farklı. Özellikle üst düzey yöneticilerin alacakları kararların doğruluğu, yönettikleri özel veya kamu kurum ve kuruluş için yaşamsal önem ve değer taşıyor. KBİM yöneticisinin temel görevi, bilgileri kimden, hangi kaynaklardan edinebileceği, onlara nasıl erişilebileceğini bilip gerektiğinde bağlı olduğu üst düzey yöneticiye iletebilmesidir. Böylesi zor bir görev, belirli bir deneyim ve bilgi birikimini gerekli kılıyor.

-Kamu bilgi işlem merkezi yöneticisi neyi, nasıl değiştirir/etkiler?

- Bir kurum ve kuruluştaki çeşitli düzeylerdeki yöneticilerin görevleri ile ilgili olarak alacakları kararların doğruluğu, sadece kendilerini değil tüm kurum ve kuruluşu hatta tüm ülkeyi ilgilendirir, değiştirir/etkiler. Bunun en açık kanıtı, bir zamanlar yöneticiler için “Bilgi İşlem Müdürü” unvanı ile yetinilirken pek çok kamu veya özel sektör kuruluşunda önceleri “Daire Başkanı”, sonra “Genel Müdür Yardımcısı”, sonraları “Genel Müdür”, sonraları kurum ve kuruluşun bilgiden yetkili ve sorumlu İcra Kurulu Başkanı (Chief Executive Officer - CEO) veya Bilgi Sistemleri Başkanı (Chief Information Officer- CIO) denilen en üst düzey yöneticilerden birisi olmak düzeyine erişebiliyor olması; bunun gerekli ve zorunlu hale gelmesidir.

-İlkesel ve etik olarak kamu bilgi işlem merkezi yöneticisinin sahip olması gereken nitelikler nedir?

-Son yıllarda ABD ve Avrupa’da Bilgisayar Mühendisliği ders programlarında giderek artan sayıda “Etik” dersi verilmeye başlanmıştır. Galiba ilk veya ilklerden birisi olarak son üç yıldır Başkent Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde bu dersi veriyorum. Özellikle bilgi teknolojilerinin veri/bilgi gizliliği, bilgi mahremiyeti, iletişim suçları gibi çeşitli adlarla gündeme gelen yasal suçlar nedeniyle etik konusu giderek artan bir ilgiyle izlenmektedir.

ABD’de üst düzey yönetimde görev almış B. Stone ve M. Ukleja adlı iki yazarın deneyimlerini aktardıkları bir kitaptan aklımda kalan ve özellikle sizinle paylaşmak istediğim bazı etik kurallar şunlar:

- Size sorulduğunda doğru olduğuna inandığınız bir şeyi üstlerinize söylemekten çekinmeyiniz;
- Dürüst ve tutarlı olunuz;
- Çevrenize güven aşılayınız;
- Gerektiğinde hesap verebilir bir kişilik sahibi olun;
- Başkalarının dini inançlarına saygı duyun;
- Altın kural: Başkalarının size nasıl davranmalarını istiyorsanız siz de başkalarına öyle davranın;
- Hilebazlar eninde sonunda kaybederler;
- Bulunduğunuz toplum ve ülke ile ilgilenin, bilgi sahibi olun.

TBD Kamu-BİB ilk başkanlarından Abdullah Körnes: Öncelikle "Bilgi paylaşımı kültürü"ne sahip olmalıyız

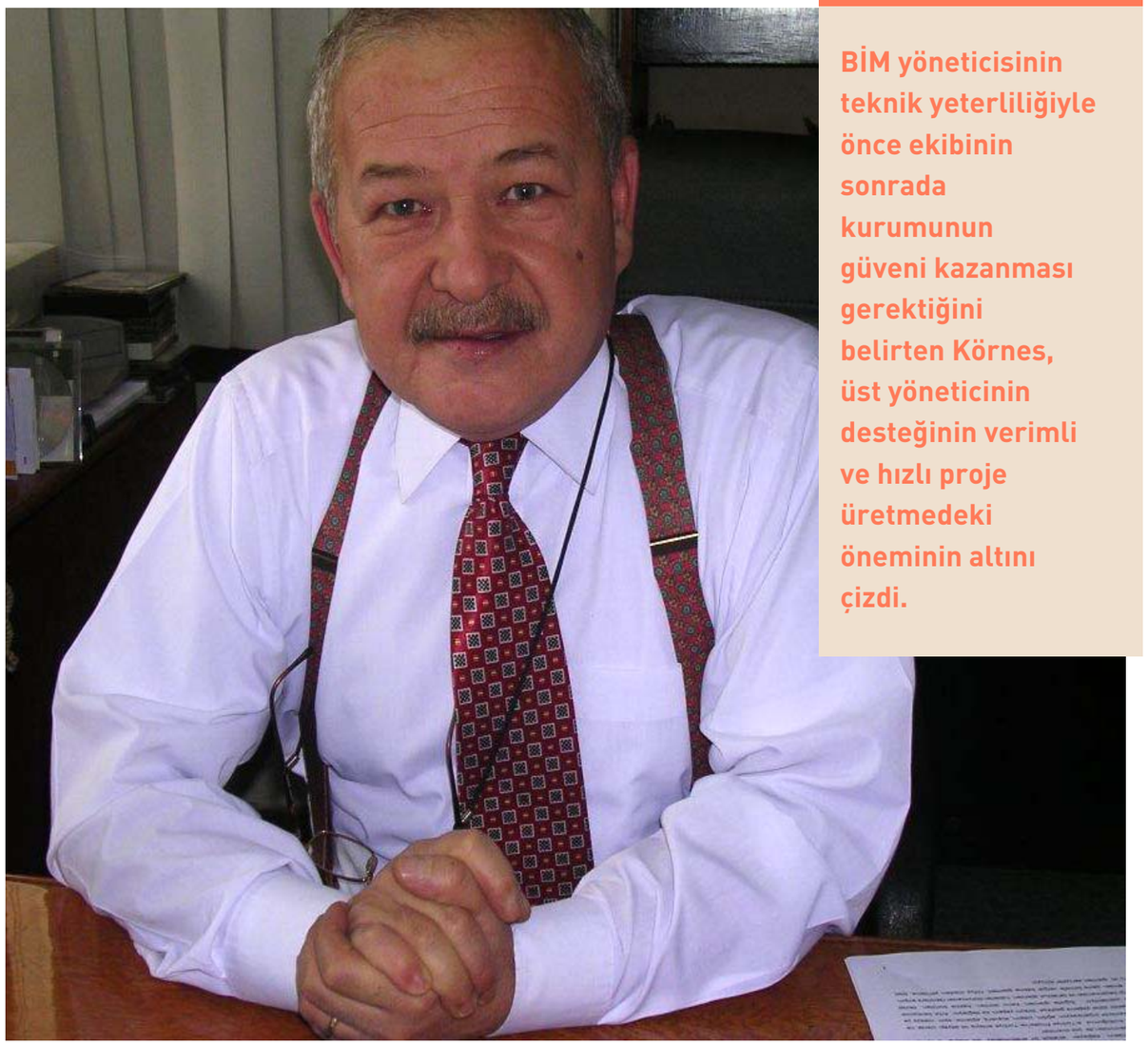

BİM yöneticisinin teknik yeterliliğiyle önce ekibinin sonrada kurumunun güveni kazanması gerektiğini belirten Körnes, üst yöneticinin desteğinin verimli ve hızlı proje üretmedeki öneminin altını çizdi.

"Kamu bilgi işlem merkezi (BİM) yöneticilerinin profili"ne yer verdiğimiz "Gündem" sayfalarımıza, Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Yönetim Kurulu Başkanı Turhan Menteş tarafından sıklıkla "bir efsane" olduğu vurgulanan Kamu Bilgi İşlem Merkezleri (BİM) Yöneticileri Birliği'nin (Kamu-BİB) kurucularından biri olan Abdullah Körnes de kısa bir açıklama göndererek katkı verdi.

Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik Bölümü'nü bitiren, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nde (ÖSYM) görev alan Körnes, kamu ve özel sektörde yöneticilikler yaptı. Bir ara Dünya Bankası uzmanı olan Körnes, son olarak Türk Eximbank A.Ş. Bilgi Sistemleri Geliştirme ve Uygulama Daire Başkanlığı'nda Daire Başkanlığı'nı yürüttü... Şimdilerde ise emekli.
Yapılan her "otomasyon" çalışmasının "kurumsal ve bireysel" bazda yürütüldüğü için "inanılmaz zaman ve emek kaybı" oluşturduğuna dikkat çeken Körnes, bilişim personelinin "korunması" ve "ayrı bir statü" ile çalışmasından yana olduğunu sürekli olarak vurguluyor.

Körnes, kısa yazılı açıklaması şöyle:

"BİM yönetilerinin profili nasıl olmalıdır?" sorusunun yanıtı, yıllardır gerek sözlü gerekse yazılı olarak dile getirdiğimiz birçok unsuru içeriyor.

Öncelikle toplum ve BİM yöneticileri olarak "Bilgi paylaşımı kültürü"ne sahip olmalıyız.

Çalıştığız kurumun işleyişini çok iyi bilmeliyiz ki diğerlerinin karşısında, "İşi en iyi bilen" olarak ortaya çıkmalıyız. Bu, bize üst yönetimler nezdinde önemli avantaj sağlayacak ve saygınlığımız artacak.

Biz artık öğrendik ki, en üst yöneticinin desteği olmaksızın verimli ve hızlı proje üretmek hep bir sonraki bahara kalır. Yani başarı, kurumun Bilgi Sistemleri Başkanı (Chief Information Officer- CIO) olmasından geçiyor. Artık biliyoruz ki; Yapılan çalışmaların tekrarsız ve en hızlı biçimde topluma katkı verir hale gelebilmesinin tek yolu budur.

BİM yöneticisi teknik olarak yeterli olmalı, önce ekibinin sonrada kurumunun güveni kazanılmalı. Böylece, sağlanan bu güven ortamı proje üretmek için ideal hale gelecek.

En çok sıkıntısını yaşadığımız konu; otomasyon ve entegrasyon olgularının iyi anlaşılamıyor olmasıdır. Böyle olunca beklenen verimlilik gelemiyor. Otomasyon ve entegrasyon iyi anlaşılmalı ve uygulanmalı. Bütün yapılan çalışmalarda "verimlilik" önemsenerek dikkate alınmalı.

Bütün bunlar daha da ayrıntılandırılabilir. 1. ve 2. Bilişim Şurası "e-Devlet" raporları ile Kamu-BİB Grubu'nun yaptığı çalışmalar konuyu daha kapsamlı incelendi.

Özellikle TBD Kamu Bilgi İşlem Merkezleri (BİM) Yöneticileri Birliği (Kamu-BİB) olarak biz yıllardı "Bilişimsizlik Maliyeti" konusunu yeterince anlatamadık. Oysaki konu çok önemli. Bir örnek vermek isterim. Hepimiz ibretle izlemekteyiz ki sokağımızın (larımızın) önü her gün (365 X 24) kazılmaktadır. Neden?

Biliyoruz ki altyapı oluştururken Coğrafi Bilgi Sistemleri (Geographical Information Systems -GIS) kullanarak "veri tabanı" kurmalıyız. Bu bilgileri verimli kullanmazsak ve bu bilgileri entegrasyona sokmazsak kapımızın önü her gün kazılır ve inanılmaz maddi (ama gerçekten çok yüksek) ve psikolojik sıkıntılar yaşarız.

Nezihe Muhittin'i tanır mısınız?

Oturan sağda eli çantalı olan Nezihe Muhittin

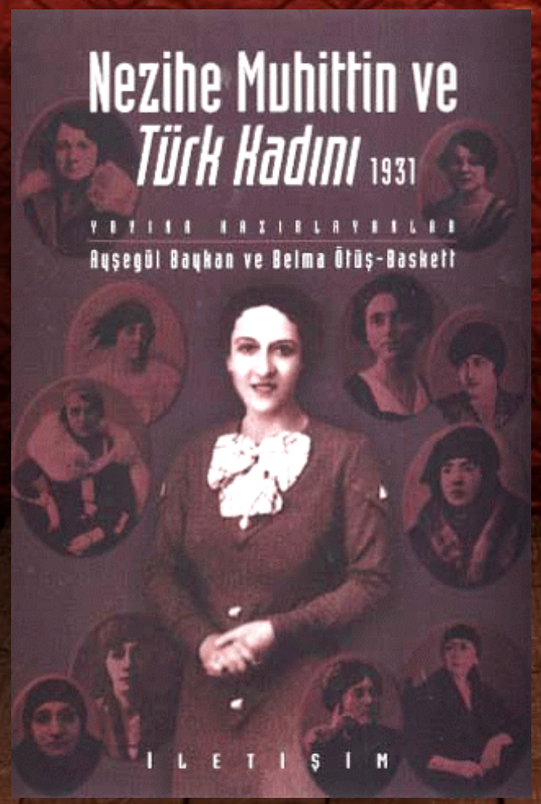

Nezih KULEYIN
nezih@semor.com.tr

"O da kim?" diye yanıtladığınızı duyar gibiyim.

Oysa sizlere "Simone de Beauvoir'ı tanıyor musunuz?" diye sorsaydım eminim ki hepiniz "Bana bu da sorulur mu? Tabii ki tanıyoruz" diyecektiniz.

Oysa gerek yaptığı işler gerekte yaşadığı dönemde hem dünyada hem de ülkemizde Nezihe Muhittin, çok daha ünlü bana sorarsanız dünya kadın hareketi açısından çok daha önemli bir isimdi.

"Mademki bilişim toplumu aynı zamanda kültürel birikim ve son değerlendirmede de bir bilgi toplumudur Nezihe Muhittin gibi bu topraklarda yetişmiş ve dünya kadın hareketine öncü olacak ilk eylemleri yapmış birisini anımsamak ve üyelerimize anımsatmak görevimizdir" diye düşünerek bu yazıyı yazmaya karar verdim.

Nezihe Muhittin'i anlamak için önce kendisinin ürettiklerini kısaca sıralamakta yarar var sonra yaptıklarını anlatırım.

Nezihe Muhittin, 1958 yılında İstanbul'da bir akıl hastanesinde yaşama veda ettiği gün geride üç yüz öykü, yirmi roman, oyun, opera, senaryo ve çok sayıda sosyoloji, psikoloji ve siyaset üzerine yazılmış yazılar bırakmıştı.

Çok iyi bir eğitim almıştı kuşkusuz Arapça, Farsça Almanca ve Fransızca'yı bu dillerden çeviri yapabilecek kadar iyi biliyordu ve Anadolu topraklarında yaşayan bu ülkenin aydınları Gothe ve Edgar Alan Poe'yu onun çevirilerinden tanıdılar.

Sabah ve İkdam gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı ama onu asıl ünlendiren ilk olay Cumhuriyet'in ilan edilmesinin peşi sıra Türkiye'nin ilk siyasi partisini kurmak oldu. Evet, tarihimizin ilk siyasi partisi olan Kadınlar Halk Fırkası'nı Halide Edip ile birlikte kurmak üzere Ankara Valiliği'ne başvurmuştu. Ne oldu o partiye diyeceksiniz verilen dilekçe "kadınların seçilme hakkı olmadığı için" ret ediliyordu.

Ama Nezihe Muhittin durdurulamazdı. Önce kadın hakları için mitingler düzenledi. Türkiye'de kadınlara seçme ve seçilme hakkı kendiliğinden verilmiştir gibi bir görüş vardır ya o, o kadar doğru değildir yani Türk kadını Nezihe Muhittin, Halide Edip, Ulviye Mervan ve daha birçok kahramanı ile birlikte unutulmaz bir savaşımın kahramanlığını yapmışlardır.

"Madem siyasi parti kuramıyoruz o zaman dernek kurarız" diye düşünen Nezihe Muhittin, 1924 yılında Türk Kadınlar Birliği'ni kurar. Birlik binden fazla üyeye ve dört şubeye ulaşmayı başarır.

İyi bir öğretmendir neredeyse her dersi vermiştir buna piyano ve beden eğitimi de dahildir. Yaşamının neden akıl hastanesinde sonlandığı aslında hepimizin kendine sorması gereken bir sorudur.

Nezihe Muhittin, Türk kadının yılmaz bir savaşçısıydı şüphesiz ama bana sorarsanız aydınlanma hareketimizin kutup yıldızıydı. Bazı sisli havalarda kendisini görmesek de o aslında her zaman oradaydı belki biz yanlış yere baktığımız için onu fark etmedik.

Sadece Çarşı mı her şeye karşı?

Ayfer Niğdelioğlu
ayfer.nigdeli@gmail.com

Değil elbette!

Sanat insanının kaygısı, yaşadığı çağı, coğrafyayı katman katman okuyabilmek, taraf olabilmek, sığ mutluluklardan vazgeçebilmektir. Sesini, sözünü cümle âleme duyurmak! Bazen acıtarak, bazen gülümseterek, kimi zaman da patavatsızca... Fuzuli'nin, "Sussam gönül razı değil, söylesem kâr eylemez" dediği gibi.

Amerikalı hümanist yazar Amerikalı Kurt Vonnegut Jr. ise sanatçıyı, kömür madeni dehlizlerinde havayı solumaya çalışan, kafese kapatılmış "Gaz alarmı" serçelerine benzetiyor. "Sanatçılar" diyor "Hassas oldukları için toplumlara gereklidir. Hatta aşırı hassas. Madenlerde çalışan kaslı, yapılı, koskocaman adamların farkına varamadığı öldürücü gazların varlığına dikkati çekmek için oradadırlar çoğu kez..."

Toplum için yazan bir başka sanat adamımızdan söz ederek başlamak istiyorum kitap yorumlarıma: Ahmet Hamdi Tanpınar.

Yazarımız ölümünden yıllar sonra dünyaya sesini duyurdu. En tanınan eseri, Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nü Türk okuru iyi bilir. Okumasa da duymuşluğu vardır. Bu yıl Enstitü, "Time To Regulation Institute" adıyla Amerikalı okurla tanıştı. Bu ironik düşünce romanı, piyasaya çıkar çıkmazAmerika'nın alâmeti farikası Oprah'ın okunacaklar listesinde yerini aldı.

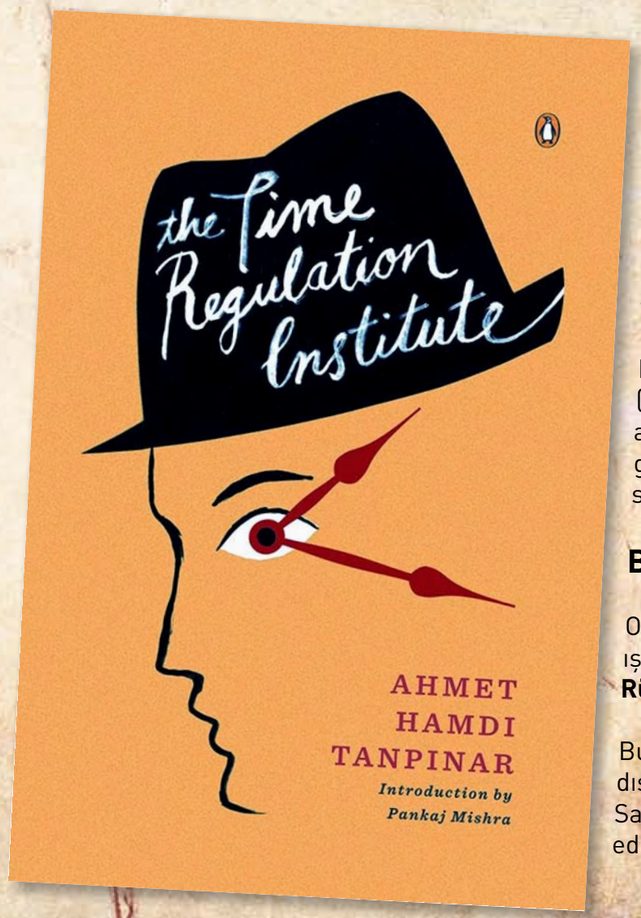

Peki, bu Enstitü'nün işi ne? Bir ülkenin saatlerini, Batı zaman dilimine göre ayarlaması için çalışan bir adamüzerinden "Geleneksel"i ve "Çağdaş"ı, absürt bir yaklaşımla tartışmaya açmak...

Kitaptaki zaman kavramı, saniyeye ince ayar yapmak değil kuşkusuz. Hem çağın, hem de kendi ülke gerçeklerinin gerektirdiği değişimden mustarip Türk toplumunun sancı süreci...

Bu sıkışmışlığı, 20. yüzyıl düşünürü Celal Yalınız (Sakallı Celal) tek cümleyle özetlemiş: "Türkiye'de aydın geçinenler, Doğu'ya doğru seyreden bir geminin güvertesinde Batıya doğru koşturarak Batılılaştıklarını sanırlar."

Batının iyi yönlerini alma meselesi

Okyanusun öte yanından bir reklam sloganı, yanıp sönen ışıklarıyla tüm dünyanın gözünü kamaştırıyor: "**Amerikan Rüyası**"

Bu rüyayı tersten yorumlayanlar da var elbette! Örneğin, dışı seni, içi beni yakar diyen Vonnegut Jr. İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'da esir düşen yazarın bu deneyimi, edebi yaklaşımını belirlemiş. Onlarca roman, hikâye,

deneme ve tiyatro oyununda, dünyanın sadece insanlık için acı dolu bir yer değil, tüm canlılar için yok olan bir gezegen olduğunu anlatır muhalif yazar.

Bu yakınlarda Vonnegut'un "Allah Senden Razı Olsun Bay Rosewater" adlı romanını okudum. Herkese iyilik yapmak klişesini kullanarak,"iyiliği dilinde muhafazakârlar"la dalga geçen bir roman. Diyojenvari kahraman Rosewater, kendisinin kullanımına verilen vakıf gelirlerini iyilik yapmaya harcıyor. Aracı kurumları devreden çıkarmış, fabrikadan halka sisteminde "para" dağıtıyor.

"Gölgeler ve Sisler" filminde, kiliseye yapılan bağışların yarısından fazlasının dantelli kostümler ve kadife yastıklara harcandığını söyleyen Woody Allen, Bay Rosewater'a bir göz mü kırpıyor acaba?

Biraz da okurun gülümsemesine tahammülü olmayan çağdaş bir yazardan söz edeyim: Hakan Günday'ın eserlerini okudunuz mu? 2000'li yıllara kendi özgün edebi yaklaşımıyla damgasını vuran genç yazarın kapkara bir edebi üslubu var.

"Sen" diyor "Dün akşam haberlerinde Yunanistan'a kaçak geçmeye çalışırken ölen 22 kişiyi dinleyip sonra da için rahat dizini mi seyrettin?" diye soruyor. "Hiç aklına geldi mi o 22 kişinin küçücük teknede işineydi? Nereden geliyorlardı? İsimleri var mı? Onları özleyen olacak mı?"

Genç yazar son romanı "Daha"da, yanlış yerde, yanlış zamanda doğanlar üzerinden bu insanlık dramını anlatıyor. Göçmenlerin ağzından değil ama insan kaçakçısı babasının yanında yetişen 9 yaşında bir çocuğun ağzından.

Zaten romana Arthur Rimbaud'tan "Dayanılmaz olan tek şey, hiçbir şeyin dayanılmaz olmamasıdır"alıntısıyla başlamasından anlıyoruz ne diyeceğini: Umudun kırıntısını bile bekleme benden!

Ben de bu yazıyı iki alıntıyla kapatayım. Biri umut vaad ediyor, diğeri etmiyor. Siz hangisini beğenirseniz onu kullanın:
"-Daha kaç kez ıskalayacağız hayatı Olric?
-Oklarımız bitene kadar efendimiz."
(Tutunamayanlar'dan)

"Çölü güzelleştiren, bir yerlerde saklı olan kuyudur."
(Küçük Prens'ten)

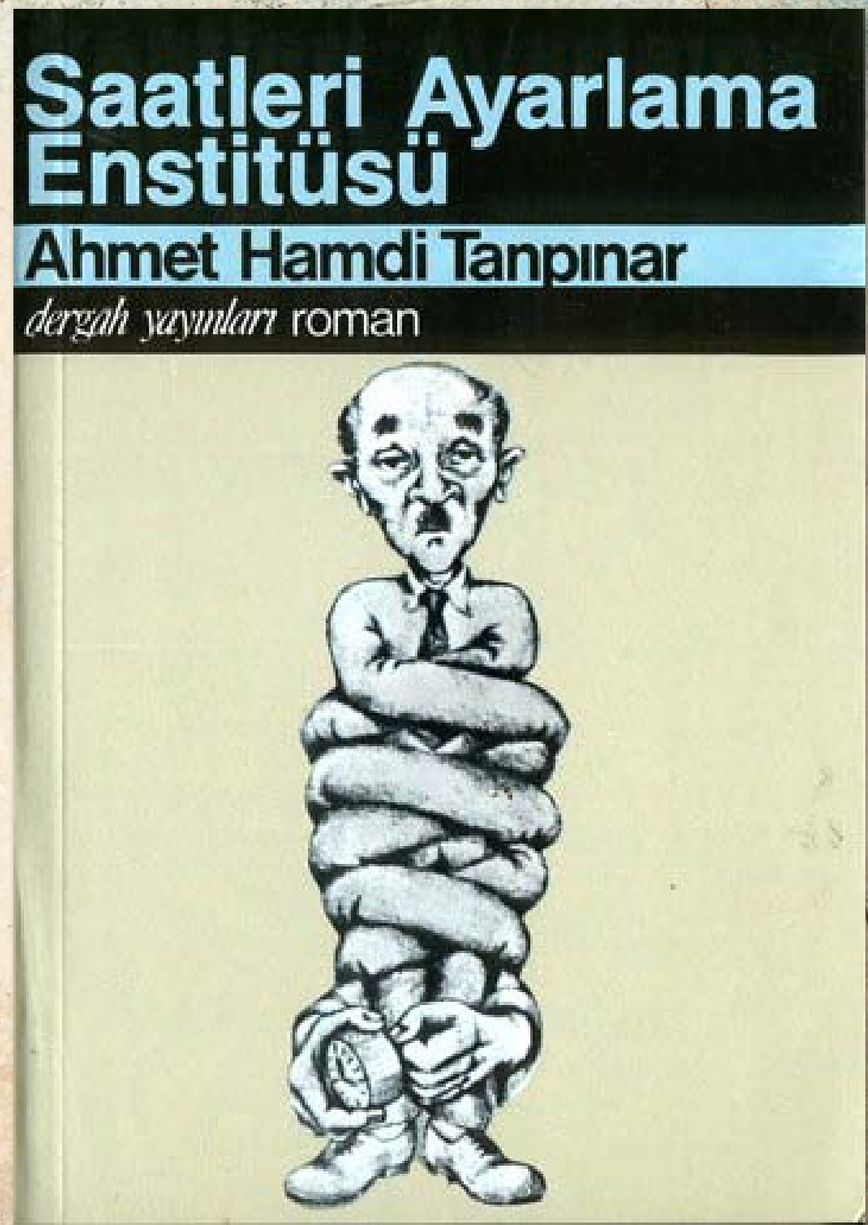

“Özenli Türkçe Çalışma Grubu”muz bir yaşında

Tuncer Ören[1], Hülya Küçükaras[2], Koray Özer[3]

Türkiye Bilişim Derneği’nin “Özenli Türkçe Çalışma Grubu”, 24 Temmuz 2013’te kuruldu. Sitemizdeki bilgi birikimimiz gittikçe artmakta. Bu yazıda sitemizin içeriğini anasayfamızdaki sekmelere göre tanıtmak istedik. Amacımız dilimizin kudretine dikkatleri çekmek, Türkçemize özen gösterenlerin yalnız olmadıklarını ve en doğru yolda olduklarını vurgulamak ve güzel dilimize gereken özeni gösteren kişi ve kurumlara saygı, sevgi ve teşekkürlerimizi sunmak.

Anasayfa

Bu sayfada çalışma grubumuzun ülkü, görev ve amaç edindiği etkinlikler tanıtılmakta. Ülkümüz Türkçenin bilişim alanında ve bilişimle ilgili konularda özenli kullanımı. Görevimiz Türkçe bilişim dilinin varsıllaşmasına katkıda bulunmak. Amaç edindiğimiz etkinlikler, anasayfamızı ziyaretle ayrıntılı olarak görülebilir. Grubumuzla iletişim sağlamak isteyenler için ilgili kişilerin adları ve e-posta adresleri de bu sayfada bulunmakta.

Kurullar ve Üyeler

Yürütme kurulu, danışma kurulu ve kurucu üyelerimizin adları bu sayfada verilmekte.

Tasarlanan Etkinlikler

Tasarladığımız ve bir bölümünü gerçekleştirdiğimiz etkinlikler bu sayfada ayrıntılı olarak verilmekte. Önümüzdeki yıllarda bu etkinliklerimizi arttırmak amaçlarımız arasında.

Türkiye'deki Bilişim Kuruluşları

Bu sayfadan, Türkiyemizdeki 75 bilişim kuruluşunun abecesel ve konularına göre öbeklenmiş dizinlerine erişim sağlanabildiği gibi herbirinin kendi sitesine de bağlantı verilmiş durumda. Konulara göre öbekler şöyle: Altyapı (2), basın (1),eğitim (2), gençlik (2), genel (2), güvenlik (6), hukuk (tüze) (2), iletişim (10), iş dalı (1), kamu (3), kullanıcılar (5), meslek (8), sanayiciler (6), seçenek (2), teknoloji (uygulayımbilim) (2), test (1), uygulama alanları (adli bilişim, sağlık bilişimi, tıp bilişimi) (3), yöresel (12).

Sözlükler/Kitaplar

Sözlükler bölümünde önce çoğu Türkçe-İngilizce olmak üzere, 52 Türkçe bilişim sözlüğü yer almakta. Bunlardan 27 tanesine bilgisunardan (internetten) erişilebiliyor.

Ayrıca 202 Türkçe sözlük de öbeklere ayrılmış olarak verilmekte.Bu öbekler şunlar (ayraçlar içindeki sayılar o öbekteki sözlük sayısını göstermekte): Ağızlar (4), akrabalık ve adlar (2), Almanca-Türkçe (3), anatomi (gövdebilim) (2), argo (4), arkeoloji (kazıbilim) (11), asalakbilim (1), bilim (biyoloji (dirimbilim), zooloji (hayvanbilim), fizik, kimya, istatistik(sayımbilim), matematik, yerbilim) (11), bitki (1), bulmaca (1), coğrafya ve yeradları (6), çevre (1), davranış bilimleri, etik ve yönetim (8), denizcilik ve sualtı (4), dil, yazın (edebiyat), anlatım (8), dilbilim ve dilbilgisi (3), eğitim (3), ekonomi ve finans (5), felsefe (4), Fransızca-Türkçe (1), gizli topluluklar (1), hukuk (tüze) (3), inanç (2), İngilizce-Türkçe (5), kökenbilim (etimoloji) (5), mantık (2), mimari (1), mitoloji (söylenbilim) (4), Osmanlıca-Türkçe (2), nümizmatik (1), ruhbilim (2), sağlık ve tıp (4), sanat (ebru, gösterim sanatları, Karagöz, sanat, seramik, sinema veTV) (5), simgeler

1Bilgisayar bilimi Emeritüs Profesörü, Dr., Ottava Üniversitesi, Ottava, Ontaryo, Kanada
2 Bilgisayar Bilimleri Mühendisi, Dil Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
3FizikMüh. TBD Merkez Yönetim Kurulu Üyesi

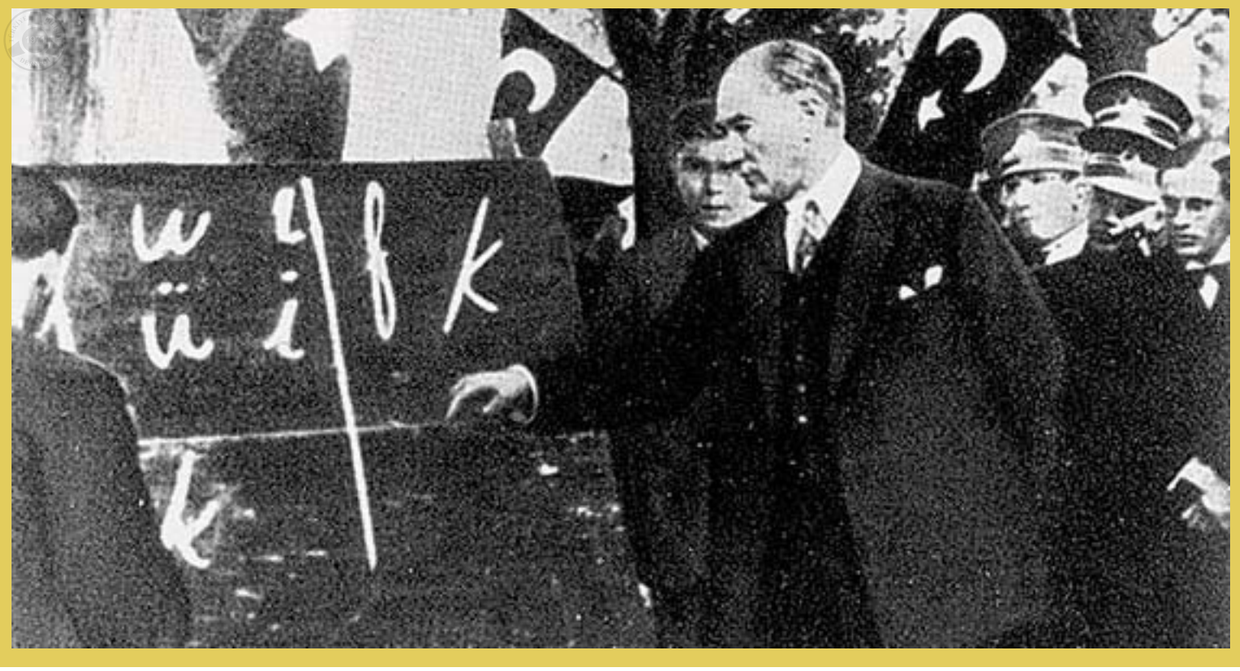

(1), söylev (2), spor (atletizm, ayaktopu, çifteker, cimnastik, güreş, kılıçoyunu, sepettopu, spor, uçantop ve yumruktopu) (10), tarih (2), teknik (uygulayım) (ağaçişleri, aydınlatma, döşem, elektrik ark kaynağı, iletişim, kitaplıkbilim, madencilik, nükleer enerji, oksi-asetilen kaynağı, otomobilcilik ve motor bilgisi, uygulayım, yapım iyeliği, yöneylem araştırması, yöntembilim, zanaat) (19), turizm (1), Türk dünyası (Altayca, Azerbaycan Türkçesi, Çuvaş, Uygur Türkçesi (eski ve yeni), Gagavuz Türkçesi, Hakasça, Karaçay-Malkar Türkçesi, karşılaştırmalı Türkçe lehçeleri, Kırgız Türkçesi, Özbek Türkçesi, Teleüt ağzı, Türk dünyası dilbilgisi terimleri, Sahaca (Yakutça), Tuva Türkçesi) (15), Türkçe (15, 21 cilt), Türkçe karşılıklar (13), uyak (2), yakın ve karşıt anlamlılar (5).

Kitaplar bölümünde bazı bibliyografyalar (kaynakçalar) ve özellikle şu öbeklere ayrılmış olarakTürkçe konulu kitaplar verilmekte: Atatürk, Dil Devrimi ve Türk Dili (11), Türkçe bilinci (14), Türkçenin gücü (2), Türkçede ekler ve terim yapma (8), dilbilgisi (17), yazım kılavuzları (6), Türkçede sıkça yapılan yanlışlar (6) ve Türkçenin tarihi (4).

Gerek sözlükler gerek kitaplar bölümleri daha da varsıllaşacak.

Bilişim'de Çıkan Yazılar

Bilişim dergisinde çıkan yazılar, şimdilik üç öbekte toplanıyor.(Katkı verenler arttıkça öbekler de artabilir.)

1. Türkçesi Varken (Hülya Küçükaras'ın Ekim 2013'ten beri aylık yazıları)
2. Dilce (Dilbilimci Prof. Dr. Yusuf Çotuksöken'in yazıları)
3. Türkçe Bilinci (Emeritüs Prof. Dr. Tuncer Ören'in yazıları)

Bu sayfadan yazıların Bilişim dergisindeki ve pdf sürümlerine de erişmek olanağı var.

Türkiye'deki Yazı ve Çalışmalardan Seçmeler

Bu sayfada verilen bağlantılardanbilişim Türkçesi, özenli Türkçe ve Türkçe bilinci konulu yazı ve etkinliklerle ilgilipek çok olumlu bilgiye erişim olanağı var. Ayrıca bazı dernek ve kuruluşların sayfalarına ve bazı araştırıcıların yayınlarının tümüne de bağlantılar verilmekte. Bu sayfanın her ay en az bir kezgüncellenmesini tasarlamaktayız.Özellikle bu sayfayı ziyaret etmenizi önermek isteriz.

Türkçeden Başka Dillerden Seçmeler

Dil konusunda Türkçeden başka dillerde yazılmış yazı ve çalışmalar bu sayfada verilmekte. Özellikle Çokdilli Avrupa Teknoloji Birliği'nin (Multilingual Europe Technology Alliance -META) sitesi ve raporu sizlere de ilginç gelebilir.

Yeni Terimler

Bilişim alanında çıkan yeni kavramları çizelgelemek ve onlara Türkçe terim üretmek başlıca amacımız. Bu arada, çeşitli gerekçelerlehazırlanmış terim kavram salkımlarına da yer verilecek. Örneğin, "değişken" kavramının 350'den fazla türünü (Türkçe ve İngilizce) veren belgelere bu sayfadan erişilebilir. Benzer biçimde, "değer" teriminin 170 türü ya da 350 tür "hata" terimine toplu olarak erişmek olanağı var.

Toplantılardaki Etkinlikler

Bu yılın başında ulusal bir toplantıda (Akademik Bilişim) yapılan paneldeki sunuların bir bölümüne bu sayfadan erişilebilir. Bu tür etkinliklerimizin daha çok başındayız; amacımız etkinliklerimizi hem artırmak hem de yaygınlaştırmak.

Türkçe Toplulukları

Bu sayfada verilen bağlantılardan üniversitelerimizdeki 22 Türkçe grubunun ve okullarımızdaki 4 Türkçe grubunun sitelerine ve bazılarının çok anlamlı görsellerine erişim sağlanabiliyor. Gençlerin duyarlı ve olumlu tutumları Türkçemize özen konusunda ne kadar bilinçli olduklarını da gösteriyor. Bu siteleri dolaştıkça, insanın geleceğe umudu daha da artıyor. Daha pek çok okul ve üniversitede de Türkçe Topluluklarının kurulması ve etkinliklerinin artması ne kadar iyi olur.

"Bugün Türkçem için ne yaptım?"

Ayırdına varmadan sizin de yaptığınız Türkçe yanlışları varsa, bu yanlış(lar)ıyinelememek için özen göstereceğinizden eminiz. Birinci yazarın Kanada yapmış olduğu "Türkçe, Bilimsel Düşünce ve Atatürk" adlı bir sunuhepimizin istersek yapabileceğimiz bu tür önerilerle bitiyordu. Umarız ilginizi çeker ve sizin de bazı günler "Bugün Türkçem için iyi bir şeyler yaptım" diye düşünecek eylemleriniz olur. Hepimiz kullandığımız ve kullanılan Türkçemize gereken özeni gösterebiliriz. Güzel ve kudretli Türkçemize layık olmak hepimize yaraşır; bazıları bilmeyerek ya da bilerek ve isteyerek tersini yapsalar da.

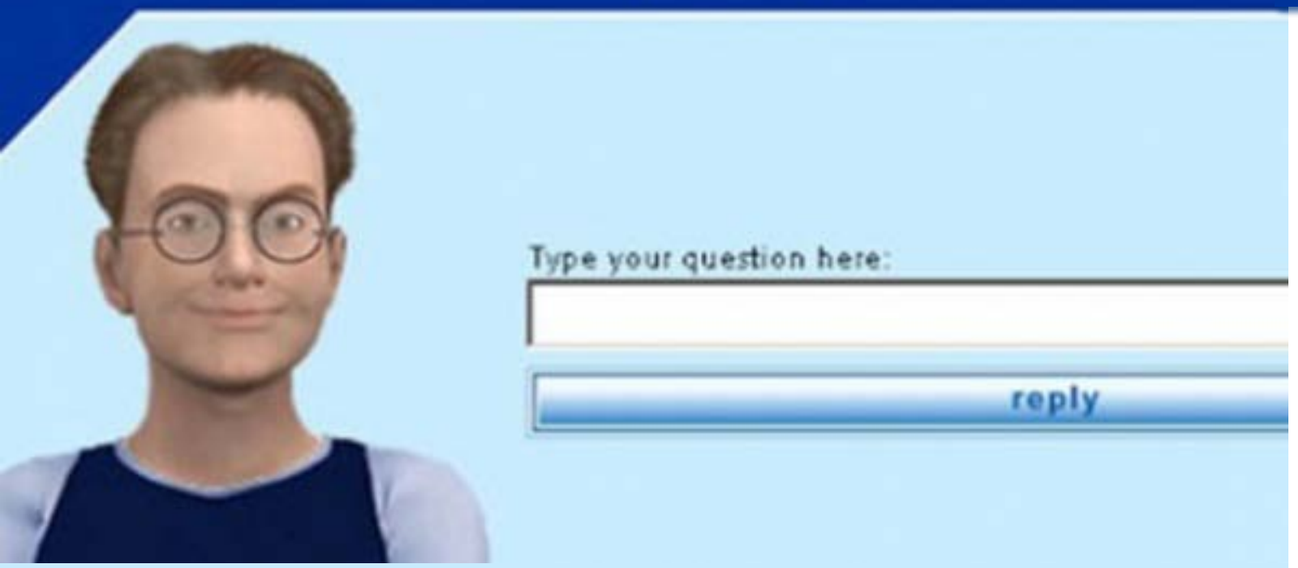

Bilgisayar yazılımı ilk kez testi geçti

İnsanla yapay zekâyı ayırt etmeye yarayan Turing Testi, ilk kez 13 yaşındaki bir çocuğun zekâsına sahip yazılım tarafından geçildi!

Bilimkurgu eserlerinde sıkça geçen düşünen makineler, insan gibi düşünüp karar veren robotlar çok yakında gerçek olabilir. Tarihte ilk kez bir bilgisayar (yapay zekâ), Turing Testi'nden başarıyla geçti. Rus Vladimir Veselov, Ukraynalı Eugene Demchenko ve Sergey Ulasen isimli üç program yazılımcı tarafından geliştirilen yapay zekâ "Eugene Goostman", tarihte Turing Testi'ni geçebilen ilk program oldu.

Eugene, 7 Haziran 2014'te Londra'daki Royal Society'de gerçekleşen bir testte jüriden yüzde 33 oranında oy alarak bir rekora imza attı. 13 yaşında, Ukraynalı, ikinci dili İngilizce olan bir çocuk gibi davranan bilgisayar; 5 dakikalık 10 oturum boyunca sorulan sorulara verdiği cevaplarla sorgulayıcı jüriyi kandırdı. 5 jüriden 2 tanesi, karşısındakinin insan mı bilgisayar mı olduğunu ayırt edemedi. Eugene'in 13 yaşında bir çocuk zekâsına sahip olduğunu kanıtladığı teste Reading Üniversitesi'nden katılan profesörler jürilik yaptı. Toplamda 5 makine bu teste katıldı. Eugene Goostman yazılımı 2011'deki testte 100 üzerinden 29 almıştı.

Eugene Goostman'ın başarısının ardından ise, Odessa'dan 13 yaşında bir çocuğu taklit etmesi bulunuyor. Bu seçim ile Batılıların tüm bildiklerini bilmemesi ve zaman zaman gramer hataları yapması şüphe uyandırmadı.

Reading Üniversitesi'nin düzenlediği organizasyonun resmi açıklamasında, "Jürinin yüzde 33'ünü yanıltmayı başaran sistemin, Turing Testi'ni aşan ilk yazılım olduğunu söylemekten gurur duyuyoruz. Daha önce de, benzer yarışmalarda Turing Testi'nin geçildiği iddia edilmişti. Ancak bunların hiçbirinde makineler, önceden belirlenmemiş konularda konuşmak durumunda bırakılmadı. Ayrıca ilk kez sonuçlar, bağımsız gözlemciler tarafından onaylandı" denildi.

Turing Testi, ilk olarak 1950 yılında Mind adlı felsefe dergisinde ünlü İngiliz matematikçi ve bilgisayar bilimcisi Alan Turing'in Computing Machinery and Intelligence başlıklı ünlü makalesinde sözü edilen kavram. Turing'in "Makineler düşünebilir mi?" sorusuna yanıt aramak adına 1950 yılında geliştirdiği test, bilgisayar mı insan mı olduğu bilinmeyen biriyle, beş dakika boyunca yazışma üzerine kurulu.

65 yıllık bir geçmişi olan, insanla yapay zekâyı ayırt etmeye yarayan testin mucidi Turing, henüz 20. yüzyılın sonlarında bir makinenin bu testi geçebileceğine inanıyordu. Ve 13 yaşında bir çocuk zekâsı olsa da, yaşanan son gelişmeler Alan Turing'i haklı çıkardı.

Turing Testi'ne göre makine, gönüllü bir insanla birlikte, sorgulayıcı jürinin görüş alanının dışında bir yere saklanır. Sorgulayıcı, sadece soru sormak suretiyle hangisinin insan hangisinin bilgisayar olduğunu saptamaya çalışır. Sorgulayıcının soruları ve daha önemlisi aldığı yanıtlar, tamamen ses gizlenerek, yani ya bir klavye sisteminde yazılarak veya bir ekranda gösterilerek verilir. Sorgulayıcıya bu soru-cevap oturumunda elde edilen bilgiler dışında her iki taraf hakkında hiçbir bilgi verilmez. Dizi halinde tekrarlanan testler sonucunda sorgulayıcı, tutarlı bir şekilde insanı saptayamadığı takdirde makine Turing testini geçmiş sayılır.

2014 TBD
Bilimkurgu Öykü Yarışması

İyi bir bilimkurgu öyküsü yoğun emek ve çalışma gerektirir. Bir bilimkurgu öykücüsü hem öyküyü bilmeli hem de bilimi izlemelidir. Ayrıca bilimkurgu yazmak için geniş bir düş gücüne sahip olmak gerekir.

Bugüne kadar yarışmamızda değerlendirilen öykü sayısı üç bine yaklaştı. Bu öykülerden bir kısmı Türkiye Bilişim Derneği tarafından kitap olarak basıldı ya da Bilişim Dergisi'nde yayımlandı. Bir kısım öykü de yazarı veya yayınevleri tarafından okuyucuyla buluşturuldu. Biz okuyucular ütopik, disütopik gibi bilimkurgusal alt türler dışında mizah, kara anlatı, polisiye, aşk öyküsü gibi türlerle zenginleştirilen bu öyküleri okuyarak hem düşündük hem de yeni bakış açıları edindik.

Bu yıl on altıncısını düzenlediğimiz geleneksel Bilimkurgu Öykü yarışmamıza insanı, evreni, teknolojiyi, bilimi anlatan ve gerçeği yeniden kuran öykülerinizi bekliyoruz.

Türkiye Bilişim Derneği
Yönetim Kurulu

YARIŞMA KOŞULLARI

YARIŞMA KOŞULLARI

1. SONUÇ VE ÖDÜLLER

TBD Bilimkurgu Öykü Yarışması'nı kazanan öyküler 27 Ekim 2014 tarihinde açıklanacaktır. Ödül olarak birinci gelen yarışmacıya 3000 TL, ikinci gelen yarışmacıya 2000 TL ve üçüncü gelen yarışmacıya da 1000 TL verilecektir.

2. KATILIM KOŞULLARI

- Yarışmaya TBD Yönetim Kurulu üyeleri ile TBD Bilişim Dergisi Yayın Kurulu Üyeleri dışında herkes katılabilir.
- Öykü Türkçe yazılmalıdır.
- Her yazar öyküsünü istediği konuda yazabilir.
- Öykülerde bilimkurgusal ögeler aranacaktır.
- Öykü daha önce herhangi bir yarışmada ödül almamış olmalıdır.
- 2014 yılından önce yayımlanmış öyküler yarışmaya kabul edilmeyecektir.
- Her yazar yalnızca bir öyküyle yarışmaya katılabilir.
- Önceki yıllarda birincilik ödülü alan yazarlar yarışmaya katılamaz.
- Dereceye girecek öyküler TBD'nin internet sitesinde ya da Bilişim Dergisi'nde yayımlanacak, seçici kurulun yayımlanmaya değer bulduğu öyküler kitap olarak yayımlanacaktır.
- Öykülerin internet sitesinde, Bilişim Dergisi'nde ya da kitaplaştırılarak yayımlanması için http://www.tbd.org.tr/onayliyorum adresinde bulunan "Onaylıyorum" adlı belgenin yazar tarafından doldurulması ve bu belgenin taranarak e-posta yoluyla TBD'ye gönderilmesi gerekmektedir. Onaylıyorum adlı belgeyi TBD'ye göndermeyen yarışmacılar yarışmaya kabul edilmeyecektir.

3. SEÇİCİ KURUL

Aysu Erden, Barış Müstecaplıoğlu, Murat Başekim, Bülent Akkoç, Gamze Güller, Hande Baba, Murat Şahin, Ayfer Niğdeli, Zekeriya Babaoğlu, Ersin Taşçı, Erdal Naneci

4. BİÇİM

- Öykü, yaygın olarak kullanılan bir kelimeişlemciyle, "12" büyüklükte, "Arial" karakter" seçilerek, yazılmalı ve e-postaya ekli bir dosya olarak gönderilmelidir.
- Gönderilen dosyanın adına öykünün adı verilmelidir.
- Öykü dosyasının içinde yazarla ilgili hiçbir bilgi olmamalıdır.
- e-postaya ekli diğer bir dosyanın içinde yazarın açık adı, kısa özgeçmişi, açık adresi ve telefon numarası ayrıca varsa web sitesi adresi bulunmalıdır. Yarışmada rumuz kullanılmamaktadır.
- Yazarın kimlik bilgilerinin bulunduğu dosyanın adına yazarın adı verilmelidir.
- Öykü en fazla iki bin sözcükten oluşmalıdır.

5. ÖYKÜNÜN TESLİMİ

Yapıt, 29 Ağustos 2014 tarihine dek bilimkurgu@tbd.org.tr adresine gönderilmelidir. Postayla gönderilen öyküler yarışmaya kabul edilmeyecektir.

Bilgi ve iletişim için: Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No: 4/17 Balgat / ANKARA
Tel: +90 (312) 473 8215 web: www.tbd.org.tr, eposta: tbd-merkez@tbd.org.tr

2014 "Bilişim Yıldızları", ödüllendirildi

TBD'nin Bilişim Yıldızları e-Dönüşüm Yarışması'nda, 5 ayrı kategoride 15 ödül dağıtıldı.

Türkiye'nin e-dönüşüm sürecini ve inovasyonu desteklemek amacıyla Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından 6 yıl önce başlatılan Bilişim Yıldızları Yarışması Ödül Töreni, 12 Haziran 2014'te Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü'nde gerçekleştirildi. 5 ayrı kategoride 15 ödülün dağıtıldığı yarışmada iki kategoride de özel ödül verildi.

e-dönüşümü özendirmek, güzel örnekleri diğer proje sahipleriyle paylaşmak, e-dönüşüm konusunda toplumu bilinçlendirmek ve Türkiye'nin bilgi toplumu olmasını desteklemek amacıyla düzenlenen yarışmada, 2014 Bilişim Yıldızları seçildi.

5 ayrı kategoride 15 ödülün dağıtıldığı yarışmada iki kategoride de özel ödül verildi. Türkiye'nin Bilişim Yıldızları'nı alanında uzman 20 jüri üyesi belirledi. Jüri değerlendirmesi yanı sıra halk oylaması da değerlendirmeye katıldı. Ödüle layık görülenler şöyle sıralandı:

e-belediye
1. http://tahsilat.selcuklu.bel.tr
2. http://www.ispark.com.tr
3. http://ebelediye.bagcilar.bel.tr

e-eğitim
1. http://www.oztek.metu.edu.tr
2. http://www.bilgibenimisim.org
3. http://www.etkinlikfabrikam.com

e-hizmet
1. http://www.ankarakulturturizm.gov.tr
2. http://www.kitapbu.org
3. http://www.otoozel.com

e-inovasyon-girişimcilik
1. http://www.pratikchef.com.tr
2. http://www.giysicini.com
3. http://www.girisimhaber.com

e-ticaret
1. http://www.biletall.com
2. http://www.arabam.net
3. http://www.sakaryadavetiyedunyasi.com

En İyi Web Sitesi
www.anadolupark360.com

Halkın Favorisi
http://tahsilat.selcuklu.bel.tr

e-Devlet Yenilikçi Proje Yarışması ödülleri verildi

1 proje altın, 3 proje gümüş ve 5 projenin bronz madalya aldığı, 4 ayrı projenin mansiyon ödülüne layık görüldüğü yarışmada Altın Madalya, "Engelsiz Sürdürülebilir e-Okul Projesi'nin oldu.

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın desteği ve Türksat ile Bilkent Üniversitesi'nin organize ettiği "e-Devlet Yenilikçi Proje Yarışması" Ödül Töreni, 6 Haziran 2014'te Ankara'da gerçekleştirildi. Törene Bakan Lütfi Elvan'ın yanı sıra Bakan Yardımcısı Yahya Baş, Türksat Genel Müdürü Prof.Dr. Ensar Gül, Türksat Genel Müdür Yardımcısı Dr. Ahmet Kaplan ve bakanlık üst düzey yöneticileriyle birlikte, ödüle layık görülen projelerin sahibi öğrenciler ve danışmanları katıldılar.

Türksat A.Ş. Genel Müdür Yardımcısı Dr. Kaplan, programı açış konuşmasında, e-Devlet Kapısı'nın yeni fikir ve projelerle daha da büyüyeceğini söyledi. Proje yarışmasının 15 Ekim 2013'de başladığına değinen Kaplan, "Jüri değerlendirmesinin sonunda 1 proje altın, 3 proje gümüş ve 5 proje de bronz madalya alırken, 4 ayrı proje de mansiyon ödülüne layık görülmüştür" dedi.

Türksat A.Ş. Genel Müdürü Prof. Dr. Gül de, ödül töreni programında yaptığı konuşmada, Türkiye'nin bilgi toplumuna geçiş sürecinde e-Devlet Kapısı'nın önemine işaret ederken, hedeflerinin tüm cihazların, tüm ofislerin birbirini gördüğü, kâğıtsız ofis ve işlemler olduğunu vurguladı.
Bakan Elvan, e-Devlet Kapısı'nda 17 milyon 888 binin üzerinde kayıtlı kullanıcı sayısına ulaşıldığına işaret ederek "2018 itibarıyla e-Devlet kullanıcı sayımızı 30 milyona, e-Devlet üzerinden verilen hizmet sayısını ise 3 bine ulaştırmayı planlıyoruz" ifadesini kullandı. Elvan, "2023 vizyonu çerçevesinde e-Elektronik Kimlik Kartı dağıtımıyla tüm vatandaşların e-Devlet Kapısı'na erişebilir hale gelmesini, tüm kamu işlemlerinin elektronik ortama taşınmasını hedefliyoruz. e-Devlet Kapısı üzerinden 973 ayrı hizmet sunuluyor. e-Devlet Kapısı üzerinden bu işlemlerin yapılma süresi sadece 1 dakika. e-Devlet projelerinin, hem nicelik hem de nitelik açısından geliştiğini görüyoruz" açıklamasını yaptı.

Bakan Elvan: e-Devlette 2023 vizyonu; tüm kamu hizmetlerine ulaşımdır

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Elvan, törende yaptığı konuşmada, 2008 yılının sonunda faaliyete geçen e-Devlet Kapısı'nda 6 yıl süresinde 17 milyon 888 binin üzerinde kayıtlı kullanıcı sayısına ulaşıldığını bildirdi. e-Devlet Kapısı üzerinden 973 ayrı hizmet sunulduğunu belirterek, buradan son bir ayda 4 milyon araç ve 171 bin askerlik sorgulaması yapıldığını bildiren Elvan, "2018 itibarıyla e-Devlet kullanıcı sayımızı 30 milyona, e-Devlet üzerinden verilen hizmet sayısını ise 3 bine ulaştırmayı planlıyoruz" dedi.
Konuşmaların ardından e-Devlet Yenilikçi Proje Yarışması ödülleri sahiplerine verildi. Altın madalyayı; İstanbul Ticaret Üniversitesi'nin "Engelsiz Sürdürülebilir e-Okul Projesi" kazandı. Yarışmada ödül alan projeler şunlar:

Altın Madalya
- Engelsiz Sürdürülebilir E-Okul Projesi (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

Gümüş Madalyalar
- Adalete Kolay Erişim İçin Engelli Dostu, Çoklu Dil Destekli Elektronik Tüketici Mahkemeleri Yazılımı (Erciyes Üniversitesi)
- Elektronik Fiş ve Elektronik Ödeme Uygulaması (Erciyes Üniversitesi)
- E-Sorun Bildirim (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)

Bronz Madalyalar
- Türkiye İstihdam Sistemi (İstanbul Üniversitesi)
- Acil Kan İhtiyaçlarının Giderilmesi (İstanbul Teknik Üniversitesi)
- Kurum Duyuru Sistemi (Yalova Üniversitesi)
- Devlet Kurumları Öneri ve Şikayet Platformu (Gazi Üniversitesi)
- Hastanaliz (Maltepe Üniversitesi)

En İyi 'Sunum' Başarı Ödülü
- ShareWood (Bilkent Üniversitesi)

En İyi 'Engelsiz Proje' Başarı Ödülü
- Engelsiz Sürdürülebilir E-Okul Projesi (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

En İyi 'Mobil Projesi' Başarı Ödülü
- Ulaşım Rehberi (Düzce Üniversitesi)

En İyi 'Web Projesi' Başarı Ödülü
- Kurum Duyuru Sistemi (Yalova Üniversitesi)

En İyi Sosyal Medya Projesi' Başarı Ödülü
- Bu kategoride değerlendirilebilecek proje bulunamadığından, hiçbir projeye ödül verilemedi.

E-DEVLET YENİLİKÇİ PROJE YARIŞMASI //2014

TELKODER, Sapanca'da stratejisini belirledi

İnternet üzerindeki kamu denetiminin giderek artacak olmasına dikkat çeken TELKODER, bulut bilişim ve veri merkezi pazarındaki rekabetin global özeliklerine uygun olarak düzenlenmesi ile veri merkezi sektörüyle ilgili bilgi kaynağı oluşturulmasını önerdi.

İnternet ve sabit telefon başta olmak üzere elektronik haberleşme hizmetleri sunan şirketlerin oluşturduğu sektörün gelişmesi ve tam rekabetin sağlanması için 12 yıldır faaliyet yürüten Serbest Telekomünikasyon İşletmecileri Derneği (TELKODER), kuruluşunun 12. yıl dönümünde "Strateji Belirleme Toplantısı" gerçekleştirdi. TELKODER üyesi olan ve elektronik haberleşme sektörünün en önemli 24 alternatif işletmecisinin bir araya geldiği toplantı, TELKODER'in kuruluş yıldönümünden bir gün önce olan 19 Haziran 2014'te Sapanca'da yapıldı.

Serbestleşmenin 14 yıl önce başladığı Türkiye'de "Serbestleşmede gelinen nokta tatmin edicidir" denilemeyeceğini vurgulayan TELKODER Başkanı Yusuf Ata Arıak, "TELKODER olmasaydı serbestleşmede hiç yol alınamamış ve pek çok üye şirketimiz bu günlere gelememiş olabilirdi" dedi.

TELKODER'in 12 yıllık süre içinde serbestleşmenin sağlanabilmesi için, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı; Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu; Rekabet Kurumu gibi muhatap kuruluşlarla kimi zaman sert, kimi zaman ılımlı ancak her zaman kararlı, güvenilir ve diyalogu kesmeyen bir ilişki sürdürdüğünü anlatan Arıak, bunların bir kısmından da serbestleşme açısından olumlu sonuçlar alındığını bildirdi.

Arıak, bundan sonra izleyecekleri strateji ve politikanın tüm üye şirketlerin katılımıyla değerlendirilip tartışılmasının yerinde olacağını düşünüp kuruluşunun 12. yıl dönümünde "TELKODER Strateji Toplantısı" başlıklı arama toplantısını düzenlediklerini belirtti.

TELKODER Strateji Toplantısı'nda şu üç ana başlıkta yer alan konular ele alındı:

Önümüzdeki 5 yıl için öngörüler;
- Sabit şebekeye erişim modellerinin önemi daha da artacaktır.
- Artan veri trafiğine ve 4G'nin gelişine paralel olarak alt yapı, kapasite ve hız gereksinimleri artarak devam edecektir.
- OTT'lerin rekabet engelleyici etkisi artarak devam edecektir.
- Türk Telekom'un öne sürdüğü sabit ve mobil pazarın birleştirilmesi iddiaları devam edecektir.
- İnternet üzerindeki denetim ve yasaklar artacaktır.
- Veri merkezi ve bulut bilişim teknolojileri önem kazanacaktır ve üzerinde daha yoğunlaşmak gerekecektir.
- MVNO (Mobile Virtual Network Operator) önem kazanacaktır.
- Teknolojinin gelişimi ile birlikte sektörlerin ve düzenleyici kurumların birbirine yakınsaması artacaktır.
- Kablosuz teknolojilerin sabit genişbant pazarına etkisi ile geniş bant pazarı göreceli olarak daha da daralacaktır.

Bu öngörülere uygun olarak TELKODER'in öncelikleri ve yapılanması için öneriler;

- TELKODER bu güne kadar başarıyla sürdürdüğü, sürdürebilir rekabet ortamının yaratılmasına odaklanan, bağımsız duruşundan ödün vermeyen çizgisini korumalı.
- Küçük cirolu ve yeni işletmecileri de dahil edecek şekilde daha kapsayıcı bir üyelik yapısı düşünülmeli, daha proaktif olunmalı.

Önümüzdeki 5 yılın çalışılacak en önemli başlıkları (pazar ve rekabet sorunları)

- Sabit şebekeye erişim (Fiber, VULA, vs.) sorunlar ve ürün çeşitliliği talepleriyle ilgili sorunlar devam edecek.
- TELKODER üyesi firmaların sektörün büyük gruplarıyla rekabet sorununu çözmek için gerek yeraltı gözlerinin gerekse baz istasyonlarının paylaşımı sağlanmalı. Makul fiyatlar ile küçük firmaların büyümesi ve yeni firmaların piyasaya girebilmesinin önü açılmalı.
- İnternet üzerindeki kamu denetiminin giderek artacak olmasına dikkat edilmeli.
- Düzenlemelerin, bulut bilişim ve veri merkezi pazarındaki rekabetin global özeliklerine uygun olarak yapılması için çalışılmalı.
- Veri merkezi sektörü ile ilgili bilgi kaynağı oluşturulmalı.
- OTT hizmetlerinin mevcut lisanslı işletmecilerin üzerindeki baskıya dikkat edilmeli.
- Tesis paylaşımı ve geçiş hakları sorunları devam ediyor. Alt yapı yatırımlarının engellenerek ve geciktirilerek verimliliğin sağlanamamasının önüne geçilmeli.
- ERG/BEREC ve AB normlarına uygun düzenlemeler, rekabet bozucu davranışları önleyen düzenlemeler, net anlaşılır kamuya açık maliyet modelleri eksiktir. Dikey bütünleşik yerleşik operatörün fiyata ilişkin ve fiyat dışı (ürünün tekrar edilebilirliği, toptan pazarda verilen ürünün perakende pazarda ürün ve fiyat olarak tekrarlanabilmesi, hizmet vermeyi reddetme, hizmet kalitesini bozma, elindeki veriyi kötüye kullanma) rekabeti bozucu uygulamaları ve fiyat sıkıştırması gibi uygulamalarının önüne geçilmeli.
- Türk Telekom'un etkin piyasa gücüne sahip işletmelikten çıkma çabalarına dikkat edilmeli.
- Türk Telekom'un yeni organizasyon yapısına dikkat edilmeli.

Bilime, bilişime ve Türkçeye adanmış bir yaşam

Arzu Kılıç
arzu.kilic@tbd.org.tr

Kaynak Yayıncılık, Türkiye'ye değer katmış, yaşam ve düşünceleri ile örnek olmuş kişileri yakından tanıma olanağı sunan "İz Bırakanlar" serisinin 8. Kitabı, bilişim duayeni Aydın Köksal'ın yaşamına yer veriyor.

"Bilim ve Ütopya" Dergisi'nin Ankara Temsilcisi Fevziye Özberk'in, imzasıyla yayımlanan "Aydın Köksal Bilime, Bilişime ve Türkçeye Adanmış Bir Yaşam" kitabı on bölümden oluşuyor. Kitapta, yaşamı, eğitim-öğretim yılları dışında Köksal'ın bilişim dünyamızdaki öncülüğü, bilişim mesleğini benimsemesi ve Türkçeye kattığı zenginlikler anlatılıyor. Ayrıca Köksal'ın Türkçe, Bilim, Sanat, Politika ve Yaşam üzerine görüşlerine de yer alıyor kitapta.

Aydın Köksal, bilişim uzmanı, elektronik mühendisi, dilbilimci, eğitimci ve yazar. Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Almanca ve İspanyolca biliyor. Yurdunu, ulusunu seven, aydın, çok yönlü, kültürlü bir bilim adamı. Köksal, Hacettepe Üniversitesi'nin kuruluşunda yer almış. 1967'de üniversitenin Bilgi İşlem Merkezi'ni ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nü kurmuş.

"Türkçenin bir bilim dili" olması adına çalışan, Türkçeyle eğitimi savunan "bilişim ve "bilgisayar"ın isim babası olan Köksal, "çevrimiçi", "yazıcı", "bellek", "donanım", "iletişim" gibi 2.500'den fazla sözlüğü dilimize kazandırmış.

"Bilişim Devrimi"nin ayrımına erken vararak, çok ama çok uzun yıllar teknolojik anlamda geride kalmış ülkemizin, Batı ülkeleriyle aramızda oluşan uçurumu kapatabileceğini hep inanmış ve umudunu hiç kaybetmemiş Köksal. Kitapta Köksal, ilkeleri için hayat mücadelesini samimi ve içten bir şekilde anlatıyor.

Köksal, Türkiye'yi bilişim çağına taşımayı gençlik yıllarından beri ilke edinmiş bir bilim adamı. Cumhuriyet'le birlikte, "Aydınlanma Devinimi" ve "Atatürk Devrimleri"ne yaslanarak, ulusal dilimiz Türkçenin, hiçbir kuralsızlık içermeyen saydam-matematiksel görkemli

yapısının eşsiz gücüne yaslanarak, yirminci yüzyılın son üçte birinde Türkiye'nin, "Bilişim Toplumu"na dönüşümle birlikte çok büyük bir atılım fırsatı ele geçirebileceğine inanmış. "Bilişim teknik bilimini, Türkiye'nin kalkınması için bir araç olarak kullanacağız!" sözünü hiç dilinden düşürmemiş.

1971'de yedi arkadaşı ile Türkiye Bilişim Derneği'ni (TBD) kuran Köksal, çok sayıda bilgisayar mühendisinin yetişmesine, bilişim sektörünün yoktan var olmasına önemli katkılarda bulunmuş. Şu an hâlâ TBD'nin Onursal Başkanı.

Kitapta Köksal, TBD'nin kuruluşuyla ilgili şunları anlatıyor:

"Kendimi gerçekleştirdiğim mayalanma kurumlarının birincisi Hacettepe'dir. İkincisi de orada çalışırken 22 Nisan 1971'de yedi meslektaşımla birlikte kurduğum TBD'dir. Bilişimin ulusal gelişmenin kaldıracı olacağına inanıyorduk. Amacımız da orada filizlenen bilişim tohumunu engellemelere karşı bütün Türkiye'de yeşerecek biçimde kullanabilmekti. Dernek, Elektrik Elektronik Mühendisliği dergisinin Ağustos-Eylül 1971'de yayımladığı Bilişim Özel Sayısı ve Bahar 1972'de yayımlamaya başladığı kendi yayın organı Bilişim dergisiyle kuruluşunu ve amaçlarını kısa sürede geniş bir çevreye duyurmayı başardı. TBD'nin üye sayısı bugün 10.000'in üzerindedir. 1971'de yayımladığımız Elektronik Mühendisliği'nin Bilişim Özel Sayısı'ndan sonra, Nisan 1972'de editörlüğünü yine kendim üstlenerek çıkarmaya başladığım Bilişim dergisi, TBD'nin yayın organı olarak 42 yıldır yayımlanıyor."

Köksal'ın demokratik kitle örgütlerindeki gönüllü çalışmaların önemi ve buna örnek olarak TBD'nin çalışmalarıyla uluslararası alandaki övgülerini de kitapta anlatmış.

Ayrıca TBD Onursal Başkanı Köksal, çalışma yaşamı ve deneyimiyle ilgili olarak kimseye "yol göstermenin" doğru olmadığını ve gençlerin doğru olanı kendilerinin bulacaklarını belirtiyor.

"Genç olsaydım, bugünkü aklımla kendim için şunları yapardım" diyen Köksal'ın bu konudaki görüşleri şöyle:

"En önemli iki değer olarak sağlığı ve zamanı iyi kullanmayı erken öğrenmek, bunun için ölüm ve saygınlığını yitirme dışında hiçbir şeye üzülmemeyi, önlem almayı, okumayı, öğrenmeyi, öğrendiklerini not etmeyi, yaşama geçirmeyi, davranışlarını değiştirebilmeyi erken öğrenmek, ölçüyü kaçırmamayı, hesabını bilmeyi erken öğrenmek, duyarlı, anlayışlı olmayı, çevreyle iletişim kurmayı, eleştiriden özeleştiriden korkmak yerine kazanç sağlamayı erken öğrenmeyi, anadilini, ulusal dilini hiç olmazsa bir yabancı dili ve kadın erkek bütün insanlara, canlılara, gülümseyerek, sevgiyle yaklaşmayı, sonuçta mutlu olmayı erken öğrenmek."

Köksal'ın dünya ve ülkemizin bugün içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve siyasal durumu hakkında da görüşlerini bildirdiği kitapta kendi ağzından, yaşamı mücadelelerle geçmiş, ileriyi gören, kararlı ve azimli bir bilim adamının hayatı anlatılıyor.

Söyleşi tarzında yazılan "Bilime, Bilişime ve Türkçeye Adanmış Bir Yaşam" adlı kitap, akıcı ve kolay anlaşılır bir dille yazılmış. Herkesin özellikle bilişim sektöründe çalışan ve bilgisayar mühendisliği mesleğine yeni başlayanların ellerinden bırakamayacakları bir kitap.

Keyifli okumalar dilerim.

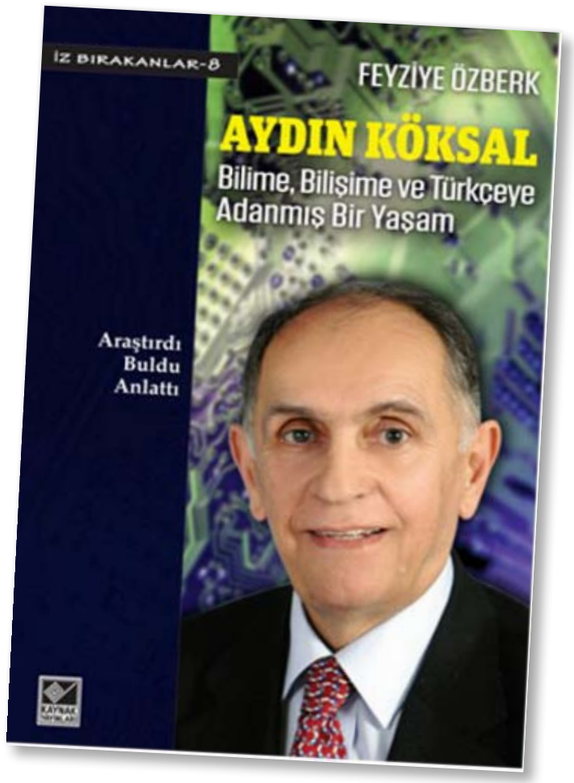

Bir kitabı yazarından daha iyi, kim anlatabilir ki?

Yazarların kitaplarını, kısa videolar aracılığıyla okuyucularıyla paylaşmasını sağlayan yazarindandinle.com'u kuran Yücesoy, "Yazarları ölümsüz kılan aslında kitaplarıdır, peki neden görüntüleri, konuşmaları ve resimleri ile de bu ölümsüzlük desteklenmesin?" diyor.

Makbule Kandakoğlu

Bilişim Dergisi olarak, yazarların kitaplarını kısa videolarla, okuyucuları ile paylaşmasını amaçlayan web sitesi yazarindandinle.com'un kurucusu Nezir Yücesoy ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

Uzun zamandır aklında olan bu fikri, yakın dostu ve çalışma arkadaşı Cem Altuğ ile faaliyete geçirdiğini anlatan Yücesoy, sitenin kitap yazarlarını tanıma gibi temel bir ihtiyacı karşıladığını söyledi. Yücesoy, yazarları ölümsüz kılan kitaplarının görüntü, konuşma ve resimlerle bu ölümsüzlüklerinin desteklendiğini vurguladı.

Yaptıkları sitenin Türkiye ve dünyada henüz bir benzeri bulunmadığını belirten Yücesoy, "Araştırıldığında bu şekilde yazarların kitaplarını anlatmış oldukları birkaç video bulunuyor ancak bu videoları bir platform üzerinde toplayan ve sadece videosu olan kitapları yayınlayan başka bir site bulunmuyor" dedi.

Henüz yeni olan sitenin geliştirilme ve duyurulmaya ihtiyacı olduğunu söyleyen Yücesoy, tasarımın geliştirilmesi ve sosyal medyada duyurulmasıyla ilgili profesyonel firmalarla görüştüklerini, ayrıca yeni kitap ve yazarların tanıtımı ile ilgili çekimlerin devam ettiğini bildirdi. Yücesoy, ilerleyen zamanlarda ise yabancı kökenli kitapların tanıtımı için çevirmenlerin videolarına da sitede yer vermeyi düşündüklerini açıkladı.

yazarından dinle

- İş hayatımdaki ilk çalışma arkadaşım ve ilk oda arkadaşım olarak böyle başarılı bir projeyi yapmış olman beni çok sevindirdi. Nereden aklına geldi böyle bir fikir?

- Teşekkürler Makbule, öncelikle siteden kısaca bahsetmek gerekirse; yazarindandinle.com, yazarların kitaplarını kısa videolar vasıtasıyla okuyucuları ile paylaşmasını amaçlayan bir web sitesidir. Bu şekilde okuyucular, kitapları satın almadan önce bizzat yazarlarından kitap hakkında bilgi alabilmektelerdir.

Fikrin çıkış noktasına gelince; aslında uzun zamandır aklımızda olan bir fikirdi, yakın dostum ve çalışma arkadaşım Cem Altuğ ile yapmış olduğumuz çeşitli görüşmeler sonrası henüz faaliyete geçirme fırsatı bulduk. Aslında bu fikrin ortaya çıkma sebepleri, hepimizin temelde duyduğu ihtiyaçları karşılamaya yönelikti.

Evet kitap okuyoruz ancak kitapların yazarlarını ne kadar tanıyoruz? Bir kitabın yazarını İnternet'te aradığımızda ne kapsamda bir bilgiye, belgeye veya resme erişebiliyoruz? Bu soruların cevapları, yazarlar çok medyatik olmadığı sürece ne yazıkki tatmin edici olmuyor.

Diğer bir sebep ise yazarları ölümsüz kılmak, evet hepimizin malumu, yazarları ölümsüz kılan aslında kitaplarıdır, peki neden görüntüleri, konuşmaları ve resimleri ile de bu ölümsüzlük desteklenmesin?

Basit bir televizyon programına çıkan bir kişi bile yolda yürürken tanıdık geliyor ise, çok değerli yapıtlar ortaya koyan yazarlarımızı bizler neden tanımıyoruz? Bu tür daha birçok soru sonrası yazarindandinle.com ortaya çıktı. Ayrıca şunu da belirtmek istiyorum, yapmış olduğumuz araştırmalara göre, bu sitenin Türkiye ve dünyada henüz bir benzeri bulunmamakta, evet araştırıldığında bu şekilde yazarların kitaplarını anlatmış oldukları birkaç video bulunuyor ancak bu videoları bir platform üzerinde toplayan ve sadece videosu olan kitapları yayınlayan başka bir site bulunmuyor.

-Dijital dünyanın edebiyat dünyası ile ilişkisini nasıl görüyorsun?

- Aslında her iki dünya da kendi eksenlerinde çok hızlı bir şekilde gelişmekte. Son zamanlarda bu iki eksen birbirleri ile kesişmeye başladı. Bu kesişme daha çok e-kitap, sesli-kitap vb. teknolojilerin hayatımıza girmesi sayesinde gerçekleşti. Bana göre, bu entegrasyon henüz çok ileri seviyelere ulaşmış değil. Mevcut kitap sitelerine baktığınızda, teknolojinin kitap satışından çok da öteye geçmediğini görebilirsiniz. Çoğu insan, fiziksel olarak bir kitabı elinde tutmadan kitap okumaktan çok da keyif almadığını belirtiyor. Ancak teknolojinin ilerlemesi sayesinde, görüntü olarak gerçek kitaplara yakın görüntülerin dijital olarak oluşturulabilmesi ve dijital kitapların saniyeler içerisinde temin edilebilip okunmaya başlanabilmesinin büyük faydalar getirdiğini düşünmekteyim.

Sesli kitaplar sayesinde görme engelli insanlarımızın da ihtiyaçları aynı şekilde karşılanıyor ve bütün bu olumlu adımlar sürekli gelişen teknolojiler sayesinde atılıyor.

-Yazarların projeye yaklaşımı nasıl?

- Projeyi anlattığımız yazarların hemen hemen tamamı projeyi çok olumlu bir şekilde karşıladılar. Fikrimizi çok orjinal bulduklarını ve projenin çok hızlı bir şekilde gelişeceğine olan inançlarının tam olduğunu belirttiler. Çekimini yapmış olduğumuz yazarlar, sitemizi ve gerçekleştirilen çekimleri diğer yazarlara inan ki bizden daha güzel bir şekilde anlatmaya başladılar. Bu şekilde birçok yazar ile iletişim kurup yeni çekimler gerçekleştirebiliyoruz. Bu arada konusu açılmışken bahsetmek isterim, Ankara'da ikamet eden yazarlarımız için çekimleri bizzat kendimiz gerçekleştiriyoruz. İstanbul ve diğer şehirlerden kendi çekimlerini gerçekleştiren yazarlarımızın videolarını da sitemize ekleyebiliyoruz.

- Peki, okuyucu/ izleyicilerden aldığın geri bildirim nasıl?

-Henüz izleyicilerden olumsuz bir geri bildirim almadık genelde olumlu görüşler ile karşılaşıyoruz. Ancak yeni bir site ve yeni bir fikir olduğundan daha net sonuçlar alabilmemiz için biraz daha zaman geçmesi gerektiğini düşünüyorum.

- Site ve ilerideki işleyişi hakkında planların nelerdir?

- Site henüz çok yeni, geliştirilmeye ve duyurulmaya ihtiyacı var. Site tasarımının geliştirilmesi ve sosyal medyada duyurulması ile ilgili profesyonel firmalar ile görüşüyoruz. Ayrıca yeni kitap ve yazarların tanıtımı ile ilgili çekimlerimiz devam ediyor. İlerleyen zamanlarda yabancı kökenli kitapların tanıtımı için çevirmenlerinin videolarına da sitemizde yer vermeyi düşünüyoruz.

Umarım edebiyat ve teknoloji dünyasına ufacık bir katkımız olmuştur. İlgilenenler ve kitaplarının sitemizde yer almasını isteyen yazarlarımız için iletişim bilgilerimizi paylaşmak isterim.

Web sitesi: **http://yazarindandinle.com/**
e-posta adresi: **iletisim@yazarindandinle.com**
twitter hesabı: **@YazarindanDinle**

Yazılım bakımı çok önemli...

Devlet bundan habersiz

4734 nolu Kamu İhale Kanunu ile 4735 nolu Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nda yazılım, yazılım bakımı ve desteği açısından yetersizliği vurgulanırken ilgili kanunlarda yazılım, yazılım bakım ve desteğine özel önem verilmesi gerektiğine dikkat çekiliyor. Destek ve bakım olmaksızın bir yazılım ürünün yaşamını sürdürmesinin mümkün olmadığı belirtiliyor

Fatma Ağaç

Tüm büyük kurum ve şirketler, bir yazılım etrafında bütün işlemlerini çözüyor artık. Bu da yazılım bakımını çok önemli hale getiriyor. Bir hata ile devletin, bir kamu kurumunun ya da bankanın tüm işlemleri aksayabiliyor.

Bilgisayar programı veya yazılım, kamu ihale mevzuatında tanımlı hizmet kalemleri arasında yeterli detayı içermezken, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık gibi diğer hizmet kalemleri ile aynı statüde değerlendiriliyor.

Bilişim sektöründe özellikle yazılım faaliyetinde bulunan şirketler, 4734 nolu Kamu İhale Kanunu (KİK) ile 4735 nolu Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun yazılım, yazılım bakımı ve desteği noktasında yetersizliğini vurguluyor. Söz konusu kanunlarda yazılım, yazılım bakım ve desteğine özel önem verilmesi gerektiğine işaret eden ilgililer, destek ve bakım olmaksızın bir yazılım ürünün yaşamını sürdürmesinin mümkün olmadığının altını çiziyor.

Bir kuruma patates almakla, yazılım sistemi almak aynı şey değil. Dışarıdan alınan bir temizlik ya da inşaat hizmeti işi ile yazılım projeleri hizmetleri aynı türde hizmetler olarak görülemez. Bilişim çağında, bilişim toplumunda devlet, artık yazılımın kendine özgü değişik bir endüstriyel ürün olduğunu kabullenmek durumunda. Yazılımla ilgili hizmetlerin de, üretiminden sürdürülebilirliğinin sağlanmasına kadar farklı biçimde değerlendirilmesi zorunlu.

Bilişim Dergisi'nin Temmuz-Ağustos 2014 sayısının "Dosya" sayfalarını "Yazılım bakımı" konusuna ayırdık. "Dosya" sayfalarımız için Kamu İhale Kurumu (KİK) ve kamu kurumlarının büyük yazılımlarını yapan TÜRKSAT yetkililerinden de görüş almak istedik. Ancak ne yazık ki gerek sektör ilgilileri tarafından ciddi bir şekilde eleştirilen ve çeşitli öneriler getirilen KİK gerekse de TÜRKSAT'tan herhangi bir geri dönüş alamadık.

Sayfalarımıza katkı veren İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kaan Kurtel, yazılım bakımının, yazılım mühendisliğinin temel konularından birisi olduğuna işaret ederek, "Yazılım bakımı, yazılım yaşam döngüsünün ayrılmaz bir parçasıdır" dedi.

Kurtel, bir yazılım ürününe bakım yapmanın, "özünde yazılım ürünü düzeltmek, hatalarından arındırmak, ek özellikler eklemek, kullanımını değiştirmek veya geliştirmek" gibi anlamlar içerdiği yani orijinal üründe değişiklikler yapılmasını öngördüğü için kesinlikle "telif hakları kapsamında" olduğunu vurguladı.

Konuyu hukuki boyutuyla ele alan Özderin Avukatlık Bürosu avukatlarından Metin Özderin ve Ayşen Güler, kaynak kodlarının tesliminin yazılım firmaları için en önemli sorun olduğuna dikkati çektiler. Özderin ve Güler, ihale mevzuatı ve uygulamalarından

kaynaklanan sorunların, bilişim sivil toplum kuruluşlarının (STK) KİK'i aydınlatıp yönlendirecek, teknik görüş ve önerileriyle çözüleceğini bildirdiler.
"Yazılım bakım ve destek hizmeti, KİK'te ayrı bir madde altında değerlendirilmeli" diyen Çankaya Belediyesi Bilgi İşlem Merkezi (BİM) Müdürü Üveyiz Ünal Zaim, kamunun ihaleyle özel bir yazılım yaptırırsa mümkünse üretim aşamasında kendi bünyesinde yazılımcıları süreçlere dahil etmesi ve yazılımların kaynak kodlarının yanında, iş akışları, veri tabanının tabloları, analiz çalışmaları ile tüm süreçlerde elde edilen dokümanları almasını önerdi.
Bakım hizmetlerinin içeriği ve yapısı gereği çok ilişkili olduğu donanım hizmetlerinden bile ayrıştırılması gerektiğine dikkati çeken VeriPark Genel Müdürü Özkan ve Satış Pazarlama Müdürü Gürkan, bileşenleri çok fazla olan yazılımın "çok tanımlı" ve "sağlıklı bir bakım destek" sürecine ihtiyaç duyduğuna vurgu yaptılar.
"Yazılımların da aslında sürekli bir şekilde izlenmesi sağlıksız kısımların düzeltilmesi kullanılmayan alanların kaldırılması veya yenilenmesi ve daha iyi daha kullanışlı daha verimli hale getirilmeleri gerekiyor" diyen Özkan ve Gürkan, aksi halde yazılımların da atıl kaldığı ve zaman içerisinde güncelliğini yitirdiğini dile getirdiler.
TBD'nin, konunun tüm detaylarını kapsayacak ve aynı zamanda kamunun da önünü açacak bir çalıştay düzenlemesini öneren Özkan ve Gürkan, böylece hem kamu yararı oluşacağı hem de bilişim şirketlerinin mağduriyetlerinin giderilebileceğini belirttiler.
Yazılımın yeteri kadar yer almadığı kamu ihale mevzuatında yazılım bakımına ilişkin özel bir tanımın olmamasını şaşırtıcı bulmadığını belirten Bilişim Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. Pazarlama ve Satış Müdürü İ. İlker Tabak, çoğu zaman kaynak kodu yerine telif hakkının istendiğini ileri sürdü. Tabak, telif hakkının istenmesiyle yerli yazılımcının yok edildiğinin altını çizdi.
Bilişim alanındaki alımlara ilişkin ayrı tanımların KİK kapsamında olmasının zorunluluğunun ortada olduğuna işaret eden Tabak, bilişim alanında, özellikle yazılım konusunda ayrı bir alım usulü tanımlanması gerektiğini vurguladı. Tabak, kısa vadede ise, KİK 22. maddede yapılacak bir düzenlemeyle, yazılım bakımı konusundaki hizmetin eser sahibi de olan üretici firma eliyle verilmesinin önünün açılması gerektiğini kaydetti.
Türkiye'nin "Siber güvenlik" alanında en büyük adımlardan birini TSE Ortak Kriterler Belgelendirme Sistemi'yle attığına işaret eden TSE Başkanı Hulusi Şentürk de, sertifikalarının uluslararası geçerlikte olduğunu; bilişim ürün ve sistemlerinin güvenliğini sağladığını vurguladı.
"Ortak Kriterler sertifikasyonu ile, her türlü yazılım, donanım veya ikisinden oluşan bilişim ürünlerinin ve sistemlerinin güvenliğinin" sağlandığını belirten Şentürk, yine siber güvenlik alanında, TSE'nin önderliğinde üniversitelerin ve kamu kurumlarının katkılarıyla Akıllı Kart Güvenliği Türkiye Konsorsiyumu kurulduğunu ve bu konudaki teknik çalışmaların devam ettiğini anlattı.
Bilişim ürünlerinin alımlarında önemli bir paya sahip olan Devlet Malzeme Ofisi (DMO), donamım ve yazılımlar için oluşturulabilecek bir puanlama sistemi veya standartlığın, teknik özelliklerin çeşitliliği nedeniyle uygulanabilirliğinin zor olduğunu bildirdi. Devletin merkezi satın alma kurumu olan DMO, standart ürünlerin ve paket programların toplu olarak tedariki konusunda hazırlık çalışmaları yürütürken, bilişim sektöründeki paydaşı olan tedarikçi firmaların piyasadaki en uygun fiyatı vermelerini talep ediyor. Alımlarının dağılımı incelendiğinde nakil vasıtalarından sonra bilişim ürünlerinin önemli bir paya sahip olduğunun görüldüğü DMO, bilişim ürünlerinin tedariki konusunda kamu kurum ve kuruluşlarına uzman personeliyle hizmet veriyor.

BT Kurumsal Bilgi Sistemleri Kurucusu Berkan Teksöz, "Sahip olunan yazılım çözümlerinin düzenli bakımlarının yapılması ve şirket devinimine ayak uydurması da en az süreç değişimlerinin takibi kadar önemli" diyor.

Yazılımlar mal alımına mı yoksa hizmet alımına mı giriyor?

Yazılımların "mal alımına mı?" yoksa "hizmet alımına mı?" konu edilmesi gerektiği yönünde bir fikir birliği sağlanamamış. Bilgisayar, kamu kurum ve kuruluşlarınca gerek asli kamu hizmetlerinin gerekse bunların yürütülmesi için zorunlu yardımcı hizmetlerin yerine getirilmesi için kullanılmaya yaygın bir şekilde başlandığı günden bu yana belli bir konu ya da alanda özelleşmiş bilgisayar programları/yazılımları alımları da bilgisayar donanımının yanında zorunluluk arz ediyor. Kamu alımlarını düzenleyen 4734 sayılı Kanun'un "tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde, "mal" ve "hizmet" tanımına yer verildiği halde, bilgisayar programları veya bilgisayar yazılımlarının hukuki niteliği hukuk sistemimizde tam olarak ortaya konulmadığı için uygulamada bilgisayar programları/ yazılımlarının mal alımına mı yoksa hizmet alımına mı konu edilmesi gerektiği yönünde bir fikir birliği sağlanamamış.

4'üncü maddede hizmet tanımı altında "bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetleri" denilerek alımın "hizmet" yönüne vurgu yapılmışsa da bu düzenleme, Kanun'a tabi idarelerce, her türlü donanım dışında bilgisayar yazılımı alımı başta olmak üzere "bilgisayar ve yazılım ile ilgili her türlü alımın" hizmet alımı şeklinde gerçekleştirilmesi gibi hatalı bir uygulamaya yol açmış. Bu amaçla öncelikle bilgisayar programı, bilgisayar yazılımı gibi kavramların hukuki niteliğinin ortaya konularak arkasından bu unsurların alımının tabi olacağı hukuki statünün de belirlenmesi gerekiyor.

Yazılımın bakımı (Software maintenance) nedir?

Zaman içerisinde değişim ihtiyacı duyulmayacak bir yazılım sistemi düşünülemez. Kullanıcı ya da müşterilerin ihtiyaçlarındaki değişimlerin sisteme yansıtılması gerekir. Ayrıca, yeni bir donanım ya da yazılım altyapısı nedeniyle sistemin çalışma koşulları değişebilir. Tabii ki testler sırasında farkedilmeyen hatalar tespit edilebilir ve giderilmesi gerekir.
Yazılımın dağıtılması ve kullanıma başlanmasından sonra yazılımda yapılacak değişiklikler yazılımın bakımı (software maintenance) olarak adlandırılır. Bu değişiklikler basit kodlama hatalarının düzeltilmesi (bug-fixes) şeklinde olabileceği gibi tasarımdan kaynaklanan hataların giderilmesi gibi daha kapsamlı değişiklikler şeklinde de olabilir. Yazılımın bakımı aslında yazılımın evrimleşmesidir. Yazılımın yaşamına devam edebilmesi için gerekli değişikliklerin uygulanmasıdır.

Genel hatlarıyla 3 bakım türü var:
Düzeltici bakım: Tespit edilen hataların giderilmesi işlemidir. Kodlama hatalarını düzeltmek genelde az maliyetlidir. Tasarımdan kaynaklı hataların giderilmesi ise bazı sistem bileşenlerinin baştan yazılmasını vb. gerektirebilir ve nispeten yüksek maliyetlidir.

Uyarlayıcı (Adaptif) bakım: Yazılımın yeni bir çalışma ortamına uyarlanmasıdır. Bu bir donanım platformu değişikliği olabileceği gibi (32 bitten 64bite geçiş gibi) farklı bir işletim sistemine uyarlama şeklinde de olabilir (kodun Windows'dan Linux'a taşınması gibi). Ayrıca, veritabanı sistemi değişikliği de bu türden bir bakım olarak görülebilir (MS SQL Server bağımlı kodların Oracle'a uyarlanması gibi).

İyileştirici bakım: Sisteme yeni işlev ve özelliklerin eklenmesi, performansın arttırılması gibi bakım çalışmalarıdır.
80'li ve 90'lı yıllarda yapılan araştırmalar göstermiştir ki bakım çalışmalarının yüzde 65'i iyileştirici, yüzde 18'i uyarlayıcı ve yüzde17'si düzeltici bakım şeklinde gerçekleşiyor. Bu rakamları günümüzde de doğru kabul edebiliriz.

DMO, paket programların toplu alımına hazırlanıyor

Bilişim ürünlerinin alımlarında önemli bir paya sahip olan DMO, donamım ve yazılımlar için oluşturulabilecek bir puanlama sistemi veya standartlığın, teknik özelliklerin çeşitliliği nedeniyle uygulanabilirliğinin zor olduğunu bildirdi.

Devletin merkezi satın alma kurumu olan Devlet Malzeme Ofisi (DMO), standart ürünlerin ve paket programların toplu olarak tedariki konusunda hazırlık çalışmaları yürütürken, bilişim sektöründeki paydaşı olan tedarikçi firmaların piyasadaki en uygun fiyatı vermelerini talep ediyor. Bilişim ürünleri ve yazılımları için oluşturulabilecek bir puanlama sistemi veya standartlığın, teknik özelliklerin çeşitliliğini göz önüne alındığında uygulanabilirliğinin zor olduğunu belirten DMO yetkilileri, tedarikçi firmaların derecelendirilmesi ve değerlendirilmesine yönelik pilot bir çalışma yürüttüklerini, bu çalışmaların tamamlanması halinde firma akreditasyonu ve değerlendirmesine yönelik olarak bir sistem kurulabileceğini dile getirdiler. DMO yetkilileri, bu konularda sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin de görüşüne başvurulacağını kaydettiler.

DMO, kamu alımları içindeki payının yükseltilmesi, kamuya yaptığı katkının ve sağladığı tasarrufun artırılması, ürün çeşitliliğin artırılması, daha fazla müşteriye hizmet sunulması ve daha çok tedarikçiden alım yapılması için gerekli çalışmaları yürütüyor. Alımlarının dağılımı incelendiğinde nakil vasıtalarından sonra bilişim ürünlerinin önemli bir paya sahip olduğunun görüldüğü DMO, bilişim ürünlerinin tedariki konusunda kamu kurum ve kuruluşlarına uzman personeliyle hizmet veriyor.

-Devlet Malzeme Ofisi (DMO) bilişim (yazılım) alımlarını nasıl? Neye göre gerçekleştiriyor?

-DMO, kamu kurum ve kuruluşlarının, Ana Statüsü'nde belirlenen mal ve hizmet ihtiyaçlarının tedarikini sağlıyor. Bu kapsamda bilişim ürünlerinin (donanım, yazılım, vs.) tedariki önemli bir yer tutuyor. Müşterilerin bilişim ürünü ihtiyaçları iki yolla karşılanıyor. Ortak kullanım konusu olan standart donanım ve yazılım ürünleri katalog sistemi üzerinden alınıyor ve satışa sunuluyor. Bu kapsamdaki alımlar için tedarikçi firmalarla karşılıklı olarak alım ve satım taahhüdünü içeren bir yıl süreli Katalog Sözleşmesi ("Açık Satışlara Ait Satınalma Sözleşmesi") imzalanıyor. Tedarikçi firmalar katalog ilanında belirtilen malzeme çeşitleri listesini esas alarak ürün teklifinde bulunuyor, bu teklifler Genel Müdürlüğümüzce değerlendiriliyor ve pazarlık usulüyle alıma karar veriliyor. Fiyat mutabakatına varılan ürünler konusunda firmalarla Katalog Sözleşmesi imzalanıyor ve bu ürünler Genel Müdürlüğümüzün e-Ticaret Portalı üzerinden satışa sunuluyor. Katalog Sözleşmesi imzalanan tedarikçilere müşteri taleplerine istinaden doğrudan sipariş veriliyor. Belli tutarın üstündeki taleplerde diğer ihale usulleri uygulanıyor.

Katalog kapsamında yer almayan bilişim ürünleri ise müşterilerin talebi üzerine parasal limitlere göre marka-modele veya teknik şartnameye göre ihale yoluyla alınıyor.Müteferrik usul olarak adlandırılan bu tedarik usulünde müşteri talebine istinaden açık ihale veya pazarlık usulüyle alım

yapılabiliyor. Alımlar 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun istisna hükümlerine istinaden Ofis mevzuatına göre gerçekleştiriliyor. Bu kapsamdaki alımlarda 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (g) bendindeki parasal limite (7.264.940 TL) uyuluyor. Bu tutarı aşan alımlar 4734 sayılı Kanuna göre yapılıyor.

-DMO alımlarının Kamu İhale Kurumu (KİK) alımlarından farkı nedir?

-DMO alımlarında Kamu İhale Kanunu uygulanmıyor, alım işlemleri söz konusu Kanunun istisna hükümlerine istinaden yürürlüğe konulan Ofis mevzuatına göre gerçekleştiriliyor. Alım usullerimiz ve uygulamalarımızın KİK alımlarına göre birçok avantajı bulunuyor. Bunları kısaca ifade edecek olursak, öncelikle alım süreci ve ilan süreleri bakımından büyük farklılıklar bulunuyor.

Alımlar çok daha kısa sürede gerçekleştirilebiliyor. 200.000 TL'ye kadar olan ihalelere ilişkin ilanlar Genel Müdürlüğümüzün e-satış portalında yayımlanıyor, bu tutarı aşan alımlara ilişkin ilanlar ise hem Resmi Gazete'de hem de e-satış portalında duyuruluyor.

İkinci olarak yapılan ihalelerde tedarikçi firmaların yazılı tekliflerinden sonra en düşük teklif esas alınarak açık eksiltme yapılıyor, eksiltme sonucunda en düşük fiyatı veren tedarikçiden alım yapılıyor. Eksiltme sonrasında dahi pazarlık süreci devam ediyor. Satınalma daire başkanlıkları bünyesindeki Fiyat Araştırma ve Analiz Şubeleri ihale sonucunda elde edilen fiyatı analiz ediyor ve uygunluğunu değerlendiriyor. Bu analizlere göre yeniden pazarlık yapılabiliyor.

Dolayısıyla özellikle birden fazla markanın katıldığı eksiltmeli ihalelerde büyük fiyat avantajları sağlanabiliyor. Son iki yılda yaptığımız müteferrik ihalelerde müşterilerin bize bildirdiği yaklaşık maliyete göre ortalama olarak yüzde 30 daha düşük fiyatla alım yapılmıştır. Alımlarımızda müşteri kuruluşun bildirdiği yaklaşık maliyet referans olarak kullanılmakla birlikte, alım kararı esas olarak yapılan piyasa araştırması ve fiyat analizine göre veriliyor.

Alımlarımız ürün guruplarına göre oluşturulan ihtisas daireleri ve şubeleri tarafından gerçekleştiriliyor. Her bir satınalma dairesinin satınalma şubeleri ile fiyat araştırma ve analiz şubelerinde ürünlerin niteliğine göre eğitim almış uzman ve kalifiye personel görev yapıyor. Bilişim ürünlerinin ihaleleri III Nolu Satınalma Daire Başkanlığı tarafından yürütülüyor.

Diğer yandan, yapılan ihaleler istisna kapsamında olduğundan Kamu İhale Kanunu'nun itiraz ve şikayet hükümleri uygulanıyor ve Kamu İhale Kurulu'na başvuru yapılamıyor. İhale sürecindeki itirazlar, zeyilname talepleri ve şikâyetler ilgili mevzuat çerçevesinde Genel Müdürlüğümüzce değerlendiriliyor ve karara bağlanıyor.

KİK uygulamasındaki doğrudan temin usulüne benzer olarak 100.000 TL.'ye kadar olan alımlar bakımından müşteri kuruluşlarca marka-model tercihi yapılabiliyor veya tercih edilen bir tedarikçiden alım yapılabiliyor. İstisnai bazı hallerde gerekçesi belirtilmek ve Genel Müdürlüğümüzce uygun bulunmak kaydıyla (örneğin yenileme/güncelleme alımları, lisans alımları vs.) marka-model ve teknik şartnamesine göre açık ihale yapılabiliyor.

Alımlara ilişkin ihale işlemleri, sözleşme yönetimi vs. işlemler Genel Müdürlüğümüzce yürütüldüğünden fiyatın uygunluğu ve ihale işlemlerine ilişkin sorumluluk Genel Müdürlüğümüze ait oluyor. Dolayısıyla müşteri kuruluşlar hesap verme sorumluluğu ve denetim sorumluluğundan büyük ölçüde kurtuluyor.

Müteferrik alımlarda Ofisin muayene saklı kalmak kaydıyla ihale konusu malın teknik şartnamesine uygunluğuna ilişkin kabul muayeneleri müşteri kuruluşlarca gerçekleştiriliyor. Ancak gerektiğinde Genel Müdürlüğümüzce de muayene yapılabiliyor.

-DMO kataloglarına yazılım ürünlerini de alacak etik bir sistem (puanlamalı) geliştirilemez mi? Belki puanlamayı da Sivil Toplum Kuruluşları verebilir...

-DMO müşteri değerlendirme formu/anketi ile gerçekleştirdiği hizmetin tamamına ilişkin değerlendirmesini yapıyor. Ancak, bu değerlendirme ürünün tek başına değerlendirilmesi yönünde değildir. Bilişim ürünleri ve yazılımları için oluşturulabilecek bir puanlama sistemi veya standartlığın, teknik özelliklerin çeşitliliğini göz önüne alındığında uygulanabilirliğinin zor olduğunu düşünmekteyiz. Ancak, tedarikçi firmaların derecelendirilmesi ve değerlendirilmesine yönelik pilot bir çalışma yürütmekteyiz. Bu çalışmaların tamamlanması halinde firma akreditasyonu ve değerlendirmesine yönelik olarak bir sistem kurulabilecektir. Bu konularda sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin de görüşüne başvurulacaktır.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri ile yazılım telif hakları arasındaki ilişki nedir?

Yazılımı üretenin fikri emeği ile meydana getirdiği ürünler üzerinde hukuken sağlanan haklardır. Telif hakkına sahip olan yazılım üreticisinin haklarını koruyan, yazılım ürününü satın alan şahıs veya firmanın ise tanımlanmış bir şekilde yazılımı kullanmasına lisans (sözleşme) ile izin veriliyor.
Üretilen yazılımın bakım ve destek hizmetleri ise üç ana başlık altında ele alınabilir.

Düzeltici bakım: Tespit edilen hataların giderilmesi işlemidir.

Uyarlayıcı (Adaptif) bakım: Yazılımın yeni bir çalışma ortamına uyarlanmasıdır.

İyileştirici bakım: Sisteme yeni işlev ve özelliklerin eklenmesi, performansın arttırılması gibi bakım çalışmalarıdır.

-DMO alımlarında yazılım destek ve bakım hizmetlerine yer veriliyor mu?

-DMO alımlarında, garanti süresi kapsamında kurumların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla destek ve bakım (güncelleme, periyodik

Stok, katalog ve protokol kapsamında satışa sunulan ürünlere müşteriler www.dmo.gov.tr üzerinden ve mobil uygulamamız üzerinden erişebiliyor ve elektronik yolla sipariş verebiliyor. Stok ve katalog ürünlerinde e-satış portalı üzerinden verilen siparişlerde müşterilere e-satış indirimi uygulanıyor.

kontrol vs...) yer veriliyor. Garanti süresi sonunda kurumun talep edeceği bakım hizmeti ücreti karşılığında müşteri kurumun kendisi temin ediyor. Bakım hizmeti alımları Genel Müdürlüğümüzün görevi kapsamına girmediğinden bu konuda alım yapılmıyor.

-DMO alımlarında izlenen yollar neler?

-DMO müşterilerinin ihtiyaçlarını aşağıdaki tedarik usulleri ile karşılıyor:

Stok alımları: Kamu kurum ve kuruluşlarında ortak kullanım alanı olan, anında müşteri ihtiyacını karşılamak üzere depolanmasında fayda görülen ve Genel Müdürlüğümüzce hazırlanmış teknik şartnameler doğrultusunda belirli zamanlarda ihaleye çıkılmak suretiyle yapılan tedarik usulüdür. Müşteri dairelerin ihtiyaçlarının karşılanması ve satış miktarının artırılması amacıyla temel stok ürünleri olan kırtasiye ürünleri, büro malzemeleri ve temizlik maddelerinde asgari stok seviyesi gözetilmek suretiyle alım yapılıyor.

Katalog yolu ile alım: Piyasa araştırması ve pazarlık yöntemiyle tespit edilen ürünlerin teknik özellikleri ile fiyatlarının gösterildiği, Genel Müdürlüğümüz ile müteşebbisler arasında belirli bir süre için, karşılıklı olarak alım ve satım taahhüdünü içeren bir sözleşmeye dayanılarak yapılan alım usulüdür. Kataloğa alınacak malzeme listesinde gösterilen ürünler bu kapsamda tedarik ediliyor.

Protokol yolu ile alım: DMO'nun faaliyet konusuna giren taşıt, iş makineleri ve üst yapılı araçların üreticileri, ithalatçısı veya genel dağıtıcısı konumundaki tedarikçilerden sipariş usulü ile temin edilmesi amacıyla davet edilen isteklilerle Genel Müdürlüğümüz arasında belli süreler için düzenlenen ve ürüne münhasır şartlar ile alıma ilişkin koşulların belirlendiği tedarik usulüdür.
Protokol kapsamında olmayan nakil vasıtaları müteferrik usulle karşılanıyor.

Müteferrik alım: DMO Ana Statüsü'nde yer almakla birlikte stoklarımızda ve katalogda/protokolde yer almayan ürünlerin ihtiyaç sahibi kuruluşlarca hazırlanan teknik şartnam eler doğrultusunda çeşitli ihale usulleri ile yapılan alım şeklidir.

TSE, yazılım belgelendirmeyle siber güvenliğe katkı sağlıyor

Türkiye'nin "Siber güvenlik" alanında en büyük adımlardan birini TSE Ortak Kriterler Belgelendirme Sistemi'yle attığına işaret eden TSE Başkanı Şentürk, sertifikalarının uluslararası geçerlikte olduğunu; bilişim ürün ve sistemlerinin güvenliğini sağladığını vurguladı.

"Yazılım bakım hizmeti" içerikli "Dosya" sayfalarımıza Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Başkanı Hulusi Şentürk yazılı bir açıklama ile katkı verdi. TSE Yazılım Belgelendirme Müdürlüğü, "TS ISO/IEC 15408:Bilgi Teknolojisi Ürün Güvenliği-Ortak Kriterler" belgelendirme hizmeti veriyor.

Ortak kriterler belgelendirmelerinin Türkiye'nin siber güvenlik alanında attığı en büyük adımlardan biri olduğuna dikkati çeken TSE Başkanı Şentürk, TSE Ortak Kriterler sertifikalarının uluslararası geçerlikte olduğunu ve yerli bilişim ürünlerine ihracat olanağı da sağladığını belirtti.

"Ortak Kriterler sertifikasyonu ile, her türlü yazılım, donanım veya ikisinden oluşan bilişim ürünlerinin ve sistemlerinin güvenliğinin" sağlandığını yineleyen Şentürk, yine siber güvenlik alanında, TSE'nin önderliğinde üniversitelerin ve kamu kurumlarının katkılarıyla Akıllı Kart Güvenliği Türkiye Konsorsiyumu (Smart Card Security Turkey Consortium) kurulduğunu ve bu konudaki teknik çalışmaların devam ettiğini anlattı. Şentürk, "Bilişim Teknolojileri Belgelendirme ve Test Hizmetleri" başlığıyla yaptığı açıklamada şu bilgilere yer verdi:

"Bilişim teknolojileri alanında faaliyet gösteren kuruluşların ürün, hizmet, sistem, süreçlerini bilişim teknolojileri standartları çerçevesinde oluşturması ve bu kapsamda belgelendirilmeleri hem kuruluşlar açısından hem de bu hizmetleri kullananlar açısından büyük faydalar sağlamaktadır. Bu kapsamda Enstitümüz Yazılım Süreçleri İyileştirme ve Yeterlilik Belirleme Standardından (TS ISO/IEC 15504-SPICE), İnsan-Sistem Etkileşim Ergonomisi-Web içeriği kullanılabilirlik Kriterlerine (TS EN ISO 9241-151), Elektronik Belge Yönetim sistemleri(TS 13298) belgelendirmelerinden Yazılım Kalite Gereksinimleri ve Testlerine (TS ISO/IEC 25051), Kripto Modül ve Algoritma (TS ISO/IEC 19790) belgelendirmelerinden TS ISO/IEC 12207-Yazılım Yaşam Döngüsü ve TS ISO/IEC 15288-Sistem Yaşam Döngüsüne, Bilgi Teknolojileri Hizmet Yönetim Sisteminden (TS ISO/IEC 20000-1), Temel seviye, Saha Güvenlik, Qweb ve Bilgi Güvenliği Yönetim sistemi (TS ISO/IEC 27001) belgelendirmelerine kadar geniş bir perspektifte belgelendirme hizmetlerini sunmaktadır. Ayrıca bu alanlarda yapılan çalışmalar hız kesmeden devam etmekte, ülkemizde uygulanabilirliği olan standartlar hususunda araştırmalar yapılmakta ve uygun görülenlerin adaptasyonu ve belgelendirme sisteminin oluşturulma çalışmaları devam etmektedir."

"2013-2014 Ulusal Siber Güvenlik Eylem Planı" kapsamında; TSE olarak Madde 10'dan "İlgili" ve Madde 12'den ise "Sorumlu" tutulduklarını dile getiren Şentürk, üniversiteler, kamu ve özel sektörden konularıyla ilgili 40 kadar teknik uzmanla, Yönetim Kurulu kararlarıyla bağımsız "Siber Güvenlik Özel Komitesi" kurulduğunu açıkladı. Şentürk, komitenin Güvenli HBYS Belgelendirmesinden, Güvenli Elektronik Belge Yönetim sistemlerine, Güvenli E-Ticaret Koruma Profilinden, SSL Kriterlerine, Saha Güvenlik Belgelendirmesinden, Temel Seviye Güvenlik Belgelendirmesine, Yazılım Geliştiriciler ve Testçiler için Kriterlerin Belirlenmesinden, Sızma Testi Kriterlerine, Bulut Bilişim, Veri Merkezleri, Biyometrik BT ürünlerinin güvenliği, İnternet ve Mobil bankacılık güvenlik kriterlerine kadar birçok konuda çalışmalarını yürüttüğünü aktardı.

Şentürk, ayrıca TSE tarafından "Sızma-Güvenlik Testi Hizmetleri Verenleri Yetkilendirme Programı" çerçevesinde sektörde "Beyaz Şapkalı Hacker Eğitimi" olarak adlandırılan eğitimler düzenlediklerini bildirdi.

TSE'nin sadece belgelendirme hizmeti vermediğini, aynı zamanda yazılımların test edilmesi konusunda da çalışma başlattığını belirten Şentürk, "Bu kapsamda TS 13298 Elektronik Belge Yönetim Sistemini standardı belgelendirmeleri çerçevesinde yazılımların performans testleri ve TS ISO/IEC 25051 kapsamında fonksiyonel test hizmetleri verilmektedir. Sızma testleri gerçekleştirmek hususunda çalışmalar devam etmektedir" diye konuştu. Şentürk konuşmasına şöyle devam etti:

"Birkaç yıl önce teknik uzmanların çalıştığı bir bölüm olarak hizmet veren bilişim teknolojileri belgelendirme birimi, Enstitümüz bünyesinde önce müdürlük ardından Yazılım Test ve Belgelendirme Dairesi Başkanlığı ihdas edilerek faaliyetlerini yürütmektedir.Bu durum, Enstitümüzün bilişim belgelendirme ve test faaliyetlerine verdiği önemi göstermektedir. Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO), Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC), Avrupa Standardizasyon Komitesi (CEN), Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi (CENELEC) gibi uluslararası standardizasyon kuruluşlarına tam üye olan Enstitümüz, standardizasyon faaliyetleri kapsamında ülkemizde ve uluslararası arenada aktif çalışmalar yürütmektedir.

Bu çalışmaların devamlılığı ve başarıya ulaşması, bu işin asıl sahibi olan ve sektöre yön veren kişi ve kuruluşların katılımlarıyla mümkün olacaktır.
Ülkemizde bilişim teknolojileri belgelendirmeleri ve testlerinin yaygınlaşması ve bu hususta öncü ülkelerden biri olmak adına kamu kuruluşları ve tüm sektör firmalarına önemli görevler düşmektedir. Bu hususta kamu kuruluşlarının alacakları bilişim teknoloji ürünleri ve sistemlerinde ilgili standarda göre belgeli ürün/sistem almaları, üreticileri bu hususta teşvik etmeleri ve üreticilerinde ürettikleri ürünlerde kalitenin göstergesi olan belgelendirmeye önem vermeleri, ülkemizin bilişim sektörü alanında ilerlemesine önemli katkılar sağlayacaktır."

İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr.

Kaan Kurtel:

KİK, kamu ihalelerinde mutlaka yazılım destek ve bakım hizmetlerine özel önem vermeli

4734 nolu KİK ve 4735 nolu Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nda yazılım, yazılım bakımı, yazılım desteği konularına özel olarak değinilmediğine dikkat çeken Kurtel, "Destek ve bakım hizmeti olmaksızın bir yazılım ürünün yaşamını sürdürmesi mümkün değil" dedi.

"Yazılım bakım hizmeti, mevcut durum, sorunlar, çözümler" konulu "Dosya sayfalarımıza İzmir Ekonomi Üniversitesi Yazılım Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kaan Kurtel, sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi.

Yazılım bakımının, yazılım mühendisliğinin temel konularından birisi olduğunun altını çizen Kurtel, "Yazılım bakımı, yazılım yaşam döngüsünün ayrılmaz bir parçasıdır" dedi.

Yazılım bakımına olan gereksinimin yazılım kullanıldığı sürece devam ettiğine işaret eden Kurtel, bir yazılım ürününün bakımının, yazılım kusurlarının tespit edilip giderilmesi, yeni gereksinimlerin karşılanması, performansına yönelik iyileştirmelerin yapılması, tasarımının iyileştirilmesi, diğer yazılım ve donanım ürünleri ile ilgili arayüzlerin geliştirilmesi, yeni donanım ve yazılım özelliklerinden yararlanılması, veri yapılarının düzenlenmesi gibi çeşitli konuları içerdiğini belirtti.

"Yazılım bakımının önemli olmasının temel nedeni, yazılımın önemli olmasıdır" diyen Kurtel, küresel ekonomideki değişimin büyük ölçüde bilgi ve iletişim teknolojileri tarafından belirlendiğini kaydetti. Bu durumun büyük ölçüde bilgi ve iletişim teknolojilerinin ve onun önemli bir alanı olan yazılım endüstrisinin bir başarısı olduğunun üzerinde duran Kurtel, "Dolayısı ile yazılımın değişen iş koşularına uygun olarak gelişmesi, işletmeye rekabet avantajı sağlaması, hizmet vermeye devam etmesi, hatasız çalışması ve kendisinden beklenilen işlevleri doğru ve zamanında yerine getirmesi önem arz etmektedir" dedi.

Kurtel, bir yazılım ürününe bakım yapmanın, "özünde yazılım ürünü düzeltmek, hatalarından arındırmak, ek özellikler eklemek, kullanımını değiştirmek veya geliştirmek" gibi anlamlar içerdiği yani orijinal üründe değişiklikler yapılmasını öngördüğü için kesinlikle "telif hakları kapsamında" olduğunun altını çizdi.

"Destek ve bakım hizmeti olmaksızın bir yazılım ürünün yaşamını sürdürmesi mümkün değildir" diyen Kurtel, KİK, kamu ihalelerinde mutlaka yazılım destek ve bakım hizmetlerine özel önem vermesi gerektiğini vurguladı. Kurtel, bazı hizmet satın almalarının aslında doğrudan yazılım bakım hizmetinin satın alınması olabileceğine de dikkat çekti.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri nedir?

-Yazılım mühendisliği, Elektrik ve Elektronik Mühendisleri Enstitüsü (The Institute of Electrical and Electronics Engineers- IEEE) Bilgisayar Topluluğu tarafından; (1) Sistemli, disiplinli, ölçülebilir bir yazılım geliştirme, işletim ve bakım uygulaması, ve mühendisliğin yazılıma uygulanması, (2) 1.maddedeki yaklaşımların çalışılması olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere yazılım bakımı, yazılım mühendisliğinin temel konularından birisidir ve yazılım yaşam döngüsünün ayrılmaz bir parçasıdır.

Yazılım mühendisliğinin temel bilgi alanları gereksinimlerin anlaşılması, modelleme, kodlama, test ve bakımdır. İlk dört bilgi alanı, uygulamada yazılım geliştirme yaşam döngüsü olarak adlandırılmaktadır. Yazılım bakımı ise, geliştirilmesi tamamlanmış yazılım ürününün kullanıcıya sevkiyatı ve sonrasında kullanıcı bilgisayarlarında kurulması, yüklenmesi ve çalıştırılmasını takiben başlamaktadır. Artık kullanımda olan yani devreye alınmış bir yazılım ürünü söz konusudur ve geliştirici firma müşterisinden gelen çeşitli değişim isteklerini karşılamak durumundadır.

Değişim istekleri dört ana başlık altında sınıflanabilir. Düzeltici bakım, yazılımın teslim edilmesinden sonra kullanıcı tarafından bildirilen yazılım kusurlarının düzeltilmesi, yazılımda değişiklikler

yapılması amacını taşımaktadır. Arıza meydana geldikten sonra arızanın giderilmesi için yapılan bakım türüdür. Uyarlayıcı bakımda ise yazılımın teslim edilmesinden sonra, çalışma ortamının, işletim sisteminin, üzerinde veya birlikte çalıştığı donanım ürünlerinin değişmesi durumunda, yeni çalışma ortamına ait gerekli değişikliklerin ve uyarlamaların yapılması amaçlanmaktadır. İyileştirici bakım, yazılımın performansının artırılması veya ek işlevler kazandırılması amacıyla yapılan değişiklikleri kapsamaktadır. Önleyici bakım ise yazılımın teslim edilmesinden sonra, olası yanlışları önlemek amaçlı olarak yapılan bakım türüdür. Sistemin performansını ve güvenilirliğini belirli bir seviyede tutmak için yapılan bakım türüdür.
Yazılım destek hizmetleri ise yazılım bakımının bir parçasıdır ve çok çeşitli biçimlerde yürütülebilmektedir. Bunlar; yazılım bakımı faaliyetlerini kapsadığı gibi, eğitim, dokümantasyon, çağrı merkezinin ve yardım masasının çalışma ve işlemlerini de içermektedir. Bu noktada bakım ve destek hizmetinin kapsamı, destek süresi, bakım ekibinin müdahale süresi gibi kavramlar devreye girmektedir.

-Yazılım bakımına neden ihtiyaç var?

-Yazılım geliştirme çabasının amacı, yazılımın, kullanıcı gereksinimlerini karşılamasıdır. Geliştilmesi tamamlanan, müşteriye teslim edilen ve devreye alınan bir yazılım ürünü, kullanıcının yeni gereksinimlerinden, yazılım ortamının veya uygulama alanının değişmesinden, yazılımdaki mevcut kusur ve eksikliklerin giderilmesine yönelik değişim isteklerinden dolayı sürekli değişim baskısı altındadır. Bu noktada yazılımın bakım süreci başlamaktadır.
Bu süreçte, zamanla yazılımı değiştirmek, yenilemek veya yeniden yapılandırmak gerekmektedir. Kullanıcıların ihtiyaçlarındaki değişikliklerden dolayı, yazılımı da değiştirmek gereklidir. Yazılım bakımına olan gereksinim, yazılım kullanıldığı sürece devam etmektedir. Bakıma gerek duyulmasının temel nedenleri; hizmet sürekliliğini sağlamak, güncelleme desteğini sürdürmek, kullanıcı gereksinimlerindeki değişim isteklerini yanıtlamak, koddaki, veritabanındaki ve dokümantasyondaki güncelleme gereksinimlerini karşılamaktır. Bazı durumlarda mevcut ürünün devreden çıkarılması bile bakımın konusu olabilmektedir. Bir yazılım ürününün bakımı, yazılım kusurlarının tespit edilmesi ve giderilmesi, yeni gereksinimlerin karşılanması, yazılımın performansına yönelik iyileştirmelerin yapılması, yazılımın tasarımının iyileştirilmesi, diğer yazılım ve donanım ürünleri ile ilgili arayüzlerin geliştirilmesi, yeni donanım ve yazılım özelliklerinden yararlanılması, veri yapılarının düzenlenmesi gibi çeşitli konuları içermektedir.

-Yazılım bakımının öneminden söz eder misiniz?

-Yazılım bakımının önemli olmasının temel nedeni, yazılımın önemli olmasıdır. Gerçektende küresel ekonomideki değişim büyük ölçüde bilgi ve iletişim teknolojileri tarafından belirlenmektedir. Bu durum büyük ölçüde bilgi ve iletişim teknolojilerinin ve onun önemli bir alanı olan yazılım endüstrisinin başarısıdır. Dolayısı ile yazılımın, değişen iş koşularına uygun olarak gelişmesi, işletmeye rekabet avantajı sağlaması, hizmet vermeye devam etmesi, hatasız çalışması ve kendisinden beklenilen işlevleri doğru ve zamanında yerine getirmesi önem arz etmektedir.
Ayrıca, yazılım bakımı önemli ölçüde kaynakları tüketen bir alandır. Grupp ve Takang tarafından yazılım bakımı için harcanan kaynakların ve giderlerin, yazılımın yaşam döngüsüne ait tüm kaynak ve giderlerin yaklaşık yüzde 40 ila yüzde 70'ini oluşturduğu belirtilmektedir. Boehm'in çalışmasına göre ise yazılım yaşam döngüsü maliyetlerinin yüzde 50 ila yüzde 90'ı yazılım bakımına aittir ve geliştirme için yapılan harcamanın iki misli bakım için harcanmaktadır. Jones ise, yazılım bakımı alanında çalışan yazılım mühendislerinin sayısının, yazılım geliştirme alanında çalışan mühendisleri geçtiğini belirtmektedir.

-Yazılım destek ve bakımı kamu ihale mevzuatında yer alıyor mu? Mevzuatta konuya verilen önem yeterli mi?

-Kamu hukukuna tâbi olan, kamunun denetimi altında bulunan, kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usullerinin belirtildiği 4734 nolu Kamu İhale Kanunu'nda (KİK) ve 4735 nolu Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nda yazılım, yazılım bakımı, yazılım desteği konularına özel olarak değinilmemekte, diğer konularla birlikte genel olarak yer almaktadır.

Mavzuattı dikkate aldığımızda ortaya ilginç bir durum ortaya çıkmaktadır. KİK kapsamında, bir yazılım ürününü satın alırken, hizmet ve bakım şartlarını belirlerken izlenilen yol, yazılımın herhangi bir ürün gibi değerlendirilmiş olmasıdır. Bence, asıl üzerinde durulması gereken konu budur. Yani mevzuatta "montaj, işletmeye alma, eğitim, bakım-onarım, yedek parça gibi destek hizmetlerine" ait şartların belirtilmesi istenmektedir. Benzer şekilde hizmet işi tanımlanırken "bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralanmasını ve benzeri diğer hizmetler" başlığı altında tanımlanmaktadır. Ekonomiklik söz konusu olduğunda ise "bakım maliyeti, maliyet etkinliği, verimlilik, kalite ve teknik değer gibi fiyat dışındaki unsurlar da dikkate alınarak belirlenir" denilmektedir.

Halbuki bir yazılım ürünü, diğer mühendislik ürünlerinden oldukça farklı özellikler sergilemektedir. İlk olarak hatırlamamız gereken konu, yazılım sözcüğünün İngilize karşılığının software olduğudur ve 1966 yılında Aydın Köksal hocamız tarafından Türkçe'ye çevrildiğidir. Yazılım sözcüğünün yazmak kökünden türetilmiş olması önemlidir. ABD'de hardware karşıtı bir jargon olarak 1960 dolaylarında kullanılmış olan İngilizce software sözcüğü, kanımca işin yazma işleminden daha fazla anlam içermektedir. Ayrıca soft kökünden dolayı, software sözcüğüne yazılım ürünlerininin fiziksel olarak ölçülememesinden kaynaklanan durumu ifade eden bir anlamı da yüklemek isterim. Yani, yazılım için metre, dakika veya kilogram gibi bir fiziksel ölçü biriminin olmaması, yazılım ürün ve hizmet kalitesinin nasıl ölçüleceği veya hesaplanacağını gerçekten de zor bir mühendislik problemi haline getirmektedir.

Bu açıdan bakıldığında, mevzuat, yazılım

ürünün satın alma ve bakım şartlarını ancak genel prensipler açısından belirtmektedir. Aslında bu bir yasa için yeterli bir durumdur ve daha fazla yapılacak bir şey de yoktur. Aksi halde, kodda yapılacak değişikliklerin kalitesi, modernize edilecek yazılım ürününün içeriğinin belirlenmesi, yeniden kullanılacak algoritmaların tespiti gibi konulara değinilmesi gerekir ki bunlar tamamen mühendislik konularıdır ve de yasada yer alması beklenemez. Bu gibi durumlar ek sözleşmeler ile çözümlenebilir.

Bu noktada, ister kamu olsun ister özel sektör projeleri olsun özellikle büyük ve kritik bakım ve destek sözleşmelerinin hukukçularla birlikte yapılması ve de mutlaka bilgisayar/yazılım mühendislerinden danışmanlık hizmeti alınması gereklidir.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri ile yazılım telif hakları arasındaki ilişki nedir?

-Yazılım ürününün, üretim sonrasındaki yaşam döngüsü, edebi bir ürün veya bir sinema eserinden farklılıklar göstermektedir. Genellikle edebi bir eser, üretilmesini takiben değişikliğe uğramadan yıllarca yayınevleri tarafından basılmaktadır. Hatta tercüme eserler bile az değişime uğrayarak yayınlanmaktadır. Ancak yazılım ürünü, daha geliştirme aşamasından başlayarak ve devreye alınmasını takiben farklı seviyedeki değişiklik istekleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, özellikle işletim sistemi, veri tabanı ve ofis otomasyonu programları gibi hazır yazılımların dışında kalan paket programlarda daha da belirgindir. Sistemler büyüdükçe, kritikleştikçe, karmaşıklaştıkça ve kullanım ömürleri uzadıkça değişim baskısı artmaktadır.

Durumu bu şekilde tespit ettikten sonra, yazılım bakımı ile telif hakları arasındaki ilişkiye gelirsek, telif hakkını kısaca, kişinin her türlü fikri emeği ile meydana getirdiği ürünler üzerinde hukuken sağlanan haklar olarak tanımlayabiliriz. Kısaca, orijinal bir yapıtın veya eserin kopyalanması veya kullanılması üzerinde tasarrufta bulunulması hakkıdır. Bu açıdan bakıldığında, yazılım ürünü de fikir emeğinin sonucunda üretildiği için telif hakları kapsamına girmektedir. Bir yazılım ürününe bakım yapmak, özünde yazılım ürünü düzeltmek, hatalarından arındırmak, ek özellikler eklemek, kullanımını değiştirmek veya geliştirmek gibi anlamlar içerdiği için yani orijinal üründe değişiklikler yapılmasını ön gördüğü için kesinlikle telif hakları kapsamındadır.

Yazılım ürünün desteğinin verilmesi noktasında, yazılım ürününde değişiklik yapılmadan, yazılımın çalıştığı bilgi işlem sürecinin veya platformunun desteklenmesi ve uygulamaya yönelik teknik sorunların üstesinden gelinmesi anlaşılıyor ise, o zaman konunun telif haklarına girip giremeyeceği tartışılmalıdır. Benim bu konudaki düşüncem, kod seviyesinde değişiklik içermeyen destek çabalarının telif haklarını ihlal etmeyeceği yönündedir.

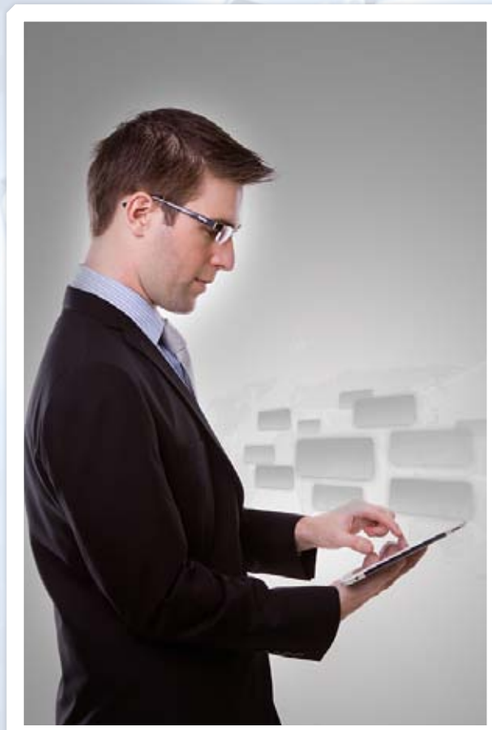

Diğer bir önemli ve kritik konu ise tersine mühendislik (reverse engineering) kapsamında, firmaların dokümantasyonu olmayan, kayıp, eski veya eksik, orijinal geliştiricisi bulunamayan, eskimiş ürünleri anlamak ve çözümlemek istemesidir. Benzer şekilde, rakip ürünlerin çözümlenerek özelliklerinin anlaşılması ve sonrasında da benzer ürünlerin geliştirilmesi ise tersine mühendisliğin ve değişim mühendisliğinin (reengineering) önemli uygulama alanlarından biridir. Firmalar zorlu rekabet şartları altında rakip ürünlerin iç yapıları, işlevleri veya işleyişleri hakkında bilgi sahibi olmak istemektedir. Bazı durumlarda, özellikle de küçük ve kurumsal olmayan yazılım geliştirme firmalarında, sektördeki büyük, kurumsal ve yenilikçi üreticilerin ürünlerini kopyalayarak benzerleri yapılmaktadır. Bu durum telif hakları yasalarını veya patent korumasını çiğnemek pahasına, ekran çıktılarının, ekran renklerinin ve hatta uyarı mesajlarının taklit edilmesine kadar varabilmektedir. İşte bu noktada, ister rakip ürünün anlaşılması, isterse taklit edilmesi söz konusu olsun, rakip yazılımın çalışan kodundan başlayıp geriye doğru çözümlenmesi gerekmektedir. Bence bu konunun sektörde ve özellikle de Türkiye Bilişim Derneği (TBD) bünyesinde detaylı olarak tartışılması yararlı olacaktır.

-Kamu İhale Kurumu, Kamu İhale Kanunu'nda yazılım destek ve bakım hizmetlerine nasıl yer vermelidir?

-Destek ve bakım hizmeti olmaksızın bir yazılım ürünün yaşamını sürdürmesi mümkün değildir. Dolayısı ile yazılım bir kere kullanılıp devre dışı bırakılmayacaksa, mutlaka değişime uğrayacaktır. Yukarıda da anlatmaya çalıştığım gibi, yazılım bakımı yazılım mühendisliğinin temel bilgi alanıdır.

KİK, kamu ihalelerinde mutlaka yazılım destek ve bakım hizmetlerine özel önem vermelidir. Aslında yazılım ürünü satın almak isteyen veya yazdırmayı planlayan tüm kamu ve özel kuruluşlar bu konuya azami dikkati sarf etmek zorundadırlar. Örneğin, yerel yönetimlerin alanına giren bir ulaşım projesinde yer alan bir yazılım sistemi söz konusu olduğunda, ulaşım sistemindeki bir değişiklik, yazılımda değişiklik yapılmasını da tetikleyecektir. Dolayısı ile yapılacak ihale diğer bir taraftan da yazılım bakım ve gelişimi projesi haline gelmektedir. Bunun yanı sıra, bazı hizmet satın almalarının aslında doğrudan yazılım bakım hizmetinin satın alınması olabileceği de unutulmamalıdır.

Yazılım bakımı, yazılım ürünün kalite karakteristikleri arasındadır ve ölçülebilmektedir. Şüpesiz ki bu ölçüm hali hazırda çalışan ürün için geçerlidir. Yazılımı ölçmek genel olarak güç, zahmetli ve pahalı bir iştir ve olgunluk gerektirmektedir. Sorun bakım karakteristiklerine ilişkin ölçütlerin ihale aşamasında nasıl yer alacağıdır. Çünkü, kullanımda olan bir ürün söz konusudur ve hiç şüpesiz ki sorun ortaya çıktığında ne kadar sürede müdahale edileceği gibi bazı metrikler tanımlanabilir. Ancak daha doğu ve proaktif yaklaşım, daha geliştirme safhasında hatta geliştirme başlamadan, üretici firmanın yazılım geliştirme standartlarına uygun bir faaliyet göstermesini, ürünün güvenlik, test ve dokümantasyon açısından mühendislik ilkelerine göre üretilmiş olmasını, yani kısaca olgun bir yazılım mühendisliği ürünü olmasını garanti etmektir. Bu ilerideki bakım çabalarını azaltacaktır. Tabi ki yazılımı üretenlerin yeterli ve güncel becerilere sahip olması, gerekli yazılım mühendisliği eğitimlerini alması ve çeşitli sertifikasyonlar ile uzmanlıklarını belgelemesi esastır. Tüm bunlar kaliteli bir yazılım ekibine, ürününe ve bakıma işaret etmektedir ki, KİK tarafından, kamu ihalelerinde dikkate alınması gerekmektedir.

-Yazılım destek ve bakım hizmeti, telif hakları ve Kamu İhale Kanunu üçlüsü ne anlam ifade ediyor?

-KİK'in ve ilgili kanunların, telif haklarını da dikkate alarak tüm yazılım hizmetlerinin ve ürünlerin daha kaliteli, daha iyi mühendislik ilkeleriyle üretilmesi ve dolayısı ile daha iyi bakım ve destek şartlarına sahip olması yönünde tanımlayıcı ve kural koyucu olması gereklidir. Bu durumu özel veya kamu sektörü ayırmadan, rekabetçi tüm ürün ve hizmetlerde görmek ve yazılım sektörünün önemini kavramak çok önemlidir.

Bu yöndeki çabalar, 2023 vizyonunu doğrudan desteklemekte ve hedeflere ulaşmaya yardımcı olacaktır. Çünkü yazılım sektörünün söz konusu hedeflere ulaşmadaki rolü çok büyüktür.

Avukat Metin Özderin ve Ayşen Güler:

Kaynak kodların teslimi, yazılım firmaları için en önemli sorun

Ülkelerin kendi bilişim endüstrisini yaratmasının öneminin vurgulandığı bir dönemde, yerli bilişim firmalarının, pazarın dışına çıkarıldığına dikkat çeken Özderin Avukatlık Bürosu avukatları, bunun orta ve uzun vadede hem kamu hem firmaları hem de sektörü zarara uğratacağının altını çizdi. Avukatlar, ihale mevzuatı ve uygulamalarından kaynaklanan sorunların, bilişim STK'larının Kamu İhale Kurumu'nu aydınlatacak ve yönlendirecek, teknik görüş ve önerileriyle çözüleceğini vurguladılar.

"Yazılım bakım hizmeti, mevcut durum, sorunlar, çözümler" içerikli "Dosya" sayfalarımıza Özderin Avukatlık Bürosu avukatlarından Metin Özderin ve Ayşen Güler, yazılı bir açıklama göndererek katkı verdi. Özderin ve Güler, "Bilişim sektörünün kamu ihale mevzuatından doğan sorunları" başlıklı yazılarında, yazılım ihalelerinin "hizmet alımı" olarak kabul edilmesi ile hem idare hem firmaların sorunlar yaşadığına değindiler.
Bilişim sektörü yönünden en başta sektörün hiçbir özelliği ile bağdaşmayan mevzuatın kendisinin sorun teşkil ettiğinin altını çizen büro avukatları, "Sektöre özgü sorunları çözmekten uzak mevzuatla korunmayan firmalar, üstün kamu gücünün belirlediği kurallar ve uygulamalar çerçevesinde muhtelif zorluklar yaşamaktadır" dediler.
Yazılım firmaları yönünden hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuran en önemli sorunun, idarenin kaynak kodların teslimini şart koşan ihale dokümanı düzenlemeleri olduğuna işaret eden avukatlar, yazılım sektörünün ihale mevzuatından ve uygulamalarından kaynaklanan sorunlarının bilişim STK'larının Kamu İhale Kurumu'nu aydınlatacak ve yönlendirecek, hukuki formlara sokulmuş teknik görüş ve önerileri ile çözüleceğini vurguladılar.

Avukat Özderin ve Güler'in yazılım ihaleleri ile ilgili yaptıkları açıklama şöyle:
"4734 sayılı Kamu İhale Kanunu (KİK),2002 yılında yürürlüğe girmiş, hem zamanlı olarak düzenleyici kamu kuruluşu niteliğinde Kamu İhale Kurumu kurulmuştur. KİK'in 2. maddesinde bu kanuna tabi olacak idareler sayılmış, 3. maddesinde de istisnalara yer verilmiştir. Sayı ve kapsam itibariyle ülke ekonomisinde önemli bir yeri haiz olan kamu ihalelerinin ister KİK kapsamında olsun ister olmasın; şeffaflık, eşitlik, rekabet ve kamu kaynaklarının verimli kullanılması ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilmesi mevzuatın temel gayesi olmuştur.

İdare hukuku alanı içerisinde, gerek ortaya çıkan uyuşmazlıklar, gerekse kendine özgü mevzuatı ile zorunlu başvuru yollarının getirilmesi ve nihayet bir düzenleyici kurul aracılığıyla büyük ölçüde regüle edilmesi ile ayrı bir uzmanlık alanı haline gelen ihale hukuku, hemen hemen kamu idarelerinin baş gösterdiği tüm sektörler ve pek çok firma için de her gün yeni sorunları doğuran bir özelliğe haizdir.

Bilişim sektörü yönünden ise en başta sektörün hiçbir özelliği ile bağdaşmayan mevzuatın kendisi sorun teşkil etmektedir. Sektöre özgü sorunları çözmekten uzak mevzuatla korunmayan firmalar, üstün kamu gücünün belirlediği kurallar ve uygulamalar çerçevesinde muhtelif zorluklar yaşamaktadır. Yazılım ihalelerinin "hizmet alımı" olarak kabul edilmesi ile hem idareler hem firmalar yönünden başlayan sorunlar silsilesi, kural olarak bütçe dönemi ile sınırlı ihaleye çıkabilmesi karşısında idareleri türlü açmazlara sürüklemektedir. İdareler teknolojik standart ve uyumu sağlamak adına aynı firma ile çalışmak istese de, bunu sağlayacak araç olarak doğrudan temin büyük çaplı işlerde yeterli olamamaktadır. Bu iki temel sorun kabul edilmesi hukuken zor ve hatta 5237

sayılı Türk Ceza Kanunu yönünden suç teşkil ettiğini düşündüğümüz haksız uygulamaları beraberinde getirmektedir:

-Belki ya da bazen geri planda iyi niyetli saikler söz konusu olsa da; ihale dokümanında belli bir firmaya işaret eden yahut yalnızca belli bir firmanın sahip olduğu özellikleri yeterlik kriteri olarak belirleyen, hatta bazen teknik şartnamenin isteklisince hazırlanmasına ortam hazırlayıp diğer firmalar karşısında çalışılmak istenilen firmalara bilgi üstünlüğü yaratan uygulamalar,

-Takdir hakkının daha geniş olduğu demonstrasyon yöntemini istekleri değerlendirme dışı bırakmak amacı ile kullanmak şeklindeki uygulamalar,
-Yazılım üreticisi firma çalışanlarını devamla gerçekleştirilen ihalelerde değerlendirme sürecine dahil etmek,

-İdarenin ihtiyaçlarını ve çıkılacak ihaleleri istekliler arasında pay etmek, yahut istekleri bu türden ihale mantığı ile bağdaşmayan uygulamalara sevk etmek...

Yazılım firmaları yönünden hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuran bir diğer sorun, idarenin kaynak kodların teslimini şart koşan ihale dokümanı düzenlemeleridir. Kaynak kodların idareye tesliminin örneğin bakım için dahi olsa üçüncü kişilere verilmemesi ve/ya gösterilmemesi şartına bağlanıp bağlanamayacağı, kullanıcı lisans hakları ile idareye verilen uygulama yazılımı ürünlerinin iyelik haklarının (=telif hakları =çoğaltma hakları, ing. Copyright) saklı tutulması mümkün olabilecek midir? İsteklilerin bu yöndeki teklif ve açıklamalarının teklifin değerlendirme dışı bırakılması sonucunu doğuracağı yüksek ihtimaldir.
Öte yandan, bu halde dahi, Kamu İhale Kurulu tarafından da isabetle tespit olunduğu üzere, Hizmet İşleri Genel Şartnamesi'nin "Fikri ve Sınai Mülkiyete Konu Olan Hususlar" başlıklı 14'üncü maddesinin 1'inci fıkrasındaki düzenleme şöyledir:
"İdare, sözleşme hükümleri çerçevesinde yüklenici tarafından üstlenilen bir hizmetin konusu olan ya da hizmetin ifası sırasında veya ifası nedeniyle meydana getirilen ürünler üzerindeki fikri ve sınai haklar ile marka, patent, endüstriyel tasarımlar, faydalı modeller, yarı iletken topografyalar (chip'ler), dijital iletişim, ticaret unvanları ile diğer ad ve işaretler coğrafi ad ve işaretler, açıklanmamış bilgiler ve benzeri fikri ve sınai mülkiyet konusu haklardan hangisi veya hangilerine, ne kadar süre ile ve ne gibi şartlarla sahip olacağını, ilgili mevzuat hükümlerini dikkate alarak, kendi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda ve duraksamaya yer bırakmayacak şekilde düzenleyecektir. Bu haklar yürürlükteki mevzuatın emredici hükümleri saklı kalmak, ürünün mahiyet ve hususiyetini bozmamak ve ürün sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek şekilde kullanılmamak kaydıyla münhasıran idareye ait olacaktır."

Bu noktada, idarenin fikri ve sınai mülkiyet konusu haklardan hangisi veya hangilerine, ne kadar süre ile ve ne gibi şartlarla sahip olacağını, ilgili mevzuat hükümlerini dikkate alarak, kendi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda ve duraksamaya yer bırakmayacak şekilde düzenleme yapması gerekmektedir.

Ülkelerin kendi bilişim endüstrisini yaratmasının önemine herkesin vurgu yaptığı bir dönemde, yerli bilişim firmalarının, kısa vadede kamu yararı savı ile böylesi keyfi şartlarla bilişim pazarının dışına çıkarılmasının orta ve uzun vadede hem kamuyu hem firmaları hem de sektörü zarara uğratacağı açıktır.

Halihazırda, rekabet ilkesine aykırılık, idarenin eşitlik ilkesine aykırı davranışları, yeterlik kriterlerinin keyfiliği, alt yüklenici çalıştırma yasağı, idarenin yaklaşık maliyeti hesaplamada düştüğü yanılgılar, aşırı düşük teklif değerlendirmesine tabi tutulacak firmaların tespiti ve benzeri konulardan doğan – firmalarca yapılan pek çok başvuru mevzuatın pek çok hukukçu tarafından dahi yeterince iyi bilinmemesi nedeniyle şekil, ehliyet ve süre yönünden ne yazık ki reddedilmektedir- münferit uyuşmazlıklar Kamu İhale Kurulu önüne götürülmekte ise de, sektörün ihale mevzuatından ve uygulamalarından kaynaklanan sorunlarına ancak ve ancak bilhassa bilişim sivil toplum kuruluşlarının kanun koyucuyu, yargı mercilerini ve dahi Kamu İhale Kurumu'nu aydınlatacak ve yönlendirecek hukuki formlara sokulmuş teknik görüş ve önerileri ile çözüm bulunabileceğini düşünmekteyiz.

Başka bir deyişle kamunun ihtiyaçları, bilişim sektörünün kendine özgü özellikleri ve hızlı gelişimi, yerli firmaların yaşadığı sorunlar ve ülkemiz bilişim sektörünün potansiyellerini bir arada değerlendirerek, düzenleyici otoritelere konunun teknik izahı ile başlatılabilecek bir süreç, süreçten sonuç alınamaması halinde devamla ülke çapında uygulanan Kurum mevzuatına karşı yargı mercileri önünde dillendirilecek altyapısı dinlensin ya da dinlenmesin idari girişimler ve teknik gerekçeleri ile açıklanmış talepler kemikleşmiş sorunların çözümünü teşkil edebilecektir."

İlker Tabak: Özellikle yazılım konusunda ayrı bir alım usulü tanımlanmalı

Yazılımın yeteri kadar yer almadığı kamu ihale mevzuatında yazılım bakımına ilişkin özel bir tanımın olmamasının şaşırtıcı bulmadığını belirten Tabak, çoğu zaman kaynak kodu yerine telif hakkının istendiğini ileri sürdü. Tabak, telif hakkının istenmesiyle yerli yazılımcının yok edildiğinin altını çizdi.

Bilişim Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. Pazarlama ve Satış Müdürü İ. İlker Tabak, "Dosya" sayfalarımız için sorularımızı yanıtladı. Bilişim alanındaki alımlara ilişkin ayrı tanımların Kamu İhale Kanunu (KİK) kapsamında olmasının zorunluluğunun ortada olduğuna işaret eden Tabak, bilişim alanında, özellikle yazılım konusunda ayrı bir alım usulü tanımlanması gerektiğini vurguladı. Tabak, kısa vadede ise, KİK 22. maddede yapılacak bir düzenlemeyle, yazılım bakımı konusundaki hizmetin eser sahibi de olan üretici firma eliyle verilmesinin önünün açılması gerektiğinin altını çizdi. İhale şartnamesinde genelde yer vererek kaynak kodu istenmesinde çifte standart uygulandığını öne süren Tabak, "Yerli firmalara olan güven düzeyi ile yabancılara olan farklı" dedi.

Yerli çözümlerin önünün açılacağı, yerli yazılım endüstrisinin güçlendirileceği çabalar ile ülkemizin kalkınmasının da önünün açılacağını belirten Tabak, yerli firmalardan kaynak kodu istenmesinin en önemli nedeni olarak firmanın kapanma riskinin gösterildiğini söyledi. "Oysa, yerli yazılım firmalarının önünün açılması ile yaşam sürelerinin de artacağı ortada" diyen Tabak, kaynak kodun istenmesi yerine çoğu zaman kavram karmaşası yaşandığı için telif hakkı istendiğini ileri sürdü. Tabak, "Asıl sorun budur. Telif hakkını daha tam tanımlamamış olan devlet, bu hakkı da isteyerek yerli yazılımcıyı yok ettiğinin farkında değil" diye konuştu. Sayıştay kararı gibi bahanelerle yazılım bakımını telif haklarını yok sayarak başkalarına yaptırma girişimleri olduğunu anlatan Tabak, bunları önlemenin yolunun, öncelikle kamu denetçilerini yazılım ve bilişim konusunda bilinçlendirmekten geçtiğini kaydetti. Bunun orta ve uzun vadeli bir önlem olacağını söyleyen Tabak, "Kısa vadede ise mevzuattaki belirsizlikleri giderecek biçimde kesin tanımların yapılması gerekir" dedi. Tabak, bu konuda, yasa yapıcıların başta TBD olmak üzere bilişim sektörü sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışması gerektiğine vurgu yaptı.

-Sizce yazılım nedir?"

-Bilgisayarda her türlü işlemi yapmaya yarayan program ya da programlar bütünüdür. Yazılım analiz, tasarım, geliştirme, uygulama, bakım ve yeniden tasarım döngüsündeki tüm süreçleri kapsar. Yazılım çağdışı kalana kadar bu yaşam döngüsü içinde gelişimini sürdürür.
2003 yılında TBD Bilgi İşlem Merkezi Yöneticileri Semineri'nde (BİMY-10) sunduğum "Yazılım Bakımı Nedir, Ne Değildir?" adlı bildiride de belirttiğim üzere, yazılım, tek bir modülden oluşan, basit bir ürün değil; birçok modülden oluşan sistem anlamında, yani Yönetim Bilişim Sistemi'ni ya da Kurumsal Kaynak Planlama (ERP) Sistemi'ni oluşturan modüller olarak değerlendirilmelidir. İşletim sistemleri, İnternet erişimi yazılımı, yedekleme yazılımı gibi ürünlerin bakımı konumuz dışındadır. Uygulama yazılımı ürünleri ve bunlarla ilişkili veri tabanı yönetim sistemi yazılımı ürünleri, konumuzu oluşturmaktadır.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri nedir?

-Yazılım bakımı ve destek hizmetleri ayrı kavramlardır. Yazılım bakımı üretim hatalarına karşı yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Destek hizmeti ise iki grupta ele alınabilir. Birincisi, yazılımın kullanımına ilişkin olarak verilen kullanım desteği; ikincisi ise, yazılımın yeni gereksinimleri içeren yeni sürümlerinin oluşturulmasını amaçlayan destek hizmetleridir. Özellikle dış kaynak kullanımı yoluyla edinilen uygulama yazılımı sistemlerinin bakımı denilince, düzeltici bakım gündeme gelmektedir.
Yazılım geliştiriciler, kullanıcılardan gelen sorun bildirimlerini sınıflandırıp öncelikle düzeltici bakım işlemlerini yapmaktadırlar. Bu işlem sırasında hatanın kullanımdan kaynaklandığı ortaya çıkarsa, kullanıcının eğitime gereksinim duyduğu anlaşılır. Ancak, yazılım bakımı, kullanıcı eğitimi değildir.

-Yazılım bakımına neden ihtiyaç var?

-Yazılım sistemlerinin, özellikle uygulama yazılımı sistemlerinin değişen mevzuat ve gereksinimler doğrultusunda uyarlanması sık sık gündeme gelmektedir. Bunun dışında yazılım üretimindeki hata ve yanlışların giderilmesi için de bakıma gereksinim duyulmaktadır.
Bir yazılım sistemi, kullanılmak üzere geliştirilir. Amaç, bu sistemi etkin biçimde kullanarak kurum ya da kuruluşun verimini artırmaktır.

Yazılım yaşam döngüsünün ilk adımından sonuna değin geçen aşamalarda benimsenmesi gereken, yazılım sistemlerinin etkin kullanımına ilişkin, ilkeler bulunmaktadır:
- Sistem tasarımı aşamasında anlayış birliği sağlanmalıdır;
- Gereksinimler, zamanında belirlenmelidir;
- Siste m kurulduktan sonraki sürece büyük önem verilmelidir;
- Hem işletim düzeyinde, hem de üst yönetim düzeyinde bilgi gereksinimi karşılanmalıdır.

Sistem kurulduktan sonraki süreçte, yani yazılımın geliştirilip uygulamaya alındığı dönemde karşılaşılabilecek sorunları ve zorlukları aşmak için gereken çabaya büyük önem verilmelidir. Uygulamaya geçiş desteği ve bakım hizmetleri biçiminde gerçekleşecek bu dönemdeki maliyetler, toplam gerçekleştirmedeki insangücü maliyetlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

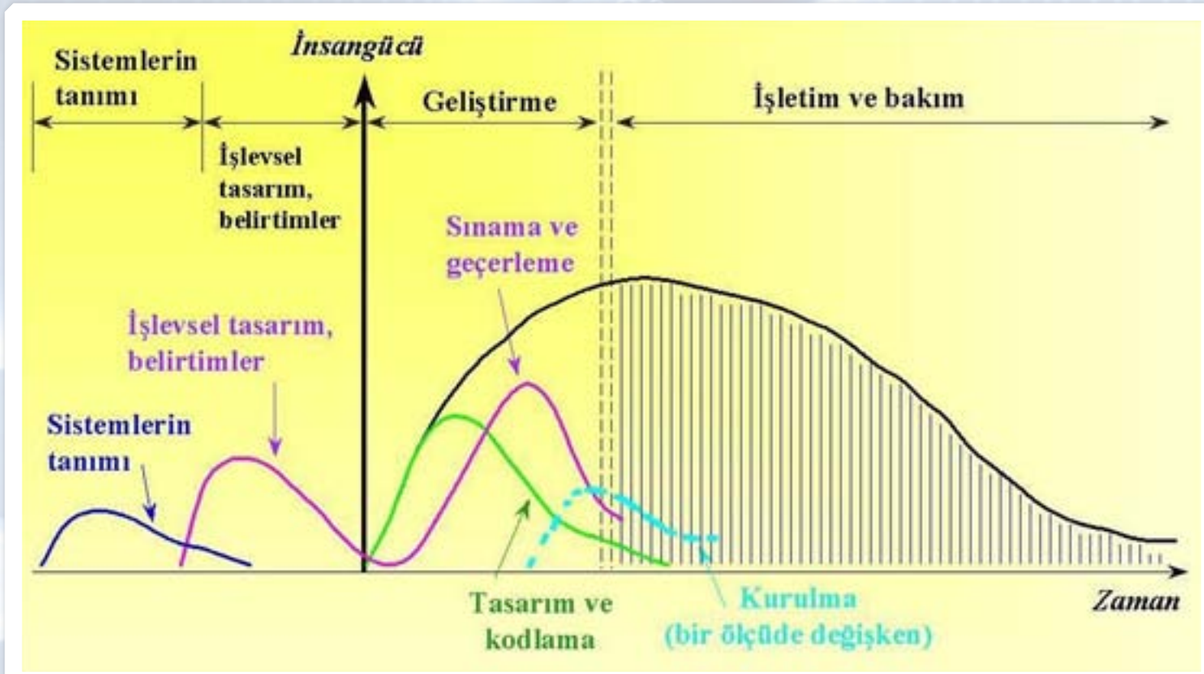

Çizim-1 : Yazılım Yaşam Döngüsü İnsangücü Gereksinimi

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 487 adet kuruluşta yapılan araştırmaya göre, toplam yazılım çalışması giderleri içinde yazılım geliştirme yüzde 43, bakım giderleri yüzde 49 ve diğer giderler ise yüzde 8 oranında dağılmaktadır. Bu oranlar bile tek başına bakımın önemini ortaya koymaktadır.

-Yazılım bakımının öneminden söz eder misiniz?

-Kullanıcı isterlerine göre "İsterler Çözümlemesi" yapılan yazılımın, tasarımı da yapıldıktan sonra, gerçekleştirilmesi ve ardından uygulamaya alınması ile başlayan Yazılım Yaşam Döngüsü, bakım hizmeti ile çevrimini tamamlamaktadır.
Yazılım bakımı, uygulama sırasında ortaya çıkabilecek sorunların giderilmesi, kullanıcı arabirimi değişiklikleri, işlevsel genişlemeler ve performans geliştirme amacıyla yapılan hizmetler bütünüdür.
Bakım konusu, yazılım projelerinde yıllar boyu göz ardı edilmiş olmasına karşın, iyi işleyen bir sistemin vazgeçilmez unsurlarından biridir.
Yazılım bakımı dört ana grupta toplanır:

Düzeltici Bakım: Yazılımda hata çıkması ve istenen işlevlerin yerine gelmemesi üzerine yapılan onarım işlemleridir.
Özellikle tek kullanıcı kuruluş için geliştirilmiş, pazarda çeşitli kullanıcılar elinden geçerek niteliğini kanıtlamamış yazılım sistemlerinde hata bulunabileceği kesindir. İşte bu nedenle, kullanıcı yakınmalarına neden olan hataların bulunup giderilmesi için yapılan bakıma düzeltici bakım denir.

Uyarlayıcı Bakım: Teknolojik gelişmeler, yeni donanım ve/ya da yazılım ürünlerinin kullanılması ve eski yazılım ürünlerinin bunlara uyarlanması için yapılan işlemlerdir.

Mükemmelleştirici Bakım: Kullanıcının iş ortamının değişmesi sonucu gereksinim duyulan işlevlerin eklenmesi için yapılan işlemlerdir.

Önleyici Bakım: İstenilen işlevleri yerine getirmekte olan yazılımın, ileride karşılaşılabilecek işlem ve veri hacmine, güvenilirlik özelliklerine göre gözden geçirilip değiştirilmesi işlemleridir.

-Yazılım destek ve bakımı kamu ihale mevzuatında yer alıyor mu? Mevzuatta konuya verilen önem yeterli mi?

-4734 sayılı Kamu İhale Kanunu (KİK), mal alımı, yapım işleri, hizmet alımı ve danışmanlık konularını kapsamaktadır. Yazılım, bilişim, bilgisayar sözcükleri kamu ihale kanununda hizmet tanımında, danışmalık hizmetleri içinde ve FATİH Projesi çerçevesinde KİK kapsamında olmadan alımı yapılacak mal ve hizmetler arasında yer almaktadır. Bilişim toplumu olma yolunda ilerleyeceksek, bilişim alanındaki alımlara ilişkin ayrı tanımların KİK kapsamında olması gerektiği ortadadır.

Yazılım konusunun bile yeteri kadar yer almadığı bu düzenlemede yazılım bakımına ilişkin özel bir tanımın olmaması şaşırtıcı değildir. Ancak, KİK 22. maddesinde ihtiyaçların ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabileceği belirtilmiştir.
"Aşağıda belirtilen hallerde ihtiyaçların ilân yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabilir:

a) İhtiyacın sadece gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabileceğinin tespit edilmesi.

b) Sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka sahip olması.

c)Mevcut mal, ekipman, teknoloji veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenecek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden alınması."

Bu maddelerden de anlaşılacağı üzere, yazılım sistemlerinin telif hakları ile korunması nedeniyle, bakım ihtiyacının sadece gerçek veya tüzel tek kişi tarafından karşılanabileceği (22/a); sadece gerçek veya tüzel tek kişinin ihtiyaç ile ilgili özel bir hakka (telif hakkı) sahip olduğu (22/b); mevcut mal, ekipman, teknoloji (yazılım) veya hizmetlerle uyumun ve standardizasyonun sağlanması için zorunlu olan mal ve hizmetlerin, asıl sözleşmeye dayalı olarak düzenlenecek ve toplam süreleri üç yılı geçmeyecek sözleşmelerle ilk alım yapılan gerçek veya tüzel kişiden alınması (22/c) olanaklıdır.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri ile yazılım telif hakları arasındaki ilişki nedir?

-5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) 2. Maddesinde bilgisayar programları (yazılım) "Eser" olarak tanımlanmıştır. Aynı kanunun çeşitli maddelerinde de eser sahibinin işleme, çoğaltma, yayma, temsil haklarının yanı sıra mali haklarından söz edilmektedir. Yazılım, onu üretenin eseri olarak tanımlandığı için FSEK'e göre çeşitli kademelerde korunmaktadır. Telif haklarına ilişkin özel koşulların üreticiler tarafından tanımlanması ile bu koruma biraz daha güçlü olacaktır. Dolayısıyla bir yazılıma ilişkin bakım hizmeti de onu meydana getiren eser sahibi eliyle verilmek zorunda olacaktır.

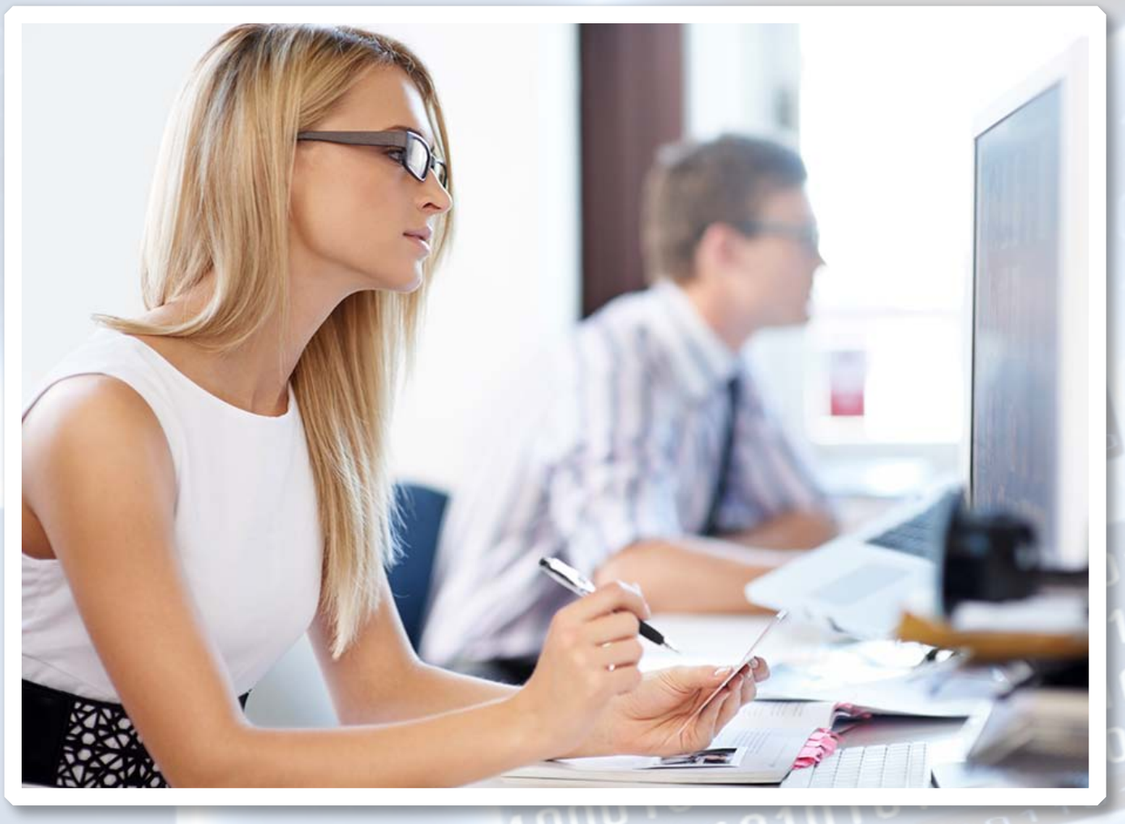

- Uygulama yazılımı, paket yazılım, sistem yazılımı ve gömülü yazılım arasındaki fark bunlara ilişkin telif hakkı konusunda değişiklik yaratır mı? Neden?"

- FSEK'e göre yazılım, türü belirtilmeksizin eser olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle telif hakkı konusunda değişiklik yaratmayacaktır.

-Kamu İhale Kurumu, Kamu İhale Kanunu'nda yazılım destek ve bakım hizmetlerine nasıl yer vermelidir?

- Kamu İhale Kanunu'nun ilk uygulandığı yıllarda bilişim alanındaki eksiklikleri görmüş, mal alımı, yapım işleri, hizmet alımı ve danışmanlık alımlarının yanı sıra bilişim alanına özel alım usullerinin yer alması gerektiğini belirtmiş idik. Bilişim alanında, özellikle yazılım konusunda ayrı bir alım usulü tanımlanmalıdır. Kısa vadede ise, KİK 22. Maddede yapılacak bir düzenleme ile, yazılım bakımı konusundaki hizmetin üretici firma eliyle verilmesinin önü açılmalıdır.

-Yazılım destek ve bakım hizmeti, telif hakları ve Kamu İhale Kanunu üçlüsü ne anlam ifade ediyor?

- Genellikle kurumsal çözümler talep edilirken, yazılım ürünlerinin kaynak kodları da, iyelik (telif, ing. Copyright) hakları korunarak, isteniyor. Güvence olarak kuruma sunulan kaynak kodların rakiplerinin eline geçmesini istemeyen firmalar, zaman zaman bu kodları, firmanın başına bir şey geldiğinde kuruma teslim edilmek üzere, noterde saklamayı tercih ediyorlar.

Ülkemizde bilgisayar programları, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) kapsamında düzenlenmekte ve korunmaktadır. Ancak, Avrupa Patent Sözleşmesinin (EPC) 52. Maddesi gereğince, ülkemizde 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında KHK kapsamında yazılım ürünlerine patent verilmeyeceği açıkça belirtilmiştir. Lisans sözleşmesinde belirtilmedikçe, uygulama yazılımı üreticisi eser sahibi firmaların yazılımlarına ilişkin kaynak kodlar ve belgelemeler, bakım adı altında, iyelik haklarını çiğneyerek, rakip firmaların kullanımına sunulabilmektedir. Bu durumda, yasalarımızda, eser sahibini yeteri kadar koruyan unsurlar bulunmamaktadır.

4734 sayılı KİK ile bakım hizmetlerinin kesin kabulden itibaren 3 yıl boyunca, doğrudan alım yöntemiyle (Md. 22/c), üretici firmadan sağlanabileceği belirtilmiştir. Yazılım sistemlerinin ömrü üç yıldan uzundur. Bu nedenle, üç yılsonunda, yine iyelik haklarının çiğnenebileceği mekanizmalar ile karşı karşıya kalma riski bulunmaktadır.

-Kamu alım şartnamelerinde yazılım destek ve bakım hizmetlerine yer veriliyor mu?

- Yazılım alımlarındaki şartnamelerde bakım ve destek konusu genellikle garanti dönemi sonrası için bu hizmetin verilmesini içermektedir.

-Yazılım destek ve bakım hizmetlerine neden ihtiyaç duyuluyor?

- Yazılımın yaşam döngüsü bunu gerektiriyor.

-Türk yazılım firmaları ve uluslararası yazılım firmaları yazılım destek ve bakım hizmetlerini yeterince yerine getirebiliyorlar mı?

- Karşılığı verilen her türlü hizmet yeterince yerine getirilebilir. Bunun için yerli ya da yabancı firma olmak önemli değildir. Kamu kurumlarının çoğu, KİK'e göre alım yaptıklarında yerli firmalar lehine olan kuralları görmezden gelebiliyor. Bu nedenle, yabancı kaynaklı çözümlere sağlanan kolaylıklardan biz yerli firmalar aynı oranda yararlanamamaktayız.

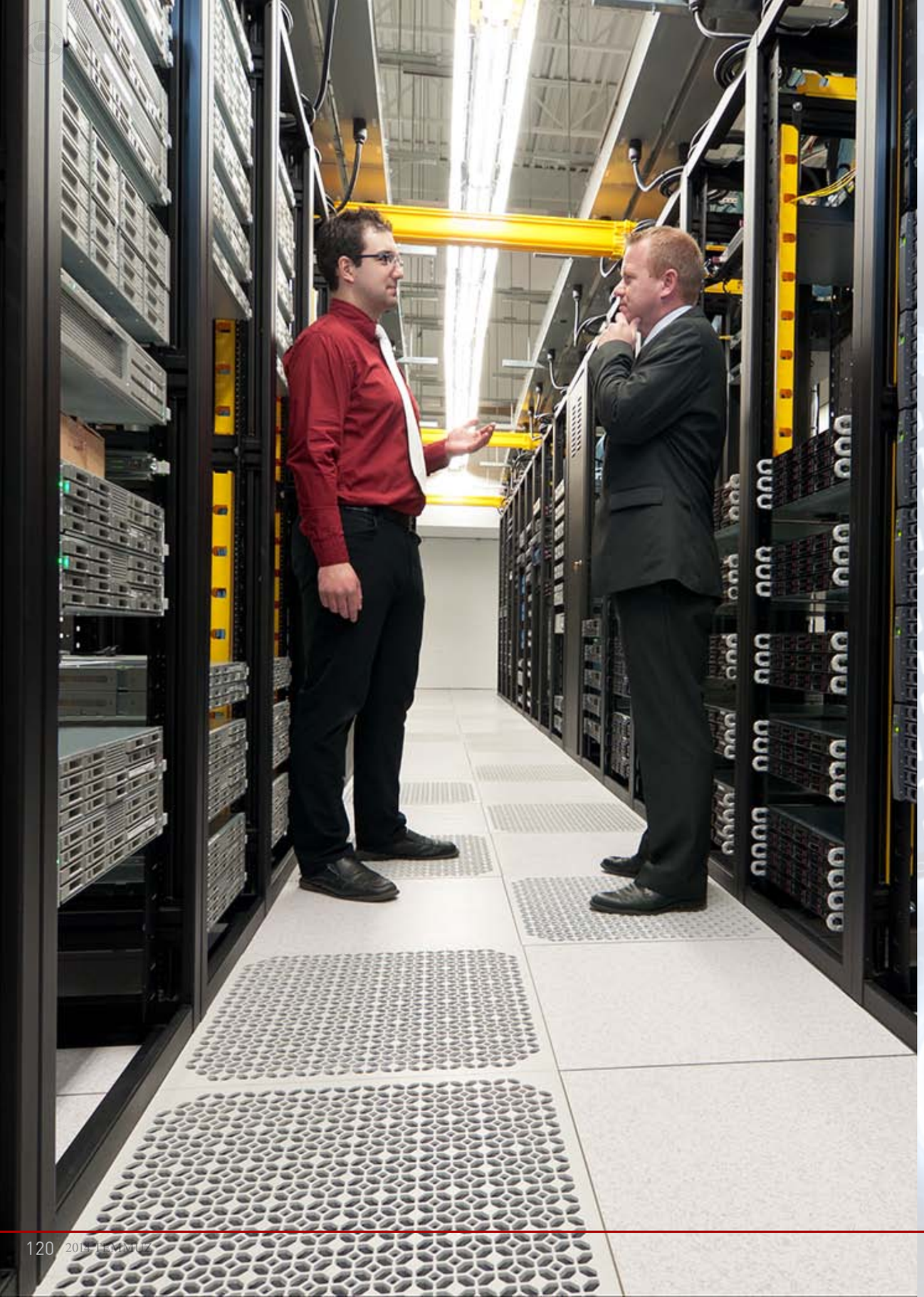

- Kamu kurumları, ihale şartnamesinde genelde yer vererek kaynak kodu istiyorlar. Yazılım şirketleri de, genellikle yerli yazılımcılar, bu kodu koşullu olarak veriyor. Oysa yurtdışı kaynaklı yazılım ürünlerinin hiç birinin ESAS KAYNAK KODU teslim edilmiyor. Bu durumda yerli yazılım firmaları ne gibi sorunlarla karşı karşıya kalıyor? Bu konuda ne gibi önlem alınabilir? Hukuki olarak ne gibi haklara sahip firmalar? Bu kamu kurumuna nasıl bildirilebilir?

- Çifte standart uygulanmakta. Yerli firmalara olan güven düzeyi ile yabancılara olan farklı. Yerli çözümlerin önünün açılacağı, yerli yazılım endüstrisinin güçlendirileceği çabalar ile ülkemizin kalkınmasının da önü açılacaktır.

Yerli firmalardan kaynak kodu istenmesinin en önemli nedeni olarak firmanın kapanma riski ortaya konuyor. Oysa, yerli yazılım firmalarının önünün açılması ile yaşam sürelerinin de artacağı ortada. Kaynak kodun istenmesi yerine çoğu zaman kavram karmaşası yaşandığı için telif hakkı isteniyor. Asıl sorun budur. Telif hakkını daha tam tanımlamamış olan devlet, bu hakkı da isteyerek yerli yazılımcıyı yok ettiğinin farkında değil. Özel koşullarla telif hakkını tanımlamak gerekiyor. Yazılıma patent verilmeyeceği 551 sayılı Patent Kanunu'nda açık olarak yer alıyor.

-KİK'in tek kaynaktan İHALESİZ olarak ürün ve hizmet temin etme izni var. Kamu İhale Kanunu madde 22/A, B ve C bölümleri bunu tanımlıyor. Kurumlar SAYIŞTAY BASKISI nedeniyle, özellikle 22/A maddesini (süre ve parasal sınır yok) uygulamaktan kaçınıyor. Yazılımın telif hakkının üreticide olmasından dolayı tek kaynak işleminin önü açık. Buna rağmen bakımı başkasına yaptırmaya kalkan kurumlar oluyor. Bunun ülke yazılım sektörü ve yerli yazılım firmalarına yansıması nasıl oluyor? Bu nasıl önlenebilir?

- Yasaların kesin tanımlar içermemsi nedeniyle, tavsiye niteliğindeki tanımların uygulanmasındaki zorluklar yaşanmakta. Buna bir de ülkemizin içinde bulunduğu yönetsel yapıyı da ekleyince, karar verici olarak görev yapanların üzerindeki denetim baskısı nedeniyle bardağın boş tarafı öne çıkıyor. Sorumluluk üstlenmemek için hukuk görüşü, Sayıştay kararı gibi bahanelerle yazılım bakımını telif haklarını yok sayarak başkalarına yaptırma girişimleri oluyor. Bunları önlemenin yolu, öncelikle kamu denetçilerini yazılım ve bilişim konusunda bilinçlendirmekten geçiyor. Bu orta ve uzun vadeli bir önlem olacaktır.

Kısa vadede ise mevzuattaki belirsizlikleri giderecek biçimde kesin tanımların yapılmasıdır. Bu konuda, yasa yapıcıların başta TBD olmak üzere bilişim sektörü sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışması gerekmektedir.

- Çok sık mevzuat değiştiğinden bazen mevcut ürüne yapılacak eklentiler de yazılım bakımı olarak algılanıyor. Bu noktada ne gibi sıkıntılar yaşanıyor?

Bakım, mevcut bir unsur ile ilgilidir. Mevcut bir binanın bakımını yaparsınız; mevcut bir yolun bakımını yaparsınız; mevcut bir asansörün bakımını yaparsınız. Bunlar yazılım için de geçerlidir. İşlevleri belli, çerçevesi çizilmiş bir yazılım sisteminin bakımı söz konusudur.

Mevzuat değiştiğinde, nasıl ki bir asansörün gücünü artırmak gerekiyorsa, örneğin 2 halat daha bağlamak gibi, ek bedel ile yapılan bir iş haline geliyorsa yazılım bakımında da böyle olmalıdır. Değişen mevzuata göre ek işlev gerekiyorsa bu çalışma ek bedel karşılığında yapılmalıdır. Sürüm güncelleme (update) ile sürüm yükseltme (upgrade) farklı olarak ele alınmalıdır.

VeriPark: Yazılımın, diğer hizmet kalemlerinden çok farklı bir bakım ve desteği olmalı

Bakım hizmetlerinin içeriği ve yapısı gereği çok ilişkili olduğu donanım hizmetlerinden bile ayrıştırılması gerektiğine dikkat çeken VeriPark Genel Müdürü Özkan ve Satış Pazarlama Müdürü Gürkan, bileşenleri çok fazla olan yazılımın "çok tanımlı" ve "sağlıklı bir bakım destek" sürecine ihtiyaç duyduğuna dikkat çektiler.

"Dosya" sayfalarımız kapsamında sorularımızı yanıtlayan VeriPark Genel Müdürü Aslı Derbent Özkan ve Satış Pazarlama Müdürü Armağan Gürkan, yazılımın bir ürün/araç olmakla birlikte yaşan bir organizma gibi olduğuna işaret ettiler.

"Aslında yazılım bakım hizmetlerine ilişkin hizmetler muhteviyatı ve yapısı gereği çok ilişkili olduğu donanım gibi hizmetlerden bile ayrıştırılmalı" uyarısında bulunan Özkan ve Gürkan, bir ürün olarak tanımlanması gereken yazılımın, bakım ve destek ihtiyacı olduğunun altını çizdiler.

"Yazılımların da aslında sürekli bir şekilde izlenmesi sağlıksız kısımların düzeltilmesi kullanılmayan alanların kaldırılması veya yenilenmesi ve daha iyi daha kullanışlı daha verimli hale getirilmeleri gerekiyor" diyen Özkan ve Gürkan, aksi halde yazılımların da atıl kaldığı ve zaman içerisinde güncelliğini yitirdiğini dile getirdiler. Tüm büyük şirketlerin bir yazılım etrafında tüm işlemlerini çözdüklerine dikkati çeken Özkan ve Gürkan, "Bu da yazılım bakımını çok önemli hale getiriyor. Bir hata ile bir devletin, kamu kurumunun ya da bankanın tüm işlemleri aksayabiliyor" diye konuştular.

Bilgisayar programı ve yazılımın mevzuatta tanımlı hizmet kalemleri arasında olduğunu ancak yazılıma dönük yeterli detayın içerilmediğini ifade eden Özkan ve Gürkan, yazılım bakımının taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık gibi diğer hizmet kalemleri ile aynı statüde değerlendirildiğine vurgu yaptılar.

TBD'nin, konunun tüm detaylarını kapsayacak ve aynı zamanda kamunun da önünü açacak bir çalıştay düzenlemesini öneren Özkan ve Gürkan, böylece hem kamu yararı oluşacağı hem de bilişim şirketlerinin mağduriyetlerinin giderilebileceğini belirttiler.

-Sizce yazılım nedir?"

-Günümüzde yazılım işimizi yapmanızı sağlayan tek araç. Dolayısıyla vazgeçilmesi ya da yerine bir başka bir şey konabilir bir şey değil. VeriPark olarak tüm işimiz temelde bir sisteme veri girmemiz ve devamının otomatik olarak yapılmasını sağlamaktan ve bu mobil hayatta insanların işe gitmesindense işin insanlara gelmesini sağlamak üzerine yeni yazılımlar geliştirmekten ibaret.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri nedir?

-Yazılım bir ürün/araç olmakla birlikte yaşan bir organizma gibi de aynı zamanda. Çünkü gerçekten çok sağlıklı olarak teslim alınmış bir uygulama üzerinden aylar geçtikten sonra çalışmaz hale gelebiliyor bu nedenle de bakım ve destek hizmetleri çok önemli hale geliyor. Yazılımın bakım ve desteği dediğimizde aylık, 3 aylık ve senelik checklistler ile performans, güvenlik ve optimizasyon anlamında yazılımı denetlemeniz ve sağlıklı çalışıp çalışmadığından emin olmanız gerekiyor. Teknoloji sürekli geliştiğinden teknolojisinin güncel tutulması, entegre olduğu noktalardaki değişikliklere adapte edilmesi ve üzerinde sürekli iyileştirmeler yapılması önemli ve bunlar da bakım destek hizmetlerinin bir parçası.

-Yazılım bakımına neden ihtiyaç var?

-Yazılımı bir ürün olarak tanımladığımızda aynen herhangi bir buzdolabı, araba, kombi ya da bir yazıcı gibi bir bakım ve destek ihtiyacı olduğunu görüyoruz. Yazılım bunların daha soft hali. Aslında ve de

karmaşıklığı ve uzmanlık ihtiyacı gereği bakım ve destek ihtiyacı daha önemli hale geliyor. Çünkü gerçekten de bir hata çıktığından etkileşimi olan bileşenler çok fazla olduğundan gerçekten çok tanımlı ve sağlıklı bir bakım destek sürecine ihtiyaç duyuluyor.
Aslında hayatta "duran" hiçbir şey yok, günümüz dünyasında durmak gerilemek ve bir vadede ölmek demek oluyor. Nasıl iş hayatında başarılı olmak büyümek ilerlemek istiyorsak sürekli bir şekilde yeni işlere yeni ürünlere yönelmemiz hizmet kalitemizi arttırmamız gerekiyorsa yazılımların da aslında sürekli bir şekilde izlenmesi sağlıksız kısımların düzeltilmesi kullanılmayan alanların kaldırılması veya yenilenmesi ve daha iyi daha kullanışlı daha verimli hale getirilmeleri gerekiyor. Yoksa yazılımlar da atıl kalıyor ve zaman içerisinde güncelliğini yitiriyor.

-Yazılım bakımının öneminden söz eder misiniz?

-Yazılım artık günlük hayatımızın bir parçası herkes her an işini yaparken seyahat ederken mutlaka bir yazılım kullanıyor. VeriPark olarak milyonlarca kişinin kullandığı mobil bankacılık ve İnternet bankacılığı uygulamaları, e-ticaret platformları ve Web siteleri geliştiriyoruz, bir bankada şubecinin kullandığı ekranlar, satışçıların kullandığı tablet uygulamaları çözüm ağacımız içerisinde bulunmakta. Bu portföyü değerlendirdiğimizde bakım çok çok kritik hale geliyor herhangi bir kesinti olduğunda binlerce kişinin işlem yapamaması bir banka ya da sigorta şirketinin işlemlerinin durması söz konusu olabiliyor. Tüm büyük şirketler bir yazılım etrafında tüm işlemlerini hallediyorlar artık ve bu da yazılım bakımını çok önemli hale getiriyor. Bir hata ile devletin, bir kamu kurumunun ya da bankanın tüm işlemleri aksayabiliyor.

-Yazılım destek ve bakımı kamu ihale mevzuatında yer alıyor mu? Mevzuatta konuya verilen önem yeterli mi?

-Bilgisayar programı ve yazılım mevzuatta tanımlı hizmet kalemleri arasında ancak yazılıma dönük olarak yeterli detayı içermiyor ve taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık gibi diğer hizmet kalemleri ile aynı statüde değerlendirilmekte. Aslında yazılım bakım hizmetlerine ilişkin hizmetler muhteviyatı ve yapısı gereği çok ilişkili olduğu donanım gibi hizmetlerden bile ayrıştırılmalı.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri ile yazılım telif hakları arasındaki ilişki nedir?

-Bu Türkiye de hâlâ üzerinde tartışmaların devam ettiği bir konu. Hizmet verdiğimiz her kurum da bu konuya farklı yaklaşıyor. Bir yazılımı yapıp bir kuruma kurmuş olmanız demek aslında bakım ve desteği kurum tarafından verilse dahi telif haklarını o kuruma devrettiğiniz anlamına gelmiyor. Burada 3-4 farklı yaklaşım modeli ve çalışma yöntemi var. Ticari bir yazılım evi olarak bu politikalardan birini seçmeniz ya da proje bazında ya da alan bazında yaklaşımınıza göre bunlardan birini uygulamanız gerekiyor.
Bu yaklaşımlar da uygulama yazılımı, paket yazılım, sistem yazılımı ve gömülü yazılım olup olmamasına göre yine aralarında farklılıklar gösterebilmektedir.
Geliştirdiğiniz yazılımın tüm mülkiyetinin ve telif haklarının tamamen geliştirdiğiniz kuruma ait olması. Kuruma özel yazılım yapılıyor ise ve sıfırdan geliştirilecek bir uygulama ise uygulanabilecek yöntemlerden biridir.
İkinci yöntem mevcut bir yazılım ürünüz var ve sadece kuruma özel geliştirilen kısımlarının mülkiyetinin ve telif haklarının o kurumda kalması olabilir. Ya da siz yazılım geliştirirsiniz ve içeriğinden bağımsız tüm telif hakları sizde olur. Geliştirdiğiniz kurum bunu kullanır.
Bakım yönünden ise geliştirme hakları devreye girmektedir. Eğer kuruma yazılım üzerinde değişiklik yapabilme haklarını devrediyorsanız ve kurum kendi ekibi ile buna destek veriyor ise bu bakıma tabi bir konu haline geliyor. Çünkü üzerinde sizden bağımsız geliştirme yapılan bir yazılıma destek vermek daha karmaşık bir durum haline geliyor bu durumda çalıştığını müşteri ve kurum ile prensipleri belirlemeniz ve sorumluluk çerçevenizi netleştirmeniz çok önemli hale geliyor.

-Uygulama yazılımı, paket yazılım, sistem yazılımı ve gömülü yazılım arasındaki fark bunlara ilişkin telif hakkı konusunda değişiklik yaratır mı? Neden?"

-Çalışma ve destek yöntemleri nedeni ile bu yazılımlar arasında fark olabilmektedir. Ancak telif hakları açısından çok fark yoktur. Sadece bu uygulamaları sunan firmaların yaklaşımları farklıdır. Örneğin paket bir muhasebe programınız var ise bunun telif ve mülkiyet hakkını müşterinize devretmezsiniz çünkü tüm müşterilerinize aynı uygulamayı pozisyonlarsınız. Sistem yazılımı da benzer bir mantıkta değerlendirilebilir. Gömülü yazılım da ise örneği uygulamayı onu satacak başka bir firma için geliştirmişsiniz telif haklarını devredebilirsiniz ama cihazla birlikte sizin satıyor olduğunuz bir uygulama ise bunu devretmeyebilirsiniz.

-Kamu İhale Kurumu, Kamu İhale Kanunu'nda yazılım destek ve bakım hizmetlerine nasıl yer vermelidir?

-Yukarıda belirttiğimiz gibi yazılımın muhteviyatı gereği diğer hizmet kalemlerinden çok farklı bir bakım ve destek kapsamı olması gerekmektedir. Hatta uygulama yazılımı, paket yazılım, sistem yazılımı ve gömülü yazılımlar olarak baktığımızda bile bunların bakım ve destek koşulları arasında birçok farklılıklar doğmaktadır. Bizce Türkiye Bilişim Derneği gibi bir sektörel otorite tarafından bir çalıştay oluşturulup bu konuda tüm detayları kapsayacak ve aynı zamanda kamunun da önünü açacak bir çalışma yapılıp konu tüm yönleri ile kapsanmalıdır. Böylece hem kamu yararı oluşur hem de bu ihalelere davet edilen bilişim şirketlerinin mağduriyetleri giderilebilir ve daha rekabete açık tekliflendirmeler yapılabilir.

-Türk yazılım firmaları ve uluslararası yazılım firmaları yazılım destek ve bakım hizmetlerini yeterince yerine getirebiliyorlar mı?

-Genelde Türkiye deki sıkıntı, sektörde oturmuş süreçleri olan ve kurumsallaşan çok az yazılım firması olması. Bu nedenle de genelde yazılımın devreye alınmasına odaklanılıyor ancak sonrasında bakım destek süreci ihmal ediliyor birçok firma tarafından. VeriPark olarak biz farklılığımızı bu noktalarda yansıtmaya çalışıyoruz. Yıllardır hizmet sunan kurumsal bir yazılım firması olarak bakım ve destek için ayrı ekiplerimiz var ve bunlar düzenli olarak müşterilerimizin bakım anlaşmalarına göre projelerimizi takip ediyorlar ve prosedürlerimiz çerçevesinde aylık raporlamalar ile de yapılan çalışmaları müşterilerimize aktarıp uygulamanın iyileştirilmesi yönünde aksiyonlar alıyorlar. Kamu İhale Kanunu ve özel sektörde bu gibi konularda bir sektöre standardı olur ise biz bu farklılığı daha net yansıtabileceğimizi düşünüyoruz aksi durumda bu çok ölçümlenemiyor.

Yurtdışı yazılım firmaları açısında bakacak olur ise genelde yurtdışı firmalar bu desteği ya lokal ofisleri ile yada Türkiye de bulunan çözüm ortakları üzerinden vermeyi tercih ediyorlar. Büyük ve kurumsal globale hizmet veren yazılım firmalarının destek süreçleri nispeten sağlıklı işliyor ancak daha spesifik alanda ürün geliştiren yurtdışı firmalarının süreçleri çok oturmamış olabiliyor ve böyle bir iş birlikteliğine gidilecek ise mutlak bu firmanın bir Türk firması ile iş ortaklığı olması ve uygulamaya onun destek verebiliyor olmasının şartı aranması gerekmektedir. Aslında bu bir endüstri standardı haline de getirilebilir böylece hem Türk yazılım sektörü desteklenmiş olur hem de bu firmaların Türkiye ye daha fazla yatırım yapması sağlanabilir.

-Çok sık mevzuat değiştiğinden bazen mevcut ürüne yapılacak eklentiler de yazılım bakımı olarak algılanıyor. Bu noktada ne gibi sıkıntılar yaşanıyor?

-Mevcut ürüne yapılan eklentileri kullanma hakkı belli bir kapsamda kurumun hakkı olabilir ancak o kuruma eklentinin kurulması ve çalışır hale getirilmesi bakım kapsamında değerlendirilemez. Genelde bu konu üzerinde sıkıntılar yaşanmaktadır. Hiç bir firma bunu taahhüt etmek istemez genelde ancak kamu ve aslında diğer kurumlarda da bunun bakım hizmeti içerisinde olması beklentisi oluyor bunun bir düzenleme ile sektör standardı haline getirilmesi gerekmektedir.

Zaim: Yazılım bakım ve destek hizmeti, KİK'te ayrı bir madde altında değerlendirilmeli

Yaşanan en önemli sorunun kaynak kodlarının alınması ve gerektiğinde müdahale edilmesi olduğunu belirten Çankaya Belediyesi BİM Müdürü Zaim, "Türkiye de bazı firmalar kaynak kodlarını şartlı da olsa idareye veriyor. Ancak, ihtiyaç duyulduğunda bu kaynak kodlarına müdahale etmek oldukça zor" dedi.

"Dosya" sayfalarımıza katkı veren Çankaya Belediyesi Bilgi İşlem Merkezi (BİM) Müdürü Üveyiz Ünal Zaim, yazılım destek ve bakımı konusunun kamu ihale mevzuatında yer almadığının ve hizmet alımı kapsamında değerlendirildiğinin altını çizerek "Bu da yeterli değil. Çünkü yolcu taşıma veya temizlik hizmetiyle aynı kategoride değerlendirilerek ihale yapılıyor" dedi.

Bilişimin, Türkiye'de daha çok, inşaat, ulaşım, sağlık gibi sektörlerde uygulanan Kamu Özel Sektör İşbirliği (KOSİ) modeli içerisinde yer aldığına dikkati çeken Zaim, bu kavramlara karşılık gelen ve kapsayıcı niteliğe sahip aynı zamanda da dünya genelinde kabul görmüş Public Private Partnerships (PPP's) kavramının tüm eserlerde kullanıldığını belirtti.

Zaim, kamunun ihaleyle özel bir yazılım yaptırırsa mümkünse üretim aşamasında kendi bünyesinde yazılımcıları süreçlere dahil etmesi ve yazılımların kaynak kodlarının yanında, iş akışları, veri tabanının tabloları, analiz çalışmaları ile tüm süreçlerde elde edilen dokümanları almasını önerdi.

-Sizce yazılım nedir?

-Yazılım, bilişim sistemlerini oluşturan donanım parçalarının yönetimini hem de kullanıcıların işlerini yapmak için gerekli olan komutlar topluluğuna yazılım denilmektedir Bunlar şöyle sıralanabilir: Paket Yazılımlar; Rafta satılan Antivirüsler, office yazılımları; İşletim Sistemi Yazılımları; Bilişim sistemleri üzerinde çalışan uygulamalar; Gömülü Yazılımlar; Uygulama Yazılımları; Belirli konularda kurumun/firmanın ihtiyaçları doğrultusunda üretilen yazılımlar;

Programlama Dilleri;
Uygulama yazılımları veya İşletim Sistemi yazılımları üretmek için kullanılan yazılımlar.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri nedir?

-Yazılımların sorunsuz ve gerektiğinde yeni durumlara ve ortama göre çalışması için verilen hizmete "yazılım destek ve bakım hizmeti" denir.

-Yazılım bakımına neden ihtiyaç var?

-Kurum dışı kaynak kullanılarak edinilen yazılımlar (Uygulama yazılımları ve işletim sistemi yazılımları), zaman içerisinde değişim ihtiyacı duyar. Ayrıca yeni bir donanım değişikliğinde veya yeni işlevlerin eklenmesinde de yazılımların düzeltici bakım, uyarlayıcı bakım ve iyileştirici bakımların yapılması gerekir.

-Yazılım bakımının öneminden söz eder misiniz?

-Yazılımlar tıpkı canlılar gibi nefes alır yaşar. Yazılımın, günün koşullarına göre ve değişen altyapı, değişen kullanıcı profili, değişen kanun, yönetmelik ve mevzuatlar karşısında değiştirilmesi gerekir. Bu gibi durumda "sürüm güncellemeleri" zorunlu hale geliyor.

Aksi durumda yazılım kullanılmaz hale gelir ve fayda sağlanmaz.

-Yazılım destek ve bakımı kamu ihale mevzuatında yer alıyor mu? Mevzuatta konuya verilen önem yeterli mi?

-Almıyor, Hizmet alımı kapsamında değerlendiriliyor. Bu da yeterli değildir. Çünkü yolcu taşıma veya temizlik hizmetiyle aynı kategoride değerlendirilerek ihale yapılıyor.

-Yazılım destek ve bakım hizmetleri ile yazılım telif hakları arasındaki ilişki nedir?

-Telif hakkı, yazılım kimin tarafından üretilmiş ise, eser sahiplerine belirli bir süre için yasayla tanınan manevi ve ekonomik haktır. Yazılım üreticilerinin izni ve yetkisi olmadan bu ürünlere yazılım destek ve bakım yaptıramazsınız. Büyük yazılım firmaları ürettikleri (Microsoft, Oracle) yazılım ürünlerinin bakımlarını diğer yüklenici firmalara yaptırmazlar, Ancak lisans güncellemelerle yeni ürünlerini satarlar. Yetkili satıcı firmalar kanalıyla bu işlemleri yürütürler.

Firmalar tarafından kuruma özgün üretilen uygulama yazılımların telif hakkı firma tarafından alınmış ise kurumlar bu tip yazılımlara da müdahale edemezler. Bakım ve desteğini de üretici firmadan almanız gerekir.

-Uygulama yazılımı, paket yazılım, sistem yazılımı ve gömülü yazılım arasındaki fark bunlara ilişkin telif hakkı konusunda değişiklik yaratır mı? Neden?

-Sistem yazılımı ve gömülü yazılımlar, donanım bağımlı olduğundan üretici firmanın desteğini almanız gerekir. Ya da üretici firmanın yetkilendirdiği firmalardan bu bakımı almalısınız.

Uygulama yazılımları kuruma özgün üretilir, Bazen kaynak kodları kuruma verilir, bu durumda kurum tarafından yazılımlara müdahale edilebilir.

Paket Yazılımları: İsminden de anlaşılacağı gibi hazır olarak yazılımı mevcut olan yazılımdır. Bir iş için yazılmış ve lisanslanmış yazılımlardır. Office yazılımları, Antivirüs yazılımları, Muhasebe yazılımları gibi. Bu yazılımlar belli süreli olup lisansların yenilenmesi gerekir.

-Kamu İhale Kurumu, Kamu İhale Kanunu'nda yazılım destek ve bakım hizmetlerine nasıl yer vermelidir?

-Yazılım destek ve bakım hizmetlerine Kamu İhale Kanunu'nda ayrı bir madde olarak yer verilmelidir. Çünkü yazılım çeşitlilik gösteriyor: Lisanslama (lisans alımı veya güncelleme); Uygulama Yazılım yaptırılması; Uygulama Yazılım Bakım ve Destek; Donanım bütünleşik yazılım alımı ve güncellenmesi gibi.

-Yazılım destek ve bakım hizmeti, telif hakları ve Kamu İhale Kanunu üçlüsü ne anlam ifade ediyor?

-4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu'nda Hizmet Alımı olarak görülmekte ve bu kapsamda değerlendirilmektedir.

-Kamu alım şartnamelerinde yazılım destek ve bakım hizmetlerine yer veriliyor mu?

-Veriliyor. Ancak 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında Hizmet Alımı şeklinde değerlendiriliyor.

-Yazılım destek ve bakım hizmetlerine neden ihtiyaç duyuluyor?

-Paket, gömülü ve sistem yazılımlarının kaynak kodları tamamen üreticinin kontrolünde ve üretici tarafından telif hakkıyla korumaya alıyor. Lisans süreleri bittiğinde lisansların yenilenmesi için alıma ihtiyaç duyuluyor.

Uygulama yazılımları; kaynak kodu üreticide ise bakım ve desteğinin alınması gerekmektedir. Kaynak kodunun güncellenmesi, kanun ve yönetmeliklerde yapılan değişikliklerin uyarlanması ve oluşabilecek hataların temizlenmesi için gereklidir.

-Türk yazılım firmaları ve uluslararası yazılım firmaları yazılım destek ve bakım hizmetlerini yeterince yerine getirebiliyorlar mı?

-Uluslararası yazılım üreten firmaların desteği daha çok lisans yenileme veya lisans güncelleme şeklinde yapılıyor. Türk firmalar üretici ise, gerekli destek ve bakım hizmeti yerine getiriliyor.

-Türkiye'de Kamu Özel Sektör İşbirliği (KÖSİ) modelinin daha yaygın uygulanabilmesi için, Ulusal Strateji Oluşturulması, Politik Sahiplenme, Yasal Altyapının İyileştirilmesi ve Teşviklerin desteklenmesi, kurumsal altyapının geliştirilmesi ve standardizasyonu yapılması gerektiği öneriliyor. Bu kapsamda yapılan çalışmalar var mı?

-21.02.2013 tarih ve 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli İle Tesis Yaptırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un ile söz konusu bu yeni modelin hem ismi hem de usul ve esasları belirlendi.

Bu yeni modelin isimlendirilmesinde doktrinde oldukça fazla kavramsal öneri bulunuyor. Bu modelin kavramsallaştırılmasında Kamu Özel Sektör İşbirliği (KOSİ), Kamu Özel İşbirliği (KOİ), Kamu Özel Ortaklığı (KÖO), Kamu Özel Sektör Ortaklığı (KÖSO), Kamu Özel Ortaklığı Modeli (KÖOM) ve hatta eksik imtiyaz ifadelerine yer verildiği görülüyor. Bu kavramlara karşılık gelen ve kapsayıcı niteliğe sahip aynı zamanda da dünya genelinde kabul görmüş Public Private Partnerships (PPP's) kavramının tüm eserlerde de kullanıldığını görüyoruz.

KOSİ'ler Türkiye'de daha çok, inşaat, ulaşım, sağlık gibi sektörlerde; belediyelerde ve kamuda bayındırlık işlerinde uygulanıyor. Bilişimde bu model içerisinde yer alıyor.

- Kamu kurumları, ihale şartnamesinde genelde yer vererek kaynak kodu istiyorlar. Yazılım şirketleri de, genellikle yerli yazılımcılar, bu kodu koşullu olarak veriyor. Oysa yurtdışı kaynaklı yazılım ürünlerinin hiç birinin ESAS KAYNAK KODU teslim edilmiyor. Bu durumda yerli yazılım firmaları ne gibi sorunlarla karşı karşıya kalıyor? Bu konuda ne gibi önlem alınabilir? Hukuki olarak ne gibi haklara sahip firmalar? Bu kamu kurumuna nasıl bildirilebilir?

-Kamuda yaşanan en önemli konu, kaynak kodlarının alınması ve daha sonra gerektiğinde

müdahale edilmesi. Türkiye'de bazı firmalar, kaynak kodlarını şartlı da olsa idareye veriyor. Ancak, ihtiyaç duyulduğunda bu kaynak kodlarına müdahale etmek oldukça zordur.

Kamu ihaleyle özel bir yazılım yaptıracaksa, imkânı dahilinde üretim aşamasında kendi bünyesinde yazılımcıları süreçlere dahil etmeli ve yazılımların, kaynak kodlarının yanında, iş akışları, veri tabanının tabloları, analiz çalışmaları ve tüm süreçlerde elde edilen dokümanları almalı ve bunları ihalede istemelidir.

-KİK'in tek kaynaktan "ihalesiz" olarak ürün ve hizmet temin etme izni var. Kamu İhale Kanunu madde 22/A, B ve C bölümleri bunu tanımlıyor. Kurumlar "Sayıştay baskısı" nedeniyle, özellikle 22/A maddesini (süre ve parasal sınır yok) uygulamaktan kaçınıyor. Yazılımın telif hakkının üreticide olmasından dolayı tek kaynak işleminin önü açık. Buna rağmen bakımı başkasına yaptırmaya kalkan kurumlar oluyor. Bunun ülke yazılım sektörü ve yerli yazılım firmalarına yansıması nasıl oluyor? Bu nasıl önlenebilir?

-Yazılım bakım ve destek hizmetinin Kamu İhale Kanunu'nda ayrı bir madde altında değerlendirilmesi gerekir.

Berkan Teksöz

BT Kurumsal Bilgi Sistemleri Kurucusu

Satın alınan yazılımlara tek seferlik bir yatırım gözüyle bakılıyor

Sahip olunan yazılım çözümlerinin düzenli bakımlarının yapılması ve şirket devinimine ayak uydurması da en az süreç değişimlerinin takibi kadar önemli.

Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir. Kurumların ihtiyaçları doğrultusunda kullanmaya karar verdiği hazır yazılım çözümleri ya da kendileri için tasarlanan yazılım sistemleri, zaman içinde kurumun farklılaşan iş dinamiklerine, pazardaki eğilimlere uygun olarak yeniden şekillendirilen iş yapış biçimlerine göre değişime ihtiyaç duyarlar. Bu son derece normal değişim ihtiyacını kurum içinde doğru bir şekilde tespit etmek ve gerektiği zamanda yazılım düzenlemelerinin yapılmasını sağlamak uzun zamanda operasyonel başarılara büyük katkı sağlar. Sahip olunan yazılım çözümlerinin düzenli bakımlarının yapılması ve şirket devinimine ayak uydurması da en az süreç değişimlerinin takibi kadar önemlidir.

Elbette günümüzde ulaşılan teknoloji ile kurumsal yazılım çözümleri esnek temeller üzerinde inşa edilmekte ve şirketlerin büyümelerine / iş akış şekillerinin değişmesine göre yeniden yapılandırılabilir biçimde tasarlanmaktadır. Eğer böyle bir yazılım altyapınız varsa sonradan yapılacak tüm geliştirme, ekleme ve farklılaştırmalar için yatırım maliyetiniz de azalacak demektir.

Günümüzde şirketler satın aldıkları yazılımlara tek seferlik bir yatırım gözüyle bakmaktalar. Bu bakış açısı satın alınan yazılımın, değişen dünya karşısında bir süre sonra ihtiyaçlara cevap veremez hale gelmesini ve yazılımın bir köşeye itilerek yeni arayışlara girilmesi sonucunu doğurmakta. Bu durum, mevcut yazılıma gerekli bakım ve yeni geliştirme hizmetlerinin zamanında ve doğru bir şekilde yapılması ile kıyaslandığında şirkete daha büyük bir maliyet getirmekle beraber başarısı deneyimlenmemiş bir risk oluşturmaktadır.

Tüm bu durumlarla karşılaşmamak için yapılması gereken temel kuralları şöyle özetleyebilirim:

- Öncelikli olarak her şeyin başı doğru yazılım çözümünü seçmek!
- Yazılımı şirket ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde özelleştirmek, yazılımın size bu olanağı sunabiliyor olması büyük önem taşıyor.
- Temin edilen yazılımın yıllık bakım anlaşmalarını detaylı bir şekilde inceleyerek ihtiyaca uygun bir hizmet anlaşması yapmalısınız.
- En az yıllık periyotlar ile iş süreçlerinin yeniden analiz edilmesini sağlayarak gerekli değişimleri yazılım üzerinde sağlamalısınız.
- Yazılımın gerektirdiği donanım, network ve güvenlik gereksinimlerini periyodik olarak sınamalı ve gerekli önlemleri almalısınız.

Tüm bu kurallar başlangıçta düzenli bir maliyete neden olsa da, uzun vadede şirket menfaatleri açısından çok daha kârlı bir duruma dönüşecektir.

İnternet'i yeniden başlat!..

Türkiye'de Alternatif Bilişim Derneği'nin çağrısıyla,İnternet kullanıcıları, 5 Haziran'da "Reset The Net" adıyla bir eylem günü başlattı.

Günlük hayattın vazgeçilmezi olarak her an kullanılan bilişim teknolojileriyle ses, görüntü ve kişisel bilgiler anlamında sanal ortamlarda sayısız sayısal (dijital) izler bırakıyoruz. Ve özellikle kişisel verilerin güvenliği ve mahremiyetine ilişkin birçok tehditler söz konusu. Sanal dünyadaki yasal boşluklar, özellikle şirketlerin etik dışı ve hukuksuz davranışları, devletlerin de baskıcı ve güvenlik politikaları hızla artarken gözetim toplumuna direnen kullanıcılar, iletişimleri, cihazları ve kişisel bilgilerinin güvenliğini sağlamaya çalışıyorlar. Mahremiyet ihtiyacı duyan kullanıcılara yardım etmek, onlara "kem gözlerden" korunmak için pratik bilgiler vermek için yeni topluluklar oluşturuluyor ve yeni teknoloji çözümleri sunuluyor. İnternet özgürlüğünü devlet ve şirketlerin gözetiminden korumak için farklı çalışmalar yapıldı. İnternet'i resetlemek, onu tekrar güvenli ve özgür bir hâle getirebilmek için yeni yollar öneriliyor.

2013'te Amerikan Hükümeti'nin elektronik dinlemelerden sorumlu birimi Ulusal İstihbarat Ajansı'nın (NSA), PRİSM adlı bir yazılımla kişilerin e-posta adreslerine erişimi olduğu ortaya çıktı. İstihbarat analistlerinin eğitimi için hazırlanan 41 sayfalık dokümanın sızdırılması ile açığa çıkan olayda, PRİSM programının doğrudan e-posta hizmeti sağlayan şirketlerin sunucularından veri çektiği yazıldı. Aralarında Google, Apple, Yahoo gibi şirketlerin de bulunduğu 9 şirketin sunucusundan verilerin elde edildiği iddia edildi.

5 Haziran 2013'te Edward Snowden'ın sızıntıları ile patlayan PRISM skandalının yıldönümü, Reset The Net adıyla bir eylem gününe dönüştürülüp İnternet kullanıcıları İnterneti güvenli kullanma çağrısı yapıldı. Türkiye'den de Alternatif Bilişim Derneği, İnterneti resetleme (Yeniden başlat) çağrısında bulundu.

Dernek tarafından yapılan açıklamada, 5 Haziran 2013'te Snowden'ın PRISM sistemini ifşa ettiğini anımsatıp "Bu sistem, ABD istihbarat ajansı NSA'in İnterneti nasıl gözetim altında tuttuğunu ve İnternette özel hayatımıza nasıl saldırdığını kesin kanıtlarla bize gösterdi. Ancak bu belge, Snowden'ın NSA'den sızdırdığı belgelerden sadece küçük bir kısmıydı. O günden bu yana birçok yeni sızıntı ile NSA ve GCHQ'nun İnternete ve bizlerin özgürlüklerine nasıl saldırdıklarını gördük" denildi.

Yaşanan skandalla birlikte İnternette gözetim ve gizlilik politikalarının tartışılmaya başlandığı belirtilen açıklamada, Türkiye'de geçtiğimiz aylarda çıkartılan sansür ve gözetim yasasının da bunun örneklerinden birisi olduğu belirtildi. PRISM sızıntısının şifrelemenin, İnterneti güvenli kullanmanın önemini vurguladığını belirten dernek, özgürlükler ve özel hayatı korumak için şifrelemenin kullanabileceğine dikkat çekti.

Dernek açıklamasını şu çağrıyı yaparak bitirdi:

"Alternatif Bilişim Derneği olarak, internette özgürlüğün ve güvenliğin ne kadar önemli olduğunu, ifade özgürlüğümüzü ve özel hayatımızı internette de koruyabilmemizin ne kadar gerekli olduğunu biliyoruz ve biz de bugün herkesi interneti yeniden başlatmak için elinden geleni yapmaya davet ediyoruz. Biz yeniden başlıyoruz. Mahremiyetinize ve özgürlüğünüze sahip çıkın, bize katılın!"

Dernek ayrıca gün için resetthenet.org sitesini de Türkçe'ye kazandırdı. Kampanyayla ilgili paylaşımlar, #ResetTheNet #YenidenBaşlat etiketleriyle sosyal ağlarda paylaşıldı.

#ResetTheNet ama nasıl?

Sorun: Devletler ve şirketler internetteki güvenlik açıklarını kullanarak bütün dünyayı gözetliyor ve interneti asla olmaması gereken bir şeye dönüştürmeye çalışıyor: hapishaneye.

Çözüm: Bütün saldırıları durduramayabiliriz ama günlük kullanımımızda güvenli ve özgür teknolojileri tercih ederek kitlesel gözetimi durdurabiliriz.

Plan: Öncelikle SSL gibi araçlar kullanarak yüzlerce sitenin ve uygulamanın güvenli hale gelmesini sağlayacağız. Ardından 5 Haziran'da "her yerde" bir sayfa yayınlayarak gözetime direnen mahremiyet araçlarını yaymaya çalışacağız.

Bireyler: Güvende olabilmek için özgür yazılımlar kullanın ve güvenli/özgür yazılımlar kullanan servisleri tercih edin. Şifreleme araçlarını mümkün olduğunca günlük hayatınıza entegre etmeye çalışın. ("Her gün en az 1 şifreleme aracını deneyeceğim. #yenidenbaslat")

STK ve firmalar: Müşteri ya da topluluğunuzla olan iletişiminizi PGP gibi şifreleme araçları ile kurun. SSL kullanın ve müşterilerinizi/topluluğunuzu şifreleme araçları ile ilgili bilgilendirin. ("Kuruluş olarak PGP ve SSL kullanacağız. #yenidenbaslat")

Site ve servisler: Kullanıcılarınız ile kurduğunuz iletişimin gizliliği anayasal bir haktır. Bu gizliliği sağlamak için mutlaka SSL kullanın. Kullanıcılarınıza ait bilgileri satmayın ve izin aldığınızın dışında amaçlar için kullanmayın. ("Kullanıcılarımızın mahremiyetine değer veriyor ve SSL kullanıyoruz. #yenidenbaslat")

AB Adalet Divanı, "unutulma hakkı"ndan yana tavır aldı

"İlgisiz" ve "zamanı geçmiş" bilgilerin arama motorlarından isteğe bağlı olarak silinmesi yönünde 13 Mayıs'ta alınan karar, 30 Mayıs'ta yürürlüğe girdi. Bu, 32 Avrupa ülkesinde özel hayatla ilgili tartışmalı linklerin kaldırılmasını gündeme getirdi.

"Unutulma hakkı", Avrupa Birliği Adalet Divanı'na (ABAD) taşındı. Avrupa Birliği Adalet Divanı (Cour De Justice Des Communautes Europeennes-CVRIA), 13 Mayıs 2014'te, bir İspanyol avukatın Google'a karşı açtığı davada, Google'ın, kullanıcılarına bazı durumlarda kendileri ile ilgili bilgilere yönlendiren linkleri silme hakkı tanıması gerektiğine karar verdi. Talep olması halinde ilgisiz ve hükümsüz bilgilere yönelik linklerin arama motorlarından silinmesi gerektiğine karar veren, Google'ın arama motorunda kişilerle ilgili biriktirdiği verilerin, bireylerce talep edilmesi halinde silinebileceğine hükmeden Mahkeme, "kişilerin unutulma hakkı var" dedi.

Mahkeme, "unutulma hakkı" kapsamında, silmemek için "özel/belirli bir neden" bulunmadıkça, Google gibi bir arama motorunun bir süre sonra kullanıcılar ile ilgili arama sonuçlarının silinmesine izin vermesi gerektiğini belirtti.

İnsanların "eksik, ilgisiz ve geçersiz" bilgilerin kaldırılmasını talep etme hakkı olduğu yönünde görüş bildiren mahkeme, İnternet ortamındaki ilgisiz ve geçersiz kişisel verilere yönelik linklerin bireylerin talebi halinde kaldırılması kararı aldı. 1995 tarihli , "kişisel verilerin kullanılmasına itiraz etme ve bazı durumlarda bu verilerin silinmesi" konusunda tanınan haklarla sınırlı "veri koruma yasası" temelinde alınan karar, Google gibi şirketlerin, belli bir süre geçtikten sonra mevcut linkleri silerek kullanıcıların "unutulmalarına" olanak tanıması gerektiğine işaret ediyor. Mahkeme, "unutulma hakkı" konusundaki istisnanın ise "ilgili verinin kamu hayatında oynadığı önemli rol" ve "halkın ilgili veriye yönelik yoğun ilgisi" olduğunun altını çizdi. Kararda dikkat çeken bir başka unsurunu ise, ilgili verilerin orijinal halinin İnternet sayfalarında yayınlanması yasal olsa bile Google gibi şirketlerin bu sayfalara ulaşmak amacıyla verdikleri linkleri kaldırmak zorunda bırakılabileceğine hükmedilmesi oluşturdu.
30 Mayıs 2014'te yürürlüğe giren kişilerin "unutulma" hakkına sahip olduğuna dikkat çekilen karara göre, 32 Avrupa ülkesinde vatandaşlar, İnternet üzerinde yayınlanan bir formu doldurarak, özel hayatlarıyla ilgili "uygunsuz, gereksiz ve güncelliği kalmamış" bilgilerin kaldırılmasını isteyebilecek. Kişisel bilgilerin 'yetersiz, alakasız, geçersiz veya aşırı' olduğu hâllerde, kişiler artık bu bilgilerin Google'ın veri tabanından silinmesini bireysel olarak talep edebilecek.
İspanyol avukat Mario Costeja'nın, Google'da adıyla arama yaptığında, 1998'de yaşadığı borcundan dolayı evini zorla satmak zorunda kaldığına ilişkin haberin bulunduğu bir İspanyol gazetesine link verilmesine yönelik olarak 2009'da yaptığı şikâyetçi olmuştu. İlgili İspanyol makamları, 2010'da, Google'ın ilgili linkleri kaldırmasını istediyse de gazeteye yönelik herhangi bir karar alınmamıştı. Bunun üzerine Google, temyize gitmişti. İspanya Yüksek Ulusal Mahkemesi de konu hakkında görüş bildirmesi için davayı ABAD'a taşımıştı. Arama motorlarının önemli bir hizmet olduğuna, ancak bunun mahremiyeti korur bir şekilde sağlanması gerektiğine dikkat çeken ABAD, avukatın 1998'de yaşadığı vergi sorunlarıyla ilgili ilintileri silmesi gerektiğine, çünkü bu bilgilerin artık önemli olmadığını kararlaştırdı.

Karar, tüm arama motorlarını bağlayıcı nitelikte
Mahkemenin kararı yalnız Google için değil tüm arama motoru servisi sağlayan şirketler için de bağlayıcı bir konumda. Zira karar metninde sorumluluğa atıf yapılırken "... arama motorunun operatörü, kendi yükümlülükleri, gücü ve yetkinlikleri çerçevesinde, aktivitelerinin direktifin (95/46/EC) gereksinimlerine uygun olduğundan emin olmalıdır" denilerek "arama motoru" ifadesi kullanıldı.

Mahkemenin kararına göre silinmesi istenebilecek linklerin yönlendirdiği verilerin, talep zamanı itibariyle AB veri koruma direktifine aykırı olması gerekiyor. Kararda bu durum, "Veri öznesinin talebi üzerine, (tarama sonuçları) listesindeki ilgili linkler, bu an itibariyle, direktife aykırı bir konumda ise, linklerin ve sonuç listesindeki bilgilerin silinmelidir" şeklinde ifade ediliyor. Önceden direktife uygun nitelikte olan verilerin, sonradan direktife aykırı bir hale gelebileceği ve silinmesinin istenebileceğini de Mahkeme şu ifade ile vurguluyor:
"Bu konuda Mahkemenin gözlemidir ki başlangıçta hukuka uygun bir şekilde işlenmiş doğru veriler bulunsa dahi, zaman içerisinde, bu veriler, olayın tüm koşulları değerlendirildiğinde, elverişsiz, alakasız veya artık ilgili olmayan veya işlenme amacını aşacak bir niteliğe gelmiş oldukları hallerde direktife aykırı hale gelebilirler."
Kararda bu konuda vurgulanan bir diğer nokta ise kamunun ilgili verilere erişebilmeyi istemekte haklı olduğu durumlarda, kamuya mal olmuş kimselerin bu taleplerinin yerine getirilmesinin gerekmeyebileceği, "... linkler silinmelidir, meğerki veri öznesinin sosyal hayatta oynadığı rol, bir arama yapılırken kamunun ilgili verilere erişebilmesindeki ağır basan bir menfaatini haklı kılsın" ifadesiyle değerlendiriliyor.
Karar, 28 Avrupa Birliği ülkesi ve Google tarafında ek 4 ülke (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve İsviçre) için uygulanacak. Kararın Türkiye için uygulanabilir olup olmadığı konusu tartışılıyor. Bilindiği gibi Türkiye, AB'ye üye devlet statüsünde değil ancak aday devlet sıfatını sahip. Adalet Divanı'nın kararlarının aday ülkeler için uygulanması hukuki olarak zorunlu değil.

Her gün milyonlarca kişinin kişisel verilerini toplayarak daha iyi bir arama deneyimi sunmayı amaçlayan Google, bu verilerin kişi odaklı reklam için şirketlere satıldığının anlaşılmasıyla büyük tepki toplamıştı. Mahkemenin kararının açıklanması üzerine Avrupa'da binlerce kişi Google'a başvuruda bulundu.

Aslında karar, Avrupa dahilinde herhangi bir şekilde varlığa sahip her arama motoru için bağlayıcı nitelikte. Bu kapsama Bing, Yahoo ve diğer birçok arama motoru da dahil. Google unutulma hakkı için bir sayfa hazırlayarak oldukça hızlı bir şekilde hizmete sundu ama henüz Bing veya Yahoo tarafında böyle bir çalışma ilan edilmedi.

Google, "unutulma hakkı" kararına uyacak

Kişisel bilgileri isteğe göre siteden kaldırma yönündeki Avrupa Adalet Divanı'nın kararına uyacağını açıklayan Google, bu amaçla bir servisi de hizmete soktu.

Avrupa Adalet Divanı, ilgisiz ve zamanı geçmiş bilgilerin arama motorundan isteğe bağlı olarak silinmesi yönünde karar almasının ardından Google, kararına uyacağını açıkladı. Google, bu çerçevede "unutulma hakkını" kullanmak isteyen Avrupa Birliği (AB) vatandaşlarının başvurularını kabul etmeye başladı. Ancak Google, bu tür bir işlemin ne kadar zaman alacağı konusunda açıklama yapmadı.

Google yönetimi İnternete', Avrupa'da yaşayan İnternet kullanıcılarının, Google arama motorunda kendileri hakkında çıkan İnternet linklerini sildirebilmelerini öngören bir form hazırladı. Bu haktan yararlanmak isteyenler, Google'ın İnternet sitesindeki bir başvuru formunu doldurmak ve kimliklerini de forma eklemek zorunda. Formda, İnternet kullanıcıların hangi ülkede doğdukları, hangi linkin kaldırılmasını istedikleri ve taleplerinin nedeninin ne olduğu soruluyor. İnternet kullanıcılarından ayrıca geçerli bir fotoğraflarını da şirkete göndermeleri isteniyor. Google'un arama motorunda ilgili isim hakkında çıkan İnternet linklerinin formda tek tek belirtilmesi ve Google'a neden silinmesinin istediğinin açıklanması gerekiyor. Google yönetimi bu formun bu konuyla ilgili alınan ilk önlem olduğunu, önümüzdeki aylarda veri güvenliğinin korunmasından sorumlu birimler ve diğer kurumlarla işbirliğine gidileceğini ve bu konuda iyileştirme yapılacağını belirtti.

İnternet kullanıcılarının Googl'ın formunu doldurup göndermelerinin ardından, formun işleme konulduğuna dair bir mesaj aldıkları belirtiliyor. Google yönetimi, söz konusu kararla ilgili olarak bir danışma komisyonundan yardım aldığını açıkladı. Bu danışma komisyonunun üyeleri arasında Google eski Yönetim Kurulu Başkanı Eric Schmidt, Vikipedi kurucularından Jimmy Vales, Oxford ve Leuven (Belçika) üniversitelerinden uzmanlar, İspanya'nın eski üst düzey veri koruma uzmanı Jose Luis Pinar, BM düşünce ve düşünceyi ifade özgürlüğü özel raportörü Frank La Rue de bulunuyor. Google, başvuranların kaldırılmasını istedikleri bilgilerin tarihi ve kamuoyu yararına olup olmadığı değerlendirmesi yapıldıktan sonra karar verileceğini duyurdu.

7 saniyede bir talep!

İnsanların İnternet üzerindeki geçmişlerinin silinmesi için her 7 saniyede bir talep gönderdiğini belirten Google'un karara uyacağını açıklamasının ardından sadece 1 günde, Avrupa'nın dört bir yanından 12 bin üzerinde başvuru geldi.
Google Yönetim Kurulu Başkanı Larry Page ise, firma olarak karara uygulayacaklarını ancak uygulamanın baskıcı rejimleri ve onların İnternet üzerindeki kontrollerini artıracağını söyledi.

“Unutulma hakkı”nın sınırları çizilirken

Hakaret ve eleştiri arasındaki ince ve hassas çizgi, ifade özgürlüğü ile unutulma hakkı arasında da bulunuyor. Verilecek kararlarda sınırlar çizilirken, kanunun dar görüşle yorumlanmaması ve özgürlükçü yaklaşımla yorumlanarak karar verilmesi önem taşıyor. Türkiye’de henüz unutulma hakkı düzenlemesi bulunmadığından, İnternet’teki her hareketimiz takip ediliyor ve sanal tarihimizde attığınız tüm adımlar aleyhte kullanılabiliyor.

Avukat Şebnem Ahi

Avrupa Birliği (AB) üyelerinde geçerli olmak üzere Avrupa Komisyonu tarafından 1995’te oluşturulan direktifte unutulma hakkı (The right to be forgotten) olarak düzenlenen bu hak, bir nevi uluslararası anlamda diğer ülkelere de bu hakkı hukuki tabana yerleştirmede model olması için oluşturulmuştur.

Unutulma hakkı, kişilere dijital geçmişte internet üzerindeki haklarında yer alan rahatsız edici içerikleri veya üzerinde hak sahibi oldukları kişisel verileri silme ve daha fazla yayılmasını önleme hakkı tanır. Bu hak, kişilere kişisel verileri üzerinde kontrol yetkisi veren bir haktır. Bu hakkın kullanımı, kişilerin yalnızca rızaları ile verdikleri bilgiler üzerinden değil aynı zamanda kişiden habersiz 3. kişiler tarafından oluşturulan işlenen ve yayılan içeriklere de ilişkindir. Aynı zamanda bu hakkın kullanımı için bu veriler üzerinde kişinin hak sahibi olması ve silinmesini istemiş olması gerekir. Yani bu hakkı, hak sahibi dışında bir kişinin kullanması mümkün değildir.

ABD’de bu karar, halkın düşünce ve ifade özgürlüğüne karşı tehlike oluşturduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Ancak Avrupa Komisyonu bu hakkın üzerine gitmekte ve bu yıl tasarı aşamasına taşıdığı revizyonla unutulma hakkının diğer adıyla silinme hakkının kapsamını daha da genişletmeye yönelik düzenlemeler yapmıştır. 11 kısım ve 91 maddeden oluşan bu tasarı, oldukça karışık ve uzundur. Gerekçesi ise, hassas kişisel verilerin her saniye hızla yayılıyor olması ve ticari amaçla ve istihbarat amacıyla kuruluşlar ve devletlerin eline geçmesi, kullanılmasıdır. Ayrıca içeriğin ya da kişisel verilerin internete düşmesinden itibaren kişinin hakkındaki bu içerik ve veri üzerinde tüm kontrolü kaybediyor olması ve global olarak güvenliğe dair yasal bir altyapı ihtiyacının varlığıdır.

Bu alanda en yakın yaşanan değişim, Geçtiğimiz aylarda Avrupa Birliği Adalet Divanı, Google internet sitesinin kullanıcıların “unutulma hakkı”nı korumak amacıyla arama sonuçlarında değişikliğe gitmesine karar verdi. Bu

karara göre Google'dan arama sonuçlarındaki bazı sitelerin, talep doğrultusunda kaldırılmasına karar verdi. Elbette bunun da bir şartı var, sitenin gerçekle ilgisi olmayan ve geçersiz içerik barındırması.

Dava konusu olayda, İspanyol bir avukatta internette evinin açık arttırmaya çıktığı haberine rastlayınca gizliliğin ihlal edilmesi gerekçesiyle Google'dan içeriklerin çıkarılması talebiyle dava açması üzerine gelişmiştir. Google ise, arama sonuçlarını çıkarmak ciddi emek ve zaman gerektirdiğinden ve sansür anlamına geldiğinden bunun hukuka aykırı olduğunu savunmuştur. Fakat daha sonra Google artık unutulma hakkı kapsamında bu imkânı tüm AB vatandaşlarına uyguladığını, bunun için sitesinden belli belge ve bilgiler eşliğinde başvuru yapılabileceğini duyurdu. Her ne kadar Türk vatandaşları için bu imkân henüz geçerli olmasa da bazı davalarda örnek gösterileceğini ve bunun kötüye kullanılmaya, sansüre kapı açan bir uygulama olduğunu da akla getirmiyor değil.

Ancak unutulma hakkı ile ilgili en önem verilen husus eleştiri kapsamındaki hiçbir içeriğin bu kapsamda yayından çıkarılmaması ve sadece gerçeğe aykırı içerik ve yanlış kişisel veri varsa uygulanmasıdır. Ayrıca bu karar kapsamında işin en ilginç yanı, içeriklerin neden kaynak sitelerden değil de arama motorundan çıkarılmasıdır. Neticede bir içerikten dolayı sorumluluğuna gidilecek ilk muhattap içeriğin bulunduğu kaynak sitedeki içerik ve yer sağlayıcı olmalıdır.

Avrupa Komisyonu'ndan yeni tasarı

1995'te düzenlenen regülasyonun yerine geçecek olan yeni tasarıya göre değişiklik tanımlamalardan başlanmış ve veriler üzerinde kişisel hak sahibi kişilere "data subject" yani veri sujesi, bu verileri işleyen birey, ajans, kamu otoritesi veya ticari kuruluşlara da "controller" yani kontrol eden tanımı getirilmiştir.
Bu hak, kişilere haklarındaki kişisel verilerin silinmesini talep etme hakkı vereceği gibi, hukuksal bir yaptırım ya da düzenleme olmasa dahi veriyi kontrol edenlerden bunu talep etme hakkı getirecektir. Aynı zamanda verinin taşınabilirliği konusuna da yeni düzenleme ile değinilmiştir.
Düzenlemenin bir yanı da şirketlere uzanmaktadır. 250'den fazla çalışana sahip şirketler için veri koruma görevlileri zorunluluğu getirilecek ve kuruluşlar için gecikmeksizin ve mümkün olan yerlerde 24 saat içinde veri ihlallerini rapor edecek. Ancak bu durum uygulamada şirketlerin büyümesini engelleyeceği düşünüldüğünden tepki toplamıştır.
Elbette unutulma hakkının da sınırları bu tasarı ile belirtilmiştir. Toplanan ve kullanılabilen verinin eksik, yanlış veya amacına hizmet etmemesi veya veri sahibinin işleme konulması için verdiği rızayı geri çekmesi veya buna itiraz etmesi hallerinde bu hakkı kullanmak mümkün. Aksi halde yalnızca eleştiri niteliğindeki veya kamunun yararına olan veriler üzerinde veri sahibi olunsa dahi bu hakkın kullanımı mümkün değil.
Bu talep sonrasında veri kontrolü ile yükümlü kontrol eden de veriyi silmekle veya yok etmekle yükümlü. Ancak bunun da sınırları belirlenmiş durumda. Şayet bu verilerin kullanımı ve işleme konulması ifade özgürlüğü kapsamında ise, kamu yararı varsa veya verinin işleme konulması bir hukuki zorunluluk ise kontrol edenin bu talebi reddetme hakkı var.
Bu arada düzenleme, AB üyesi olmayan ülkelerin adli birimleri veya kollukları tarafından AB üyesi ülkede bulunan firmalardan bilgi veya veri talep edilmesi durumunda bilgi paylaşımı konusuna da kuvvetli güvenlik önlemleri getirmektedir. Buna göre veri paylaşılmadan evvel yetkili otorite tarafından kabul edilmesi gerekecektir. Ayrıca böyle bir transfer için firmanın öncelikle veri sahibi kişiden izin alması gerekecektir.

Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi ve Türkiye'de Kişisel Verilerin Hukuki durumu

Bu noktada uluslararası anlamda bilgi paylaşımı bakımından Avrupa Komisyonu ülkeler arasındaki Siber Suçlar sözleşmesine de değinmemiz gerekir. Bu sözleşme, Avrupa Konseyi tarafından imzalanmış, bilgisayar suçlarını esas alan ilk uluslararası sözleşmesidir. Ulusal kanunlar arasında uyum sağlamak ve ülkeler arasında işbirliğini arttırarak veri ve bilgi paylaşımının kolaylaşmasını amaçlamaktadır. Kanada, Çin, Japonya gibi ülkeler tarafından aktif olarak uygulanmaktadır.
Bu sözleşme Türkiye tarafından imzalanmışsa da iç hukukumuzda uygulama yapacak kişisel verilerin korunması kanunu uzun yıllardan beri tasarı aşamasında kaldığından, bu sözleşme şartları ülkemizde uygulama alanı bulamamaktadır. Bu sebeple de uluslararası anlamda emniyet ve yargı birimleri arasında bilgi paylaşımı ya da ABD veya AB menşeili firmalardan (Twitter, Facebook, Yahoo gibi) bilgi talep edildiğinde bu bilgiler paylaşılmamaktadır. Nitekim kişisel verilerin korunmasına dair herhangi bir kanunumuz olmadığından, uluslararası bilgi paylaşımı konusunda ülkemize duyulan bir güvensizlik de söz konusudur. Çünkü bu ülkelerde paylaşılan verilerin gizliliğinin ve güvenliğinin global anlamda korunması esastır. Elbette kişisel verilerin korunması kanununun olmayışı, iç hukukumuzda da büyük bir boşluk doğurmaktadır.
Kişisel veri, bir kişiyi tanımlamaya yetecek isim, fotoğraf, kimlik numarası ve kredi kartı gibi bilgilerdir. Bu verilerin korunması, kişinin mahremiyetinin ve özel hayatının korunmasına hizmet eder. Sorun, bu verilerin yalnızca hukuka aykırı elde edilmesi değildir. Diğer yandan çeşitli kamu, yarı özel yarı kamu veya özel kuruluşlar tarafından bu verilerin depolanması ve ticari amaçla olsun ya da olmasın kullanılması ve yayılması da hukuka aykırı haller arasında sayılabilir. Bu kurum ve kuruluşlar örneğin sağlık, adalet, emniyet gibi alanlarda kimi zaman otomatik olarak verileri toplamakta, kimi zaman da kişilerin hizmet alabilmek için paylaşmak zorunda kaldığı kişisel verileri toplamaktadır.

Türkiye'de kişisel verilerin ihlaline örnekler

Örneğin sağlık konusunda hastanelerdeki kayıt sisteminin, eczanelerdeki sistemlerin içinde yer alan bilgilerin gizliliği ve güvenliğinin sağlanması zorunluluğu bir yana, diğer yandan bu verilere ulaşılabildiğinde sigortalar, işverenler ya da kötü niyetli kişiler bu verileri kişiler aleyhine kullanabilmektedir. Bu veriler sayesinde kişinin ne hastası olduğundan ve geçmişte kullandığı ilaçlardan tutun da, genetik bilgilerine kadar verilere erişilebilir. Diğer yandan ailelere aile hekimliği tarafından gebelik söz konusu olduğunda mesaj gönderilmesi olayında olduğu gibi, kişilerin hem kişisel verilerinin ihlali hem de özel hayatın gizliliğini ihlal suçu oluşabilmektedir.
Kişinin sağlık dosyasında geçmiş kayıtlarında geçirdiği bir bulaşıcı hastalık varsa, bunun açıklanması işyerindeki kamu sağlığının korunması açısından önem taşıyabilirken diğer yandan kişinin kişisel verilerinin ihlali anlamına gelir. Bir diğer örnek ise, evlenecek çiftlerin evlilik öncesi yaptırması gereken testler sırasında ortaya çıkabilecek geçmiş kayıtlarda bulaşıcı hastalığın söz konusu olması durumudur. Nitekim evlenirken, süregelen bir bulaşıcı hastalık varsa, bunun sonradan öğrenilmesi durumunu kanun hukuka aykırı hallerden saymıştır. Ancak bu sırada bu bilgilerin 3. Kişiler ile paylaşılması kesinlikle kişisel verilerin gizliliğinin ihlali anlamına gelir. Diğer yandan kişi, bulaşıcı hastalığı geçmişte geçirmiş ve iyileşmişse, artık bunun toplum tarafından bilinmesinde bir kamu yararı bulunduğundan bahsedilemez. Kaldı ki hastalığı devam etse de etmese de bu bilgilerin kişisel bilgi olduğunu eklememiz gerekir.
Ne yazık ki bu olay yalnızca sağlık alanında yaşanmamaktadır. Adalet alanında UYAP adıyla bilinen Ulusal Yargı Ağı Projesi'nde kayıtlı adli bilgilere ulaşılabilmesi durumunda kişiler hakkında açılmış soruşturmalara da ulaşılabilir. Örneğin tarihte adam öldürmeden yargılanmış

ancak daha sonra suçsuzluğu ispatlanmış bir şahsın, bu bilgilerin işverenler, kişiler, medya tarafından ele geçirilmesi mahremiyetin ihlali anlamına gelir. Nitekim kişi bu suçu gerçekten tarihte işlemiş ve cezasını çekmiş olsa dahi, bu bilgi kişisel veridir ve topluma kişinin yeniden kazandırılması ve adapte olması aşamasında büyük bir engel oluşturmaktadır.
Her ne kadar Türkiye'de unutulma hakkı, kanunlarda hak olarak düzenlenmiş olmasa da kanunda görünümleri farklı şekillerde düzenlenmiştir. Kişilerin özel hayatına, ailevi yaşamına, cinsel tercihlerine, dini inançlarına, sağlık durumlarına dair tüm alanlardaki bilgileri gizlidir. Bu bilgilerin ele geçirilmesi, depolanması, yayılması da özel hayatın gizliliğini ihlal eder ve Türk Ceza Kanunu'nda bu ihlal suç olarak düzenlenmiştir.
Kişisel verilerin hukuka aykırı kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı yollarla ele geçirme ve yayma eylemleri de kanunumuzda suç olarak düzenlenmiş olup, bu suçun kamu görevlisi tarafından görevinin verdiği yetkiyi kötüye kullanması durumunda da ağırlaştırıcı nitelikteki ceza öngörülmüştür.
Nitekim unutulma hakkını savunan düşüncenin dayanağı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) madde 8 ile de özel hayatın gizliliği korunmaktadır. Ayrıca Anayasa'da mevcut 20. Maddeye 2010 yılında yapılan ek ile kişisel verilerin korunmasını isteme anayasal hak haline getirilmiştir.
Bu verilerin korunması, toplanması, depolanması, değiştirilmesi, yok edilmesi, kamuya açıklanması internet kullanımı arttıkça zorlaşmıştır. Kişisel veri niteliğindeki bilgilerin ele geçirilerek bankacılık, e-ticaret gibi alanlarda kullanılması veya bu verilerin ele geçirilerek İnternet ortamlarında örneğin şirket içi yazışmalarda, forum ve haber sitelerinde, sosyal ağlarda açığa vurulması yoluyla da hakaret, özel hayatın gizliliğini ihlal, dolandırıcılık gibi suçlarla kişilik hakları zedelenen şahıslar maddi ve manevi zarara uğrarlar.
Kişisel veriler ele geçirildiğinde işlenmesi mümkün bu suçlar da yine ceza kanunumuzda düzenlenmiş ve adli para cezası, hapis ve güvenlik tedbiri gibi yaptırımlara bağlanmıştır. Diğer yandan daha önce bahsettiğimiz gibi kişilik hakları medeni kanun ile de korunmaktadır. Aynı zamanda 5651 sayılı yasa ile de aslında unutulma hakkının bir görünümünden bahsedilebilir. Uyar- kaldır sistemi gereği hukuka aykırı içeriğin kaldırılması için içerik, yer ve ortam sağlayıcıya yapılacak taleplerle çıkarılması mümkün olduğu gibi, sonuca ulaşılamazsa bu yönde mahkeme kararı alınması da mümkündür.

Unutulma hakkının kullanımına ilişkin örnekler

Unutulma hakkının kullanımına dünyadan ve Türkiye'den verilebilecek örneklere değinecek olursak, geçtiğimiz yıl Avusturalyalı Milorad Trkulija, Google'da uyuşturucu baronu ile adı ve resimleri birlikte anıldığı için Google'a dava açmıştır. Kişi geçmişte sırtından vurulmuş, olay çözülememiştir ve polis bu olayın uyuşturucu baronlarından yer altı dünyasından kaynaklanmadığı sonucuna varmıştır. Ancak bu tarihten sonra kişinin adı ne zaman Google'da aransa, ismi ve fotoğrafları sürekli yer altı dünyası isimleriyle birlikte anılmış ve sanki kendisi de suçluymuş ve rakipleri tarafından vurulmuş, aralarında husumet varmış gibi sonuçlar yer aldığını ifade etmiştir. Google'a karşı açılan bu tazminat davasında, Google savunmasında kendisinin yayıncı olmadığını çeşitli algoritmalarla bu sonuçların haberi yapan kaynak sitelerden otomatik çekildiğini belirtmiştir. Mahkeme davayı web üzerindeki arama sonuçları ve görsel arama sonuçları bakımından iki ayrı koldan incelemiş ve web arama sonuçlarında sorumlunun kaynak siteler olduğunu, Google'ın sorumlu olmadığı kararına varmıştır. Ancak görsel içerikler bakımından davacı, görsel içeriklerin kaldırılması için Google'a şikâyette bulunmuş olduğundan ve dikkate alınmadığından Google'ı sorumlu bulmuş ve tazminata hükmetmiştir. Ayrıca aynı dava Yahoo arama motoruna karşı da kazanılmıştır.
Fakat önemle belirtmek gerekir ki; yazının en başında da açıklandığı üzere bu yıl verilen karar doğrultusunda artık Google unutulma hakkı kapsamında AB vatandaşlarının talepleri doğrultusunda ilgili siteleri Google arama motoru sonuçlarından çıkarmaktadır.
Oysa eskiden Google'ın arama politikasında, böyle bir durumda içeriğin kaldırılması için sırasıyla önce kaynak siteye, içerik sağlayıcıya, yer sağlayıcıya ve hosting firmasına, reklamverene gidilmesi gerekirdi fakat artık AB vatandaşları için durum farklı. Ancak Türk vatandaşlarının böyle bir durumda öncelikle kaynak siteye gitmesi gerektiği konusunda bir değişiklik bulunmamaktadır. Amaç, mahkeme aşamasına taşınmadan sorunu çözmektir. Bizim 5651 sayılı kanunumuz da aynı uyar- kaldır dediğimiz sistemi benimsemiştir. Kanundaki süreler beklendiğinde bu yolla sonuç alınamaz ise mahkemeden içeriğin kaldırılması kararı ya da kanunda sayılan katalog suçların varlığı söz konusuysa tedbir olarak erişime engelleme kararı alınabileceği düzenlenmiştir. Gerçi yeni 5651 sayılı yasa düzenlemesine göre uyar kaldır yöntemine seçimlik olarak web siteleri hakkında mahkemeye başvurup direk olarak erişim engelleme kararı alınabileceği de düzenlenmiştir. Elbette bu durum mağduriyetleri bir an evvel engellemek adına düzenlenmişse de, sitelerin seri şekilde kapatılıyor olması da bir başka sorundur. Diğer yandan bu durumda kişilik hakları zedelendiğinden tazminat davaları da açılabilir.
Aynı şekilde markaların, firmaların da bu hakkı olmakta ve örnek olayda olduğu gibi markaya zarar verecek nitelikte ya da ticari faaliyetlerine zarar verecek şekilde suç işlemiş bir kişi ya da çalışanı ile anılmak tüzel kişinin kişilik haklarına zarar vereceğinden bahisle içeriğin çıkarılması istenebilir ve tazminat davası açılabilir. Elbette bu durumlarda yayıncının ya da barındırma hizmetinin yurtdışından alındığı durumlarda infazının zor olduğundan daha öncede bahsetmiştik.
Google açıkladığı politikasında, kredi kartı, kimlik gibi hassas kişisel bilgiler İnternet'te yayınlanırsa, haber verildiği takdirde derhal bu içerikleri kaldırtacağını da belirtmiştir. Çünkü bunlar en temel kişisel verilerdendir. Türk vatandaşı bir kişi, unutulmasını istediği kişisel verileri dışında hakkında çıkan olumsuz içerikleri de yayından çıkarmak isteyebilir. Bu durumda yine kaynak siteden çıkarılması yoluna gidilebileceği gibi, on-line itibar yönetimi yapılarak kişi ve kurumlar hakkındaki olumsuz içeriklerin yeri olumlu içerikler ile de değiştirilebilir.
Unutulma hakkının gerekliliğini yansıtan örnekler çoğaltılabilir. Örneğin son günlerde ülkemizde oldukça ses getiren yolsuzluk davasında gözaltına alınan bir işadamının sürekli olarak adının eşi olan ünlü bir şarkıcı ile anılıyor olması söz konusudur. Bu durumda sanatçının adı arama motorlarında arandığında çıkan sonuçlarda sanki bu yolsuzluk davası ile ilişkisi varmışçasına adı ve fotoğrafları anılmaktadır. Dolayısıyla benzer durumlarda yıllar sonra dahi bu tür içerikler kişinin peşinden gelecektir. Bu noktada yalnızca içeriklerin yayından çıkarılması yetmez. Nitekim şahıs, maddi ve manevi zarara uğramış olabilir ve hatta bu içerikler özel hayatın gizliliğini ihlal ya da hakaret suçu da oluşturuyor olabilir. Dolayısıyla hukuki sürecin başlaması kaçınılmazdır.
Aynı husus siyasiler için de geçerlidir. Kişiler hakkında eksik ve yanlış bilgilerin internete düştükten sonra hızla yayılması mümkündür. Hakkında soruşturma açılmış bir kişi, devlet adamı olsun ya da olmasın, soruşturma sonuçlanmadan suçlu addedilemez ve suçluluğu kanıtlanmadan hakkında çıkan haberler ile anılacak olması sebebiyle unutulma hakkından faydalanma ihtiyacı bu noktada da doğmaktadır. Elbette kamunun bilgilendirilmesi ve ifade özgürlüğü kısıtlanmadan bu hakkın kullanımı gerekir.

Sosyal ağlarda istenmeyen içerikler bakımından "unutulma hakkı"

AB modeli tasarı, unutulma hakkını yalnızca eksik ve yanlış bilgiler ve içerikler açısından düzenlemişse de, kişilerin ticari faaliyetlerini olumsuz etkileyecek nitelikte kendileri ve başkaları tarafından yayınlanan görselleri açısından da durumu incelemek gerekmektedir.
Örneğin, daha önceki yaşam şartlarınıza tamamen zıt yönde anlayışa sahip bir firma ile ortaklık yapacaksınız veya yeni bir işe gireceksiniz veya evleneceksiniz ve sosyal ağlarda paylaştığınız içerikleri silmeye karar verdiniz. Bu noktada bilgilerinizi yayınladığınız site şartları el verdiği ölçüde içerikleri silebilirsiniz ancak unutulmaması gereken husus internette attığınız her adımın kaydedildiğidir. Siz silseniz dahi, başkalarının bloglarında, sosyal ağ hesaplarındaki albümlerinde veya bu tip sitelerden çeşitli bot yazılımlar ile içerik çeken ve indeksleyen sitelerde, başkaları

tarafından çekilmiş ve yayınlanmış fotoğraf ve videolarınız, yazılarınız, röportajlarınız olabilir ve etiketli olmasanız dahi yayınlanmaya devam edebilir.
Bu durumda özel hayatınızın gizliliği ihlali söz konusu olduğundan bahisle bu tür içeriklerin kaldırılması için 5651 sayılı yasada yer alan uyar kaldır yolu ya da erişim engelleme ile sonuç alınamazsa kanunda yazılı şartları oluştuğu sürece suç duyurusunda bulunulabilir ve tazminat davası açılabilir. Ayrıca kendi rızanızla bu fotoğraf ya da videolar çekilmiş olsa dahi, kişilik haklarınızı zedelemekte ise kişilik hakkının ihlalinden sebep tazminat hakkınız saklı kalacaktır.

Ölümden sonra dijital miras ve unutulma hakkı

Son olarak, kişisel verilerin doğumdan ölüme kadar korunmasının da yetmeyeceğinin altını çizmek gerekir. Ölümden sonra da kişisel verilerin ne olacağı konusu tartışmalıdır. Bu varlıkların mirasçılara geçip geçmeyeceği hususunda kanunumuzda bir düzenleme bulunmamaktadır. Örneğin, ticari faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir e-ticaret sitesinin ya da bu faaliyetlerin yürütüldüğü e-posta hesaplarının işletme hakkının ve şifre bilgilerinin mirasçılara geçip geçmeyeceğinin düzenlenmesi gerekir. Nitekim internet üzerindeki ticari faaliyetlerin hızla yol aldığı günümüzde kanunda böyle bir eksiklik, daha sonra uygulamada önü alınamayacak boşluklara sebebiyet verecektir.
Diğer yandan ölüm sonrası kişi hakkında yayınlanmış içerikler üzerinde mirasçıların bu içeriklerin yayından kaldırılmasını isteme bakımından bu bilgiler üzerinde hak sahibi olup olmadığı konusu da muammadır. Örneğin ölmüş bir kişinin yaşamı sırasında hakkında internette yayınlanmış asılsız içerikler veya ölüm şekline ve sebebine dair yanlış içerikler, mirasçılar bakımından maddi ve manevi zarara sebebiyet verebilir. Ailesi ve geride kalanlar ya da geride bıraktığı ticari kurumları bu durumdan olumsuz etkilenebilir. Bu noktada ceza kanunumuzda düzenlenen ölünün hatırasına hakaret suçundan bahsedebilirsek de söz konusu madde yine tam olarak unutulma hakkının karşılığını vermemekte ve yaptırım uygulanması için ölenin hatırasına yönelmiş bir hakaretin varlığını aramaktadır. Oysa unutulma hakkı, yanlış ve eksik bilgi içeren içerikleri kapsayan bir haktır.
Bahsi geçen örnek olaylar ve benzerleri söz konusu olduğunda, ülkemizde açılabilecek davalar ancak kişilik haklarının zarar görmesi, özel hayatın ihlali, iftira, hakaret, yalan haber, kişisel verilerin ihlali sebebiyle suç duyuruları olabilir ve tazminat davaları açılabilir. Bu hususlarda dava açabilmek ve bu istemle yargı önüne gidebilmek için, kanunda aranan suçun unsurlarının mevcut olması şartı aranır. Ancak bu düzenlemelerin hiçbiri tam olarak unutulma hakkının karşılığını vermemektedir. Bu bakımdan yargı önünde unutulma hakkına dayanılması mümkün olmadığı gibi tam olarak bu hakka dayanan bir taleple dava açılması da mümkün değildir. AB'de bu kadar üzerine düşünülen ve düzenlemeler getirilen unutulma hakkının, 5651 sayılı yasa için son günlerde meclis önüne getirilen tasarıda dahi bulunmayışının tek sebebi ancak kişisel verileri koruma kanunumuzun olmayışına bağlanabilir.

Türkiye'de "unutulma hakkı"

Unutulma hakkının çıkış noktası olan kişisel verilerin gizliliği ve güvenliğine AB'de ne kadar önem veriliyor ise Türkiye'de gerek kanunlar ve uygulamada gerekse uluslararası sözleşmeler anlamında büyük bir boşluk söz konusu olduğundan, sırf bu sebepten uluslararası anlamda yargı ve kolluk mercileri arasında bilgi paylaşımı da yapılamamaktadır.
Türkiye'de henüz unutulma hakkı düzenlemesi bulunmadığı gibi, aksine internetteki her hareketimiz takip edilmekte ve sanal tarihimizde attığınız tüm adımlar aleyhte kullanılabilmektedir. Bu durum, sadece sağlık, emniyet, adliye gibi alanlarda değil, kişisel ve kurumsal anlamlarda da karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan açıkça kanunda yer alsaydı kamuya mal olmuş kişilerin bu hakları hangi sınırlar kapsamında kullanılmalı, kullanılırsa halkın bilgi alma ve diğer yandan ifade özgürlüğü kısıtlanmış olur mu, bu hususların açıklığa kavuşturulması gerekir.
Unutulma hakkı henüz bizde hak olarak tanımlanmış olmasa da, kişilerin özel hayatına, haberleşme özgürlüğüne, kişisel verilerinin hukuka aykırı kaydedilmesine ve kullanımına, kişilik haklarına yönelik saldırılara ilişkin düzenlemeler, 5651 s. yasa ve TCK, TTK, FSEK, Medeni Kanun gibi kanunlarda yer alan çeşitli yasalarda mevcuttur. Bu bakımdan unutulma hakkı var olmasa da mahkeme yolu ile kişilerin aleyhine dönebilecek geçmiş içerikler kaldırılabilmekte veya erişim engellenebilmektedir. Bizde ancak bir ihlal söz konusu olduğunda bu hakkın kullanımı dolaylı yoldan gerçekleşebilmektedir şeklinde bir yoruma varabiliriz.

Unutulma hakkının kapsamı nasıl düzenlenmelidir?

Unutulma hakkının düzenlenmesi ile de tüm sorunların ortadan kalkması beklenemez. Bu kanunun düzenlenmesi sırasında şayet kapsam net sınırlar ile belirlenmez ise bu durumda hem gerçek ve tüzel kişiler, hem de internet siteleri bakımından bir takım karışıklıklar da beraberinde doğacaktır. Özellikle İnternet sitelerine hukuka aykırı içeriği kontrol etme yükümlülüğü yüklenirse ki 5651 sayılı yasada yapılan değişiklik ile yer sağlayıcı sitelere ağır yükümlülükler de getirilmiştir, bu durum omuzlara yüklenecek iş yükü, girişimlerin önünü keseceği gibi, küçük firmaların büyümesini, büyük firmaların da çalışan sayısının artmasını ve işgücünün düşmesine sebebiyet vereceğinden, internet ekosistemini yavaşlatacak ve milli geliri olumsuz yönde etkileyecektir.
Diğer yandan hakkın manipülasyona çok açık bir konusu olduğundan, hangi nitelikteki içerikler bakımından kullanılamayacağı da belirlenmelidir. Çünkü bu noktada da halkın haber alma özgürlüğü, kamu yararı, ifade özgürlüğü, eleştiri özgürlüğü gibi haklar rahatlıkla tehdit altına girebilir.
Sayılan bu tehlikeler bakımından hakkın tanımını yaparken ve sınırlamalar getirirken hem 3. Kişilerin ifade özgürlüğü ve haber alma özgürlüğü sınırlanmayacak nitelikte düzenlenmelidir. Örneğin bilinmesinde kamu yararı olan ve haber niteliğindeki bilgiler, yahut eleştiri niteliğindeki bilgiler kapsam dışı bırakılmak zorundadır.
Hakkın kullanımı sınırlandırılırken yalnızca eksik ve yanlış bilgilendirme içeren bilgiler ile kişisel veri kapsamında değerlendirilebilecek veriler hak kapsamında tutulmalıdır. Önemli olan eleştiri niteliğindeki veya kamunun bilgilenmesinde zorunluluk olan içeriklerin kapsam dışında bırakılmasıdır.
Ayrıca AB modelinde olduğu gibi, bu hak kullanılırken İnternet siteleri talepleri değerlendirirken, açıkça ifade özgürlüğü, kamu yararı, bilimsel ve tarihi araştırma, hukuki zorunluluk hallerinde talebi yerine getirmeyebilmelidir. Yukarıda değindiğim gibi manipülasyona oldukça açık bir hak olmasının yanında, unutulma hakkı düzenlendiği takdirde, kanun metni dar olarak yoruma müsait olmamalıdır aksi halde bu yasa sansür aracı olarak kullanılmaya hizmet eder hale dönüşebilir.
Örneğin tarihte suç işlemiş kişilerin bu hakkı kullanması da elbet mümkündür ancak bunun sınırı bilginin eksik ve hatalı olmasıdır. Aksi halde kamunun bu suçun işlendiğini bilme hakkının kısıtlanacağından bahsedilir. Diğer yandan hakkı kullanmak isteyen kişi, geçmişteki bu haberlerden rahatsız oluyorsa ve artık düzene koyduğu hayatı bu içeriklerden ticari, maddi, manevi etkileniyorsa, on-line itibar yönetimi yaparak olumlu içerikler ile dijital tarihini yönlendirebilir.
Unutulma hakkı, ülkemizde yasalaşmasına ihtiyaç duyulan bir haktır fakat unutulmamalıdır ki, hiçbir hak, Anayasada yer alan temel hak ve özgürlükleri sınırlandıracak nitelikte düzenlenemez ve kullanılamaz. Dolayısıyla hakaret ve eleştiri arasında nasıl ince ve hassas bir çizgi var ise, ifade özgürlüğü ile unutulma hakkı arasında da aynı çizginin varlığından bahsetmemiz kaçınılmazdır. Önemli olan verilecek kararlarda bu sınırlar çizilirken, kanunun dar görüşle yorumlanmaması ve özgürlükçü yaklaşımla yorumlanarak karar verilmesidir.

Türkiye bilişim sektörünün en büyükleri açıklandı

15. Bilişim 500 Ödülleri'nde bilgi teknolojileri kategorisinde ilk üç sırayı, Teknosa, İndeks Bilgisayar ve Penta aldı. Bilişim 500 sonuçlarına göre, Türkiye bilişim sektörünün önümüzdeki yıl yüzde 12 oranında büyüyeceği öngörülüyor.

İnterpromedya tarafından 15. kez gerçekleştirilen Bilişim 500 Ödülleri'ni kazananlar belli oldu. Türkiye bilişim sektöründe faaliyet gösteren firmaların 2012 yılı net satış gelirlerine göre hazırlanan "İlk 500 Bilişim Şirketi Araştırması" sonuçları, 25 Haziran 2014'te TİM Maslak Show Center'da gerçekleştirilen törenle açıklandı. Törende, ilk 10'a giren şirketlerin yanı sıra donanım, yazılım, hizmet ve özel bölüm başlıkları altındaki 68 kategorinin birincilerine plaket verildi.

Sonuçları açıklayan İnterpromedya Genel Müdürü Murat Göçe, yüzde 100'ün üzerinde büyüyen şirket sayısını 19, yüzde 50 ila 99 arasında büyüyen şirket sayısını ise 56 olduğunu bildirdi. Göçe ayrıca, bu yıl sıralamaya ilk kez giren 74 şirketin 9'unun ilk 100 içinde kendine yer bulduğunu da belirtti.

İnterpromedya Pazar Araştırma Grubu i-Research'ün pazar analizlerine göre kamu, finans ve telekom sektörünün hâlâ en büyük satın almayı yapan sektörler olarak dikkat çekiyor. Araştırmaya göre, KOBİ'lerin yıllık BT bütçeleri önceki yıllara göre yüzde 50'nin üzerinde arttı. Ancak öncelikli yatırımları arasında halen ilk sırada bilgisayar yer alıyor. Bilişim 500 sonuçlarına göre, Türkiye bilişim sektörünün önümüzdeki yıl yüzde 12 oranında büyüyeceği öngörülüyor. İletişim teknolojileri pazarında rekabet katma değerli servislerle devam ediyor. Akıllı telefon satışları ve İnternet, iletişim teknolojileri pazarını büyüten unsurlar olarak dikkat çekiyor.

İletişim teknolojileri pazarının 42,2 milyar lira

Araştırmanın Türkiye bilişim pazarına ilişkin ortaya koyduğu verilere göre, 2012'de Türkiye bilişim pazarı yüzde 13,5 büyüyerek 56 milyar liraya çıktı. Toplam pazarda telekom hizmetlerinin payı yüzde 57, BT donanımı ve telekom donanımı pazarlarının payı yüzde 27, yazılım ve BT hizmetleri pazarının payı yüzde 16 oldu.

2012 yılı taşınabilir bilgisayar, tablet ve akıllı telefonların satışları arttı. Veri merkezi ve bulut hizmetleri yavaş büyürken, mobil telefon hizmetlerinde ise rekabet devam etti. 2013'te bilgi teknolojileri pazarının 19,5 milyar lira, iletişim teknolojileri pazarının ise 42,2 milyar lira olacağı öngörülüyor. Pazarın 2012 yılına göre yüzde 10 büyümesi bekleniyor.

Araştırma kapsamında ayrıca ilk 500'deki 446 bilişim şirketinin CEO'larının katılımıyla bir anket gerçekleştirildi. CEO'ların yüzde 60'ı 2013 büyüme hedeflerini artırdıklarını belirtirken hedeflenen sektörler arasından yüzde 52,6 ile kamu, yüzde 45,2 ile telekom ve yüzde 44,5 ile finans ilk üçte yer aldı.

Anket sonuçlarına göre şirketlerin yüzde 57'sinin Ar-Ge yatırımı yaptığı tespit edildi. CEO'lar en önemli sorunlarının başında yüzde 67,8'lik oran ile nitelikli insan kaynağı sıkıntısını belirtiyor. Markalaşma ve pazarlama ise CEO'ların gündeminde yer tutan en önemli konu olarak dikkati çekiyor.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Başkanı Tayfun Acarer, törende yaptığı konuşmada, 2013 yılı 2.çeyrek verilerine göre şu anda Türkiye'de 21 milyon 70 bin adet geniş bant abonesi olduğunu, bunun yaklaşık 9 milyonunun sabit, 12 küsur milyonun da mobil geniş bant abonesi olduğunu bildirdi. Sabit geniş bant abone sayısının durağan, mobil geniş bant abone sayısının da çok hızla arttığına işaret eden Acarer, "Sektör gerçekten çok hızlı bir şekilde değişiyor" dedi.

Dünyada İnternet kullanım oranının arttığına değinen Acarer, dünya İnternet kullanım ortalamasının 24 saat olduğunu, bu oranın Avrupa'da 27 saat, Türkiye'de ise32 saat olduğunu söyledi. Acarer, Türkiye'nin İngiltere'den sonra İnternet'i Avrupa'da en çok kullanan ülke olduğuna değindi.

Sektörün en büyükleri...

Bilgi teknolojileri kategorisinde ilk 3 firma, sırasıyla Teknosa, İndeks Bilgisayar ve Penta olurken iletişim teknolojileri kategorisinde ilk 3 sırayı ise Türk Telekom, Turkcell ve Vodafone aldı. 9 ana kategoride ödüllerin dağıtıldığı Bilişim 500 Ödül Töreni'nde bu kategoriler ve birincileri şöyle sıralandı.

-Türkiye Merkezli Üretici Donanım Kategorisi: Airties
-Türkiye Merkezli Üretici Yazılım Kategorisi: Softtech
-Uluslararası Türkiye Dışı Merkezli Üreticinin Türkiye Temsilcisi/Satıcısı: Huawei
-Sistem Entegratörü Kategorisi: Ericsson
-Hizmet Sağlayıcı: TTNET
-Telekom Şirketi: Türk Telekom
-Dağıtıcı Donanım Kategorisi: Genpa
-Dağıtıcı Yazılım Kategorisi: İndeks Bilgisayar
-Bayi: Prota
-Perakende Zinciri: Teknosa
-E-Ticaret Şirketi: Binbir Teknoloji

Ar-Ge personeli istihdam koşulu, 30'a indi

Bakanlar Kurulu, 5 ay önce çıkarılan 5746 sayılı Kanun'da düzenlenen "50 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli" istihdam sayısının 30'a indirilmesine karar verdi.

19 Şubat 2014 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Torba yasa" içerisinde yer alıp yasalaşan "5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun" kapsamında araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) merkezlerinin kurulmasının teşvik edilmesine ilişkin düzenlemeler de bulunuyordu. Düzenlemelerde, "50 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli" istihdam etme şartı değiştirilerek, sektörel ihtiyaca göre 30'a kadar indirme ve sektörler itibarıyla farklılaştırma konusunda Bakanlar Kurulu'na yetki verilmişti. Bakanlar Kurulu, bu yetki çerçevesinde sektörel farklılık gözetilmeksizin Ar-Ge Personeli istihdam mecburiyetini 30'a indiren kararı aldı.
Karar, 18 Haziran 2014 tarih, 29034 sayılı Resmi Gazete'de yayınlandı. 1 Temmuz 2014 ten itibaren uygulanmaya başlanacak.

5746 sayılı Kanuna göre Ar- Ge merkezi; dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dahil, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurtiçinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan ve en az elli tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden, yeterli Ar-Ge birikimi ve yeteneği olan birim olarak tanımlanıyor. Bakanlar Kurulu kararı ile bu tanımda yer alan "50" sayısı "30"'a düşürüldü. Bu değişiklikle ilgili SGK tarafından ayrıca bir düzenleme yapılması gerekecek.
Düzenlemenin özellikle Ar-Ge personeli sayısı bıçak sırtında olan mevcut yazılım Ar-Ge merkezlerini rahatlatması ve yeni yazılım Ar-Ge merkezlerinin oluşmasını kolaylaştırması bekleniyor.

2014 Dünya Kupası, robot teknolojisiyle başladı

Brezilya'da düzenlenen Dünya Kupası'nda başlama vuruşunu, felçli biri, zihin kontrolüyle çalışan dış iskeletiyle yaptı. İlk kez gol çizgisi teknolojisi kullanılan turnuvada, hava aracı ve güvenlik robotundan yararlanıyor.

Yirminci Dünya Kupası, 12 Haziran'da başladı. 1950'de 4. kez düzenlenen turnuvaya ev sahipliği yapan Brezilya, 64 yıl sonra yine bir Dünya Kupası'na ev sahipliği yaptı. Brezilya'da organize edilen 2014 FIFA Dünya Kupası, 13 Temmuz 2014'te tamamlanacak. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association –FİFA), 19 Şubat 2013'te 2014 Dünya Kupası'nda gol çizgisi teknolojisini uygulamaya karar verdiğini açıklamıştı. Gol çizgisi teknolojisinin kullanıldığı ilk Dünya Kupası olan bu turnuvada her statta 14'er adet kamera yerleştirildi. FIFA tarafından test edildikten sonra uygulamaya konan sistem, iki takımın da golünü kaydedebilecek özellikte yüksek hızlı 14 kameradan oluşuyor. Sistem, gol çizgisine yaklaşan topun konumunu sürekli ve otomatik olarak 3 boyutlu bir şekilde kaydediyor. Meşin yuvarlak çizgiyi geçtiği takdirde hakemin saatine 1 saniyeden az bir sürede sinyal gönderiyor ve topun çizgiyi geçtiğini bildiriyor.

2014 Dünya Kupası'nın başlama vuruşunu bu kez ünlü biri yapmazken bir tarih yazıldı. Başlama vuruşunu 29 yaşındaki yarım felçli Juliano Pinto, özel olarak geliştirilen robotik exoskeleton yardımıyla yaptı. Pinto oldukça başarılı bir vuruş gerçekleştirdi.

150'nin üzeriden araştırmacının yardımı ile gerçekleşen exoskeleton, nörolog Dr. Miguel Nicolelis önderliğinde Duke Üniversitesi'nde oluşturuldu. ABD'nin Duke, California ve Colorado State; Brezilya'nın Edmond ve Lily Safra Uluslararası Nörobilim Enstitüsü, İsivçre'nin Federal Teknoloji Enstitüsü ve Almanya'nın Teknik Üniversitesi tarafından başlatılan, birçok farklı üniversiteden katılan araştırmacıların yardımları ile hazırlanan projeye, Yeniden Yürü Projesi (Walk Again Project) adı verildi.

"Yeniden Yürü Projesi" kapsamında, dünyanın ilk zihin kontrollü dış iskeleti geliştirildi. Bu özel an için seçilen Pinto'nun, aylardır görsel gerçeklik simülasyonuyla hazırlık yaptığı belirtildi. Kafaya takılan kasktaki sensörler yardımı ile vücudun geri kalan kısmını kontrol eden, metal çubuklarla bacakları sabitlenen Pinto, tekerlekli sandalyesinden kalkıp ilk vuruşunu gerçekleştirdi.

Proje kapsamında geliştirilen exoskeleton, felçli veya yarı felçli insanların tekrar hareket edebilmeleri için bir umut oldu. Bir gün tekerlekli sandalyeye mahkûm, felçli kişiler bu teknoloji ile bu sandalyelerinden kurtulabilecek.

Rekorlar kırılıyor

Dünya kupasıyla ilgili İnternet üzerinden yapılan paylaşımların ve üretilecek dataların terabaytları bulması bekleniyor. Veri depolama ve yönetimi şirketi NetApp, Dünya Kupası ile ilgili üretilecek ve paylaşılacak verileri inceledi. Araştırma sonuçlarına göre Fransa 98 Dünya Kupası finalinde sahada olan cep telefonlu seyirci sayısı 15.200 civarındaydı. Seyirci bant genişliği ise 2 megabayttı. Fransa 98 ile ilgili o yıl hiçbir video İnternet'te paylaşılmadı.

Almanya 2006'da düzenlenen Dünya Kupası'nda bant genişliği 30 gigabayta ulaştı. 125 milyon civarı video İnternet'te paylaşıldı. Bu yıl Brezilya'da yapılan Dünya Kupası'nda ise seyirci bant genişliği 12.6 terabayta ulaştı. Katar'da düzenlenecek 2022 Dünya Kupası'nda seyirci bant genişliğinin 1.3 petabaytı bulmak bekleniyor.

İlklerin kupası!

Bu dünya kupasında teknoloji alanında da farklılıklar yaşandı. Turnuva, gol çizgisinin kullanıldığı ilk Dünya Kupası olma özelliği taşıyor. Hakemler ayrıca Dünya Kupası tarihinde ilk defa baraj mesafelerini tam olarak belirleyebilmek için bir süre sonra kaybolan spreylerden kullanıyor. 2013 FIFA U20, 2013 U17 Dünya Şampiyonası ve 2013 FIFA Kulüpler Dünya Kupası'nda kaybolan sprey uygulaması başarı ile uygulanmıştı.

Teknolojinin kullanılacağı bir başka alan da güvenlik. Kupanın güvenliği için üst düzey önlemler alındı. Brezilya hükümeti, Dünya Kupası'nda yaşanabilecek olası eylemleri engellemek için insansız hava aracı ve güvenlik robotundan yararlanıyor. İsrail yapımı insansız hava araçları şehirlerde kontrolün sağlarken ABD ordusunda kullanılan PackBot 510 adlı robotlar da güvenlik için tercih edildi. Bu robot insanların üzerindeki tehlikeli bir maddeyi veya bombayı sezebiliyor.

2014 Dünya Kupası, şu ana kadar düzenlenen dünya kupaları arasında en büyük maliyete sahip turnuva konumunda. Son beş Dünya Kupası'nda harcanan rakamlar şu şekildeydi: 1994 ABD - 30 milyon dolar, 1998 Fransa 340 milyon dolar, 2002 Japonya/Güney Kore 5 milyar dolar, 2006 Almanya 6 milyar dolar, 2010 Güney Afrika 4 milyar dolar. Brezilya maliyeti ile şimdiden geçmiş durumda ve turnuva sonunda bu maliyet açıklanacak.

FIFA bu turnuva için rekor sayıda bir gönüllü başvurusu le karşılaştı. 152 bin kişi FIFA 2014 Dünya Kupası'nda Brezilya'da gönüllü olmak için başvuruda bulundu. 2010 Güney Afrika Dünya Kupası için 70 bin başvuru gelmişti.

2014 Dünya Kupası Şampiyonu, FIFA tarafından 35 milyon dolarlık bir prim kazanacak. 2010 Dünya Kupası'nın müzesine götüren İspanya, 31 milyon dolar prim kazanmıştı. Her takım turnuvadan en az 8 milyon dolar gelir elde edecek. 4 yıl önce FIFA'nın 420 milyon dolar olarak ayırdığı bütçe bu turnuvada 576 milyon dolar.

Anadolu, görüntülenerek
kent bilgi sistemlerine aktarılacak

Türkiye Belediyeler Birliği'nin (TBB) 4 Haziran 2014'te Ankara'da yapılan Meclis toplantısına katılan İçişleri Bakanı Efkan Ala ile Çevre ve Şehircilik Bakanı İdris Güllüce tüm Anadolu'nun görüntülenerek kent bilgi sistemlerine aktarılacağını belirtti. Açılış oturumunda konuşan İçişleri Bakanı Ala, "Bugün itibariyle belediyecilik, yönetim sistemleri içinde merkezi bir konuma oturmuştur" dedi.

Kentler olarak çok hızlı kararlar alması gerektiğine değinen Bakan Ala, elektronik ortam sayesinde artık tüm şehirlerle rekabet halinde olunduğunun unutulmaması gerektiğini kaydetti. Ala konuşmasında vatandaşların yönetime katılmalarının önemine dikkat çekerek, artık o beldenin sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumlarıyla yönetişim anlayışı çerçevesinde birlikte yönetim politikaları belirlenmesi gerektiğine işaret etti.
Belediyelerin yönetim sistemi içinde merkezi rol üstlenmesi kararının yeni büyükşehirlerin hayata geçirilmesinin açık bir göstergesi olduğuna değinen Bakan Ala, yerel yönetimlerin güçlenmesinin merkezi yönetimi de güçlendirdiğini ifade etti.

Belediyeler bir yıl içinde tamamlanacak sistemle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ana bilgisayarı üzerinden kent bilgi sistemindeki verilere ulaşabilecek

Sistem bir yıl içinde tamamlanacak

Çevre ve Şehircilik Bakanı Güllüce ise belediyelerle en fazla ilgisi olan iki Bakanlıktan birinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olduğuna işaret etti.
Uydu ile tüm Anadolu'yu ve yerleşim yerlerini fotoğraflayarak kent bilgi sistemine aktaracaklarını söyleyen Güllüce, "Artık belediyeler bir yıl içinde tamamlanacak bu sistem ile ayrı bir hizmet almadan, Bakanlığın ana bilgisayarı üzerinden bu verilere ulaşabilecek" dedi.

İhalesi yeni yapılan bir sistem hakkında bilgi veren Güllüce, "Tüm Anadolu'nun havadan 3 boyutlu fotoğrafını çekeceğiz. Bunlar sayısallaştırılacak ve kent bilgi sistemine aktarılacak. Belediyelerimiz yeni bir yazılıma ihtiyaç olmadan bizim sisteme girip kent bilgi sistemine ulaşacak. Bir senede gerçekleştireceğimiz bu sistem ciddi maliyet avantajı sağlayacak" diye konuştu.

Bakanlıkta bakan yardımcısı ve bir müşavirin sadece belediyelerle ilgilenmek üzere bir organizasyon yaptığını, belediye yetkililerinin sorunlarını doğrudan buraya ulaştırabileceğini belirten Güllüce, artık devletlerin değil şehirlerin yarıştığını söyleyerek 2005 yılında dünya nüfusunun yüzde 50 nispetinde kırsal ve kent nüfusu olarak dengelendiği konusunda bilgi verdi.

Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi (TUCBS) Projesi, 2005'te Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) koordinasyonunda hazırlanan Bilgi Toplumu Stratejisi (BTS) kapsamında belirlenen eylemler arasında 47. Eylem olarak yer aldı. 2006-2010 dönemini kapsayan eylem Planında yer alan "Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi Oluşturulabilmesi İçin Bir Ön Çalışma Yapılması" konulu 47 numaralı eylem Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün (TKGM) sorumluluğunda gerçekleştirildi. TUCBS Projesi kapsamında çeşitli kurumlar tarafından üretilen coğrafi verilerin birlikte çalışabilirliğini sağlamak amacıyla Avrupa Mekânsal Veri Altyapısı (INSPIRE) Direktifi ekinde bulunan 10 veri teması ve Kent Bilgi Sistemleri için standartlar oluşturuldu.

YouTube, uzun süreçlerin ardından "sessizce" açıldı

Erişimi engellenen YouTube, Anayasa Mahkemesi'nin "hak ihlali" gerekçesiyle verdiği kararın TİB tarafından uygulanmasıyla 67 gün sonra açılabildi.

Dışişleri Bakanlığı'nda Suriye ile ilgili bir toplantının görüşmelerine ilişkin ses kaydı yayınlandığı için engelleme kararı verilen video paylaşım sitesi YouTube, 67 gün sonra açıldı. Anayasa Mahkemesi (AYM), 29 Mayıs'ta Youtube'a erişimin engellenmesini, "bireysel hak ihlali" olduğuna olarak değerlendirdi. YouTube engellemesi Anayasa Mahkemesi tarafından Genel Kurul kararı olarak ve 2'ye karşı 14 oyla kaldırıldı. Mahkemenin erişim engelleme kararının "bireysel hak ihlali" olduğuna hükmetmesinin ardından, gerekçeli karar, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na (TİB) ulaştı. TİB de, 27 Mart 2014'ten beri kapalı olan YouTube'a tedbir amaçlı erişim engeline yönelik kararını 3 Haziran 2014'te sitesinden kaldırdı.

Eri şim engeli süreci

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu, MİT Müsteşarı Hakan Fidan ve Genelkurmay 2. Başkanı Yaşar Güler'in katılımıyla gerçekleştirilen gizli toplantının yasa dışı dinleme yoluyla alınan kayıtları YouTube'da yayınlanmıştı. Bunun üzerine Dışişleri Bakanlığı, "ulusal güvenliğe birinci derece tehdit oluşturduğu gerekçesiyle YouTube'a erişimin derhal engellenmesi" için TİB'e başvurmuştu. TİB de 5651 sayılı yasa gereği, 27 Mart'ta YouTube'a erişimi "re'sen" engelledikten sonra, Gölbaşı Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurmuştu. Savcılığın talebi üzerine Gölbaşı Sulh Ceza Mahkemesi, 2014/358 sayısı kararı ile YouTube'a erişimin engellenmesine karar vermişti. Bu engelleme de Türkiye ve dünyada büyük tepkilere yol açtı
Türkiye Barolar Birliği ve CHP'li milletvekillerinin karara itirazı üzerine Gölbaşı Sulh Ceza Mahkemesi 4 Nisan'da YouTube'a yönelik "tüm yayına erişimin engellenmesi" kararını kaldırmış ancak 15 linkle ilgili yayın yasağının devamını kararlaştırmıştı. Gölbaşı Cumhuriyet Savcılığı ise, suça konu içerikler kaldırılmadığı gerekçesiyle söz konusu karara bir üst mahkemede itiraz etmişti. İtirazı değerlendiren Gölbaşı Asliye Ceza Mahkemesi, söz konusu linklere dair kararın YouTube'a tebliğ edilmesine rağmen yayından kaldırılmaması nedeniyle "suça konu içerikler kaldırılıncaya kadar" erişim engelinin devamına hükmetmişti.

Bunun üzerine YouTube'un avukatı Gönenç Gürkaynak, Gölbaşı Asliye Ceza Mahkemesi'nin kararına itirazda bulunmuştu. Gürkaynak'ın itirazını görüşen Gölbaşı Asliye Ceza Mahkemesi, YouTube'a erişimin engellenmesi kararını kaldırmıştı. BTK da aynı gün yaptığı açıklamada, YouTube'un kararda yer alan 15 linkteki içeriklerin bir kısmının kaldırıldığını, bir kısım linklerde ise içeriğin tamamen çıkarılmayarak sadece Türkiye'den erişimin engellendiği ancak yurtdışından erişimin mümkün olduğunun tespit edildiğini belirtmişti. BTK ayrıca, Atatürk'e hakaret niteliğindeki içerikler nedeniyle YouTube'a uyarı mesajları gönderilmesine rağmen söz konusu içerikler çıkarılmadığı için 27 Mart 2014'ten itibaren 5651 sayılı Kanunun 8. maddesinin 1 numaralı fıkrasının (b) bendi ile 4 numaralı fıkrası hükümleri uyarınca erişimin engellenmesi tedbiri uygulandığını, söz konusu içeriklerin bir kısmı ilgili sitede yayınlanmaya devam ettiği için erişimin engellenmesi tedbirine devam edildiğini bildirmişti.

YouTube'un avukatı Gürkaynak, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu ve CHP'li milletvekilleri, ayrıca erişim engelinin kaldırılması için AYM'ye bireysel başvuruda bulundu.
Gürkaynak, Ankara 4. İdare Mahkemesine de "erişimin engellenmesi işleminin iptali ve yürütmesinin durdurulması" istemiyle dava açtı.
Ankara 4. İdare Mahkemesi, Gürkaynak'ın açtığı davada 6 Mayıs'ta idari tedbirin yürütmesinin durdurulmasına karar verdi. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca, BTK ve TİB'in idare mahkemesi kararının 30 gün içerisinde uygulanması gerekiyordu.
Anayasa Mahkemesi de, söz konusu 30 günlük süre dolmadan 29 Mayıs'ta, Youtube'a erişimin engellenmesiyle ilgili yapılan bireysel başvuru sahiplerinin haklarının ihlal edildiğine karar verdi.

İfade özgürlüğüne vurgu

Bireysel başvurular sonucunda YouTube ile ilgili verdiği kararın gerekçesini açıklayan AYM, Youtube ile ilgili Gölbaşı Asliye Ceza Mahkemesi ve Ankara 4. İdare Mahkemesi tarafından alınan yürütmeyi durdurma kararlarının TİB tarafından yerine getirilmediğine vurgu yaptı.
AYM'nın sitesi üzerinden de duyurdu gerekçeli kararda, başvurucuların YouTube tümüyle erişime engellenmesine ilişkin idari işlemden doğrudan etkilendikleri ifade edildi.
Tüketilmesi gereken başvuru yollarının telafi kabiliyetinin haiz ve tüketildiklerinde başvurucuların şikâyetini gidermede noktasında makul başarı şansı tanımasını gerektiğini belirten kararda, "Ülkemizde yoğun ve etkili bir şekilde kullanılan bir sosyal paylaşım sitesine erişimin engellenmesinin, kullanıcıların demokratik toplumun temellerinden olan ifade özgürlüğünü sınırlayıcı etkisi dikkate alındığında, bu tür sınırlamaların hukuka uygunluğunun en kısa sürede denetlenmesi ve hukuka aykırılığın tespiti halinde ise sınırlamanın hemen kaldırılması demokratik hukuk devleti ilkesinden kaynaklanan bir zorunluluktur" denildi.

Tedbir niteliğinde dahi olsa, bir kullanıcı tarafından paylaşılan içerik nedeniyle sitenin tamamının erişime kapatılması halinde bütün bireysel kullanıcıların siteden yararlanması imkânsız hale geldiğinin belirtildiği kararda, "Gölbaşı Asliye Ceza Mahkemesi'nin 9/4/2014 tarih ve 2014/91 sayılı kararı ile youtube.com isimli sitenin URL bazlı 15 adresine yönelik erişim engelinin devamına buna karşılık tüm siteye yönelik erişim engelinin kaldırılarak sitenin erişime açılmasına yönelik kesin olarak karar verilmesine ve Ankara 4. İdare Mahkemesi'nce 2/5/2014 tarih ve E.2014/655 sayılı karar ile yürütmenin durdurulmasına karar verilerek anılan bu kararın 7/5/2014 tarihinde TİB'e tebliğ edilmesine rağmen yargı kararlarının gereğinin yerine getirilmediği ve anılan site üzerinde 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi gerekçe gösterilmek suretiyle re'sen erişim engelinin devam ettirildiği anlaşılmaktadır" ifadeleri kullanıldı.

AYM'nın kararında ayrıca şu ifadeler yer aldı: "İfade özgürlüğünün, toplumsal ve bireysel işlevini yerine getirebilmesi için AİHM'in de ifade özgürlüğüne ilişkin kararlarında sıkça belirttiği gibi, sadece toplumun ve devletin olumlu, doğru ya da zararsız gördüğü 'haber' ve 'düşüncelerin' değil, devletin veya halkın bir bölümünün olumsuz ya da yanlış bulduğu, onları rahatsız eden haber ve düşüncelerin de serbestçe ifade edilebilmesi ve bireylerin bu ifadeler nedeniyle herhangi bir yaptırıma tabi tutulmayacağından emin olmaları gerekir.

Bu nedenle TİB'e erişimin engellenmesine yönelik olarak verilen yetkinin, kanuni dayanağının kanunilik ilkesinin asgari şartı olan kanunun anlaşılır, açık ve net olması zorunluluğunu karşılamaması nedeniyle kapsam ve sınırlarının belirsiz olduğu görülmektedir."

Gençler sosyal medya bağımlısı

"Sosyal Medya Savaşları" kitabının yazarı Sanlav, akıllı telefon kullanan her 10 gençten 9'unun daha yataktan kalkmadan etkileşimlerini kontrol ettiğini söyledi.

Türkiye'de ilk kez organize edilen Eğitim Teknolojileri Zirvesi (ETZ), 31 Mayıs 2014'te Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) Davutpaşa Kampüsü'nde gerçekleştirildi. Eğitimcileri, teknoloji şirketlerini, girişimcileri, yöneticileri ve medyayı bir araya getiren zirvede alanında uzman yerli ve yabancı konuşmacıların katılımıyla çalıştay ve paneller düzenlendi. Teknoloji ve İnternet'in şekillendirdiği günümüz dünyasında yepyeni sorular yönelterek yeni eğitim trendlerini öğrenmek ve iyi örneklerden ilham alarak motive olmayı hedefleyen zirvenin açılışını Albert Einstein'in hologramı yaptı.

Zirvenin sosyal medya oturumunda konuşan Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) Basın Danışmanı ve "Sosyal Medya Savaşları" kitabının yazarı Ümit Sanlav, özellikle gençlerin hızla yaşam kalitesini düşüren sosyal medya bağımlılığı girdabına düştüğünü ifade etti. Sanlav, akıllı telefon kullanan her 10 gençten 9'unun daha yataktan kalkmadan etkileşimlerini kontrol ettiğini söyledi.

Zirvede hologramla yer alıp, ETZ Koordinatörü Işıl Boy ile selfie çektirerek sosyal medyada paylaşan Einstein'in "Korkarım ki bir gün teknoloji insani etkileşimin önüne geçecek ve aptal bir nesil olacak" sözünü anımsatan Sanlav, hayatı sanal ortama taşıyıp orada yaşamanın olumlu ve olumsuz yönlerine değindi. Sanlav, sosyal medya bağımlılığını genel hatlarıyla İnternet başından ayrılamama, İnternete girmeyince kendini boşlukta ve huzursuz hissetme, sürekli bir şeyleri kaçırıyormuş hissine kapılma ve günlük yaşamını devam ettirememe durumu olarak özetledi.

Kadınlar daha bağımlı

Sadece Facebook kullanıcılarının bile günde ortalama 8 saatini sitede geçirdiğine dikkat çeken Sanlav, İnternet dünyasının, insan beyni ve düşüncesinde bazı değişiklikler oluşturduğunu vurguladı. Sanlav'ın aktardığı bilgilere göre, hızlı ve hazır bilginin kolaylıkla bulunabildiği bir ortam olan internet, yaratıcılığı ve düşünme kabiliyetini köreltiyor. Artık daha önce öğrenilen bir bilgiyi hatırlamaya çalışmak yerine internetten araştırmayı tercih ediyoruz. Dolayısıyla bunun akıldaki tembelliğe yol açması kaçınılmaz oluyor. İnternet bağımlılığının yüzde 61 oranında seyrettiğini belirten uzmanlar, interneti yoğun kullanan insanların depresif olma olasılığının 2. 5 kat arttığını ifade etmekte. İnternetin kullanımının oluşturduğu stres de dikkat çekilen hususlar arasında yer alıyor. Araştırma ve anketlere göre, kadınların yüzde 85'i, akıllı telefonlarından e-posta gönderiyor, Facebook, Twitter gibi sosyal ağlarda geziniyor. Bu oran erkeklerde yüzde 63.

Akıllı telefon kullanan her 10 gençten 9'unun daha yataktan kalkmadan, tuvalete bile gitmeden etkileşimlerini kontrol ettiğini söyleyen Sanlav'a göre en yaygın görülen bağımlılık türleri şöyle:

Uyarı bağımlıları

Her uyarı geldiğinde, tweet, paylaşım veya yorumda, telefonuna bakamadan yapamama ve yaptığı işi bırakıp bunlarla ilgilenme durumu. Bu durum, kişilerde sosyal medyada olan biteni anı anına takip etme dürtüsü uyandırarak gerçekten odaklanması gereken konudan uzaklaştırıyor.

Kontrol bağımlıları

İşte çalışırken, trafikte araç kullanırken, yolculuk ederken, yolda yürürken, arkadaş ortamında otururken, kısacası nerede ve ne zaman olursa olsun sosyal medyada paylaşımlarının etkileşimini kontrol etmeden duramayanlar. Aile içinde ya da arkadaş ortamında bile karşısındakinin yüzüne bakıp sohbet etmek yerine, kafaları önlerinde, sosyal medya ile haşır neşir olma durumu.

Paylaşma telaşında olanlar

Hayatın ve o anın tadını çıkartmak yerine paylaşmayı tercih ederek yaşam kalitesini düşürenlerin bulunduğu bir durum.

Sanal arkadaşlık

gerçek arkadaşlığın yerini tutabilir mi? (*)

Son yıllarda ileri teknoloji, hızlanan kentleşme ve yüksek yaşam temposunun yarattığı koşullar, geleneksel arkadaşlıkların gözle görünür bir şekilde zayıflamasına neden oluyor. Hatta bazıları arkadaşların sonunun geldiğini söylüyor. Ancak sosyal ağlar üzerinden kurulan arkadaşlıklar bu öngörüyü boşa çıkartacak gibi.

Bilim insanları geleneksel arkadaşlık kavramında büyük değişiklikler yaratan sanal arkadaşlıkların insanların dost ihtiyacını giderip gidermeyeceğini araştırıyor. Her koşulda gerçek dostlar kadar olmasa da sanal arkadaşların olumlu etkileri göz ardı edilmemeli.

Facebook 2004 yılında Harvard Üniversitesi'nde öğrencilerin kampustaki yaşamlarını kolaylaştırmak, aralarındaki ilişkileri zenginleştirmek amacıyla kuruldu. Microsoft Araştırma bölümünden Danah Boyd, Facebook'un hâlâ aynı amaca hizmet ettiğini, geleneksel arkadaşlığı yok etmek için değil, tam tersi biraz daha güçlendirmek amacıyla geliştirildiğini belirtiyor. "Bu yeni teknoloji, çağdaş gençlik kültürü ile birleşince arkadaşlığın dinamiklerini değiştirdi" diye konuşan Boyd, "Yeni teknoloji sayesinde ilişkide bulunduğumuz insanların sayısı önemli ölçüde arttı" diyor.

İnsan beyninin baş edebileceği arkadaş sayısı

Los Angeles'teki Kaliforniya Üniversitesi'nden bilim insanları ortalama bir üniversite öğrencisinin sosyal ağlar üzerinden kurduğu arkadaş sayısının 2006 yılında 137 iken, 2009 yılında 440'a çıktığını belirtiyor. Geçen yıl Pew araştırmasının sonucunda tipik bir ABD'li ergenin 300 Facebook arkadaşının, Twitter'da ise 79 takipçisinin olduğu ortaya çıktı. İnsan beyninin maksimum 150 arkadaşlık ilişkisiyle baş edebileceğini hesaplayan Oxford Üniversitesi Sosyal ve Sinir Bilim Araştırma Grubu Yöneticisi Robin Dunbar'a göre bu ekstra arkadaşlar "zayıf bağlar" olarak tanımlanıyor. Bu zayıf bağları lise ve üniversite arkadaşları, eski ve yeni iş arkadaşları, eski eşler, gezilerde tanışılan insanlar, arkadaşların arkadaşları ve geçici yabancılar oluşturur. Sosyal ağ sitelerinin yararı işte bu çekirdeğin dışındaki çevresel arkadaşlıklar ile ilişkiyi sürdürmede ortaya çıkar. Oysa Facebook ve Twitter gibi ağlardan önce bu uzak arkadaşlıklar zaman içinde yitip gidiyordu.

Yeni teknolojinin yararları

Yeni teknoloji yalnızca zayıf bağlarla kurulan ilişkileri sürdürmeye yaramıyor; yeni bir araştırmaya göre bu uzak ve hassas ilişkilerin kalitesini de arttırıyor. Maryland Üniversitesi'nden Jessica Vitak, Facebook'un özellikle aralarında birkaç saat uzaklık bulunan arkadaşlıkları da güçlendirdiğini söylüyor. İki arkadaş birbirinden ne kadar uzak yaşıyorsa, bu sitelerden yararlanma oranı artar.

İnsanların diğer insanlarla internet üzerinden bağlantı kurmaları –birinin doğum gününü Facebook üzerinden kutlamak, Linkedin'de birinin terfisini "endorse" etmek, Instagram'da bir fotoğrafa yorumda bulunmak vb.- , maymunların birbirlerini tımar ettiklerinde aldıkları hazza benzer bir mutluluk hissi yaratıyor. Michigan Üniversitesi'nden Nicole Ellison bu mutluluğu şöyle açıklıyor: "Bütün bunlar 'Ben seninle ilgileniyorum' demenin bir yoludur. Primatların birbirlerinin pirelerini ayıklamaları gibi insanlar da karşılıklılık beklentisi içine girer. Birinin durumunu beğendiğimizde, onun da bizim durumumuzu beğenmesini bekleriz."

Ellison ve Vitak'a göre Facebook'ta "pire ayıklamak" zayıf ilişkileri canlı tutma konusunda büyük yarar sağlar. Yakın ilişkide bulunduğumuz kişilerle duygusal bağımızı yüz yüze veya internet üzerinden güçlendirebiliyoruz, ama bu arada zayıf bağlantıları da ihmal etmemek gerekiyor. Çünkü bu ilişkiler insana yeni bakış açıları ve yeni fikirler kazandırır, iş bulma konusunda yol gösterici dir, toplumun bir parçası olduğumuzu hissettirir.

Sosyal ağlar üzerinden duyguların da geniş bir kesim tarafından paylaşımının önü açılır. Kaliforniya Üniversitesi'nden James Fowler ve ekibi Facebook'taki binlerce iletiyi analiz ederek, insanların farkında olmadan yazılı yorumları ile olumlu ve olumsuz duygularını çok geniş bir çevreye bulaştırdıklarını ortaya çıkartmış. Fowler, "Böylece duygularımız da küreselleşiyor. Bugüne dek bu hiç olmamıştı. Dünya ne hissediyorsa, artık biz de hissedebiliyoruz" diyor.

İnternet ile yayılan alışkanlıklar

İçki, yemek, diyet yapma gibi alışkanlıklar da internet üzerinden yayılır. Ancak bu yayılma, daha çok güçlü bağların söz konusu olduğu ilişkilerde görülür. Başka bir deyişle yakın arkadaş ve akrabalar arasında paylaşım daha yoğundur. Aynı etki oy verme işlemlerinde de geçerlidir.

Fowler bu konuda şöyle konuşuyor: "Listenin en başındaki 10 arkadaş tüm sosyal etkileşimi tetikler. Eğer davranışlarda bir değişiklik yaratmak istiyorsanız, önce gerçek yaşamdaki

ağlara yoğunlaşmanız gerekir. Öyle ki gerçek yaşamı daha yaşanılır bir hale getirmek için sanal ağlardan yararlanmalısınız."

Arkadaşlıklar değişiyor

Son 10 yıldır arkadaşlık kavramında büyük değişiklikler meydana geldi. Ancak bunun olumlu mu olumsuz mu olduğu konusu tartışmalı. Bazı araştırmalara göre diğer insanlarla internet üzerinden iletişim kurmak, psikolojik açıdan gerçek ilişki kadar yararlıdır ve değerlidir; kaygıların giderilmesini sağlar, insanın kendini iyi hissetmesine yol açar.

Ancak arkadaşlıkları internet üzerinden sürdürmenin getirdiği bazı riskler de var. "Dijital iletişimin doğasına bağlı olarak, iletişimdeki nüanslar kaybolur" diye konuşan Tasmania Üniversitesi'nden Rachel Grieve, "Arkadaşınızla bir kahve sohbetinde ağzınızdan kaçan anlamsız bir yorumun yanlış anlaşıldığını görünce anında düzeltirsiniz. Oysa internette bu yorum kalıcı olur ve yanlış anlaşılmalara yol açar" diyor.

Modern zamanların ürünü olan sosyal ağlara yöneltilen en ciddi eleştiri bunların narsisizm ve bireyciliği beslemesidir. Bugüne dek dünyaya gelmiş en bencil nesil olmakla suçlanan bugünün üniversite öğrencileri üzerinde son yapılan bir araştırma, narsisizm ve Facebook kullanımı arasında hiçbir bağlantının bulunmadığı sonucunu çıkarttı (Computers in Human Behaviour, vol 32, p 212)

Boyd, sosyal medyanın aşırı kullanımının bireycilik veya narsisizm ile bir ilgisinin bulunmadığını, bunun yalnızca arkadaş edinme arzusundan kaynaklandığını ileri sürüyor. Boyd bu konuda şöyle konuşuyor: "Ergenlerle yaptığım görüşmelerde hepsi gerçek arkadaşlıklar kurmaya can attıklarını, deneyimlerini birbirlerinin yüzüne bakarak paylaşmak istediklerini belirtiyor. Ama bir önceki neslin yaratmış olduğu korkutucu spekülasyonlar yüzünden bu çocukların gerçek dünyada arkadaşlık kurmaları zorlaştı. Dolayısıyla internette görüşmek daha kolay ve güvenilir hale geldi."

Gerçek bir dost teması paha biçilmez

Arkadaşlık söz konusu olduğunda da her zaman olduğu gibi sayılar değil kalite ön plandadır. "Geniş bir sosyal ağ, ilişki kurmak ve bilgi edinmek açısından müthiş olanaklar sunar" diye konuşan Grieve, "Ama gerçek bir dost sıcaklığı ve aidiyet duygusu yaşamak istiyorsanız birkaç yakın arkadaşınızla fiziki olarak birlikte olmanız gerekir" diyor. Başka bir deyişle, interneti yaşamının merkezine oturtmuş genç nesil bilir ki gerçek bir dostluk, birinin kapısına dayanıp "Ben geldim" demek ve akıllı telefonları bir süreliğine erişime kapatmaktır.

(*) Derleyen: Reyhan Oksay, 16 Haziran 2014 www.cumhuriyet.com.tr

Akıllı kıyafetler geliyor

Giysilerin içlerine yerleştirilecek elektrot ve ölçüm cihazlarıyla sporcu ve fizik tedavi hastalarının performansları yakından takip edilebilecek

Bilgi teknolojileri, giysilerde de yeni bir dönem başlatıyor. Kazak ve mont gibi günlük giysilerimiz yakında akıllı işlevler kazanacak. Bilim insanları beş yıldır akıllı kıyafetler üzerinde çalışıyor. Kalp rahatsızlığı olan bir hasta, kendisini fazla yorduğunu nasıl anlayabilir? Fizik tedavi görenler, evlerinde fizyoterapist olmadan tüm alıştırmaları en iyi şekilde yaptıklarını nasıl anlayabilir? Ve yalnız yaşayan insanlara, bayılma gibi acil durumlarda nasıl yardım edilebilir?

Almanya'da yayımlanan Deutsche Welle gazetesinin haberine göre, Fraunhofer Enstitüsü, mikro elektronik bölümünden Christian Hofmann yanıtları, bu kıyafetlerde arıyor.

Geri bildirim ölçüm cihazından...

İçlerine elektrotlar, ölçüm cihazları ve yüksek duyarlı kayıt cihazları yerleştirilmiş akıllı kıyafetler üretildiğini anlatan Hoffman,şunları söylüyor:

"Önceliğimiz, fiziksel hareketlere destek sağlamak. Örneğin, fizik tedavide, hastalar evde egzersizleri doğru yapıp yapmadıklarına dair bir geri bildirim almak istediklerinde... Bilindik yöntemle, bir fizyoterapiste gidip, orada egzersizleri yapıp, kendilerine bilgi verilmesini beklerler. Bizim ceketimiz, hastanın egzersizleri evinde yapıp, yine evinde dijital spor asistanından hareketi doğru yapıp yapmadığına dair geri bildirim almasını mümkün kılıyor."

Hofmann, cekete 11 sensör yerleştirmiş. Prototipin adı "Spor asistanı". Ceketin, bir antrenman ceketi kadar rahat olması ve tıpkı onun gibi görünmesi gerekiyor.

Bir enstitü çalışanı, spor asistanının işlevlerini tanıtıyor. Mümkün olduğunca, ekrandaki hareketlerin aynısını yapmak zorunda. Ceketteki veriler, kızılötesi ışınlar aracılığıyla aktarılıyor. Hofmann, geliştirdiği üründe büyük bir potansiyel görüyor.

Performans ölçümü

Hoffmann'ın yeni tişörtündeki nabız ölçüm cihazı ise alışılageldik cihazların aksine sadece kalp atışlarını değil aynı zamanda solunumu da ölçüyor. Bu sayede sporcu ve fizik tedavi hastalarının performansları çok daha doğru tahmin edilebiliyor.

Ve test sonuçları, akıllı spor gömleklerinin üretime hazır olduğunu gösteriyor. Hoffman, "Sistem, teknoloji açısından işliyor. Şimdi sadece bunu piyasaya sürecek bir üreticiye ihtiyacımız var" diyor.

Üretici bulunana kadar Hoffman ve ekibi, yeni bir takım akıllı kıyafetler daha tasarlayacak. Baskı sensörlü halılar ya da dışarıdan gözetleme imkânı sunan ve yanan binalarda emniyeti sağlayacak itfaiyeci kostümleri...

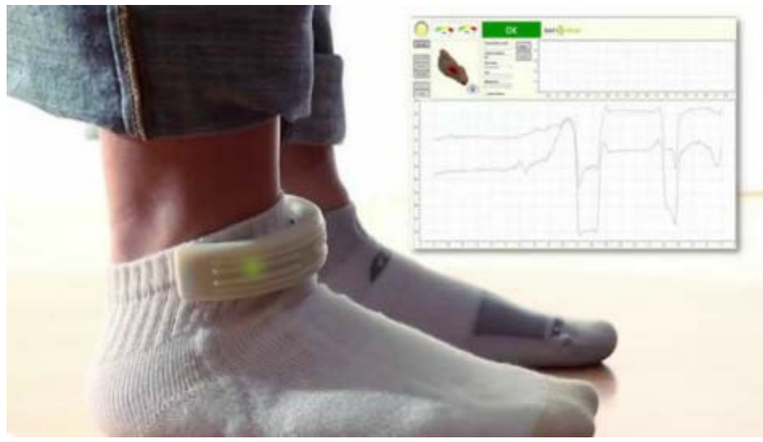

Siber Suç Sözleşmesi onaylandı, yeni düzenleme yapılması gerekiyor

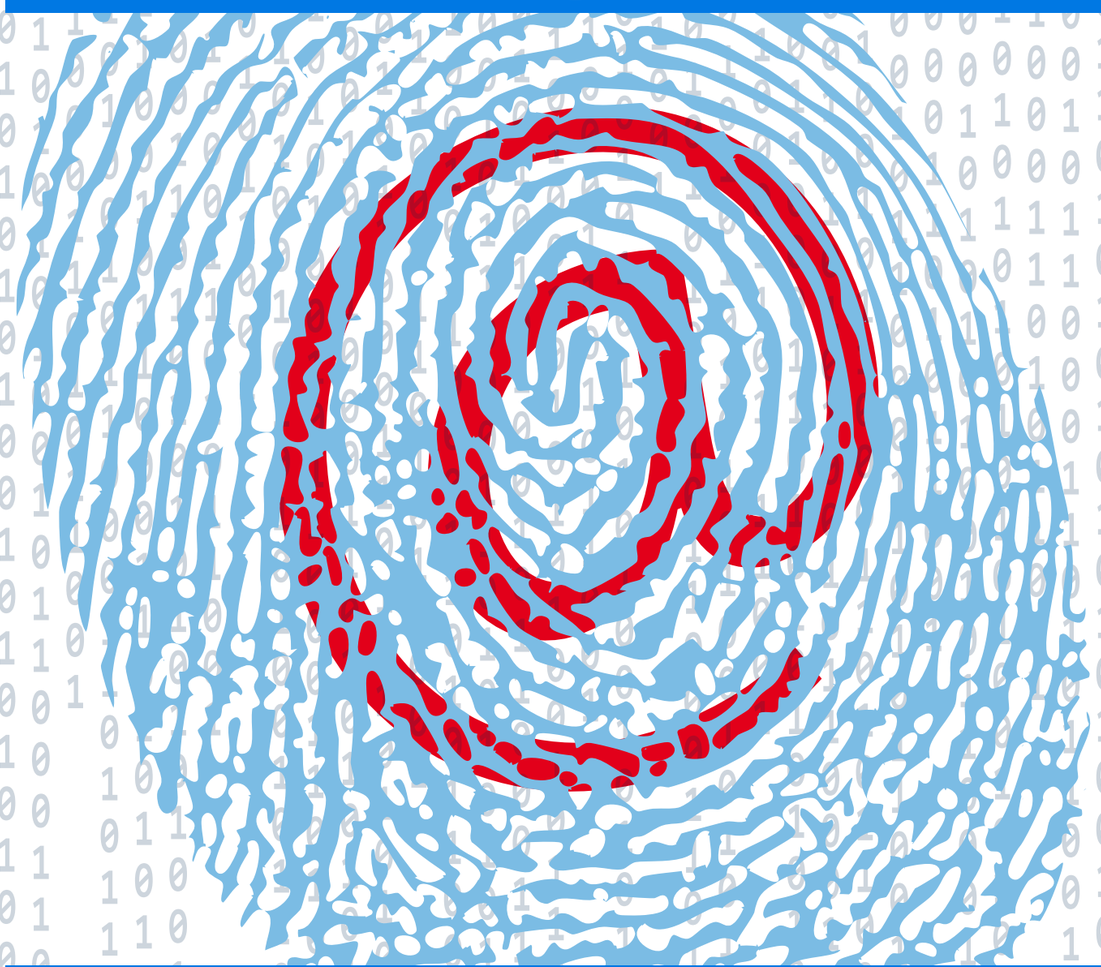

Türkiye'de yapılan ve yapılacak yasal çalışmaların ele alındığı "Dijital Araştırmalar" etkinliğinde, Mayıs'ta TBMM'nin Siber Suçlar Sözleşmesi'ni onayladığı anımsatılıp mezuatımızda yer almayan siber suçlar olduğu, yeni bir düzenleme yapılması gerektiği vurgulandı.

Son yıllarda İnternet üzerinden işlenen suç oranlarında ciddi bir artış göstermesi, bunun yanı sıra sosyal medya ve mobil cihazlar aracılığıyla işlenen suçların da ortaya çıkması, sektörü bu konuda çözüm arayışlarına sürükledi. Ankara'da 5 Haziran 2014'te gerçekleştirilen Dijital Araştırmalar etkinliğinde dijital ortamda işlenen suçlar ile ilgili Türkiye'de yapılan ve yapılacak yasal çalışmalar ele alındı.

Etkinlikte konuşan Yargıtay 8. Ceza Dairesi Başkanı Sedat Bakıcı, çağımız bilişim çağı olduğunun üzerinde durarak, bilgiyi kullananların çağı yakalayacağını belirtti. "Bilişim eşittir İnternet. Türkiye'de İnternet eşittir chat"diyen Bakıcı, İnternet'in bilgiye ulaşım, paylaşma ve eğlenme aracı olduğunu kaydetti. İnternet'in dünyanın en büyük kütüphanesi, alışveriş merkezi, bankası, eğlence merkezi, iletişim aracı ve haber merkezi olduğunu ifade eden Bakıcı, "İnternet herşeydir, olumlu kullanılması gerekir" dedi.

Bakıcı konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Teknoloji bu kadar gelişmeseydi bilişim sistemi ile işlenen suçlar olmayacaktı. Türkiye Siber Suç Sözleşmesi'ni imzaladı. Yeni bir düzenleme yapılması gerekiyor. Kamu yararına şu an hiçbir kurum, cumhuriyet savcısının şu bilgileri bana gönder talebine cevap verememektedir. Mezuatımızda yer almayan siber suçlar var. Bilişim suçları, eğitimli ve bilinçli kişiler tarafından işleniyor. Suçlar zamana ve mekâna bağlı değil. Ulusal olmaktan çıkan bu suçların uluslararası tartışılması gerekli. Bilişim suçu klasik suçların bilişim vasıtasıyla işlenmesidir. Doğrudan bilişim suçları bilişim sistemindeki verilerin esas alındığı suçlardır. Bu suçlarla hep birlikte mücadele etmemiz gerekir. Profesyonel çeteler tarafından yapılan İnternet dolandırıcılığı artmaktadır. Bilişim suçları yüzde 100 kaldırılmasa da yüzde 90 azaltılabilir."

"İnternet herkes için güvenli hale getirilmeli"

Erap Danışmanlık, Hukuk Müşaviri Avukat Özgür Eralp de konuşmasında hukuk ve bilişimin kaynaşmasının bir sorun olduğuna değindi. Eralp açıklamasına şöyle devam etti: "Mobil gündem 6. büyük pazar. Cep telefonu sayısı bilgisayar sayısını geçti. Büyük veri, ondört yılda yüzde 80 oranında 35 zetabaytlık veri olacak. Bir milyarın üzerinde facebook kullanıcısı var. Bulut bilişim 2011'de 91 milyar dolardan 2013'te 150 milyar dolara ulaştı. 2013'te çıkan uygulamaların yüzde 80'i bulut için yapılan uygulamalar. Bulutla birleşmeyen çözümler geride kalacak.

Dijital suçları 10 sene önce başlayan çalışmalarda merkezi güvenliğe yerleştirdik. İnternet'iherkes için güvenli hale getirmek için çalışmalar sürüyor. Microsoft Siber Suçlarla Mücadele uzmanları ile çalışıyor. Mülkiyet hakları da siber güvenlikle beraber yerini koruyor."

"Siber Suçlar Sözleşmesi hiç yoktan iyidir"

Hâkim, Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği (AB) Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Cengiz Tanrıkulu ise AB Siber Suçlar Sözleşmesi'nin 2 Mayıs 2014'te TBMM'de onaylandığını anımsattı. "Siber Suçlar Sözleşmesi hiç yoktan iyidir" diyen Tanrıkulu, adli bilişimin yeni gelişen bir bilişim dalı olduğunun altını çizdi. Türkiye'de de yavaş yavaş adli bişim üzerine çalışmalar yapıldığını dile getiren Tanrıkulu sözlerini şöyle tamamladı: "Bizim hukuk sistemimizde AB ve Amerika hukuk sistemine göre farklılıklar var. Soruşturma alanlarından birisi İnternet. Uluslararası ilişkileri bu anlamda geliştirmek gerekiyor. Elektronik, sayısal ve dijital veri kavramlarına ayrı ayrı bakmak gerekir. Esas olan dijital veri. Dijital veri demek daha doğru. Siber Suçlar Sözleşmesi'ni Rusya ve birkaç ufak ülke imzalamadı."

Microsoft Dijital Suçlar Birimi Baş Avukatı Dale Waterman da Dijital Suçlar Birimi'nin odaklandığı üç alan bulunduğunu anlatarak; bunları Malware'ler (kötücül yazılımlar); Gençler, çocuklar ve yaşlılar ile Korsanlar olarak sıraladı. Microsoft'un yolunun korsanların yolunu kesmek olduğunu söyleyen Waterman, "Para için yapıyorlar. İnternet'te yaptıkları tek şey bilgisayarları kontrol altına almak. Biz bunu engellemek istiyoruz" diye konuştu.

İlaç ve aşı alanındaki Ar-Ge ve yenilik kapasitesi arttırılacak

BTYK'nın 27. toplantısında, geleceği şekillendirecek en kilit alanlardan biri olan medikal biyo teknoloji alanında kamu, özel sektör ve üniversitelerde atılması gereken adımlar, Ar-Ge ve yenilik sistemi ile eğitim konusunda yapılan çalışmalar değerlendirildi.

BTYK 27. Toplantısı

TÜBİTAK

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 27. Toplantısı, 18 Haziran 2014'te Vali Galip Demirel Ankara Vilayetler Evi'nde gerçekleştirildi. Ana gündemi "Ulusal Yenilik Sistemi ve Medikal Biyoteknoloji" olan toplantı, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın açılış konuşması ile başlayıp TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Yücel Altunbaşak'ın sunumuyla devam etti.

Toplantıya Başbakan Yardımcıları Ali Babacan ve Beşir Atalay, Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz, Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz, Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Lütfi Elvan, Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, Çevre ve Şehircilik Bakanı İdris Güllüce, Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Ayşenur İslam, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Ekrem Erdem ve diğer ilgililer katıldı.

BTYK'ye 18. kez başkanlık ettiğini dile getiren Erdoğan, bilim, teknoloji ve yeniliğin bir ülkenin gelişmesindeki en önemli itici güçlerden biri olduğuna inandıklarını, bilim ve teknolojiyle ilgili konuların daima gündemlerinde üst sıralarda yer aldığını anlattı. Başbakan Erdoğan, BTYK'nin gündemini de "ulusal yenilik sistemi ve medikal biyo teknoloji" olarak belirlediklerine işaret ederek, şunları söyledi:

"Günümüzde biyo teknoloji ürünleri sadece sağlık alanında değil, tüm sektörlerde önemli hale geldi. Hedefimiz ülkemizde bu alanda faaliyet gösteren sektörü biyo teknolojik, biyo benzer ürünler başta olmak üzere daha yüksek katma değerli ilaçlar üreten rekabetçi bir yapıya kavuşturmaktır. Bunun için de yurt içi tıbbi cihaz, tıbbi malzeme ihtiyacının yüzde 20'sini, yurt içi ilaç ihtiyacının yüzde 60'ının yerli üretimle karşılanmasını hedefliyoruz. Sağlık hizmetlerinde kendi önceliklerimiz ve hassasiyetlerimize uygun olarak biyo teknoloji odaklı atılımları gerçekleştirme mecburiyetinde olduğumuz bilinciyle hareket ediyoruz."

"Bilim teknoloji alanında bu treni kaçırmaya asla niyetimiz yok" diyen Erdoğan Türkiye'nin birçok alanda olduğu gibi bilim teknoloji, yenilik alanında da tarihi bir atılım içinde olduğunu belirtti. Özel sektörde istihdam edilen Ar-Ge personeli sayısının da arttığına dikkati çeken Erdoğan, "Tüm bu gelişmeler Türkiye'nin bilim, teknoloji ve yenilik alanındaki atılımın yakaladığı ivmenin göstergesidir. Bugün artık uluslararası arenada diğer alanlarda olduğu gibi bilim, teknoloji alanında da bir Türkiye modelinden söz ediliyor. Artık yarıştığımız kurumları değiştirmemizin zamanı gelmiştir. Bunun için de verimlilik ekonomisi yerine bilgi ekonomisine geçmenin hazırlıklarını süratle tamamlamalıyız" diye konuştu.

TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Altunbaşak ise, sunumunu "21. yüzyıla yön veren lider ülkeler stratejik teknolojileri doğru belirleyip, onlara şu andan yatırım yapanlar olacaktır" diyerek bitirdi.

Ana Gündem: Ulusal Yenilik Sistemi ve Medikal Biyoteknoloji

BTYK'nın 27. Toplantısında şu altı başlık altında yeni kararlar alındı: Sağlık ve Biyoteknoloji Alanında Dış Ticaret Açığının

Azaltılmasına ve Teknolojik Yetkinliğimizin Artırılmasına Yönelik Destekler Oluşturulması [2014/101] ; Yüksek Teknoloji Şirketlerinin Satın Alınmasına Yönelik Desteklerin Geliştirilmesi [2014/102] ; Uluslararası Şirketlerin Ar-Ge Laboratuarlarının Ülkemizde Kurulmasına Yönelik Destekler Oluşturulması [2014/103] ; Sağlık ve Biyoteknoloji Alanında Araştırma Altyapılarının Kurulması, Geliştirilmesi ve Desteklenmesi [2014/104] ; Horizon 2020 Programı Ulusal İrtibat Kuruluşunun Görevlendirilmesi [2014/105] ile 2014-2016 Yıllarında Kamu Ar-Ge ve Yenilik Fonlarının Kullanımında İzlenecek Politikalar [2014/106].
Ayrıca toplantıda yeni kararların yanında çalışmaları başarıyla tamamlanan "2011-2013 Yıllarında Kamu Ar-Ge ve Yenilik Fonlarının Kullanımında İzlenecek Politikalar [2010/202]"; "Ar-Ge Yoğun Başlangıç Firmalarını Etkinleştirmek ve Sayılarını Artırmak Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi [2011/103]"; "Üniversitede Yenilikçiliğin ve Girişimciliğin Tetiklenmesi Amacıyla Politika Araçlarının Geliştirilmesi [2011/104]"; "Girişimcilik Kültürünün Yaygınlaştırılması [2011/105]"; "Lisans Düzeyinde Dijital Ders İçeriklerinin Geliştirilmesinin Teşvik Edilmesi ve Erişime Sunulması [2012/103]"; "İlk ve Ortaöğretim Öğrencileri için Bilim Fuarlarının Düzenlenmesi [2012/107]" ve "AB Çerçeve Programları Horizon 2020'ye Katılım Hazırlıklarının Yürütülmesi [2012/109]" kararları sonuçlandırıldı.
Uluslararası teknolojik eğilimlerle ilgili yapılan projeksiyon çalışmalarında "Yaşam Bilimleri ve Biyoteknoloji"nin, 21. yüzyılın öncül teknolojileri arasında yer alacak alanlardan biri olduğu belirtiliyor. Ve şu an dünyanın ilk 10 ekonomisine bakıldığında Türkiye'nin biyoteknoloji alanında teknolojik yeterliliğinin ve ihracattan aldığı payın oldukça düşük kaldığını görülüyor.

Biyoteknoloji alanı, yalnızca sağlık alanında değil; bütün kilit sektörlerde piyasaya hâkim. 10. Kalkınma Planı'nda da vurgulandığı gibi, hedef, başta biyoteknolojik ve biyobenzer ürünler olmak üzere daha yüksek katma değerli ilaçlar üreten rekabetçi bir yapıya kavuşmak. Yüksek katma değerli ürün odaklı bir üretim yapısına ulaşmak için ise yurt içi tıbbi cihaz ve tıbbi malzeme ihtiyacının yüzde 20'sinin yerli üretimle karşılanması ve yurt içi ilaç ihtiyacının değer olarak yüzde 60'ının yerli üretimle karşılanması hedefleniyor.

Biyoteknoloji endüstrisinin en büyük bileşeni olan medikal biyoteknoloji alanının, dış ticaret açığı ve etki potansiyelinin en yüksek olduğu başlıca bileşenleri ise biyomedikal ekipmanlar, tanı ürünleri, biyomalzemeler, ilaç ve aşılar olarak karşımıza çıkıyor. İşte 27. BTYK'da bu alanda stratejik projelerin başlatılmasına yönelik çalışmalar yapılması ve güdümlü projelerin oluşturulması için kararlar alındı.

Bu kararlar sayesinde, Türkiye'nin ilaç ve aşı alanında Ar-Ge ve yenilik kapasitesini artıracak ve yüksek teknoloji ürünleri ihraç edecek noktaya gelmesi planlanıyor.

27. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu toplantısında alınan yeni kararların bazıları şöyle:

Sağlık ve Biyoteknoloji Alanında Dış Ticaret Açığının Azaltılmasına ve Teknolojik Yetkinliğimizin Artırılmasına Yönelik Destekler Oluşturulması

Bu kararla, sağlık ve biyoteknoloji alanında dış ticaret açığını azaltmak ve teknolojik yetkinliğimizi artırmak amacıyla ilaç, aşı, biyomedikal ekipmanlar, tıbbi tanı kitleri ve biyomalzemeler alanlarında Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesine karar verildi.

Sağlık ve Biyoteknoloji Alanında Araştırma Altyapılarının Kurulması, Geliştirilmesi ve Desteklenmesi

Sağlık ve biyoteknoloji alanlarında; bilimsel ve teknolojik yetkinliğin en üst seviyede olduğu araştırma altyapılarının ve insan kaynaklarının bir araya getirileceği mükemmeliyet merkezlerinin kurulması ve bu merkezlerde yürütülecek Ar-Ge ve yenilik çalışmalarının, hem sağlık sektörüne hem de toplum refahına en fazla katma değer sağlayacak şekilde yönlendirilmesi gerekiyor.

Alınan yeni kararla, Kalkınma Bakanlığı tarafından biyoteknolojik ilaç, biyomalzemeler, biyomedikal ekipman, kök hücre, genombilim, nörobilim ve kanser konularında mevcut araştırma altyapılarının kapasitelerinin güçlendirilmesine ve yeni altyapıların kurulmasına öncelik verilecek. Ayrıca TÜBİTAK tarafından kamu kurumlarındaki araştırma merkezleri ile yükseköğretim kurumlarında yeterlik verilen araştırma altyapılarının büyük ölçekli projelerle desteklenerek ihtisaslaşmasının sağlanması amacıyla uygulanacak "Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı"nda biyoteknolojik ilaç, biyomalzemeler, biyomedikal ekipman, kök hücre, genombilim, nörobilim ve kanser konularına öncelik verilecek.

Uluslararası Şirketlerin Ar-Ge Laboratuvarlarının Ülkemizde Kurulmasına Yönelik Destekler Oluşturulması

Uluslararası büyük şirketlerin Ar-Ge laboratuarlarını ülkelerine çekerek ilgili alandaki bilgi birikimi ve teknoloji konusunda avantaj sağlayan ülkeler, teknolojik açıdan diğer ülkelerin önüne geçiyor. Ancak bunu yapabilen ülkeler; hibe, insan kaynağı desteği, altyapı desteği, vergi indirimi ve danışmanlık desteği gibi konularda bu uluslararası büyük şirketlerin Ar-Ge laboratuarlarına yönelik birçok destek sunuyor. Küresel Hizmetler Konum Endeksi'ne bakıldığında; finansal çekicilik, nitelikli iş gücü ve iş ortamı olanaklarına göre şirketlere yönelik yer tercihi cazipliği değerlendirmesinde ülkemiz 48. sırada yer alıyor. Dolayısıyla, Türkiye bu şirketlerin laboratuarlarını çekmek istiyorsa, onlara endekste önünde yer alan ülkelerin sunduğu olanaklara ek olanaklar sunması gerekiyor.

Bu kararla, medikal biyoteknoloji alanı da dahil olmak üzere geleceğin teknolojileri üzerinde çalışmalar gerçekleştiren uluslararası şirketlerin Ar-Ge laboratuvarlarının ülkemizde kurulmasına yönelik, TÜBİTAK bünyesinde destek programı oluşturulmasına karar verildi.

Yüksek Teknoloji Şirketlerinin Satın Alınmasına Yönelik Desteklerin Geliştirilmesi

Türkiye'nin 2023 hedeflerimizden biri de, 500 milyar dolar ihracata ulaşarak, ülkemizin dünya ticaretinde lider ülkeler arasında yer almasını sağlamak. Rakamlara bakıldığında Türkiye, dünyanın 17. büyük ekonomisi olmasına rağmen yüksek teknolojili ürün ihracatında 39. sırada bulunuyor. 2014 yılının ilk dört ayında imalat sanayii içerisindeki yüksek teknolojili ürün ihracatı 1,7 milyar dolar iken, yüksek teknolojili ürün ithalatı 8,3 milyar dolar olarak gerçekleşti. Yüksek teknolojili ürünlerin imalat sanayii ihracatı içindeki payı yüzde 3,8, ithalatı içindeki payı yüzde 14 oldu. Dolayısıyla, eğer 2023 hedeflerine ulaşmak için yüksek teknolojili ürün üretme kapasitesinin artırılması şart.

Bu kapsamda da, 27. BTYK'da alınan kararla, yüksek teknoloji içeren ürünlerin ihracat içindeki payının ve teknoloji kapasitemizin artırılması için medikal biyoteknoloji alanındaki firmalar da dâhil olmak üzere yüksek teknoloji şirketlerinin satın alınmasında Ekonomi Bakanlığı'nın uyguladığı devlet desteğinin genişletilmesine karar verildi.

Horizon 2020 Programı Ulusal İrtibat Kuruluşunun Görevlendirilmesi

Türkiye'nin, 5. Çerçeve Programı ile proje bazlı işbirlikleri çerçevesinde dahil olduğu ve 6. ve 7. Çerçeve Programlarında ise asosiye ülke statüsünde katılım gösterdiği Avrupa Birliği Çerçeve Programları, ülkemizin ulusal bilim, teknoloji ve yenilik kapasitesinin artırılması ve çok disiplinli ve çok ortaklı proje kültürünün geliştirilmesi hedefine önemli katkılar sağlıyor.

27. BTYK'da, Avrupa Birliği'nin 2014-2020 yılları arasında yürütülecek araştırma ve yenilik programı Horizon 2020'ye katılımımıza yönelik de yeni bir karar alındı. Yeni kararla, ülkemizin Horizon 2020 Programı'na katılımı kararı doğrultusunda; 6. ve 7. Çerçeve Programı'nın ülkemizdeki koordinasyonunu üstlenen TÜBİTAK'ın, AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Kuruluşu görevini devam ettirmesine; Ulusal İrtibat Noktaları, program delege ve uzmanlarının TÜBİTAK Başkanlığı'nca görevlendirilmesine ve ülkemizin programdan elde edeceği kazanımları daha da artırmak amacıyla ilgili kurumların katılımıyla bir danışma kurulu kurulmasına karar verildi.

İlk android "insan" karşınızda!

Yüzeyi silikonla kaplı, dudakları hareket etmeyen robotlar, soruları sesli yanıtlayıp verilen komutları başarıyla yerine getiriyor.

İnsanlığın geleceğiyle ilgili oldukça önemli bir buluşa imza atan Japon bilim insanları, ilk android "insan robot"u canlı yayında tanıttı. Soruları yanıtlayan, verilen komutları gayet başarılı bir şekilde yerine getiren insani android robot Pepper'i (Biber), ilk bakıldığında insandan ayırt etmek oldukça zor. Kontrol edilebilir yapay kasları olan adroidlerin yüzeyi silikonla kaplı. Dudakları hareket etmeyen bu robotlar sorulara sesli yanıt verebiliyor. İnsan duygularını anlayabilen Pepper, bulut mimarisinde çalışıyor, jest, ifade ve ses tonları gibi iletişimleri tanıyabiliyor. Şimdiden büyük bir etki yaratan Androidler Tokyo Müzesi'nde sergileniyor. Japon teknoloji firması Softbank gelecek yıl ticari robot üretimine başlayacaklarını duyurdu. Gelecek yıl 4.100 TL'ye (198,000 yen) robotların kamuya sunulacağı bildirildi.

Softbank CEO'su Masayoshi Son, "İnsanlık tarihinde ilk defa bir robota duygu ve kalp veriyoruz" dedi.

Bu robotlarla gelecekte günlük yaşamın insanlar için daha kolay bir hale gelmesi hedefleniyor. Şu ana kadar 2 kadın android yapan Japonlar, gelecekte bu robotların birçok alanda kullanılabileceğini söylüyor.